

דברי הכנסת

הישיבה המאה-וארבעים-ותשע של הכנסת הארבע-עשרה

יום רביעי, כ"ו בחשוון התשנ"ח (26 בנובמבר 1997)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:03

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה
מועצת עיריית שדרות
הנוהל במתן אשרות כניסה לישראל
מקלטים בבת-ספר
כיתות נפרדות לבני עדות המזרח ולבני עדות אשכנז בבית-ספר במעלה-אדומים
שאלות ותשובות
מימון נסיעות של תלמידי תיכון מבני-עי"ש
סקר על רמת הידע הכללי של המורים
סיכויי הקבלה לאוניברסיטה של תושבי עיירות הפיתוח
מצב המבנים בבית-הספר התיכון ריינה-משהד
עתיד המכללות האזוריות
מבני אסבסט במוסדות חינוך
מצב בתי-ספר יסודיים בדואיים בנגב
הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – הכנסה מנכס), התשנ"ז-1997
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – הגדלת קצבת ילדים), התשנ"ז-1997
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
שאלות ותשובות
ניכוי מס בריאות מעובדי השטחים
המרכז לאבחון ולשיקום מקצועי ברחובות
מדיניות הממשלה בעניין משפחות ברוכות ילדים
ייצוג הולם לנשים במועצה ליחסי עבודה
מכירת דירות בשבת
אפליית מובטלים בשירות התעסוקה
מספר העובדים הזרים בישראל
גידול במספר העובדים הזרים בישראל
תעריפי הטיפול הסיעודי
מצבם של 2,500 ילדים בבאר-שבע
תעסוקה למפגרים ובעלי תסמונת דאון
עידוד העסקת מוגבלים
קביעת נכות לנפגעי הטבח בכפר-קאסם
הרשות לביטוח לאומי
שירותי תמיכה בנוער חוסה לאחר גיל 18
חישוב שכר המינימום
כליאת עובדים זרים
אכיפת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה

עלות עבודת עובד בחברות סיעוד

שרפה במפעל "גדיב כימיקלים" במפרץ חיפה

העלייה באבטלה

סכנת סגירה למעונות יום לילדי מצוקה

הצעת חוק המועצות האזוריות (עבירות בחירות), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת ס' טריף)

הצעת חוק הרשויות המקומיות (פטור מארנונה לסטודנטים), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת ב' בן-אליעזר)

הצעת חוק האזרחות (תיקון – איחוד משפחות), התשנ"ז–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – שטחים למבני דת), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)

הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – הבטחת כספי הלוואה והשקעות של רוכשי דיור), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)

הצעת חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות)

(תיקון – תשלום הוצאות), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)

הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מועצה לחינוך ממלכתי), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת ד' צוקר)

הצעת חוק ויסות תלמידים עולים ביישוב, התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת א' מאסלה)

הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון – ביזור), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת ז"ב בגין)

הצעת חוק זכויות החולה (תיקון – צוואה בחיים), התשנ"ז–1997

(הצעת חברת הכנסת ס' לנדבר)

הצעת חוק ביקורת שיפוטית (תקנות ההגנה) (שעת-חירום), 1945, התשנ"ז–1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק העונשין (תיקון – איסור מכירת משקאות משכרים לקטין), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

הצעות לסדר-היום

יחסי ראש ממשלת ישראל ונשיא ארצות-הברית

הצעות לסדר-היום התפטרותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה אביגדור ליברמן

הצעה לסדר-היום

מסעו של ראש הממשלה מעבר לים

הצעה לסדר-היום

הסכמים קואליציוניים בניגוד לחוק

הצעות לסדר-היום

הפיגוע בירושלים שבו נרצח תלמיד ישיבה

הצעה לסדר

הצעות לסדר-היום התבטאות חריפה של אמנים בטקס הענקת פרסי הקולנוע הישראלי

הצעה לסדר-היום

בעיותיהם של תושבי עוספיא

הצעה לסדר-היום הצורך בהקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בעניין היישובים הבדואיים הלא-מוכרים
בנגב

הצעות לסדר-היום האירועים בגבול הצפון וברצועת הביטחון וההחלטה להשאיר שם חיילים

הצעה לסדר-היום

הקיצוץ המסוכן בתקציב הביטחון

שאלות בעל-פה

היו"ר מ' שטרית:

בוקר טוב, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת היום, יום רביעי, כ"ו בחשוון התשנ"ח, 26 בנובמבר 1997.

אנחנו מתחילים, רבותי, על-פי סדר-היום, בשאלות בעל-פה. השואל הראשון הוא חבר הכנסת דוד מגן אשר ישאל את שר הפנים שאלתא בעל-פה. בבקשה, חבר הכנסת מגן.

מועצת עיריית שדרות

דוד מגן (הליכוד-גשר-צומת):

נכבדי שר הפנים, זה כשבוע שובתים שלושה מחברי מועצת עיריית שדרות שביתת שבת בבניין העירייה בטענה כי אין הם זוכים לקבל דוח ביצוע תקציב 1997.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע לנושא למשרדך?

2. מה היא עמדת משרד הפנים בנושא הניהול התקציבי של עיריית שדרות?

3. מדוע לא תיענה פנייתם של השובתים?

היו"ר מ' שטרית:

אדוני השר.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עיריית שדרות נמצאת בטיפולנו זה כמה חודשים. כאשר אני אומר, נמצאת בטיפולנו, כוונתי לכך שהיא נמצאת בטיפולנו הכספי כדי לפתור את בעיית הגירעונות של

העירייה, כדי לפתור את בעיית השביתות שהיו בה, לאפשר לה להמשיך לתפקד ולתת משכורות ולאפשר את המשך מתן השירותים לכל התושבים.

לאחרונה הגענו, אחרי מאמצים גדולים מאוד, להסכמים עם העירייה וחתמנו על הסכם הבראה.

ברצוני להוסיף נקודה נוספת: אנחנו נמצאים בפתחה – כבר נמצאים בתוכה אפילו – של שנת בחירות, ואני כבר רואה התעוררות של גופי אופוזיציה במקומות רבים, שבהם מנוצלים הדברים האלה לניגוחים. אחד המקומות האלה הוא עיריית שדרות.

הודעתי לאותם שרים שפנו אלי ולחברי כנסת שפנו אלי, שאני אגן על זכויות האופוזיציה בשדרות ובכל מקום אחר במדינת ישראל, וכל מסמך יהיה פתוח לעיונם של חברי המועצה, חברי העירייה. מקומות שבהם ראש העיר לא ימלא אחר זכויות חברי המועצה – נדאג לכך שהוא ימלא אותן. כך גם במקרה הזה.

ניתנה הנחיה ברורה גם למנכ"ל המשרד, שנפגש עם הצדדים, וגם לממונה על המחוז, שמעורב, דיבר ונפגש עם האופוזיציה, ואנחנו נדאג לכך שהם יקבלו את זכותם.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולחזור על הנקודה שעליה דיברתי. כנבחר ציבור אנחנו חייבים לדאוג, מעבר להיבטים הפוליטיים שיש בכל מקום, אנחנו צריכים לדאוג לכך שכל מקום, במיוחד מקומות כאלה, במיוחד ערי פיתוח כאלה, שהעבודה היומיומית, העבודה השוטפת ממילא קשה עליהם – לנסות לאפשר להם להמשיך לתפקד לטובת התושבים ולא רק לטובת האינטרס הפוליטי, ואני לא אומר שהשאילתא נשאלה מאינטרס פוליטי כזה או אחר. אני מדבר כרגע לגופו של עניין.

שדרות מתמודדת עם בעיות קשות מאוד של אבטלה, עם בעיות כספיות, עם גירעונות גדולים מאוד, ואנחנו עושים כל מאמץ כדי לאפשר לה לצאת מהבוץ הזה, ולא לטובת ראש העיר אלא לטובת תושבי העיר. לכן, אני מבקש בהזדמנות הזאת תמיכה של כל חברי הכנסת בדברים האלה, ובכל הארץ, בכל המקומות, ולא משנה מי עומד בראש הרשות, כדי שנוכל להגיע לתאריך הבחירות בצורה סבירה ותוך כדי איזון נכון של כל האינטרסים, אינטרסים של הקואליציה ואינטרסים של האופוזיציה.

אנחנו מנסים לעשות הכול כדי למצוא את האיזון הנכון הזה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן. אחריו – חבר הכנסת אפי אושעיה בשאלה נוספת.

דוד מגן (הליכוד-גשר-צומת):

נכבדי השר, כפי שאתה יודע, אני בדרך כלל משתדל להימנע מסכסוכים לוקליים ברשויות שונות, במיוחד כאשר אני גר באזור סמוך – שדרות שכנה של קריית-גת. אבל הפעם השאלה – בכל זאת מדובר בשלושה אנשים, חברי אופוזיציה רציניים, שניים משפטנים, אחד מהם מוכר לי אישית, עורך-הדין יוסי פנחס כהן, המצוי היטב בחוקי הרשויות המקומיות, אשר מבקשים דבר אחד. הם יכלו לפנות לבג"ץ וגם לזכות מייד בעיון במסמכים. הם מדברים על דיון באוקטובר לאישור תקציב 1997. השנה עומדת להסתיים. הם מבקשים, במהלך הדיון, מראש העירייה, אולי בסיוע משרד הפנים, לקבל דין-וחשבון, מה אירע באותו דין-וחשבון המונח על שולחן המועצה בתקופה הזאת, מינואר עד היום. אני חושב שצריכה להיות היענות אלמנטרית לנושא הזה.

אולי ואומר, שהיו אלי גם פניות משני הצדדים לנסות להתערב – נדמה לי שיש לי השפעה – במגמה ליישב את חילוקי הדעות ולהביא לרוח טובה באותו מקום. זה עניין אחר, שייעשה מחוץ לכותלי הפרלמנט. אבל כאן יש שאלה עקרונית. דיון מאוחר בתקציב, מבקשים לקבל דין-וחשבון, יש דרך לפנות לבית-משפט, אבל העניין לא תורם לדיון בגלל האיחור. כיצד אפשר להביא לכך שחברי מועצת העירייה יוכלו לקבל דין-וחשבון בעניין הזה?

שאלת אגב, אם היושב-ראש ירשה לי. אדוני שר הפנים, אמרת שאנחנו כבר נמצאים בשנת הבחירות, וכאן ההזדמנות להבהיר, נוכח כל מיני שמועות כאילו יש למשרד הפנים יוזמה לשנות את המועד הקבוע בחוק לבחירות לרשויות המקומיות. יש לך הזדמנות להבהיר כאן, אם אין יוזמה כזאת, שאכן אין יוזמה כזאת.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. חבר הכנסת אפי אושעיה. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלמאלק דהאמשה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כחבר מועצת עירייה לשעבר אני יודע, שיש חברי מועצה שרק בשביל לקנטר את ראש העירייה מבקשים לעיין במסמכים. אני לא יודע אם זה המקרה בשדרות, אבל יש גם מקרים כאלה.

היו"ר מ' שטרית:

איזה קנטור יש פה, למה לא יוכלו לראות את המסמכים לפי החוק?

אפי אושעיה (העבודה):

אני אומר שיש מקרים כאלה, ואתה היית ראש מועצה, אתה יודע שיש מקרים כאלה.

היו"ר מ' שטרית:

לכן אני אומר, אם ראש המועצה ייתן את המסמכים לא יהיה קנטור.

אפי אושעיה (העבודה):

לעצם העניין. לפני שבועיים אישרה הכנסת זכות עיון במסמכים, על-פי החוק, בלי שום פירושים. אם עד היום היתה בדיני עיריות הזכות לעיין על-פי פנייה לראש העירייה, החוק תוקן וקובע במפורש, חד-משמעית, בהסכמת הממשלה, זכות עיון לכל חבר מועצה בכל מסמך שיחפץ, בלי שראש העיר ייתן את הסכמתו אפילו.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש, ברשותך, לנצל את ההזדמנות ולפנות לשר. אתמול בבוקר פתח ועד העובדים בעיריית נתניה בשביתה, והם לא הודיעו על מועד סיומה. לטענת הנהלת העירייה, הרקע לשביתה הוא סכסוך עם משרד הפנים ועם משרד האוצר על תוכנית ההבראה שצריכה להיות מיושמת בעיריית נתניה. מבדיקה שקיימתי עם משרדך ועם משרד האוצר – לטענתם הרקע הוא אחר לגמרי, ואולי אדוני השר יוכל להשכיל אותנו בעניין הזה ולומר לנו אם המשרד מתכוון לפעול בעניין הזה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת אושעיה. שאלה נוספת, חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כבוד השר, חברי הכנסת, המועצה המקומית של כפר-כנא פנתה לכבוד שר הפנים בבקשה להיפגש עמו בעניין ועדת גבולות. גם סיעתנו, מד"ע-רע"ם, פנתה לפני כשלושה שבועות באותו נושא. עיריית נצרת-עלית מבקשת לספח לתחום שיפוטה כ-1,600 דונמים מאדמה פרטית של תושבי כפר-כנא. כבוד השר, האם התביעות האלה תיעננה, ומתי אפשר להיפגש עם כבודו?

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, אם כי השאלה ממש לא נוגעת לשאלה שלנו לגבי שדרות.

אדוני השר, בבקשה.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, אני שמח שיש רק שתיים או שלוש שאלות נוספות ולא יותר, אחרת הייתי יושב כאן כל היום.

היו"ר מ' שטרית:

עוד מעט, אדוני השר, נעשה לך שעת שאלות לפי המתכונת החדשה ותוכל להשיב.

שר הפנים א' סויסה:

אני מוכן בכל שבוע לדבר על כמה רשויות מקומיות, אין לי בעיה.

לשאלה של חבר הכנסת מגן – אני חושב שמיותר לחזור על הדברים. אני אומר בפה מלא, אני אגן על זכותם של כל חברי אופוזיציה בכל מקום, וזכותם לעיין בכל המסמכים. אין דבר חסוי לחבר מועצה. כשהתפוצץ העניין הזה שוחחתי עם ראש עיריית שדרות, והוא אמר לי שהוא הראה להם מסמכים והם דורשים מסמכים נוספים שאין לו כרגע. על מנת לפתור את הבעיה, ביקשתי מהממונה על המחוז שייפגש עם שני הצדדים וגם עם המנכ"ל שלי. הדברים נמצאים במשא-ומתן, אבל הודעתי להם שאנחנו נעמוד על זכותם לעיין בכל המסמכים.

עניין הדיון המאוחר בתקציב הוא בעיה ידועה. יש הרבה רשויות מקומיות שדנות מאוחר בתקציב מכל מיני סיבות. אני חושב שבשנים האחרונות יש התקדמות יפה מאוד באישור תקציבים. היום אנחנו עומדים כבר באישור 98% של תקציבי ביצוע של סוף שנת 1996 – מאושרים וכבר מבוקרים. אני חושב שזהו תקדים יפה מאוד, ואנחנו נמשיך לחקות את התקדים הזה ולפתח אותו יותר, כדי שרשויות מקומיות יאשרו את תקציביהן במועד, לפני תחילת השנה, וגם את תקציב הביצוע אחרי סוף השנה. זאת בעיה שידועה לנו ואנחנו מטפלים בה.

בעניין שינוי מועד הבחירות – לפני כחצי שנה יזמתי רעיון לשנות את מועד הבחירות; היו לי שיחות עם כמה אנשים. דיברתי אפילו עם ראש הממשלה.

היו"ר מ' שטרית:

למה?

שר הפנים א' סויסה:

מועד הבחירות הוא בנובמבר 1998. חשבנו במשרד, שראש עיר שנכנס בנובמבר 1998, ועד שהנושא מפורסם ברשומות בדצמבר, קשה לו להכין תקציב, ולכן ביקשנו להקדים את הבחירות לאמצע השנה, למאי או ליוני. זה היה הרעיון שלנו, כדי להקל על ראש רשות שנכנס להכין את התקציב, לקבוע את הכיוונים שהוא מעוניין בהם לטובת השלטון המקומי. לצערי, הנושא הזה לא התקבל במרכז השלטון המקומי, אם כי בשיחות פרטיות היו לו תומכים רבים. ירדנו מהרעיון הזה, הבחירות נקבעו לנובמבר 1998, ואכן הן יהיו במועד הזה. יכול להיות שצריך לשנות את המועד מנובמבר, כי בעצם הקביעה בנובמבר יצאה מהנחה, שסוף שנת התקציב הוא בסוף מרס, ו-1 באפריל הוא תחילת שנת תקציב חדשה, ולכן היו כמה חודשים להתארגנות. יכול להיות שנצטרך לשנות את העניין הזה ולהקדים את הבחירות או לאחר אותן ולקבוע אותן לאמצע השנה, על מנת לאפשר לראש הרשות להתארגן.

לשאלה של חבר הכנסת אפי אושעיה לעניין השביתה בנתניה – נתניה היא גם רשות, עירייה שנמצאת בקשיים כספיים לא קלים, בהיקפים של מאות מיליוני שקלים. נכנסנו אתם להסכם כיסוי גירעונות וחתמנו אתם על תוכנית הבראה. הוויכוחים שמתקיימים היום, וכנראה השביתה היא בגינם, הם לא בין העירייה לבין משרד הפנים או משרד האוצר. אנחנו מבחינתנו סיימנו את הנושא. העירייה מקבלת סיוע ממשרד הפנים ונדרשת לעשות צעדים. העירייה עושה את הצעדים האלה, וכנראה הצעדים האלה לא מוצאים חן בעיני אותם עובדים. ולכן הם נכנסו לשביתה, שאני מקווה שהיא אכן תסתיים. אנחנו חייבים לתת תמיכה לרשות המקומית, כדי שהיא תוכל לצאת מהמצוקה שהיא נמצאת בה.

לשאלה של חבר הכנסת דהאמשה בעניין שטחי שיפוט של נצרת-עילית וכפר-כנא – אני לא נוהג לפגוש את הצדדים לפני שאני מקבל המלצות או לפני שוועדת החקירה שבודקת את העניין הזה מסיימת את עבודתה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

שר הפנים א' סויסה:

יכול להיות. אלי עוד לא הגיעו ההמלצות, וכל עוד לא מגיעות אלי ההמלצות האלה, אני לא נוהג לפגוש את הצדדים. בדרך כלל, אם יש בקשה כזאת, לפני שאני מחליט אני משתדל להיענות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

שר הפנים א' סויסה:

אני חושב שאתם האחרונים שצריכים להתלונן. פגשתי אתכם ודיברנו. אני, בלי נדר, מתחייב לך, תבואו, בשמחה, נקבל אתכם בהכנסת אורחים כמסורת יהודי המזרח. אין לי בעיה עם העניין הזה, תבואו ונדבר גם על העניין הזה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לשר הפנים. אני מבקש מכבוד השר להשיב על שאלתא בעל-פה של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. בבקשה, חבר הכנסת רובינשטיין.

הנוהל במתן אשרות כניסה לישראל

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני השר, לאור פניות רבות שנתקבלו לאחרונה במשרדי בנושא אשרות כניסה לישראל, רצוני לשאול:

1. מה הוא הנוהל לגבי הנפקת אשרות כניסה מסוג ב/2, אשרת תייר לחודש ימים?

2. האם נכון שהמזמין נדרש להפקיד ערבות בנקאית לצורך קבלת האשרה? אם כן – באיזה סכום מדובר, ומיהן המדינות אשר נכללות בנוהל זה?

היו"ר מ' שטרית:

תודה. אדוני השר.

שר הפנים א' סויסה:

ככלל, בקשה של תייר ממדינה שאין עמה הסכם לפטור הדדי מאשרות מוגשת בקונסוליה במקום המגורים. אם לקונסול אין ספקות בדבר כוונות הבקשה, הבקשה מאושרת והתייר מגיע ללא כל בעיה. במקרים שבהם הקונסול מסופק, מתבקש מבקש הבקשה לדאוג לכך שהיא תוגש באמצעות קרובים כאן בארץ, ואם היא מאושרת, מתבקשת הפקדת ערבות בנקאית על סך 5,000 ש"ח להבטחת יציאתו בסיום הביקור.

אני רוצה להדגיש, שהנוהל לא חל על מדינות שיש לנו אתן הסכם פטור הדדי מאשרות, וכן אינו חל על זכאי חוק השבות. הנוהל הזה בא להקל כניסה למדינת ישראל, שכן אם לא יהיה הנוהל הזה,

אנחנו ננחה את הקונסוליות שמטפלות בדברים האלה בכל המקומות ואנחנו נקשיח את הקריטריונים, ואז יהיו יותר סירובים ולא הקלות. לכן, אני חושב שאם הנוהל הזה לא חל על זכאי חוק השבות ועל מדינות שיש בינינו לבינן הסכם הדדי לפטור מאשרות, בזה מצטמצם מאוד מאוד הנושא והבעיות הן לא כאלה גדולות.

אני רוצה לחזור ולומר כאן דברים שאמרתי בוועדת הכספים: אנחנו מטפלים בכ-10 מיליוני כניסות ויציאות במעברי הגבול של מדינת ישראל. אני חושב ששיעור הטעויות לא נמדד באחוזים, אלא בפרומילים – פרומיל של פרומיל – זה שיעור הטעויות שאנחנו מגלים או טעויות שמעירים את תשומת לבנו אליהן. אני חושב, שבמערכת של 10 מיליוני כניסות אנחנו נמצאים במקום טוב מאוד, יחסית אפילו לכל העולם.

היו"ר מ' שטרית:

אדוני השר, תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני השר, אולי שיעור הטעויות קטן, אבל כאן שיעור הדרישות לערבות הוא גדול. לכל מקרה כזה מלווה התמרמרות. אני קיבלתי עשרות פניות מעולי ברית-המועצות לשעבר, והם לא מבינים מה האפליה הזו בין מדינה למדינה.

שאלתי היא זו: בכמה מקרים לשנה מדובר, מקרב בקשות של עולי ברית-המועצות לשעבר? שנית, אדוני השר, מה קורה עם הערבויות האלה? האם הן נכנסות לפיקוח תקציבי? הן מופיעות כסעיף בתקציב המדינה? מה קורה עם חילוט הערבויות האלה? איך זה מתנהל בכלל – במסגרת תקציב או מחוץ לתקציב?

היו"ר מ' שטרית:

שאלה נוספת לחבר הכנסת צבי ויינברג, ואחריו – לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

אדוני השר, אני מבקש לדעת מהם המספרים, האחוזים, של תיירים מחבר המדינות שנשארים בארץ אחרי שפג תוקפה של הוויזה, נניח בהשוואה לתיירים ממדינות מזרח-אירופה אחרות. לפי הידיעות שלי, המספרים של אלה שנשארים אחרי שפג תוקף הוויזה הם קטנים מאוד, וזה בהחלט לא מצדיק את הדרישה ל-5,000 השקל של משרד הפנים מכל תייר.

אני מוכרח להגיד דבר אחר: אם עכשיו, לפי הנוהל החדש, משרד הפנים מחליט להפקיד את כל ההחלטה בידי הקונסול במוסקבה או בפטרבורג או במקומות אחרים, הקונסול בדרך כלל לא ירצה לקחת על עצמו את האחריות, ונדמה לי שמספר האנשים שלא יקבלו את הוויזה ויצטרכו לכתוב אחרי חודשים ולהפקיד 5,000 ש"ח, יעלה אולי ולא יפחת.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת ויינברג.

חבר הכנסת טלב אלסאנע, שאלה נוספת.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כבוד השר, חברים, חבר הכנסת דראושה ואנוכי ביקרנו בירדן והיינו גם בביקור בשגרירות הישראלית ברבת-עמון. ראינו תור ארוך מאוד שמתרך לפני השגרירות הישראלית. התברר, שאנשים שמעוניינים לבקר כאן בישראל – אלה שקרובי המשפחה שלהם בישראל, או אפילו אנשים מבוססים, כמו מנכ"ל וכמו שופט בבית-המשפט המחוזי בירדן – נתקלים בקשיים רבים. לפעמים הם נאלצים להמתין לתור כדי להיכנס לשגרירות ולהיפגש עם הקונסול – שבועות, וכדי לקבל תשובה חיובית – חודשים.

לכן, שאלותי הן: מדוע לא מנסים להקל על המבקשים קבלת ויזה מירדן לישראל? מדוע לא קובעים קריטריונים ברורים? מדוע צריך לתחום גבולות? אני מודע לעובדה שיש צעירים שבאים לבקר ונשאים, אבל יש הרבה אנשים שרוצים לבוא ולבקר ולחזור במועד. מדוע מקשים עליהם?

היו"ר מ' שטרית:

תודה. אדוני השר.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא הזה שב ועולה הרבה פעמים, ואני אמרתי שאני שמח שמדינת ישראל הפכה למדינה אטרקטיבית מכל הבחינות. כל מי שלא מוצא עבודה או מובטל בכל מדינות העולם מגיע לכאן, למדינת ישראל, למצוא עבודה, וזה דבר טוב ומשמח. אבל, אנחנו צריכים לדאוג ולקבוע נהלים גם כדי לשמור על המדינה שלנו. אני לא הייתי רוצה לראות פה 150,000 עובדים זרים.

היו"ר מ' שטרית:

יש יותר.

שר הפנים א' סויסה:

אני מדבר על עובדים זרים בלתי-חוקיים.

היו"ר מ' שטרית:

אדוני השר, יש יותר.

שבח וייס (העבודה):

השר מתכוון לנוספים.

היו"ר מ' שטרית:

אולי נוספים.

שר הפנים א' סויסה:

לא. להערכתנו, מדובר בכ-150,000 עובדים זרים.

שבח וייס (העבודה):

לא-חוקיים.

היו"ר מ' שטרית:

לא-חוקיים.

שר הפנים א' סויסה:

לא-חוקיים. אני מדבר על הלא-חוקיים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אבל, אי-אפשר בגלל זה להשאיר דיפלומטים שרוצים לבוא לארץ כאילו הם – – –

אמנון רובינשטיין (מרצ):

מספר האנשים מרוסיה שנשארו זעום. 99% חוזרים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אנשי עסקים ואנשים מבוססים.

שר הפנים א' סויסה:

אם אתם רוצים – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתם צריכים לנקוט אמצעים כדי לשמור על זה. אי-אפשר בגלל – – –

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת ריבלין, נקודתך הובהרה. חברי הכנסת, אני מבקש לתת לשר לענות.

שר הפנים א' סויסה:

חברי הכנסת, תירגעו. אני מוכן לדבר גם על חבר המדינות ולהראות לכם אילו בעיות יוצרים לנו העולים, אותם תיירים מחבר המדינות, שעליהם אתם מדברים, ואותם תיירים שמחכים בתור בירדן,

ולהגיד לכם כמה עשרות אלפים מירדן מסתובבים פה בגליל ומתחתנים פה עם נשים ישראליות
בנישואים פיקטיביים – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש – – –

שר הפנים א' סויסה:

– – ומקבלים גיבוי מכל מיני מוסדות. אני לא רוצה להתחיל להטיל סטיגמה באיש, אבל מירדן
נמצאים פה עשרות אלפים בצורה בלתי-חוקית. אנחנו נמשיך ונקשיח את הקריטריונים, כדי לדאוג
שלא ישהו פה אנשים באופן לא חוקי. לא ישהו פה, בגבולות מדינת ישראל, אנשים באופן לא חוקי.
מחבר המדינות נכנסו לכאן מאות אנשים באשרה – – –

היו"ר מ' שטרית:

של תייר.

שר הפנים א' סויסה:

– – – בהונאה של ביקור ליום אחד, כשמדינת ישראל לא מבקשת אשרה. נכנסו לפה מאות דרך הים,
דרך נמלי הים, והם לא נמצאים ברישומי המחשב של מדינת ישראל, ואף אחד לא יודע היכן הם
נמצאים. הם נמצאים כאן במדינת ישראל. הם נישאים בנישואים פיקטיביים ועושים עוד כל מיני
דברים אחרים ויוצרים בעיות חברתיות במדינת ישראל. יש לנו מאות – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אלה שהתחתנו ויש להם ילדים – זה נישואים פיקטיביים?

שר הפנים א' סויסה:

טוב, אם אתם רוצים לשמוע התייחסות, אני מוכן לתת.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

איך זה יכול להיות?

היו"ר מ' שטרית:

חברי הכנסת. הוא לא חייב לענות לך מה שאתה רוצה. הוא יכול לענות לך מה שהוא רוצה. אז תן לו לענות לך.

שר הפנים א' סויסה:

יש לנו רשימה של מאות תיירים מחבר המדינות, שנכנסו לפה עם דרכונים מזויפים ואנחנו היום מגלים שהם שוהים עם דרכונים מזויפים. אנחנו, כמובן, מחפשים אותם, ואנחנו נסלק אותם מכאן. אבל, כנגד כל הדברים האלה – אני לא רוצה להעלות עוד הרבה דברים – אנחנו מנסים ליצור איזה נוהל. אנחנו מנסים ליצור איזו מסגרת, כדי להקל, כך שמי שצריך להיות כאן יבוא לכאן, ייהנה מאוויר ארץ-ישראל, ייכנס, יגמור את השהייה שלו פה, ייהנה ויצא. אנחנו רוצים לדאוג שמי שלא צריכים להיות כאן – לא יהיו כאן. אנחנו נשתדל לעשות את זה כמיטב יכולתנו.

היו"ר מ' שטרית:

אדוני השר, לפני שאני משחרר אותך, בכל זאת אני מבקש להעיר, שלפחות ידוע על מקרה אחד שבו הגיעו רופאים מאפריקה לקונגרס בין-לאומי בישראל, והם גורשו מתוך חשש שהם באים לעבוד עבודה שחורה. השאלה היא, איך אפשר למנוע תקלות כאלה ולבדוק שלפחות אנשים שמגיעים לקונגרס בין-לאומי ויש בידיהם אישורים והזמנות לקונגרס הזה –

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

אמנון רובינשטיין (מרצ):

עם ויזות.

היו"ר מ' שטרית:

— — לא יהיו במצב שמגרשים אותם כיוון שצבע עורם, נניח, הוא צבע מסוים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני אומר לך שאנחנו מדינה שמעודדת קונגרסים, ושמנו יצא בכל העולם כמרכז קונגרסים למדענים ואנשי מקצוע שבאים לארץ. והנה, לאחרונה, אנחנו שומעים שאנשים באים לארץ, ובמשטרת הגבולות מונעים מהם להיכנס לארץ והם לא רצויים. אלה אורחים מכובדים שמכבדים את עצמם ואת מדינתנו. צריך לנקוט מידה של זהירות רבה גם באלה שנכנסים וגם באלה שלא צריכים להיכנס. אנחנו לא יכולים לשפוך את התינוק עם המים המלוכלכים.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אמרתי בתחילת דברי, שבמדינה כמו שלנו, שמטפלת בכ-10 מיליוני כניסות ויציאות, נכון לסוף 1996, ולהערכתי ב-1997 – בהרבה יותר, לא ייתכן שלא יהיו טעויות. אני אומר לכם שבדקנו כמה טעויות יש גם בארצות-הברית וכמה הם זורקים ומחזירים לכאן ולמקומות אחרים. דרך אגב, אני גם אמרתי שאני מוכן לאמץ כמה מחוקי ההגירה גם של ארצות-הברית וגם של אחרים. אני אומר לכם, שאנחנו מדינה ליברלית בדברים האלה.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

— — —

שר הפנים א' סויסה:

תנו לי להתייחס. אי-אפשר כך להתייחס.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

המדינה שלנו היא לא מדינת הגירה — — —

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת שטרן. חברי הכנסת.

שר הפנים א' סויסה:

אני אמרתי: מי שזכאי בחוק השבות — — —

היו"ר מ' שטרית:

מי שבא במסגרת חוק השבות – – –

שר הפנים א' סויסה:

תפסיקו להפיץ את השקרים האלה. מי שזכאי לפי חוק השבות – נכנס למדינת ישראל. אבל, מה לעשות, לצערנו, שדווקא מחבר המדינות כמות הזיופים היא אדירה – גם לזונות, נערות ליווי, מאפיה ועוד הרבה דברים. הכמות היא אדירה. אני מדבר על מאות.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

– – –

שר הפנים א' סויסה:

אני מדבר על מאות. אל תגרור אותי בלשון.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת – – –

שר הפנים א' סויסה:

אני מדבר על מאות ואלפים. אני רוצה להגיד לך, כמה מאלה שמגיעים לכאן מקבלים סל קליטה, משכנתה, דרכון ואזרחות, ואחרי שנה הם בורחים מכאן והולכים.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

– – –

שר הפנים א' סויסה:

תשמע אותי רגע.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת שטרן, אתה שאלת אז הוא עונה לך. מה אתה רוצה?

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

כמה זה באחוזים?

היו"ר מ' שטרית:

זה לא באחוזים.

שר הפנים א' סויסה:

לא מעניין אותי. די באחד כזה. אני לא מדבר על אחוזים.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

אחד שבטעות נשלח הביתה – הנזק מהגירוש הזה גדול פי כמה – – –

שר הפנים א' סויסה:

אנחנו טעינו גם באותן שתי זונות שהגיעו לכאן בערב חג הסוכות, ואתם כולכם חגגתם בתקשורת. אם לא היינו מתעקשים, הן היו נכנסות למדינת ישראל ומקבלות משכנתה. המזל הוא שאנחנו נמצאים במשרד הפנים ולא אתם.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

הערה לחבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת ויינברג, הוא ענה על השאלה שלך. שאלת על אחוזים, הוא אמר שהוא לא יודע אחוזים.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

הוא דיבר על זיופים; אני מדבר על תיירים.

היו"ר מ' שטרית:

הוא אמר שהוא לא יודע אחוזים.

שר הפנים א' סויסה:

רבותי, אמרתי שיש היום 256 כאלה שהגיעו מאוקראינה עם אשרת יום.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

אני לא מדבר על אלה.

היו"ר מ' שטרית:

אז על מה אתה מדבר?

שר הפנים א' סויסה:

הם באו כתיירים, ירדו ליום אחד ונעלמו בתוך המדינה. אני מדבר על למעלה מ-300 שאנחנו יודעים עליהם.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

לא על אלה אני מדבר.

שר הפנים א' סויסה:

חבר'ה, אתם תמשיכו לדבר על אחוזים. מבחינתי מקרה אחד כזה של זיוף ושווד קופת המדינה הוא 100%. אני מדבר על למעלה מ-300 שנכנסו לכאן עם דרכונים מזויפים, כאלה שאנחנו יודעים עליהם היום, ואנחנו מחפשים אותם.

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

מה עם אלה שחפים מפשע?

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת ויינברג, שאלת שאלה והוא ענה לך שהוא יודע מספר.

שר הפנים א' סויסה:

מי שחף מפשע נכנס לכאן.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

אתה מדבר על זיופים.

היו"ר מ' שטרית:

נכון, זו בדיוק הבעיה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

השאלה שלי לא מדברת על זונות.

היו"ר מ' שטרית:

אני מדבר על שאלתו של חבר הכנסת ויינברג. על השאלה שלך הוא ענה.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, אמרתי שאיני רוצה להיגרר ולתת דוגמאות, אבל לאחרונה גילינו שלושה מקרים בקונסוליה – לא אגיד איזו – שנתנה אשרות מזויפות לאנשים שאפילו לא הגיעו לקונסוליה לבקש את האשרה. גילינו אותם מקרים כאן, בגלל מה שאתם קוראים לו הנהלים הדקדוקניים שלנו. אלו אשרות שהתקבלו בקונסוליות. יש לנו בעיה גם בקונסוליות. אני לא צריך להסביר לחברי הכנסת האלה מה האווירה בחבר המדינות. אני לא רוצה להרחיב את הדיבור על כך, אבל יש לנו בעיה קשה מאוד. אני יכול להחליט שאשרות תתקבלנה רק במדינת ישראל ולא בשום מקום אחר.

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

אז תעשו זאת.

שר הפנים א' סויסה:

אבל אתה יודע מה יהיה אז – 50% יהיו בחוץ. אנחנו רוצים להקל ולתת את האשרות בקונסוליות. יש לנו בעיה גם עם הקונסוליות, ויש לנו בעיה אדירה עם זיופים ועם טכנולוגיות מתקדמות. עם זה אנחנו מתמודדים.

היו"ר מ' שטרית:

אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, האחרון שיעיר יהיה חבר הכנסת זאבי, אבל אני מבקש להעיר משהו לדיון הזה: אני מבין שהנושא הוא בעייתי, אבל אני מבקש לומר לחברי הכנסת, כי חובתה של מדינת ישראל, ואני חושב שחובתו של שר הפנים בראש ובראשונה, היא לעשות כל מה שיש בידו למנוע כניסה בלתי-חוקית של אנשים למדינת ישראל. למרות האמור לעיל, חובתו של משרד הפנים היא גם לעשות כל מה שניתן כדי למנוע מצב שאדם שמגיע כחוק וכהלכה, אדם שהוא אורח רצוי, יגורש מהארץ.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זו הלבנת פני אורחים.

היו"ר מ' שטרית:

מאחר שחבר הכנסת זאבי רוצה להעיר משהו, אתן לך, אדוני השר, זכות דיבור אחרונה. חבר הכנסת זאבי, הערה אחרונה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מברך את משרד הפנים ואת השר על הפעולה הטובה שהם עושים. צריך לזכור בפני איזו בעיה מדינת ישראל עומדת – חדירה בלתי רצויה של אלמנטים שליליים מארצות אחרות, בלי להגדיר אותן בשמות. משרד הפנים עושה עבודה קדושה ולא רק חשובה בתחום זה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת זאבי. אתה רואה, אדוני השר, היה כדאי לשמוע את ההערה.

שר הפנים א' סויסה:

תודה רבה על דברי החיזוק, אבל אני רוצה להוסיף פן נוסף: אחת הבעיות שאני מתמודד אתה בשנה וחצי שבה אני נמצא במשרד הפנים היא המציאות הלא-טובה, שבה האחריות המיניסטריאלית והסטטוטורית לכל מעברי הגבול במדינת ישראל היא שלי, אבל בעצם מי שעושה את העבודה זו המשטרה ולא אני. זאת אומרת, הם קבלן משנה שלי. אחרי שנה וחצי של עבודה מאוד מאוד מאומצת, ואחרי עשרות שנים שבהן הדבר הזה לא עלה בידי שום שר פנים – הגענו להסכמה, ויש החלטת ממשלה על העברת כל מעברי הגבול, גם הביצוע בפועל, למשרד הפנים.

לאחרונה, לפני כשבועיים, הוקם צוות בראשות מנכ"ל משרד הפנים, אשר אמור לתת לנו בתוך 90 יום המלצות ביניים, כדי להעביר את כל האחריות למעברי הגבול במדינת ישראל לביצוע בידי משרד הפנים. אני משער שעם הכפפת הנושא הזה והכנסתו תחת קורת-גג אחת, גם אותן טעויות – אם כי עדיין תהיינה טעויות – תצטמצמנה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לאדוני שר הפנים. השואל הבא הוא חבר הכנסת רפי אלול, השואל את שר החינוך שאילתא בעל-פה. בבקשה, חבר הכנסת אלול.

מקלטים בבתי-ספר

רפאל אלול (העבודה):

כבוד סגן השר, מפרסומים בתקשורת נודע, כי ל-600,000 תלמידים אין מקלטים בבתי-הספר.

היו"ר מ' שטרית:

המספר לא מוגזם, חבר הכנסת אלול? 600,000 תלמידים?

רפאל אלול (העבודה):

אמרתי: מפרסומים בעיתון.

היו"ר מ' שטרית:

בעיתון, אתה יודע.

רפאל אלול (העבודה):

תיכף נשמע.

1. האם נכון הדבר?

2. מה יעשה משרדך בנדון?

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת אלול. אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת אלול – 1. התשובה חיובית. קיים פער מקלוט ידוע ומוכר של 35% בכל מערכת החינוך.

היו"ר מ' שטרית:

600,000 תלמידים בלי מקלטים?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

מתוך מיליון ו-700,000; זה בערך סדר הגודל.

היו"ר מ' שטרית:

זה לא הגיוני, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

35%, זה ידוע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

לכל התלמידים הערבים אין מקלטים.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אבל הפער הזה הוא לא רק במערכת החינוך, הוא במדינת ישראל כולה. גם לאזרחים אין מקלטים. לאזרחים פשוטים אין מקלטים. אין חדרי ביטחון בצפון, ולא רק לילדים. הפער ידוע, זהו פער שנוצר במשך 50 שנה.

2. לצערנו, אין למשרדנו תקציב לכיסוי פערי מקלוט במערכת. המשרד נערך ללימודים במשמרות או במקומות חלופיים, אם וכאשר ניקלע למצב חירום.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לסגן השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת רפי אלול. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

רפאל אלול (העבודה):

אני מודה לך. אני רוצה לשאול שאלה נוספת: אני מבין שהפער גדול יותר כאשר מדובר במגזר הערבי, ושם אין כמעט מקלטים. יש ויכוח עם פיקוד העורף, אם צריך או לא צריך מקלטים, כן מסכות או לא מסכות, שהייה בחדר האטום או לא. האם משרדך שוקל בדיקה לצורך שינוי ההתגוננות הסביבתית האזרחית במקרה של התקפה כזו או אחרת, חלילה?

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת אלול. חבר הכנסת דראושה. אחריו – חבר הכנסת חגי מירום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן שר החינוך והתרבות, ידידי חבר הכנסת רפי אלול שאל בקשר למקלטים בסקטור הערבי, ואני רוצה לשאול: האם בהקמת בתי-ספר חדשים משרד החינוך עומד על כך שיוקמו גם מקלטים? אני מתכוון אצל יהודים ואצל ערבים – אצל כל התלמידים במדינה.

היו"ר מ' שטרית:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חגי מירום. חבר הכנסת דראושה, כל רשות מקומית שיש לה ועדת בניין ערים, אמורה לאסור על הקמתו של בניין ללא מקלט.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, ראשית יש ויכוח על עניין המקלטים לילדים. יצחק רבין, זיכרונו לברכה, שהיה מר ביטחון וראש ממשלה נערץ על חוגים רחבים בארץ, היה בדעה שאין צורך להשקיע דווקא במקלטים בתי-הספר, כי בעתות מלחמה הילדים יהיו במקומות אחרים, ויכול להיות שהמקלט הזה יעמוד שומם וריק, ולא ישמש את הילדים. זאת אומרת, צריך לדעת שזה לא חד-משמעי.

בהזדמנות זו אני רוצה לשאול אותך, אדוני סגן השר, שאלה נוספת הקשורה ל-300,000 ילדים הנמצאים מתחת לקו העוני. האם החל משרדכם לבדוק מי הם הילדים האלה, מה קורה עם 300,000 ילדי ישראל, בהם ילדים רבים במגזר הערבי, אבל רובם עדיין במגזר היהודי, שנמצאים

מתחת לקו העוני ויכולתם להשתלב במערכת החינוך הולכת ודועכת? האם משרדכם בודק את העניין הזה בכלל?

היו"ר מ' שטרית:

תודה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

ובכן, לשאלה השנייה – קיים ויכוח, ובעצם לא ויכוח; קיים דיון, ויש דעות שונות באשר לשאלה העיקרית שממנה דולים בעצם את התשובה על המקלוט או על האפשרות האחרת, ויכוח שאכן התחיל, כפי שאמר חבר הכנסת מירום, עוד בימי ראש הממשלה המנוח, יצחק רבין, זכרו לברכה: האם מערכת הלימודים נמשכת בעת חירום או נפסקת, והדעות חלוקות.

אני בדעה שמערכת הלימודים חייבת להימשך, שאם לא כן, המשק משותק כולו. זאת אומרת, אם התלמידים – ואני לא מדבר על כיתות י"ב, י"א וי', אני מדבר על כל המערכת, מגני-הילדים ועד י"ב – נשארים בבית, המשק כולו משותק. כחלק מהדיון הציבורי והמקצועי שמתקיים, אני הבעתי את עמדתי, והצלחתי גם לשכנע – להביא אותה כעמדת המשרד – שהמערכת ממשיכה בלימודים סדירים ככל האפשר, אם ניתן לדבר על לימודים רגילים או על לימודים סדירים בעת חירום. בכל מקרה המשרד הביע את עמדתו שהלימודים נמשכים. זה דבר ראשון.

מתוך כך ומתוך הפער הגדול הזה הקיים מבחינת המקלטים במערכת כולה, בהמלצת משרד הביטחון – פיקוד העורף – עברנו למה שנקרא "מרחב מוגן", שהוא לא בדיוק מקלט, אבל לשאלתך, חבר הכנסת דראושה, כל בית-ספר חדש שנבנה היום במערכת, חלק ממנו הוא מרחב מוגן. זאת אומרת, שגם אם תהיה איזו התמוטטות, חס וחלילה, הוא יישאר לעמוד. הוא לא מקלט מתחת לאדמה. הוא יישאר לעמוד בגלל הבינוי היותר-חזק והיותר-מסיבי שלו. חלק זה נקרא "מרחב מוגן". אגב, זה לא רק בבתי-ספר; זה גם בשיכונים, בדירות בבנייה ציבורית. משרד החינוך דואג כיום לבניית מרחב מוגן בפיתוח של בתי-הספר שנבנו ונבנים מלפני שנה או שנה-וחצי והלאה. לא בונים מקלטים, למעט אזורי העימות. היינו, בצפון ממשיכים, אבל בארץ כולה – מרחב מוגן, על-פי המלצת פיקוד העורף ומשרד הביטחון. זו המתכונת במבנים החדשים.

לשאלה האחרונה תרשה לי שלא להתייחס. תראה, המשרד מתייחס, אבל אני לא רוצה לשלוף מספרים מהשרוול. זה לא יהיה רציני. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

מה עם שאלתו של חבר הכנסת חגי מירום?

חגי מירום (העבודה):

על זה הוא ענה.

רפאל אלול (העבודה):

רגע, יש לי הרגשה שהוא מתחמק. שאלתי שתי שאלות – – –

היו"ר מ' שטרית:

אני לא שומע אותך, חבר הכנסת אלול.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

השאלה היא, למה למרבית הילדים הערבים אין מקלטים?

רפאל אלול (העבודה):

— — —

רחבעם זאבי (מולדת):

הסיכוי שיפגיזו או יפציצו שם שואף לאפס.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הטיל לא מבחין.

רחבעם זאבי (מולדת):

הטיל יש לו מטרה – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הוא לא מבחין.

רחבעם זאבי (מולדת):

ולא מפגיזים יישובים ערביים שבהם רוקדים על הגגות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

בבקשה, סגן השר פלד. חבר הכנסת דראושה, אני מבקש. חבר הכנסת רפי אלול שאל — — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

איזו דמגוגיה זו? הם אזרחי ישראל או לא?

רחבעם זאבי (מולדת):

ודאי שהם אזרחים, אבל הם לא עומדים בסכנת הפצצה.

קריאות:

— — —

היו"ר מ' שטרית:

חברי הכנסת, חבר הכנסת דהאמשה, אני מבקש.

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

ובכן, הבינוי החדש, כוחו יפה לערבים, בדיוק כמו ליהודים. הפיגור – –

היו"ר מ' שטרית:

הוא היסטורי.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

– – קיים גם אצל היהודים וגם אצל הערבים. מובן שבמגזר הערבי הפיגור יותר גדול, ולכן משרד החינוך עוסק באפליה מתקנת בתוכנית חומש, וזה גם נוגע לבינוי.

היו"ר מ' שטרית:

השואל הבא, חבר הכנסת שמריהו בן-צור, שאילתא בעל-פה לשר החינוך. בבקשה, חבר הכנסת בן-צור.

כיתות נפרדות לבני עדות המזרח ולבני עדות אשכנז בבית-ספר במעלה-אדומים

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

השאלה שלי היא לשר החינוך והתרבות. אני ניסחתי את זה בעדינות:

ממכתב דחוף שהגיע ללשכתי עולה, כי בכיתות ו' בבית-הספר "שדה חמד" במעלה-אדומים מתבצעת הפרדה בין תלמידי הכיתות על רקע עדתי – – –

היו"ר מ' שטרית:

חברי הכנסת, אני מבקש.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

חבר הכנסת דראושה, אני קורא עוד הפעם בשבילך – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אתה יושב-ראש הכנסת?

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת דראושה, הוא צודק.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

ממכתב דחוף שהגיע ללשכתי עולה, כי בכיתות ו' בבית-הספר "שדה חמד" במעלה-אדומים מתבצעת הפרדה בין תלמידי הכיתות על רקע עדתי, במסווה של חלוקה על-פי רמות.

רצוני לשאול:

האם נבדק הנושא בידי משרדך ומה ייעשה בנדון?

היו"ר מ' שטרית:

תודה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

חבר הכנסת בן-צור, אם אכן מתבצעת הפרדה בין תלמידי הכיתות על רקע עדתי, משרדנו רואה זאת בחומרה רבה.

מנהל המחוז נתן הוראה להקפיא את החלוקה לכיתות, והנחה את המפקח על המוסד לבדוק את הבעיה לעומקה. התלמידים ישובצו על-פי חוות הדעת של המפקח.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני.

שאלה נוספת לחבר הכנסת בן-צור, ואחריו – לחבר הכנסת אופיר פינס-פז. אני מבקש שהשאלות יהיו קצרות, כי שימו לב: ארבע שאלות – שלושת-רבעי שעה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני מבין שהמדיניות של משרד החינוך היא מדיניות של אינטגרציה במערכת החינוך. האם יש כללים, חוקים, נוהל למנהלי בתי-הספר ולמפקחים בנושא של האינטגרציה במערכת החינוך?

היו"ר מ' שטרית:

תודה.

חבר הכנסת אופיר פינס, ואחריו – חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, בהמשך לשאלתא של חבר הכנסת שמריהו בן-צור, זאת לא פעם ראשונה שאנחנו נתקלים בתופעה של אפליה על רקע עדתי, והעניין חמור במיוחד כשמדובר במערכת החינוך. נשאלת השאלה, האם יש למשרד החינוך מערכת אכיפה בתחום הזה, או שהוא רק מגיב על פניות כשעולים דברים בתקשורת או באמצעות חברי הכנסת.

אני בדעה שמשרד החינוך צריך לנהל מערכת אכיפתית, שבודקת את הסוגיה הזו בלי שום קשר לתלונות של חברי הכנסת או של אמצעי התקשורת.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דהאמשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כבוד סגן שר החינוך, חברי הכנסת, בעיר עכו, שכידוע לכולנו הינה עיר מעורבת ויש בה תושבים ערבים, יש אפליה על רקע אחר. בתי-הספר הערביים בעיר עכו מפוצצים, והם חסרים תנאים מינימליים מבחינת חדרים, כיתות וכל הדברים היסודיים.

לאחרונה פרצה שביתה בעיר, והתושבים הערבים בעיר הקימו אוהל מחאה מול עיריית עכו. מה עשה משרד החינוך בנדון, ומה הוא מתכוון לעשות כדי לפתור את הבעיה?

היו"ר מ' שטרית:

תודה.

אדוני סגן השר, מאחר שאני רואה שחבר הכנסת אופיר פינס איננו כאן, אני מציע שלא תענה על השאלה שלו. הוא יצא. לכן אל תענה על השאלה שלו. תענה רק על השאלה של חבר הכנסת דהאמשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני אענה על השאלה של חבר הכנסת בן-צור ואחר כך על שאלתו של חבר הכנסת דהאמשה.

מערכת האכיפה של משרד החינוך היא חוזרי המנכ"ל. אין במשרד החינוך סיירת לאכיפת הוראות המנכ"ל. זאת אומרת, נושא האינטגרציה מונחה בצורה מאוד מאוד מסודרת ומדויקת בחוזרי המנכ"ל כמדיניות של המשרד. לא יעלה על הדעת שתהיה אפליה על רקע עדתי. לא יעלה על הדעת.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני אומר לך שזה נעשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם דבר כזה נעשה, צריך לפטר את שר החינוך.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אולי את ראש הממשלה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני מקבל שאמרת שזה קיים, אבל זה בניגוד להוראות המשרד ולמדיניות המשרד ולחוזרי המנכ"ל. לכן אמרתי קודם, מנהל המחוז נתן הוראה להקפיא את החלוקה לכיתות והנחה את המפקח. אתה איש חינוך, חבר הכנסת בן-צור, ואתה יודע שמפקח מגיע למוסד חינוכי ונותן הוראה לעצור את הרישום.

לשאלתו של חבר הכנסת דהאמשה בעניין בתי-הספר בעכו – השאלה איננה נוגעת לסוגיה הזו של האפליה העדתית.

היו"ר מ' שטרית:

זה נכון.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

עסקנו בשבוע שעבר בנושא של בתי-הספר בעכו, ולכן לא אתייחס לזה כרגע.

שאלות ותשובות

היו"ר מ' שטרית:

אדוני סגן השר, אבקשך לעלות לבמה ולענות על שאלות רגילות. ראשית, שאלתא מס' 1817, של חברת הכנסת מרינה סולודקין – לפרוטוקול.

אני מבקש בהזדמנות זו למסור את תנחומינו לחברת הכנסת מרינה סולודקין על פטירת אביה. משום כך היא איננה נמצאת באולם.

מימון נסיעות של תלמידי תיכון מבני-עי"ש

חברת הכנסת מ' סולודקין שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ב בחשוון התשנ"ח (12 בנובמבר 1997):

עם פתיחת שנת הלימודים קיצץ משרדך את מימון הנסיעות שניתן לתלמידי תיכון הלומדים מחוץ ליישוב בני-ע"ש עקב העדר בית-ספר תיכון ביישוב. הקיצוץ פוגע במיוחד במשפחות של תלמידים עולים.

רצוני לשאול:

1. האם יממן משרדך נסיעות לפחות לתלמידים מעוטי היכולת מבני-ע"ש?

2. האם ייפתח בית-ספר תיכון ביישוב או בסביבתו בתקופה הקרובה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המצב הסוציו-אקונומי של תלמידים אינו משמש קנה-מידה לזכאות בהסעה ולהשתתפות משרדנו בהוצאותיה.

בעיות כלכליות מטופלות באמצעות לשכת הרווחה של הרשות המקומית.

השתתפות משרדנו בהוצאות ההסעה מאושרת על-פי קני-מידה אחידים ושוויוניים המפורטים בחוזר מנכ"ל מיוחד א', התשנ"ז-1996.

באופן יוצא מן הכלל יאשר משרדנו השתתפות במימון הסעות תלמידים שעברו להתגורר בבני-ע"ש מיישובים שונים בתנאים המפורטים להלן:

א. בשנת הלימודים התשנ"ח – תלמידי כיתות י' המתגוררים בבני-ע"ש והלומדים בחינוך ממלכתי עיוני בגדרה, וכן תלמידי כיתות י' בחינוך הממלכתי העיוני או הטכנולוגי הלומדים ברחובות. לא תועבר השתתפות במימון הסעות ליישובים שאינם רחובות וגדרה.

ב. בשנת הלימודים התשנ"ט ישתתף משרדנו במימון הסעות תלמידים מבני-ע"ש שהחלו לימודיהם ברחובות או בגדרה. תלמידי כיתות י' שהחלו לימודיהם בשנת התשנ"ח – בכיתות ט' – בגן-יבנה ימשיכו ללמוד בחטיבה עליונה צומחת בגן-יבנה, בחינוך העיוני ובחינוך הטכנולוגי.

ג. בשנת הלימודים התש"ס ילמדו כל תלמידי בני-ע"ש, שהחלו לימודים בחטיבה העליונה הצומחת בגן-יבנה, רק בבית-ספר זה. לגבי תלמידים אלה לא תאושר השתתפות במימון הסעות ליישובים אחרים.

2. מן האמור לעיל מובן, כי בגן-יבנה נבנית חטיבה עליונה צומחת, אשר תשרת, בין היתר, גם את ילדי בני-עי"ש.

סקר על רמת הידע הכללי של המורים

חבר הכנסת י' שטרן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ב בחשוון התשנ"ח (12 בנובמבר 1997):

מנתוני הסקר שפורסם בעיתון "מעריב" ב-17 באוקטובר 1997 בנושא רמת הידע הכללי של המורים במערכת החינוך מתקבלת תמונה עגומה.

רצוני לשאול:

1. האם מודאג משרדך כמוני מתוצאות הסקר?

2. כיצד פועל משרדך להעלאת רמת ההשכלה והתרבות הכללית של ציבור עובדי ההוראה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

גם אני רוצה להשתתף בצערה של חברת הכנסת סולודקין על מות אביה.

1. המשרד מודאג מכל גורם העשוי לפגוע בתהליך החינוך וההוראה במערכת החינוך, ובכלל זה ידע המורים, שבוודאי מהווה גורם חשוב בהתאמתם לעבודתם.

עם זאת, הצגת השאלות לא היתה על-פי הליכים מחקריים המאפשרים הצגתם כסקר, הן מבחינת תוכן השאלות ותקפותן לאשר הן אמורות לבדוק והן מבחינת ייצוג הולם של כלל המורים באוכלוסיית המשיבים. סקר ראוי לשמו אף היה צריך להציג אותן שאלות למתכשרים למקצועות אחרים – רפואה, הנדסה, משפטים, עבודה סוציאלית וכו'.

עם זאת, אין ספק שיש לפעול לחיזוק תהליכי הקניית ידע, בצד מיומנויות פרופסיונליות לכל המורים. יש מקום גם להציע בדיקה מעמיקה ומשווה גם לסקטורים נוספים, כפי שאמרתי במשפט הקודם.

2. מערכת ההכשרה על-פי מדיניות המשרד עוברת תהליך אקדמיזציה. מרבית מוסדות ההכשרה הם כבר מוסדות אקדמיים, או נערכים למעבר שכזה. בתוך שלוש-ארבע שנים כל בוגרי מערכת המכללות להכשרת עובדי הוראה יסיימו לימודי תואר ראשון בהוראה. כבר כיום כ-70% מן המסיימים הם בעלי

תואר ראשון. דגש רב ניתן לחיזוק הידע בתחומי הוראת המקצועות, בצד הכשרה כללית ומיומנויות נדרשות בחברה טכנולוגית ומדעית כשלנו.

היו"ר מ' שטרית:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יורי שטרן, בבקשה.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

אני שמח שבבדיקה שלכם התברר, שהסקר שנערך על-ידי "מעריב" איננו מדויק, כי תוצאותיו היו מדהימות ביותר, פשוט מפחידות – חוסר ידע, בורות בנושאים אוניברסליים ובנושאים יהודיים גם כן.

בכל זאת, גם הסקר הזה, עם האי-דיוקים שהיו בו, וגם הנתונים האחרים מהשטח מצביעים על כך שרמת ההשכלה הכללית אצל רבים מאנשי ההוראה נמוכה מדי, ולכן שאלתי הנוספת היא: מה אתם עושים כדי להעלות את הדרישות מצוות המורים הקיים, ולא רק מאלה שהם בתהליכי הכנה? כמו-כן, באיזו מידה מנסה משרד החינוך לנצל אותו כוח ההוראה מבורך ומשכיל שהגיע עם העלייה הגדולה, שלא מרצונו אינו מועסק בערי פיתוח ובמקומות אחרים, והוא יכול לתגבר את ההוראה בבתי-הספר היסודיים והתיכוניים במקומות הכי בעייתיים, בערי הפיתוח, ביישובים ערביים, במקומות המוזנחים והמפגרים?

אני מבקש לקבל את תשובתך.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

על הכשרת המורים החדשים דיברתי. מתקיים תהליך אקדמיזציה של המכללות לעובדי הוראה. אתה שאלת על המורים הקיימים. ובכן, מתקיימות תוכניות רבות של השתלמויות, הן בחופשות ותוך כדי שנת הלימודים והן של שנת חופשה מלאה, השתלמויות למורים בכל התחומים, גם בשפה וגם בידע כללי וגם ספציפי לכל מקצוע. מה שניתן לעשות תוך כדי לימודים, להוסיף ולהעשיר את המורים, כמו התלמידים, אנחנו מנסים לעשות.

סיכויי הקבלה לאוניברסיטה של תושבי עיירות הפיתוח

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ב בחשוון התשנ"ח (12 בנובמבר 1997):

ממחקר שפרסם "מרכז אדוה" על ההשכלה הגבוהה בארץ עולה, כי רוב בני הנוער אינם מגיעים ללימודים אקדמיים בגלל רמת ההשכלה שמעניקים בתי-הספר התיכוניים. בעלי הסיכוי הנמוך ביותר הם תלמידים מעיירות הפיתוח, שבהן יש מעט בתי-ספר תיכוניים עיוניים, ובוגרי מוסדות כאלה הם בעלי הסיכויים הגבוהים ביותר.

רצוני לשאול:

1. כיצד יינתן סיכוי שווה לילדי עיירות הפיתוח להתקבל למוסדות להשכלה גבוהה?

2. כ-45% מתלמידי התיכון מופנים למסלולים שתוכנית הלימודים בהם אינה ברמה מספקת לעמידה בבחינות בגרות. מה ייעשה בנדון?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. אגף שח"ר – שירותי חינוך ורווחה – המטפל באוכלוסיות תלמידים בעיירות הפיתוח, פיתח תוכניות לקידום של אוכלוסיות אלה ולמתן אפשרות לכל אחד מהן להתקבל לאוניברסיטאות.

להלן כמה מהן:

א. מב"ר – מעבר לבגרות מלאה. רציונל התוכנית – "כל תלמיד יכול". זאת האמונה, התפיסה שעל-פיה אנו פועלים. זכותו של כל תלמיד לממש את יכולתו להגיע לתעודת בגרות. הנחת היסוד של התוכנית קובעת, שאם תלמיד יכול להגיע לבגרות חלקית, הוא יהיה מסוגל להגיע לבגרות מלאה אם יעמידו לרשותו את התנאים הנאותים.

מטרת התוכנית לסייע לתלמידים משכבות סוציו-אקונומיות חלשות להגיע לתעודת בגרות מלאה באמצעות לימודים במסלול בגרות רגיל אך מתוגבר. אגף שח"ר רואה בתוכנית מב"ר מעבר ממסלול בגרות חלקי למסלול בגרות מלאה.

אוכלוסיית היעד היא תלמידים מאוכלוסייה סוציו-אקונומית חלשה ביישובי רווחה חינוכית, שיקום שכונות, עיירות הפיתוח ושכונות מצוקה.

התוכנית החלה לפעול משנת הלימודים התשנ"א בארבע כיתות ו-120 תלמיד בתוכנית ניסויית. כיום, בשנת הלימודים התשנ"ח, לומדים בה כ-15,000 תלמיד בכ-300 כיתות ב-260 בתי-ספר.

אחוזי ההצלחה בבחינות הבגרות הם מעל לממוצע הארצי.

ב. תוכנית "הזדמנות שנייה – השלמה לבגרות". תוכנית זו באה לסייע לתלמידים שחסרים להם מקצוע אחד עד שלושה מקצועות לקבלת תעודת בגרות.

התוכנית פועלת זה 20 שנה. גם כאן אחוזי ההצלחה גבוהים מאוד. משך הלימודים כארבעה חודשים, ספטמבר–דצמבר; לומדים את המקצועות בצורה אינטנסיבית וניגשים לבחינות במועד חורף בליווי "ציון שנתי" חדש, ללא תלות בלימודים הקודמים. השנה משתתפים בה כ-4,000 תלמידים ברחבי המדינה.

ג. פרויקט מיכאל"ל – מיצוי כישורים אישיים למצוינות. פרויקט מיכאל"ל מיישם שיטת לימוד חדשה, שזכתה להישגים גבוהים בשבע שנות יישומה.

יעדי השיטה הם פיתוח כישורי למידה והקניית כלים למצוינות הלימודית של כל תלמיד, לרבות התלמיד הבינוני והחלש, וזאת על מנת לממש יכולות קיימות לשם קבלת תעודת בגרות והמשך לימודים גבוהים. כיום פועלות בארץ 200 קבוצות ומשתתפים בהן כ-6,000 תלמידים.

ד. מול"א – מוכנות לאוניברסיטה. התוכנית מיועדת לתלמידים בכיתות י' בעלי פוטנציאל ויכולת להגיע בעתיד ללימודים במוסדות להשכלה גבוהה. מטרת התוכנית היא לשלב את התלמידים במוסדות להשכלה גבוהה, תוך הקניית מיומנויות למידה וחשיבה אקדמיות, אשר יכשירו את התלמידים ללימוד חומר חדש לא מוכר וקורסים אקדמיים. תלמידים המסיימים בהצלחה את הלימודים מקבלים נקודות צבירה לתואר אקדמי. השנה משתתפים בה כ-650 תלמידים ב-26 קבוצות.

ה. קורסי הכנה לבחינות הפסיכומטריות. תלמיד המבקש להתקבל לאוניברסיטה מחויב בבחינה פסיכומטרית. להישגים בבחינה יש משמעות רבה בהחלטת האוניברסיטה על קבלת הסטודנטים בפקולטות השונות.

לאחרונה פונים תלמידים, בעיקר מהשכבות הסוציו-אקונומיות המבוססות, בעידוד הוריהם ובמימוןם, למכונים המתמחים בהכנה לקראת הבחינה הפסיכומטרית. מתברר שקורס זה מקדם את התלמיד בהישגיו בבחינה, תוך הורדת חרדת הבחינה הפוגעת בהצלחתו.

מאחר שהאוכלוסייה השייכת לשכבה הסוציו-אקונומית החלשה, מודעותה ויכולתה להשתתף בקורסים שכאלה נמוכה, אגף שח"ר מארגן עבור תלמידים אלה קורסים במהלך שנת הלימודים בכיתה י"ב.

הכנה טובה של התלמיד לקראת הבחינה הפסיכומטרית והפגת המתחים וחרדת הבחינה מגבירות את המוטיבציה להצליח ולהמשיך בלימודים אקדמיים גבוהים.

ו. חונכות אקדמית. תוכנית ניסוי שמטרתה לאפשר לתלמידים שנרשמו לאוניברסיטאות להתקבל לפקולטות שתנאי הקבלה בהן גבוהים ותלמידים מעיירות פיתוח לא עמדו בהם.

אגף שח"ר, בשיתוף אוניברסיטת בר-אילן, פיתח תוכנית המאפשרת לסטודנטים אלה להתקבל לפקולטות הללו, אף שלא עמדו בתנאי הקבלה, והסטודנט בשנה א' זוכה לתמיכה של סטודנט חונך הלומד לתואר שני. כיום לומדים במסגרת התוכנית כ-100 סטודנטים כאלה, וההצלחה היא רבה; הנשירה מצומצמת ביותר.

מצב המבנים בבית-הספר התיכון ריינה-משהד

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ב בחשוון התשנ"ח (12 בנובמבר 1997):

מצבן של הכיתות שבצריפים בבית-הספר התיכון ריינה-משהד קשה ופוגע בבריאות התלמידים.

רצוני לשאול:

1. מה היא תוכנית משרד החינוך באשר לטיפול בצריפים בבית-הספר הנ"ל?

2. מתי יועבר אישור התקציב להתחלת הבנייה במקום?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

2-1. משרדנו הכין פרוגרמה לבית-הספר התיכון בהיקף של 2,662 מ"ר.

משרדנו העמיד לרשות המועצה הקדמת כספי תכנון בשיעור של 5% לקידום הפרויקט, עוד מ-8 באוקטובר 1996, בהיקף של 147,000 שקל בקירוב, ועדיין לא הובאו לאישורנו התוכניות ההנדסיות.

הפרויקט ייכלל במסגרת הקדמת הרשאה ל-1999 עוד במהלך שנת הלימודים התשנ"ח.

היו"ר מ' שטרית:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להודות לסגן השר על התשובה הטובה, שפותרת את הבעיה בבית-הספר המשותף ריינה-משהד, ואני מקווה שאכן בשנת 1998 נזכה לראות סוף לצריפים האומללים, שמקשים על התלמידים וממרים את חייהם, ונזכה לחנוכת בית-ספר חדש שם. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

אמן.

עתיד המכללות האזוריות

חבר הכנסת ש' שמחון שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ב בחשוון התשנ"ח (12 בנובמבר 1997):

נודע כי משרד האוצר מסרב להשתתף במימון הלימודים במכללות האזוריות והטיל עליהן מסגרות נוקשות בקליטת סטודנטים חדשים.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לכך שעיקר הסטודנטים הם מהפריפריה?

2. האם משרדך מודע לכך שמדיניות זו תמנע מהמכללות לקלוט סטודנטים חדשים?

3. האם יגדיל משרדך תקציבים למכללות האזוריות?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית, לפיכך לא סירב המשרד בעבר ולא יסרב בעתיד להשתתף במימון הלימודים במכללות האזוריות. תקציב התמיכה במכללות בשנת הלימודים התשנ"ז עומד על סך 5 מיליוני שקל בקירוב.

2. מדיניות המשרד היא לפעול למען קידום המכללות והרחבת מסגרת הלימודים בהן – כל זאת במסגרת התכנון הלאומי של ההשכלה הגבוהה ובתיאום של הצרכים עם המסגרות התקציביות.

3. משרד החינוך מקיים עתה דיונים עם משרד האוצר על מנת שאפשר יהיה להגדיל את תקציבי המכללות על-פי כיווני התפתחותן.

מבני אסבסט במוסדות חינוך

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ב בחשוון התשנ"ח (12 בנובמבר 1997):

כתבה, שהעתקה מצ"ב, מלמדת כי יש בחיפה מבני חינוך העשויים אסבסט. הדבר מסכן את בריאותם של הלומדים במבנים אלה.

רצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך לסכנה הנשקפת לתלמידים המשתמשים במבנים אלה?

2. האם קיימת תוכנית לפינוי מבני האסבסט ולהחלפתם במבנים שאינם מסוכנים למשתמשים?

3. אם כן – מתי תבוצע התוכנית?

4. אם לא – מדוע אין תוכנית שכזו?

5. כמה מבני חינוך עשויים אסבסט מצויים בישראל?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

5-1. אין במערכת החינוך כיתות עשויות אסבסט, אלא תקרות עשויות מחומר זה, ועל-פי הנאמר בחוזר מנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה, לוח אסבסט שלם ולא שבור אינו מסרטן – על-פי חוות-דעת מקצועית של רשות הבריאות האמריקנית.

הבעיה נוצרת בלוחות – תקרות אסבסט – שנשברו או נסדקו, וקיים חשש משאיפת אפר אסבסט מהלוחות המתפוררים. על הרשויות המקומיות מוטלת החובה להחליף תקרות אלו בהדרגה מכספי הרשויות וכן מכספי השיפוצים על-פי הקריטריונים המתקבלים מדי שנה מהמשרד.

על-פי סקר משנת 1990, היו קיימים במערכת כ-860 מבנים דליקים ומסוכנים, מתוכם הוחלפו כ-390 חדרים במבנים חדשים, על-פי החלטת הממשלה מ-1994 – קביעת תוכנית תלת-שנתית להסרת המפגעים.

לצערנו, בשנות התקציב 1997-1998 אין המשכיות לתוכנית זו, ולכן משרדנו לא יכול להבטיח תאריך יעד להסרת כלל המפגעים בתחום זה.

מצב בתי-ספר יסודיים בדואיים בנגב

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ט בחשוון התשנ"ח (19 בנובמבר 1997):

ביישוב הבדואי בסמת-טבעון ובשבטי חילף וזבידאת יש שני בתי-ספר יסודיים במצב רעוע, עם כיתות מזעריות וללא חשמל.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על התנאים בבתי-הספר האלה?

2. כיצד יפעל משרדך בנדון?

3. האם יוחל בינוי בבית-ספר חדש בדחיפות?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

1. התשובה חיובית.

2. משרדנו מוציא בימים אלה פרוגרמה פיזית מתוקנת לבית-ספר יסודי חדש הכולל 12 כיתות. עם קבלת הפרוגרמה תוכל המועצה לקדם את התכנון כמקובל.

3. יש לציין שהמועצה לא הגישה בקשות לבינוי מתקציב 1998 בהתאם לחוזר מנכ"ל. משרדנו יחזור וידון בנושא לקראת שנת התקציב 1999 לפי הנהלים הרגילים.

היו"ר מ' שטרית:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני סגן השר, חברי חברי הכנסת, מדובר בשני בתי-ספר יסודיים, בבסמת-טבעון ובשבטי חילף אֶזְבִּידָאָת. המצב שם, בבתי-הספר, הוא איום ונורא, מחפיר. יש שם כיתות בחדר שגודלו 44 ויושבים בו 28 ילדים, זה דבר שלא ייאמן כלל. הם לא יכולים לשבת על-יד שולחנות, שמים להם כיסאות קטנים בצד, שהם ישבו כמו משקיפים. אין חשמל, אין מחשב, דבר נורא.

מה אתה עונה לי, אדוני סגן השר? אתה אומר לי שהמועצה לא הגישה בקשה, ולכן הנושא הזה יידון בשנת הכספים 1999. כלומר, שנתיים, שלוש-ארבע שנים קדימה, נראה את הילדים שם, בחילף ובזבִּידָאָת, ללא בית-ספר וללא תנאים נורמליים. זה דבר שהוא בלתי מתקבל על הדעת. אני לא יכול לקבל את התשובה הזאת כתשובה ממשית, ואני אומר לך פה, שאם המועצה לא הגישה בקשה, נפנה למועצה ונדאג לכך שהיא תגיש מייד, אבל זה לא יכול להידחות לשנת הכספים 1999. אני שואל אותך, איך אתה יכול לעזור בעניין הזה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לא זו היתה תשובתי, היא היתה מחולקת לשניים. אמרתי שמשרדנו הוציא בימים אלה פרוגרמה פיזית מתוקנת לבית-ספר יסודי חדש, הכולל 12 כיתות; זה היה החלק האחד. כתשובה נוספת אמרתי שיש לציין שהמועצה לא הגישה בקשות.

היו"ר מ' שטרית:

הוא מדבר על ההיסטוריה, למה זה התאחר עד עכשיו.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כן. הפרוגרמה במשרד הוצאה בימים אלה, הבקשות לבנייה נוספת לא הוגשו ל-1998.

אגב, אם כבר דיברת על מצב בית-הספר אני אומר שוב, שפיגור הוא פיגור של שנים. המשרד עובד על תוכנית חומש חדשה, שהסתיימה ב-1997, ותוכנית החומש הזו תהיה אפליה מתקנת לגבי המגזר הערבי.

היו"ר מ' שטרית:

תודה, אדוני. שאילתא מס' 1207, חברת הכנסת גוז'נסקי – לפרוטוקול. ואבקש מאדוני לענות על שאילתא – – – זה שר אחר בכלל, זה לא שלך. אם כך, תודה רבה, אדוני סגן השר.

הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – הכנסה מנכס), התשנ"ז-1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר מ' שטרית:

אם כן, אנו עוברים לנושא הבא: הצעות חוק והצעות לסדר-היום. הצעה ראשונה היא הצעת חוק פ/1276, הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – הכנסה מנכס), של חברי הכנסת מיכאל נודלמן ויורי שטרן. בבקשה, אדוני, חבר הכנסת נודלמן. אתה יכול להתחיל.

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, במצב הקיים, אדם שהוא בעל רכב אינו זכאי לגמלה המוענקת לו לפי חוק. נמנע ממנו לקבל השלמת הכנסה. כדי לזכות בהשלמה זו, עליו למכור את מכוניתו. מי הם אנשים אלה? – אמהות חד-הוריות, גמלאים, מחפשי עבודה, שפגה תקופת זכאותם לדמי אבטלה. בשביל כל אלה, הרכב מהווה אמצעי תחבורה הכרחי, לא פחות מאשר בשביל בעלי הכנסה גבוהה. אין כל הצדקה לגרום לבעלי רכב למכור את מכוניותיהם רק במטרה לזכות בהשלמת הכנסה.

אני מבקש לתמוך בהצעת חוק – שרכב לא יהיה סיבה לביטול הבטחת הכנסה. סיכמנו עם המוסד לביטוח לאומי שנוסיף לחוק, שהרכב יהיה בן חמש שנים ומעלה ועם נפח מנוע של עד 1,300 סמ"ק.

היו"ר ש' וייס:

זהו?

מיכאל נודלמן (ישראל בעלייה):

זהו.

היו"ר ש' וייס:

טוב, זה קצר ולעניין.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ש' וייס:

כבוד השר, השר ישי. הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון – הכנסה מנס), התשנ"ז–1997. בהצעת חוק זו מוצע לקבוע, שמחזיק ברכב מנועי, לא תישלל ממנו גמלה חודשית להבטחת הכנסה. כבודו, בבקשה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, לפי החוק הקיים, מי שבחזקתו רכב, אינו זכאי לקבל גמלת הבטחת הכנסה. צריך לזכור, שהמטרה של הגמלה היא לתת רשת ביטחון קיומית למשפחה ולילדים. התפיסה הראשונה, התפיסה העיקרית של המוסד לביטוח לאומי היא, שבעלות על רכב כרוכה בהוצאות גדולות, ולכן, לפני שאדם מקבל את הגמלה ואת רשת הביטחון האחרונה מהביטוח הלאומי, הוא צריך להחליט מה הוא עושה עם הרכב.

הצעת החוק של חבר הכנסת נודלמן היא הגיונית לתפיסה של היום, להתחדשות של היום – גם של יורי שטרן, סליחה – אני חושב שאדם שיש לו היום רכב, וכמובן לא רכב משנת 1997, 1998, עלינו להתייחס גם לזה.

היו"ר ש' וייס:

יכול להיות רכב יד שנייה, שבכלל אי-אפשר למכור אפילו.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

העיקרון הוא, שרכב – לא מעל ל-1,300 סמ"ק ובן חמש שנים לפחות. אדם שנגרר למצב קשה ונזקק להבטחת הכנסה, אי-אפשר לבוא ולקחת ממנו את ה"רגליים" האלה ולגרום לו להמשך תסכול ולהתרסקות, גם בביטחון העצמי וגם בביטחון האישי שלו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

חלקם אנשים חולים, אדוני השר.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

מרביתם חולים.

מרינה סולודקין (ישראל בעלייה):

יש צורך ברכב יותר מאשר – – –

שר העבודה והרווחה א' ישי:

נכון, וגם הנסיעות שלהם, אם אתה משווה את הנסיעות ואת האחזקה מסביב. היום אולי לא נוסעים באוטובוסים, ולא יודעים כמה עולה נסיעה היום – 4.10 שקל, כמדומני. הלך וחזר בארבעה אוטובוסים – הוא מגיע ל-20 שקל בקירוב, וכך הוא עושה את זה במכונית בכמה שקלים.

גם מסיבות נוספות אני חושב שאנחנו צריכים להתקדם, והצעתי גם לממשלה לקבל את הצעת החוק הטובה הזו. לכן, הממשלה תומכת, כמובן, בהצעה, בהסכמתם של חברי הכנסת המציעים להסתייגויות שלנו לגבי גיל הרכב ונפח המנוע.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר, האם מישהו רוצה להתנגד?

מיכה גולדמן (העבודה):

חבר הכנסת ריבלין.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הכול מסכימים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

שכנעתם אותי.

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה להזכיר, שעל-פי החלטת ועדת הכנסת, בעניינים שנוגעים לחוקים, לא להצעות דחופות לסדר-היום ולא להצעות רגילות, כאשר מישהו מבקש אפשרות להתנגד, והוא עולה על הבמה ולא מתנגד, אנחנו נוקטים כלפיו סנקציה – גם מפסיקים אותו וגם שוללים ממנו זכות דיבור לזמן-מה. כלומר, בקטע הזה אסור לעשות טריקים עוד, בקטעים אחרים אפשר.

כן, חברים יקרים, ההצבעה החלה. השר מסכים, ואני רואה שגם הכנסת מסכימה, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון הכנסה מנכס),

התשנ"ז-1997, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חברים, ההצעה עוברת לוועדת העבודה והרווחה, כי הנושא נמצא בתחום הרווחה, והשיקול הוא שיקול של רווחה. 16 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק עברה לוועדת

העבודה והרווחה לשם הכנה לקראת קריאה ראשונה ולהמשך טיפול חוקתי. תודה רבה לחברים היזמים, תודה רבה למצביעים, ואנו עוברים להמשך.

הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – הגדלת קצבת ילדים), התשנ"ז-1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין, חברים, להביא לפנינו את הצעת חוק פ/1479, הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – הגדלת קצבת ילדים), התשנ"ז-1997, של חברת הכנסת יעל דיין, עם קבוצת חברי הכנסת. בבקשה, גברתי.

ברשותך, חברת הכנסת דיין, אני רוצה לברך שני אורחים שנמצאים אתנו עכשיו ביציע הכבוד. האורחים הם משוודיה. מדובר באמן חשוב, הפסל והצייר נלסון לייף, ונילסן קלאס יחד עמו. אחרי האסון הגדול שפקד אותנו, כאשר יצחק רבין נרצח, כאשר ראש ממשלתנו נרצח, הם עיצבו תחריט מאוד מעניין ואמנותי, והקדישו אותו למדינת ישראל, לכנסת ישראל, לאזרחי ישראל, לזכרו של יצחק רבין. התחריט שלהם מצוי כאן אתנו במשכן הכנסת, ואני רוצה לבטא את תודתנו ואת הזיכרון הטוב שלנו ממעשה זה, ולהודות להם על ההשתתפות העמוקה בצערנו, תודה רבה.

כן, גברתי, בבקשה.

יעל דיין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר ישי, אתמול נעדרת מהדין, אבל את מלות התודה והברכה שלי על הטיפול של משרדך בנושא האלימות, עכשיו יש לי הזדמנות חוזרת, למרות הנושא השונה, להביע בפניך ישירות. אני מקווה שבתקציב 1998 ימומשו ההבטחות, כמו בתקציב 1997.

אני מקווה שהנגע של נשים מוכות וחבולות יקטן, אבל בוודאי חלקה של הממשלה במאבק בו הוא גדול, ואני יודעת שאתה מוביל את המאבק הזה.

אני רוצה להציג את הצעת החוק. אני רוצה לומר שחתומים עליה חברות וחברי הכנסת ענת מאור, תמר גוז'נסקי, נעמי חזן, מרינה סולודקין – דרך אגב, תנחומים על מות אביה, אנחנו מצטערים מאוד.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מצטרפים לתנחומים שלך.

יעל דיין (העבודה):

דליה איציק, נעמי בלומנטל, נסים זילי, אלי בן-מנחם, יוסי ביילין ואהוד ברק. אלה חתומים. זאת אומרת, הצעת החוק הזה חוצה קווים מפלגתיים; היא כוללת נשים וגברים מכל גוני הקשת או קצות הקשת.

אני רוצה לציין, שהתיקון לחוק הביטוח הלאומי, שעניינו לאפשר לנשים יציאה לעבודה, כאשר המדינה משתתפת בסבסוד מעונות-יום – נמצא כאן לשמאלי היושב-ראש המכהן כרגע שבח וייס, אני בטוחה שהצעת החוק הזאת ותיקה יותר מהוותק שלך בכנסת. אין שנה ואין כנסת ואין רצף של שישה חודשים שבהם אנחנו לא מציגים, נשים אחרות או גברים אחרים, הצעה כזו או אחרת לסבסוד או למימון או להשתתפות במימון של מעונות-יום,

כאשר שני ההורים עובדים ואין להם אפשרות לטפל כיאות בילדים קטנים, ורמת ההכנסה שלהם איננה מספקת כדי לשלוח את הילדים למעונות. המדינה, לצערי, עדיין לא הגיעה למצב של סבסוד מעונות לשכבת הביניים. נשים לא נכנסות למעגל העבודה. זה אחד הדברים שקיימים בכל המדינות המתקנות בעולם – העניין הזה שאשה או זוג שיש להם ילדים קטנים לא יהיו מחוץ למעגל העבודה בגלל עלות הטיפול בתינוק או בילד קטן במעון-יום.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת דיין, את זוכרת שבתקופה שיצחק רבין, זיכרוננו לברכה, היה ראש ממשלה בפעם הראשונה, הוקמה ועדה – נדמה לי בראשות אורה נמיר, אז חברת כנסת – למעמד האשה. האם העניין הזה כלול שם במסקנות? כי היתה אז גם החלטה לממש את המסקנות.

יעל דיין (העבודה):

העניין כלול והוא לא עבר. ניסינו כל מיני שיטות, זאת אומרת, נקודות זיכוי או הכרה בזה לצורך זיכוי במס הכנסה. הבעיה היא, שחלק גדול מהמשפחות האלה הן בכלל לא בקטגוריה של מס הכנסה, כך שאם ניתן להן זיכוי ממס הכנסה, הן לא נמצאות ברמת הכנסה שזה בכלל יאמר לגביהן משהו.

אני רוצה לומר, שאנחנו מדברים על ערך נקודות קצבה. זה חוק שהוצע על-ידי "נעמת", שניסחה אותו ובדקה את הנתונים בשטח. אנחנו מבקשים, בעד שני ילדים שטרם מלאו להם שש שנים ושני הוריהם עובדים, תוספת של נקודות קצבה; לא פטור ממס הכנסה, שבין כך ובין כך לא אומר לגביהם כלום, אלא תוספת ממשית. זה עדיין לא מכסה את עלות המעונות. עלות המעונות גבוהה מאוד, ואנחנו מנסים כאן ליצור מצב שהביטוח הלאומי יסבסד.

אני רוצה לומר משהו טכני על החוק הזה. אני הנחתי את הצעת החוק; היא הובאה בפני ועדת שרים. קיבלתי ב-5 באוקטובר הודעה על החלטה שפשוט העיפה אותי לשמים מרוב שמחה. ההחלטה הזו,

שנמצאת כאן לפני, מופנית אל שר העבודה והרווחה ואומרת: ועדת השרים מחליטה לתמוך בהצעת חוק הביטוח הלאומי.

הנושא הזה עלה בשבוע שעבר וירד. אני הייתי אמורה כרגע לנמק מהמקום. יומיים אחרי זה הוגש ערר של שר האוצר לוועדת שרים לחקיקה, אחרי שהיא אישרה את הצעת התיקון. הערר היה לא על החוק הזה ספציפית אלא על "בוחטה" של 20 חוקים, לא בחישוב נפרד אלא כמה כל החוקים יעלו לאוצר. הערר הזה התקבל על-ידי ועדת השרים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדמן, אם אתה משדל את גדעון עזרא לתמוך בחוק, אני אתן לך להמשיך. אם לא, אז לא.

יעל דיין (העבודה):

אני מודה לשר ישי, שיעלה לדוכן הזה ואין לי מושג מה הוא יאמר, אבל כאשר הוא קיבל את האישור של ועדת השרים, שמחתי מאוד וגם הוא שמח מן הסתם. כאשר הוגש הערר של שר האוצר, השר ישי, שר העבודה והרווחה המופקד על הביטוח הלאומי, התנגד. זאת אומרת, הוא לא תמך בערר של שר האוצר, ואני רואה בו עדיין תומך בהצעת החוק הזו.

אני רוצה לציין ולבקש מהכנסת: בואו נעביר את זה הפעם, אחרי עשרות שנים של ניסיון, בואו נעביר את זה הפעם בקריאה טרומית לוועדת העבודה ורווחה. אני יודעת שיש כאן הרבה דברים מסובכים. אנחנו נבצע את זה הדרגתית, כבוד השר. אנחנו רוצים היום קצה של חוט כדי להפעיל את זה. אני מתחייבת שתהיה פריסה לביצוע החוק. מאחר שהערר הוא של האוצר, לא נפיל את הכול על תקציב השנה הבאה אלא נעשה לחוק פריסה, ונוכל להתחיל בדרך הנכונה של נקודות זכאות ושתי נקודות זכאות להורים שילדיהם במעונות-יום. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחברת הכנסת יעל דיין, גם בגלל הנושא וגם בגלל העובדה שאתמול הקדשנו יום למאבק באלימות כלפי נשים.

אני מקבל בברכה את הנהגת "נעמת" כאן, את יושבת-ראש "נעמת" הגברת עפרה פרידמן ואת חברות ההנהגה. ברוכות הבאות למשכן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מה העלות של החוק, את יודעת?

יעל דיין (העבודה):

זאת עלות של עשרה חוקים – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר העבודה והרווחה, מהי תגובתך?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת חוק זו באה לסייע להורים לילדים עד גיל שש במימון ההוצאות הכרוכות בטיפול בהם. לפי הצעת החוק, תוגדל הקצבה עבור כל ילד עד גיל שש, שהוריו עובדים, בנקודת קצבה נוספת.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, סגני יושב-ראש הכנסת, סגני שרים לשעבר. חבר הכנסת שריד, תעזור לי באזור שלך. חבר הכנסת צוקר, תעזור לי באזור שלך. אנחנו מתקרבים להצבעה.

אדוני השר, יש לך אפשרות תקנונית לנאום עד עשר דקות, כלומר עוד שמונה דקות.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

עוד לא התחלתי, איך שמונה דקות?

היו"ר ש' וייס:

עוד עשר דקות. קדימה, אני מתחיל למדוד עכשיו.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

הזכאות לקצבה מוגדלת תינתן להורים העובדים מחוץ למשק-הבית ולהם הוצאות השגחה על ילדיהם.

רבותי חברי הכנסת, לכולנו רצון טוב להיטיב עם המשפחות וילדיהן, ואולם הצעת חוק זו כרוכה בתוספת עלות של 1.1 מיליארד שקל. חבר הכנסת רובי ריבלין, שאלת מה העלות של החוק – 1.1 מיליארד שקל.

כמו-כן, הצעת החוק באה להגדיל את הקצבאות לכלל האוכלוסייה, ללא הבחנה בין רמות הכנסה שונות. כל זאת בשעה שבימים אלה ועדת הכספים של הכנסת דנה בהצעות הממשלה, שהתנגדתי להן, לקיצוץ בקצבאות הילד הראשון והשני.

רבותי, שמעתי מחברת הכנסת יעל דיין שהצעת החוק הזאת ותיקה יותר מהוותק של חבר הכנסת שבח וייס בכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אגב, אני לא מוותיקי הבית. חבר הכנסת עוזי ברעם ותיק ממני. נכון, חבר הכנסת ברעם?

עוזי ברעם (העבודה):

קדנציה אחת יותר.

היו"ר ש' וייס:

וחבר הכנסת יוסי שריד ותיק ממני.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, אתה ותיק מספיק בשביל להבין שהצעת החוק הזאת טובה. אני חושב שהיא טובה מאוד. היא עלתה ונפלה, כפי שאמרה חברת הכנסת יעל דיין, משנה לשנה, מממשלה לממשלה, ובמשך שנים רבות.

היו"ר ש' וייס:

זה נכון.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

גם בתקופה טובה, בתקופת צמיחה שהיתה בממשלה הקודמת, לא עברה הצעת חוק זו, והיו שיקולים נבונים לממשלה הקודמת. אני לא מקל ראש בעשייה שלה למען השכבות החלשות – אני אומר את זה בפעם השנייה או השלישית – אבל היו שיקולים כאלה ואחרים על-פי סדרי עדיפויות, מה לפני מה ואיך אנחנו ממקדים את מירב המאמצים והמשאבים לכלל האוכלוסיות שזקוקות באמת לדברים האלה. כשמדברים על תחולת העוני – היתה התמקדות מסוימת בקבוצות אוכלוסייה שונות, ושם ירדה תחולת העוני, להוציא בקבוצות אחרות שבהן היא לא ירדה, כפי שאמרתי.

כיום אנו צריכים להתמודד עם בעיות קשות מאוד שעומדות על הפרק. את יודעת, חברת הכנסת דיין, שהבעיות הן רבות, וציינתי את זה גם אמש וגם היום, ובכל זאת התחייבתי להעלות תקציב בתקופה קשה במשק; והכול מסכימים שזו באמת תקופה קשה למשק. כרגע אני לא רוצה לחלק ציונים ולא האשמות. בתקופה קשה זו העליתי לראש סדרי העדיפויות במשרד את נושאי האלימות במשפחה והילדים בסיכון. עניין נשים מוכות ואלימות במשפחה עלה בתקציב למרות כל הקיצוצים. בעניין זה ניתנו 65% מהתקציב למקלטים לנשים מוכות, ועתה עלה התקציב ל-75%; התחייבתי ועמדתי על כך. אני חושב שזה היה צעד נכון וחשוב בהתמודדות שלנו בטרור הסמוי, הטרור הכואב והסמוי בתוך המשפחות, שלצערי הרב נוצר בו קשר שתיקה בין התוקף לבין הקורבן.

לכן, עלינו להתבונן ולחשוב נכון כיצד אנו מחלקים את המשאבים, כיצד אנו מחלקים את המשאבים לכלל האוכלוסיות, לאיזו אוכלוסייה יותר ולאיזו אוכלוסייה פחות בשלבים מסוימים.

אני חושב שבתקציב המדינה יש היום מאבק מורכב, ועדיין אינני רואה הסכמה מלאה בין כל חברי הקואליציה. אני אומר זאת כאדם שהוא אולי הכי פחות בעל ניסיון בממשלה הזאת, חדש יחסית, אך אם אני מסתכל לאחור על כל מיני הצעות חוק ומסתכל לאחור על ההתקדמות בכל מה שקשור לשכבות החלשות, הרי שלפעמים היו החלטות כאלה ואחרות משיקולים של חברי סיעה ושל מפלגות מסוימות. אני אומר שוב: שום סיעה או מפלגה לא תסיים את כל הקדנציה וחצי תאוותה בידה.

יש חילוקי דעות על חוקים מסוימים, שר האוצר מתנגד לרוב הדעות שאנו מביעים כאן, ואני לא חושש לרגע לומר את דעתי גם מול שר האוצר. אני אמרתי, ואומר שוב ושוב, שאני איבב במסגרת ועדת השרים על חוק שאני מאמין בו – אני אומר את זה בצורה הכי ברורה – גם אם הממשלה תתנגד. וכחבר ממשלה זה לא הכי סימפתי לומר. אני מאמין בהצעות שלי ואני חושב שמן הראוי להעביר אותן, ולכן אבקש ואדרוש מחברי הסיעה בהתייעצות סיעתית כן להצביע בעד החוקים. עשינו זאת לא אחת ולא שתיים ונמשיך לעשות כך לטובת השכבות החלשות ולמען הצרכים החברתיים.

אבל היום, כשאנחנו צריכים לקבל פה החלטה על תקציב של 1.1 מיליארד שקל, דבר שהוא חשוב – ואני לא מזלזל בחברת הכנסת דיין, בחשיבות של הנושא הזה, אבל די לי להביט לאחור במשך שנים רבות – – –

אברהם פורז (מרצ):

אולי תביט במליאה ותראה אם יש רוב.

היו"ר ש' וייס:

זה בסדר. יש לו עוד שלוש דקות.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

חבר הכנסת פורז, אני אומר לך שאני מביט ואני רואה את הרוב, אבל אני צריך להיות ריאלי כחבר בממשלה, ולהיות אחראי לדברים שאני תומך בהם ובמה שאני חושב שצריך לתמוך. הייתי רוצה לתקן עולם במלכות שדי, האמן לי, יש לי רצון וכמוך אני מקווה להשקיע עוד מיליארדים למען השכבות החלשות. כך באמת צריך להיות וכך נמדדת חברה. אבל למען הבעיות של ילדים בסיכון, שבמשך שנים רבות כולנו היינו ערים ומודעים להתפתחויות הקשות – שום תקציב לא הושקע למען אוכלוסייה זו. מדובר ב-330,000 ילדים בסיכון במדינת ישראל, וב-120,000 ילדים שהם בסיכון מיידי.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, יש לנו במדינת ישראל 52,000 בני נוער שמשתמשים בסמים. כמה הושקע למטרה זו בשנים האחרונות? בכמה תוקצבה הרשות? האם היו תוספות? 52,000 ילדים. בואו נראה – מבחינה כלכלית, לא רק חברתית – כמה יעלה למדינה נער כזה שלא מטופל. בעוד שנה-שנתיים יהיה סיפור של בתי-סוהר, בתי-משפט ועוד צרות רבות. כמה זה יחסוך למדינת ישראל אם הוא יקבל הכשרה מקצועית נכונה? כמה היה עולה למדינת ישראל אילו השקענו בהם בצורה נכונה? גם מבחינה כלכלית, אם נשקיע בהם נכון הם יוכלו לתרום למדינה בעצם זה שאנו נותנים להם השכלה והכשרה מקצועית. לכן, מבחינה כלכלית התועלת היא מעל ומעבר.

אני חושב, שבבואנו לקבל החלטה כזאת – ואין לי ספק מה יהיו תוצאותיה – אנחנו מכירים את הכללים ואת הדרכים הלגיטימיות, הפוליטיות בהצעות חוק. אבל עצם העובדה שהצעת חוק כזאת – אני יודע שכולם דרוכים שאני כבר אסיים את דברי וניגש להצבעה – נדחתה משנה לשנה, מממשלה לממשלה ומקדנציה לקדנציה, רק מוכיחה שמבחינת סדרי העדיפויות שלנו עלינו לפעול לטובת השכבות החלשות. עלינו לחשוב נכון למען הכלל, עם אחריות ממשלתית. הייתי אומר שבנושאים החברתיים זה חוצה מפלגות.

חבר הכנסת חיים רמון, באת להצביע אתנו?

חיים רמון (העבודה):

אין שום ספק.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אין לי שום ספק שהבנת אותי, חבר הכנסת רמון.

היו"ר ש' וייס:

חברים, שלא תהיינה אי-הבנות.

עמיר פרץ (העבודה):

הבנו הכול. יש לי הצעה לכבוד השר – – –

היו"ר ש' וייס:

נדמה לי שההצעה שלך תגרום לכך שיהיה רוב לקואליציה. אם כוונת ההצעות היא להביא לנפילת החוק, אני מוכן לשמוע אותה.

עמיר פרץ (העבודה):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חברים, חבר הכנסת עמיר פרץ, ההצעה שלך בהחלט מסייעת לשר. הזמן תם.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני רוצה לשמוע את חבר הכנסת עמיר פרץ. עוד לא שמעתי אותו.

היו"ר ש' וייס:

הזמן תם.

עמיר פרץ (העבודה):

מ-5 המיליארדים שקיבלו מבנק הפועלים יכולים לתת 1.5 לנשים מוכות.

היו"ר ש' וייס:

אני צריך לעבור להצבעה עכשיו; לא מבינים פה. אדוני השר, אני חייב לעבור להצבעה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני חייב לסיים.

היו"ר ש' וייס:

לא, אני לא יכול. אדוני השר, אני חייב, אני לא רוצה, בוודאי לא אתך – – –

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אבל אני חייב לסיים.

היו"ר ש' וייס:

אתה מדבר כבר 11 דקות; אני מקפיד על דברים כאלה. אני מבקש לומר משפט סיכום, ולעבור להצבעה. ממש. זה כבר מבחן ליחסי הגינות בינינו. אני לא יכול. השר אלי ישי, זה לא בסדר. אני חייב לעבור להצבעה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני רוצה לסיים.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול לומר משפט אחד וזהו. לא, תשאיר לי את זה. אדוני השר, לא נעים לי, אני לא יכול כך. עשר דקות עברו, וגם 12 דקות עברו, ולא הפריעו לך. משפט אחד בלבד.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

רבותי, לי אין ספק לגבי הצעת החוק וההצבעה עליה. נצביע עליה, חברי המליאה, אבל צריך להיות ברור – כפי שקיבלו אחריות הממשלות האחרות לגבי הצבעות על-פי סדרי עדיפויות למען הצרכים החברתיים. הצעת חוק זו נדחתה לא פעם אחת ולא פעמיים, כפי שאמרתי, מממשלה לממשלה. לכן אני חושב, שבבואנו לקבל החלטה כזאת מן הראוי להצביע על מקורות תקציב ולקבוע סדרי עדיפויות לאינטרסים החברתיים החשובים לנו בתוך הממשלה כממשלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מודה לשר העבודה והרווחה. נא לשבת חברים. עוברים להצבעה.

קריאות:

יעל דיין (העבודה):

אני מקווה שהממשלה יודעת על מה היא מצביעה.

היו"ר ש' וייס:

נא לשבת. אני מודיע שעוברים להצבעה. סליחה, שלא תהיינה טענות שלא ביקשתי מכם לשבת. עוברים להצבעה.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

אם כן, הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] – אני לא חוטף הצבעות.

הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – הגדלת קצבת ילדים), התשנ"ז–1997, של חברת הכנסת יעל דיין וקבוצת חברי כנסת. ההצבעה החלה.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

לא תוך כדי הצבעה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 34

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 32

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון הגדלת קצבת ילדים), התשנ"ז–1997,

לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

לא מוחאים כפיים בכנסת.

34 תומכים, 32 מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק עברה בקריאה טרומית להמשך טיפול בוועדת העבודה והרווחה. תודה רבה.

שאלות ותשובות

שבח וייס (העבודה):

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. שר העבודה והרווחה יואיל בטובו לענות על שאלות רגילות.

ניכוי מס בריאות מעובדי השטחים

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ח באייר התשנ"ז (4 ביוני 1997):

בחוק יישום הסכם עזה ויריחו, בפרק "עבודה", נכתב כי מדור התשלומים "ינכה מסכומי היטל ההשוואה שגבה, ויעביר לקופת-חולים" – – – "סכום עבור שירותי הבריאות האמורים" וכו'.

רצוני לשאול:

1. האם קבע השר את שיעור הניכוי, ואם כן – מה הוא?

2. האם החוק אכן מתבצע בפועל, ואם לא – מה ייעשה ליישומו?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

1. הוריתי לשירות התעסוקה לטפל מייד בביצוע החוק, ואכן, לאחר משא-ומתן בין שירות התעסוקה לבין קופת-חולים הכללית סוכמה נוסחה לחישוב הניכוי. כן הנחיתי את היועץ המשפטי לתרגם את הנוסחה לתקנות שתובאנה בהקדם לאישור ועדת העבודה והרווחה.

2. לא. אולם גם כיום מושגת מטרת החוק, כאשר שירותי הבריאות לפלסטינים מוסדרים במירב אתרי עבודה ושירות התעסוקה מעביר תשלומים סדירים לקופת-חולים הכללית.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת – בבקשה, גברתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני השר, אולי לא הבנתי נכון, התקנות כבר הוכנו והן יועברו לוועדה?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

כן, הן מגיעות לוועדת העבודה והרווחה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

בימים הקרובים?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

בקרוב מאוד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אני מודה לך.

היו"ר ש' וייס:

זו דוגמה של שאילתא שגם מקדמת נושא, בעיקר שיש שיתוף פעולה חם מאוד מצד השר.

המרכז לאבחון ולשיקום מקצועי ברחובות

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ח באייר התשנ"ז (4 ביוני 1997):

בעיר רחובות פועל המרכז האזורי לאבחון ולשיקום מקצועי, המטפל באבחונם ובשיקומם המקצועי של נכים. נודע לי כי יש קיצוצים נרחבים במרכז. בין היתר, הוקפאו כל המכסות להשמת נכים, והמכסות האבחוניות קוצצו לכדי מחצית. קיצוצים אלו מהווים פגיעה בנכים ובבעלי פיגור שכלי ובמשפחותיהם.

רצוני לשאול:

1. מה הוא המצב במרכזים השונים?

2. האם תימנע פגיעה במרכז הנ"ל?

3. מה ייעשה למניעת פגיעה באוכלוסייה החלשה הזאת?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מרכזי השיקום פועלים במסגרת הקרן למפעלי שיקום, המפעילה 16 מרכזים ברחבי הארץ. בתקציב 1997 לא נערך קיצוץ יחסית לתקציב 1996, והמרכזים פועלים באותו היקף כמו בשנה הקודמת.

2. לא היתה פגיעה במרכז השיקום ברחובות. עקב העלייה בתעריפי אבחון מפגרים וכן משיקולי התייעלות ארגונית נסגרו ארבע תחנות מתוך עשר וצומצם היקף ההזמנות לאבחונים, ארצית – מ-1,620 ב-1996 לכ-1,070 ב-1997. לגבי המרכז ברחובות – היקף האבחונים נשמר ביציבות – 185 ב-1996 וכ-180 ב-1997.

מדיניות הממשלה בעניין משפחות ברוכות ילדים

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ח באייר התשנ"ז (4 ביוני 1997):

רצוני לשאול:

האם יוכל השר לפרט מה היא מדיניותה הריאלית של הממשלה בעניין משפחות מרובות ילדים?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

במשרד העבודה והרווחה הוכנה הצעת חוק מקיפה, שתקנה זכויות מגוונות למשפחות עם ארבעה ילדים ויותר. ההצעה נועדה לענות על צורכיהן המיוחדים של משפחות אלה בתחומי החינוך, הדיוור, הבריאות, הביטחון החברתי וההכשרה המקצועית.

אני רוצה לבשר, שהצעת חוק משפחות ברוכות ילדים תובא בימים הקרובים לדיון בוועדת שרים לענייני חקיקה.

היו"ר ש' וייס:

אני מסתפק בתשובה.

ייצוג הולם לנשים במועצה ליחסי עבודה

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ז' בסיוון התשנ"ז (12 ביוני 1997):

במועצה ליחסי עבודה שמונתה על-ידיך יש חמש נשים לעומת 39 גברים. נשים מהוות כ-50% מכוח העבודה במדינה, ויש עיוותים ובעיות רבות בשוק העבודה שקשורים במישרין ובאופן ספציפי לעבודת נשים. הוכח בעבר כי נשים מהוות כוח תורם ומשמעותי בכל גוף שבפעילותו הן לוקחות חלק.

רצוני לשאול:

1. מה ייעשה כדי לתקן לאלתר את המצב של תת-ייצוג לנשים במועצה המייעצת?

2. כיצד יימנעו עיוותים כאלו בעתיד?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

2-1. בהרכב הקודם של המועצה ליחסי עבודה כיהנה אשה אחת בלבד, וכיום מכהנות בה חמש נשים. אני מברך על כך.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מברכת על כך שחל גידול מאשה אחת לחמש נשים. בכל זאת, חמש נשים לעומת 39 גברים זה יחס שלא יכול לעמוד בנורמות הקיימות בהרכבי ועדות בין נשים לגברים, בעיקר לא לנוכח הבעיות האדירות שאנחנו עומדים בפניהן בתחום יחסי עבודה, כאשר בעיקר הנשים מופלות. עכשיו יש כמה נושאים, כמו הסכם השכר החדש, כמו הפגיעה בהסכמי פנסיה כאשר ייפגעו דווקא בנשים עובדות. לכן, אני פונה אל השר ומבקשת להעלות את מספר הנשים כך שהוא יהיה בשיעור של 30% מהרכב המועצה. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

זו לא שאלה נוספת, זו משאלה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אתייחס גם למשאלה. קשה לי להבין איך בתקופה שבה היית שותפה לקואליציה הסכמת שתהיה חברה אחת. היום אנחנו מעלים את זה לחמש חברות. אני מסכים שזה לא מספיק, וצריך לשתף יותר נשים. את יודעת יפה, חברת הכנסת ענת מאור, שלא אני קובע את כל החברים. יש ארגונים ששולחים את הנציגים שלהם, אני פונה בדרך כלל לארגונים ומבקש גם ייצוג של נשים. אני שמח שיש עלייה מסוימת, אשמח אם תהיה עלייה יותר גדולה ומשמעותית. בינתיים אני יכול לבשר שיש עלייה, ואני מקווה שהנשים לא תקופחנה במעמדן ובמקום שלהן בכל מיני ארגונים.

מכירת דירות בשבת

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

ידוע לי כי בעיר מודיעין יש חברות בנייה שמוכרות דירות בשבתות ובחגים. בעבר השיבה שרת העבודה והרווחה על שאילתא שהגשתי בנושא: אם תתגלה עבירה על החוק יינקטו הצעדים החוקיים הנדרשים.

רצוני לשאול:

1. האם ננקטו צעדים נגד חברות בנייה במודיעין ובשאר ערי הארץ?

2. אם כן – מה הם ומתי ננקטו? אם לא – מדוע?

3. מה יעשה משרדך בנדון?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

1. התשובה חיובית. אכן ננקטו צעדים נגד חברות בנייה הפועלות בשבת, לאחר שחל שינוי מהותי באופי פעילות היחידה לאכיפת חוקי עבודה, שמורכבת מלא-יהודים, בכל הכרוך בטיפול הנדרש לצמצום העבודה בימי שבת ולאכיפת חוק שעות עבודה ומנוחה. זאת, עקב הנחייתי לבצע את מדיניות אכיפת חוק שעות עבודה ומנוחה כרוחו וכלשונו, ולא לאפשר את המשך הרפיון שאפיין את עבודת היחידה בשנים קודמות.

2. הוגשו 21 תביעות משפטיות נגד חברות בנייה ברחבי הארץ, ובכללן גם נגד חברת בנייה הפועלת במודיעין, שהדיון בעניינה טרם הסתיים. ברוב המקרים הובטח במפורש לאנשי היחידה, כי לא תימשך הפעילות של החברות בשבת. הבטחה זו חוזרת ונשנית בפני בית-המשפט, דבר שלא אחת גרם להתחשבות מצד השופט, שגזר קנס נמוך בגין הפרות החוק.

3. חוק שעות עבודה ומנוחה הוא בעיקרו חוק סוציאלי. יש בו פרצות הדורשות התמודדות משפטית וערכית, גם ציבורית, כפי שאכן מתמודד משרדי עם חילולי השבת, בהתאם למדיניות שקבעתי. לכן, בין הרצוי למצוי, אנו פועלים להגדלת תחום הרצוי, בתקווה שיום יבוא ונוכל לבשר ש"מלאה הארץ דעה את השם כמים לים מכסים". בינתיים, במסגרת האפשרויות, פועל משרדי לאכיפת החוק כמתבקש.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת, חבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מודה לך על התשובה הרצינית, העניינית והטובה. אני רוצה לשאול שאלה נוספת. גם קודמתך בתפקיד, השרה אורה נמיר, השיבה לי בתשובה על שאילתא, שאכן ננקטים צעדים וכדומה. אנחנו עדים לתופעה שעוברים בריש גלי על חוק שעות עבודה ומנוחה, והרבה פעמים אתה שומע על כך גם ברדיו, אף שמשרדך נוקט את כל הצעדים שציינת לגבי מכירות שמתבצעות בעיקר באזורים של אגודות שיתופיות, קרי הקיבוצים. מה דעתך?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

חבר הכנסת הרב גפני, המשרד פועל ביתר שאת, כפי שצינתי, ומתמודד עם בעיות רבות, שלצערי הרב מתרבות, בהגברת חילול שבת. אמרתי שזה חוק סוציאלי, יש ראשי ערים, וגם ארגון הסוחרים, שלא פעם אחת ולא פעמיים פנו בעניין ריבוי התחרות, שגורמת לכך שגם חנויות אחרות נאלצות לפתוח בשבת. לא רק זה, עובדים דתיים נאלצים שלא לקבל עבודה במקום זה או אחר מפני שהם דתיים.

אני לא מתאר לעצמי, אילו הייתי אומר שאסור לקבל גזע מסוים או מין מסוים לעבודה, מה היה מתרחש. פה קובעים בעצם לאוכלוסייה גדולה מאוד – יותר מ-50%-60% מהציבור שומר מסורת, לדעתי, ולא מעוניין לעבוד בשבת – ואומרים בידעין: אתה לא תעבוד כאן כי אינך עובד בשבת. ברור שהבעיה היא קשה ומורכבת.

לעצם שאלתך – אנחנו ממשיכים, כמובן, ונמשיך בהתמודדות שלנו, אבל בעניין האגודות השיתופיות הוצאתי פה את הפסיקה של היועץ המשפטי לממשלה דאז בהתייחסות שלו לאגודות שיתופיות. אכן, עד לפני הפסיקה הזאת לא היה ברור כיצד עלינו להתמודד או לפעול מול אגודות שיתופיות. היום התמונה היא ברורה, שאסור לפתוח עסקים גם באגודות שיתופיות.

שאל יהלום (מפד"ל):

העברתי לשר – – –

שר העבודה והרווחה א' ישי:

העברתי לי את פסק-הדין, ראיתי את פסק-הדין, יש חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה.

שאל יהלום (מפד"ל):

קודמת לפסק-הדין.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

קודמת לפסק-הדין, אבל זו חוות דעת שיש לה משקל ואתה אנחנו צריכים להתמודד. אני לא יכול להקל ראש בבעיה הזאת ולומר – בגלל פסק-הדין התקדימי הזה, מול חוות הדעת הקודמת – שאין לי מה לפעול שם. אני פועל על-פי סדרי עדיפויות שיש לי בכל המקומות שאני חושב ומוצא לנכון. אני לא משאיר את הפרצה הזאת, אף שאני חושב שאולי גם – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, זאת שאילתא, הרי אתה יודע את הכללים.

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת מאור, זאת שאילתא.

ענת מאור (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

זה מה שניסיתי לומר לו לולא היית מפריעה לי.

שאול יהלום (מפד"ל):

היועץ המשפטי צריך — — —

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, נגמר. בקטע של השאילתא נגמר. ההמשך — בדרכים פרלמנטריות אחרות.

משה גפני (יהדות התורה):

השר צודק.

היו"ר ש' וייס:

השר צודק בדרך כלל. השר הזה – במיוחד.

אפליית מובטלים בשירות התעסוקה

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

שירות התעסוקה קובע גיל מקסימום, 35, לשליחת מבוגרים מובטלים לקורסי הכשרה מקצועית. ללא ההפניה לא תתאפשר קבלתם לקורסים.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מה הוא אחוז הפונים שגילם מעל 35 לשירות התעסוקה, וכמה מהם נענו בשלילה?

3. אפליית מובטלים בשל גילם עומדת בסתירה לתכלית הקמתו של האגף להכשרה מקצועית. כיצד יפעל משרדך בנדון?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1, 3. מובטלים אינם מופלים בשל גילם בשירות התעסוקה או באגף להכשרה מקצועית.

הקריטריונים שנקבעו להפניית מובטלים לקורסים אינם כוללים מגבלות גיל. יועצי התעסוקה בשירות התעסוקה מפנים לכל מקום פנוי כמה מועמדים, אולם נכון הוא שוועדות הקבלה לקורסים דואגות שיתקבלו המועמדים בעלי הסיכויים הטובים ביותר להיקלט בעבודה במקצוע הנדרש, בסיוע ההכשרה המקצועית.

2. 56% מהפונים לשירות התעסוקה הם מעל גיל 35, ואין נתונים על התפלגות הגילים של המתקבלים לקורסים בהכשרה המקצועית.

יש מקום לחזק את מודעות הציבור והמעסיקים ליתרונות שבהעסקת מבוגרים, על מנת להגביר את סיכוייהם של המועמדים המבוגרים יותר להיקלט בעבודה.

מספר העובדים הזרים בישראל

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ' בסיוון התשנ"ז (25 ביוני 1997):

תופעת העובדים הזרים גובה מחיר חברתי ולאומי, הן מבחינת עליית הפשיעה בריכוזי עובדים זרים והן מבחינה לאומית ודמוגרפית.

רצוני לשאול:

1. מה הוא מספרם, לפי ארצות מוצא, של כלל העובדים הזרים בישראל?

2. כיצד יצמצם משרדך משמעותית את המספרים הללו?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

1. בישראל שוהים כיום 92,254 עובדים זרים בהיתר. ארצות המוצא העיקריות הן רומניה, תאילנד, סין, טורקיה, מדינות בדרום-אמריקה ומדינות באפריקה.

2. משרד העבודה והרווחה פועל בנחרצות לצמצום מספרם של העובדים הזרים, ואכן מכניסתי לתפקיד צומצם מספר אשרות העבודה בכ-14,000.

במסגרת המינהלת לטיפול בעובדים זרים שהוקמה ביוזמתי הוצאו צווי גירוש ל-3,331 עובדים זרים. לכן צומצם סך האשרות ב-17,331.

ועדת השרים לנושא העובדים הזרים, שהוקמה על-ידי הממשלה, קיבלה את המלצותיהם של צוותי עבודה שמונו לבדיקת היבטים שונים של הנושא, כגון העלאת עלות עבודת העובד הזר, החמרת ביקורת הגבולות, קביעת קריטריונים ברורים למתן אישור העסקה ועוד. יישום ההמלצות מבוצע בימים אלה.

לאחרונה אושר תיקון לחוק העובדים הזרים, הגדלת קנס על העסקת עובד זר ללא אשרה, המגביר את ההרתעה אצל המעסיקים. הקנס הוגדל מ-2,000 ש"ח ל-5,000 ש"ח לעובד.

היו"ר ש' וייס:

שאילתא מס' 1371 של חבר הכנסת פינס – עלייה במספר העובדים הזרים בישראל.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אצל חבר הכנסת פינס זה לא הולך לפרוטוקול, יש לציין.

היו"ר ש' וייס:

גם החליטו להקים ועדת חקירה לעניין הפועלים הזרים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לא ועדת חקירה – ועדה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

ועדה אד-הוק.

גידול במספר העובדים הזרים בישראל

חבר הכנסת א' פינס-פז שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בסיוון התשנ"ז (2 ביולי 1997):

מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מתברר, כי למרות התוכניות לצמצום מספרם של העובדים הזרים המועסקים בארץ, הרי שבשנת 1996 גדל מספרם של העובדים הזרים המועסקים באופן חוקי בכ-20,000 לעומת השנה שקדמה לה.

רצוני לשאול:

1. מה הם הצעדים שנקטה הממשלה כדי לצמצם את מספר העובדים הזרים בארץ?

2. האם יש בידי הממשלה תוכניות להמשך המאבק בממדי העבודה הזרה בארץ?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

2-1. במחצית הראשונה של 1996 עלה מספר העובדים הזרים, אולם מאז כינון הממשלה ירד מספרם מכ-106,000 ל-92,492.

הממשלה פועלת לצמצום מספרם של העובדים הזרים, הן על-ידי הוצאת עובדים השוהים כאן שלא כחוק והן על-ידי צמצום מספר ההיתרים והתאמתם לצורכי המשק האמיתיים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני השר, אדוני היושב-ראש, שאלה נוספת רק בקשר לסוגיית העובדים הזרים בתחום הסיעודי. אני רוצה לקבוע, שעל-פי הנתונים של המשרד שאתה עומד בראשו ושל שירות התעסוקה מסתבר, שבשנה האחרונה יש קפיצת מדרגה בכל נושא העובדים הזרים הסיעודיים, כי אין לה מכסה. לכל יתר הקטגוריות יש מכסה. בתחום הסיעודי לא קבעו מכסה מטעמים מובנים, אלא שעם ישראל, אדוני היושב-ראש, הוא עם מתחכם.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

עם קשה עורף.

אופיר פינס-פז (העבודה):

כמו בכלים שלובים, כשכל היציאות חסומות הולכים ליציאה הפרוצה. יש כאן איזו פרצה שנוצלה – בשנה אחת גדל המספר ב-7,000 עובדים זרים סיעודיים, כשהמספר הבסיסי היה 5,000. זאת אומרת, גידול של למעלה מ-100% בשנה.

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שחבר הכנסת פינס נתן את התשובה, אולי אדוני ישאל את השאלה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני מוכרח לומר פה שאני לא סבור כך; אני לא מתכוון לקבוע מכסה לסיעודיים.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

ואם זה הצלת חיי אדם?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני בשום פנים ואופן לא יכול לקבוע מכסה, אבל אני מודה שחלה קפיצה. השאלה היא איך נוצרה הקפיצה הזו. הבקשות שהיו מונחות על שולחן הוועדה לגבי עובדים סיעודיים לא נדונו חודשים רבים ולא קיבלו תשובות. ביקשתי לזרז, ומטבע הדברים, כשיש אלפי בקשות שלא מטפלים בהן, מי שנכנס ומחליט לקיים דיון ענייני ולהחליט כן או לא, ומקבלים את ההחלטה הזאת – אכן יש גידול, גידול טבעי, גידול הגיוני, במקרה הזה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אני לא צריך להתערב, אבל אני חושב שאתה נוהג באופן נאור מאוד.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני רוצה לומר בצורה ברורה ומפורשת, חבר הכנסת פינס, שיש פרצות מסוימות גם בבקשות בתחום הסיעודי. יש בקשה של אדם שמבקש, וכעבור שנה החולה נפטר ועוד שנתיים ממשיכים להשתמש בהיתר.

אנחנו פועלים כרגע ויושבים על המדוכה איך להפעיל מנגנון מסוים – ואני לא רוצה לומר כרגע איך אנחנו חושבים לעשות זאת – שיאפשר נידוד בין החולים הסיעודיים על-ידי אותן חברות כוח-אדם או צורה כזאת או אחרת שאנחנו בודקים אותה, אבל אני לא מתכוון לקבוע מכסה לסיעודיים.

היו"ר ש' וייס:

תודה, אדוני השר.

תעריפי הטיפול הסיעודי

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בסיוון התשנ"ז (2 ביולי 1997):

התיקונים האחרונים בחוק שכר מינימום העמידו את חברות הסיעוד בפני דילמה הנובעת מהעדד פיצוי מצד המוסד לביטוח לאומי על גידול בעלויות השכר.

רצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לכך שתעריפי הטיפול הסיעודי מוכתבים לחברות הסיעוד על-ידי המוסד לביטוח לאומי?

2. האם נכון שעם תיקון חוק שכר המינימום השתנה לחלוטין חישוב הכדאיות של חברות הסיעוד, הואיל והמוסד לא עדכן את תעריפי התשלום שלו עבור הטיפולים?

3. האם התשלומים לחברות הסיעוד יעודכנו תמיד במקביל לשינויי החוק כאמור?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. התשלום לנותני שירותים במסגרת חוק ביטוח סיעוד נעשה על-פי תעריפים קבועים הנקבעים בוועדה המשותפת למשרד העבודה והרווחה ולמשרד האוצר.

בעקבות התיקון לחוק שכר המינימום עודכן התעריף בגובה השינוי בשכר המינימום בשיעור 3.7%.

על-פי בדיקה והערכה של ועדת התעריפים, גם לאחר עדכון שכר מינימום נותר רווח סביר בידי חברות הסיעוד.

כדי לבסס קביעה זו, מתקיימת בימים אלה בדיקה מיוחדת על-ידי רואה-חשבון חיצוני, והיא אמורה לתת תשובה מדויקת על שיעור הרווח של החברות.

מצבם של 2,500 ילדים בבאר-שבע

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בסיוון התשנ"ז (2 ביולי 1997):

בעיתון "ידיעות אחרונות" פורסם, כי 2,500 ילדים בבאר-שבע נמצאים בסכנת רעב ואלימות במשפחה בגלל מצבם הכלכלי הקשה של הוריהם. עשרות ילדים ממשפחות אלה נאלצים לצאת לשוק העירוני ולחפש שם עבודות דחק מזדמנות.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע על כך למשרד העבודה והרווחה?

2. מה ייעשה כדי לצמצם את העוני באזור הדרום?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

2-1. למשרד העבודה והרווחה ידוע על מצבם הקשה של ילדים בסיכון בכל רחבי הארץ, ועקב כך העליתי את הנושא לראש סדר העדיפויות בטיפול המשרד.

ראש הממשלה אישר עקרונית את תוכנית האב של המשרד לטיפול בילדים בסיכון.

התוכנית החלה לפעול כתוכנית ניסיונית, פיילוט, בשבעה יישובים בארץ, בהם שניים בדרום – העיר באר-שבע והמועצה האזורית אשכול.

היו"ר ש' וייס:

שאילתא מס' 1399 של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי בנושא תעסוקה למפגרים ובעלי תסמונת דאון. אדוני, תואיל בטובך להשיב עכשיו.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מה עם השאילתא שלי?

היו"ר ש' וייס:

כן, חבר הכנסת שאקי. אתה לא היית באולם כאשר הגיע תורך.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

רק לשנייה לא הייתי.

היו"ר ש' וייס:

זה נכון. אני ממש עד לכך שזו שנייה, ולכן אני אאפשר לך.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

גם במקרה של חברת הכנסת גוז'נסקי אני משיב תמיד, ואני מציין שזה לא עובר לפרוטוקול.

תעסוקה למפגרים ובעלי תסמונת דאון

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בסיוון התשנ"ז (2 ביולי 1997):

מפגרים הנמצאים במקום תעסוקה מוגן, אין מוצאים להם תעסוקה – מפאת תחרות עם השוק החופשי, כנראה – הם נמצאים בחוסר מעשה, ולהנהלה אין מענה.

רצוני לשאול:

1. כיצד ידאג משרדך למציאת ספקי תעסוקה למקומות המוגנים?

2. האם קיימת תוכנית שמשרדי ממשלה והכפופים להם יספקו תעסוקה למפגרים?

3. ובכל מקרה, כיצד תיפתר בעיית התעסוקה למפגרים?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

1. גיוס ואספקת עבודות קבלניות למפעלי תעסוקה מוגנת נעשה על בסיס של רצון טוב. המפקח הארצי על מפעלי תעסוקה שיקומיים יוצר קשר עם מפעלים וספקים לאספקת עבודה.

2. האגף למפגר יצר כמה פרויקטים לביצוע עבודות עבור פרויקטים מסוימים – "אמנר", פרויקט דיור ועוד – הנערכים בשיתוף ה"ג'וינט" והמוסד לביטוח לאומי.

3. הנושא עדיין אינו מעוגן, לצערי, בחקיקה, אולם בכוונתי לפעול לשילוב בחוק זכויות אנשים עם מוגבלויות. מסקנותיה של הוועדה לגיבוש החוק, שהוקמה על-ידי ועל-ידי שר המשפטים, הוגשו והובאו לדיון בוועדת שרים לענייני חקיקה, והדיון בו החל. משום החוק המורכב והספר עב-הכרס זה לוקח, אני מניח, שבועות ואולי גם חודשים לסיים את הדיון.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת, גברתי.

בינתיים אני אשיב לחבר הכנסת אבנר חי שאקי, שהתשובה על השאלתא שלו ניתנה כאשר ניתנה התשובה על השאלתא של חבר הכנסת אופיר פינס, מכיוון שזאת ממש אותה שאלה. מבחינה פרוצדורלית התשובה שניתנה לחבר הכנסת אופיר פינס תהיה גם התשובה שתינתן לחבר הכנסת אבנר חי שאקי על שאלתא מס' 1347, כי זה ממש אותו נושא – עלייה או גידול במספר העובדים הזרים בישראל. כך שבעצם יש לך תשובה דרך חבר הכנסת פינס. בבקשה, חברת הכנסת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני השר, מה שהביא אותי לשאול אותך היה מכתבה קורע הלב של אם לצעיר בן 27 עם תסמונת דאון, שמועסק במקום תעסוקה מוגן. היא ביקרה במקום וראתה שהצעירים והצעירות יושבים בידים שלובות ובוהים באוויר. היא אומרת שזו פשוט התעללות בצעירים האלה שיושבים ולא עושים שום דבר.

לכן, אדוני, אני חושבת שעד שיחוקק החוק שדיברת עליו – ואני מקווה שהוא יחוקק – האם אי-אפשר בינתיים למצוא, בהתייעצות עם שר האוצר, אילו דרכים שיהפכו את ההזמנות האלה כדאיות יותר מבחינה כלכלית?

אם אתה נותן איזו הקלה במס כלשהו, אתה נותן פטור כלשהו, העניין הופך כדאי ואפשר להעביר לאותם מקומות תעסוקה. בלי כדאיות כלכלית אנחנו נישאר תמיד במצב העגום הזה שאין להם מה לעשות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, תשובתך.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

חברת הכנסת גוז'נסקי, את חברת כנסת רצינית. את מתכוונת ברצינות שאני אשאל את שר האוצר ואתאם אתו מקומות כאלה? אני מתאר לעצמי שלא.

לגבי עצם השאלה הנוספת שלך: אנחנו עושים מאמצים אדירים, כפי שאמרתי, ונמשיך לעשות מאמצים. היות שהעניין לא מעוגן בחוק, אין לנו דרך לאכוף או לחייב. נמשיך לעשות מאמצים, כי הנושא הזה מאוד מאוד רגיש ומחייב טיפול. במסגרת הצעת החוק נוכל באמת לטפל בנושא ולהתמודד אתו בצורה אמיתית ומוצלחת יותר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

עידוד העסקת מוגבלים

חבר הכנסת ע' ברעם שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בסיוון התשנ"ז (2 ביולי 1997):

גם בימים ללא אבטלה מתקשים מוגבלים מוטורית ושכלית להתפרנס בכבוד. ב"הארץ" פורסם השבוע מאמר שמסקנותיו הברורות: מי שהעסיק לוקים בפיגור שכלי או מוטורי היה מרוצה, בדרך כלל, מתפקודם ונטה להעסיק נוספים. העניין הוא לנצח את הסטיגמה.

רצוני לשאול:

1. כיצד פועל משרדך כדי לעודד העסקת מוגבלים?

2. האם ידוע למשרדך על המחקר, ומה ייעשה בנדון?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפתרון המהותי לסוגיית ההעסקה של נכים טמון בהצעת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. ועדה לבדיקת החוק, שהוקמה ביוזמתי וביוזמת שר המשפטים, הגישה את מסקנותיה.

ההצעה נדונה בתחילת שבוע זה בוועדת שרים לענייני חקיקה. ידוע לי ששר האוצר מתנגד, אך בדעתי להיאבק לקידום הסדרי התעסוקה לאוכלוסיית הנכים.

עם זאת, כבר עתה יש למשרדנו שורת תוכניות לשיפור הסדרי ההשמה של נכים בשוק החופשי ובמסגרות מוגנות, בשיתוף "הג'וינט" והביטוח הלאומי.

2. המחקר מוכר לי, ואנו פועלים במשרד בשיתוף פעולה עם פרופסור אריק רימרמן, עורך המחקר. מסקנות המחקר נתמכות בניסיונם של עובדי המשרד מן השטח.

קביעת נכות לנפגעי הטבח בכפר-קאסם

חבר הכנסת ת' חטיב שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בסיוון התשנ"ז (2 ביולי 1997):

נדהמתי לקבל העתק של קביעת נכות של המוסד לביטוח לאומי לאחד מנפגעי אותו לילה איום: קבעו לך נכות של 50% כנפגע עבודה.

רצוני לשאול:

האם ניתן לתקן את העוול המתמשך ולהכריז על הנפגעים כעל זכאים כמו נפגעי פעולות איבה?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בשנת 1956 לא היה קיים חוק נפגעי פעולות איבה, אלא חוק הגמלאים לנפגעי הספר, התשי"ז-1956. מי שהוכר כנפגע לפי חוק זה זכאי לקבל גמלאות לפי חוק הנפגעים מפעולות איבה.

נפגעי כפר-קאסם לא הוכרו כנפגעי ספר, ולכן הם אינם זכאים לקבל גמלאות לפי חוק הנפגעים מפעולות איבה. ואולם, המוסד לביטוח לאומי שילם להם פיצוי לפי הסדר מינהלי שנערך עם המדינה. גובה הפיצוי נקבע, בין השאר, לפי אחוזי הנכות של הנפגע.

היו"ר ש' וייס:

שאילתא מס' 1403 של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי על הרשות לביטוח לאומי. אדוני ישיב כאן.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

מה עם שאילתא 1415?

היו"ר ש' וייס:

שאילתא 1403 היא של חברת הכנסת גוז'נסקי.

הרשות לביטוח לאומי

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בסיוון התשנ"ז (2 ביולי 1997):

פורסם כי נבדקת אפשרות להפיכתו של המוסד לביטוח לאומי לרשות ממשלתית דוגמת רשות הדואר.

רצוני לשאול:

1. האם הופנתה הצעה כזו למשרד העבודה והרווחה?

2. מה היא עמדת השר לגבי הצעה זו, הבאה לנתק את הביטוח הלאומי ממשרד העבודה והרווחה?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

בעבר הופנתה הצעה בנושא זה למשרד העבודה והרווחה. ועדת-פרידמן, שדנה בהפיכת תאגידים סטטוטוריים לרשויות ממשלתיות, המליצה להפוך את הביטוח הלאומי לרשות עצמאית.

עמדתנו היא, כי יש מקום לשקול הצעה זו, תוך בדיקת כל ההשלכות שתהיינה לניתוק כזה על פעולות הביטחון הסוציאלי במדינה.

אנחנו נצטרך להמשיך לבדוק ולשקול את העניין באמת בכובד ראש לפני שנקבל החלטה כזאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מבינה מתשובתך שאתה לא דוחה את ההצעה הזאת על הסף, ואני רוצה לשאול, האם אינך חושש שהפיכת המוסד לביטוח לאומי לגוף עצמאי, עם כל מיני מחויבויות כלכליות שיידרשו ממנו, לא תביא לכך שלא תהיה לו הגמישות שיש לו היום, כשהוא נמצא בחסות או בקשר ברור וחוקי עם משרד העבודה והרווחה? אני אביא לדוגמה את חוק הסיעוד. אדוני השר יודע, שהמוסד לביטוח לאומי משלם גמלאות לפי חוק הסיעוד פי כמה יותר ממה שבעצם הותר לו בשעתו. כל זה נובע מאותה גמישות שיש לו היום –

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

– – ומהגיבוי המיניסטרואלי שהמשרד נותן לו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, תשובתך.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

בעניין כה רגיש וכה מורכב, קשה מאוד להתייחס לשאלה נוספת ולשאלות אחרות, משום שהנושא מצריך, באמת, שיקול דעת מעמיק מאוד ורחב, כאשר המטרה, המגמה היא טובת האוכלוסייה והביטחון הסוציאלי שעומד לנגד עינינו. לכן אמרתי, שיש סיבה לשיקול, לחשוב, לשמוע וללמוד בטרם קבלת החלטה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שירותי תמיכה בנוער חוסה לאחר גיל 18

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בסיוון התשנ"ז (2 ביולי 1997):

בני-נוער חוסים בישראל זוכים להגנה ולתמיכה במסגרות שיקום ותמיכה עד הגיעם לגיל 18. עם סיום תקופה זו, בעוד רבים מבני גילם מתגייסים לצבא, מוצאים בני-נוער אלה את עצמם בלי מסגרת וללא יד מכוננת.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. האם נשקלה אפשרות הקמת גוף או מוסד שייתן מענה על מצוקתו של נוער זה?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אכן קיימת בעייתיות ברצף שירותי התמיכה בנוער חוסה המגיע לגיל 18.

2. למשרדנו, למשרד החינוך והתרבות ולרשויות המקומיות יש תוכניות מיוחדות לעזרה לצעירים במצוקה. עם זאת, בכוונתי להנחות את הנהלת משרדי לבחון תוכנית לשיפור העזרה לאוכלוסייה זו.

חישוב שכר המינימום

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז בסיוון התשנ"ז (2 ביולי 1997):

מצ"ב מכתבו של הממונה על יחסי עבודה במשרדך, ובו מצוין כי יש להוציא את הפרמיות מחישוב שכר המינימום. החלטה זו באה נוכח חוק שכר המינימום המתוקן, סעיף 3.

רצוני לשאול:

1. כיצד ישנה משרדך מצב זה?

2. האם יפצה המשרד את מי שנפגעו כתוצאה מהפרסום השגוי?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

משרד העבודה והרווחה מקיים את חוק שכר המינימום ואוכף אותו בנוסחו המתוקן, באמצעות המחלקה לאכיפת חוקי עבודה. מכתבו של הממונה המחוזי על יחסי עבודה מנוסח בצורה שאינה חד-משמעית לגבי אי-הכללת הפרמיות בשכר המינימום.

בהנחייתי הבהיר הממונה הראשי על יחסי העבודה במשרד, במכתב לממונה המחוזי, כי מכתבו יצר אי-בהירות, וביקשו להבהיר דבריו בצורה התואמת את לשון החוק המתוקן.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, כפי שידוע לך, לאחר שהוצאנו בתיקון לחוק את הפרמיה משכר המינימום, יש מעסיקים רבים מאוד שמנסים לעקוף את העניין הזה ועדיין לנהוג כפי שהיה נהוג קודם לכן, בתקופה הקודמת לתיקון בחוק.

לדאבוני הרב, גם בשל הפרסום, שאיננו מדויק ואיננו ברור לחלוטין, אני מקבל הרבה מאוד תלונות מאנשים, שאומרים שעדיין מכלילים את הפרמיה.

השאלה שלי היא, האם המשרד ער לעובדה שמעסיקים רבים נוהגים באופן פרוץ בנושא הזה ואין אכיפה מספקת, ומה עושה המשרד כדי להבטיח שהעובדים שניזוקו בעבר יקבלו מהמעסיקים שלהם את הגמול שלו הם ראויים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. תשובת השר.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

המשרד פעל, כמובן, בהסברה בעניין הזה. הטעות של הממונה בחיפה תוקנה על-ידי הממונה הראשי על יחסי עבודה. נשמח מאוד אם תעביר אלי כל תלונה בנושא, והיא תטופל בצורה הנכונה והטובה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר.

כליאת עובדים זרים

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ד' בתמוז התשנ"ז (9 ביולי 1997):

לפי הידיעה הרצ"ב, הלקוחה מעיתון "הארץ", מתבצעת פעילות של כליאת עובדים בתנאים קשים, ויש חריגה מסמכויות על-ידי פקחי משרדך.

רצוני לשאול:

1. האם יש אמת בדברים?

2. אם כן – מה ייעשה נוכח תופעה זו?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

משרד העבודה והרווחה מקיים פיקוח על מעסיקים ומאתר עובדים זרים לא-חוקיים לצורך הוצאתם מן הארץ, בהתאם להחלטות הממשלה.

הפעולות מבוצעות על-ידי צוותים משותפים למשרד העבודה והרווחה, משרד הפנים, המשרד לביטחון פנים ושירות בתי-הסוהר.

המעצרים מבוצעים על-ידי השוטרים הנמצאים בצוות, המוסמכים לכך כחוק.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אין חולקים על המדיניות ועל הצורך, או, לפחות אישית אני תומכת, והשר יודע זאת היטב, במניעת כניסת עובדים לא-חוקיים ובצמצום מספר העובדים שנכנסו באופן לא חוקי.

עם זאת, הקטע שהעברתי אליך ולגביו היו השאלות, נוגע לתנאי כליאה לא אנושיים, לא סבירים, ולא קיבלתי על כך תשובה. מובן שזה נעשה על-ידי אנשי משטרה, אך האם תנאי ההחזקה סבירים? האם הם לא מוחזקים זמן ממושך מדי ובתנאים בלתי אנושיים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

הם מוחזקים על-פי חוק, על-פי הזמן שהחוק קובע – – –

ענת מאור (מרצ):

– – – החוק אומר – – –

היו"ר ש' וייס:

לא להתפלמס, בבקשה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אם הוא מגיש בג"ץ – אז – – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי, יש לי הודעה. מי שממהר – יש עוד די הרבה שאלות. מה אני יכול לעשות?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אם הוא מגיש בג"ץ – הרבה יותר מיומיים. אם יש בעיות כאלה ואחרות – זה הרבה יותר מיומיים, אבל צריך לזכור שהשאלה, במקרה הזה, צריכה להיות מופנית לשר לביטחון פנים, כי הוא האחראי לבתי-הסוהר. אני אמרתי לא אחת, שאם אין מקום בבתי-הכלא ומתכוננים להקים אוהלים ומחנות כאלה ואחרים, אני לא אלך ואעצור אנשים, אף שזאת החלטת הממשלה, 500 בחודש. זאת אומרת, אני גם אעצור 100 או 200 בחודש או פחות אם אין מקום מתאים, אם מצב מקומות הכליאה הוא כזה שפוגע גם באנושיות של האדם וגם בחוק ובדרכים שאנחנו מאמינים בהן.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

ענת מאור (מרצ):

– – –

אכיפת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ד' בתמוז התשנ"ז (9 ביולי 1997):

לפי דיווח של המחלקה לאכיפת חוקי עבודה בישיבת ועדת העבודה והרווחה, רק תקן אחד של מפקח מיועד לאכיפת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה.

רצוני לשאול:

1. הזה היחס לביצוע חוקי עבודת נשים?

2. מדוע לא הוסיף משרדך לאכיפה את החוק החדש, חוק שכר שווה לעובד ולעובדת, מ-1996?

3. לפי הנתונים שנמסרו, אין אף משרה לאכיפת חוק שעות עבודה ומנוחה. מי אם כן עושה זאת?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

2-1. במחלקה לאכיפת חוקי עבודה קיימים שני תקנים לאכיפת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה. עקב פרישת עובדת בתקן, תוגברה המחלקה בעובד זמני עד להשלמת הליך הקליטה של עובד או עובדת בתקן. מכרז מתפרסם בימים אלה.

3. משימת אכיפת חוק שעות עבודה ומנוחה מתבצעת במסגרת המשאבים שבנמצא.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת.

ענת מאור (מרצ):

אדוני השר, אם יורשה לי, ראשית תודה על התשובה הנוספת בעניין אי-החזקת עובדים זרים במכלאות לא-אנושיות.

אני רוצה להשמיע גם הערה קצרה; ביקרתי במע"ש באשקלון, כי קודם הועלה הנושא, והתרשמתי מהעבודה היוצאת מן הכלל של הצוות ומהדאגה למפגרים.

שאלתי הנוספת בעניין אכיפת החוקים – אדוני השר, שני תקנים מתוך 70 תקנים שמשרדך מועיד לאכיפת חוקי עבודה; שני תקנים בלבד לאכיפת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה זה לעג לרש. כך זכויות נשים בעבודה לא מובטחות – – –

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

ענת מאור (מרצ):

יתר על כן, על שאלה מס' 2 לא קיבלתי תשובה. יצא חוק חדש, חוק שכר שווה לעובד ולעובדת, נוסף על חוק שוויון הזדמנויות בעבודה – – –

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

יש כנסת, מה אני יכול לעשות?

ענת מאור (מרצ):

מה עם תקנים לאכיפתו?

היו"ר ש' וייס:

לכנסת יש כללים, פואד.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

לגבי החוק החדש – אנחנו במשא-ומתן עם האוצר לקבל עוד תקנים. באופן כללי יש מחסור בתקנים בכל החוקים.

אני גם שוקל אפשרויות להרחיב את הסמכויות לפקחים שממונים על חוק כזה או אחר, על מנת שהם יוכלו לאכוף את החוק ברגע שהם מגיעים למפעל מסוים גם לגבי חוקים שהם אחראים וממונים עליהם. אם כך, נמצא את עצמנו מתייעלים באכיפת החוק.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

זה לא נושא לפולמוס.

עלות עבודת עובד בחברות סיעוד

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר העבודה והרווחה ביום ד' בתמוז התשנ"ז (9 ביולי 1997):

פורסם כי חברות סיעוד פרטיות מורידות את עלות העבודה מ-50,000 שקל ל-40,000 שקל לכל עובד, ואת ההפרש הן לוקחות לעצמן.

רצוני לשאול:

1. מה הוא הפיקוח על נוהל העברת הכספים מידי החברות לידי העובד?

2. האם נשקלה נקיטת צעדים משפטיים נגד חברות הסיעוד הפרטיות?

3. האם הוצע תיקון לחוק הסיעוד, ואם כן – באיזה שלב הוא נמצא?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפיקוח שנעשה הוא באמצעות המחלקה לאכיפת חוקי עבודה, הבודקת האם משולם לעובדים שכר מינימום. המחלקה בודקת חברות על-פי תלונות המועברות אליה, ומבדיקותיה עולה, שאין חריגות בנושא תשלום שכר מינימום לעובדים. ייתכן שחלק מהסכום המועבר מנוצל על-ידי חברות הסיעוד לתחומי ההדרכה, הכשרת העובדים וכיוצא בהם.

2-3. חברות הסיעוד הפרטיות פנו לבג"ץ במטרה לבטל מכרז שפורסם על-ידי הביטוח הלאומי ועתירתן נדחתה.

בחודש הקרוב המוסד לביטוח לאומי מפרסם מכרז חדש, הכולל הצעה להעברת תשלום לפי רמות שכר שונות ובהתאם לאיכות השירות.

הנחיתי את הביטוח הלאומי לחזק את מערך הפיקוח, ולכן ההצעה הנ"ל תכלול גם פיקוח על העברת התשלומים.

שרפה במפעל "גדיב כימיקלים" במפרץ חיפה

חבר הכנסת מ' נודלמן שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"א בתמוז התשנ"ז (16 ביולי 1997):

בתאריך 30 ביוני 1997 פרצה דלקה במפעל "גדיב כימיקלים" במפרץ חיפה.

רצוני לשאול:

1. האם היתה למפעל תוכנית בטיחות? אם כן – מתי היא נבדקה לאחרונה, ועל-ידי מי?

2. האם עובדי המפעל עוברים בדיקות תקופתיות על-ידי היחידה לגיהות תעסוקתית?

3. האם תוצאות בדיקות אלה מדווחות למפקח העבודה האזורי?

4. האם מונתה מטעם המשרד ועדה לבדיקת הסיבות לשרפה?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן. למפעל היתה תוכנית בטיחות, אשר נבדקה באפריל 1997 על-ידי מפקח עבודה בכיר המתמחה בהנדסה כימית.

2. כן.

3. קביעת הרופא התעסוקתי נרשמת בפנקס הבריאות של העובד. אם נתגלו ממצאים חריגים בבדיקה הרפואית, מדווח על כך הרופא למפקח העבודה האזורי.

4. בעקבות האירוע הוקמה ועדה בין-משרדית לבדיקת הסיכונים השונים העלולים להיווצר עקב פעילות המפעל. הוועדה הציבה דרישות לשיפור המצב במפעל. חלק מהדרישות בוצע, החלק הנותר – בשלבי ביצוע. נוסף על כך חויב המפעל, באמצעות צו בטיחות, לערוך סקר סיכונים וליישם את מסקנות הסקר. נבחרה חברה מחוץ-לארץ, על-ידי מכרז, המתמחה בעריכת סקר זה; נציגיה מגיעים בימים אלה למטרה זו.

העלייה באבטלה

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"ח בתמוז התשנ"ז (23 ביולי 1997):

פורסם בעיתון "מעריב" (14 ביולי 1997), כי בחודש יוני נרשם גידול של 8.0% בדורשי העבודה, לעומת חודש מאי, וכי בתוך שנה היה גידול של 23% בדורשי העבודה.

רצוני לשאול:

1. האם הנתונים נכונים?

2. האם וכיצד נערך משרדך לעצור את עליית האבטלה ולצמצם את מספר המובטלים הקיים, תוך מתן תשומת לב מיוחדת לעיירות הפיתוח שנפגעו ביותר?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

1. כן.

2. צוות מיוחד שהוקם לבדיקת נושא האבטלה גיבש את המלצותיו, והן תובאנה לאישור הממשלה. ההמלצות כוללות טיפול עקרוני בשני מישורים, הטווח הקצר והטווח הארוך.

לטווח הקצר אנו מגבשים את תוכנית מפנ"ה – מדיניות פעילה נגד האבטלה, אשר תעסוק במקומות שיש בהם מוקדי אבטלה, בדרך של בניית תוכנית אישית עבור כל דורש עבודה, במיוחד באזורי הפריפריה. הממשלה אישרה את יישום תוכנית מפנ"ה בעלות כוללת של 120 מיליון ש"ח לשנת 1997. התוכנית נמצאת בשלבי הפעלה ראשוניים באזורים מוכי האבטלה.

לטווח הארוך אנו פועלים לגיבוש תוכנית לאומית, שתכלול, בין השאר, שיפור של חיזוי הצרכים והתאמת ההכשרה המקצועית אליהם והמלצות לשיפור התשתית התחבורתית בין הפריפריה למרכז.

ועדת מנכ"לים מגבשת תוכנית נרחבת לטיפול באבטלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת, אדוני.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני השר, אני מודה לך על התשובה המפורטת. שאלתי, האם יש סיכוי שהממשלה תעביר החלטה שתזרים משקיעים והשקעות רציניים לאותן עיירות מוכות אבטלה, שאם לא כן, החלוקה בארץ בין ישראל ראשונה לשנייה והמצב הרדוד והירוד בכל התחומים של עיירות הפיתוח יישאר כך לדורות.

אם לא ייעשה משהו מהפכני, האם אין אפשרות שבאמת תתקבל החלטה בממשלה שאכן בתקציב הבא, בתקציבים הבאים, יזרימו משאבים והשקעות לעיירות הפיתוח מוכות האבטלה, כדי שהפתרון יהיה פתרון של קבע, ולא טלאי על גבי טלאי. תודה, אדוני.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

לצערי הרב, לא מופנים משאבים כפי שדרוש לערי הפריפריה. אני מאוד מקווה, שאחרי המלצות הוועדה תקבל הממשלה החלטה נכונה, ברוח הדברים שאתה דורש, ואם אכן כך – נוכל להתאושש ולהבטיח קיום מכובד לתושבים בערי הפיתוח ובערי הפריפריה. אם לא, לצערי הרב, המצב המביש של האבטלה במוקדים הללו יימשך. אני מאוד מקווה שתתקבל החלטה נכונה בעניין.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

סכנת סגירה למעונות יום לילדי מצוקה

חבר הכנסת י' וקנין שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ב בתמוז התשנ"ז (27 ביולי 1997):

כוונת עיריית ירושלים לצמצם בתקציבי הרווחה עשויה לגרום לסגירת מעונות היום, ובכללם מעונות שחוסים בהם ילדי רווחה. 40% מתושבי ירושלים מצויים מתחת לקו העוני, ולדעת אנשי רווחה ועובדות סוציאליות, סגירת המעונות תהא מכה אנושה למשפחות המצוקה והוספת מכה למצבה הקשה בלאו הכי.

רצוני לשאול:

מה פועל משרדך בעניין זה?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, ידידי חבר הכנסת וקנין, כפי שנאמר בשאלתך, הכוונה לצמצם בתקציבי הרווחה מקורה בעיריית ירושלים ולא במשרדי. משרד העבודה והרווחה לא הקטין את התקציבים שהוא מעביר לעיריית ירושלים ולא תכנן שום שינוי בהעברת התקציבים לידי העירייה. אציין עוד, כי בשנת 1967 השיג משרדנו מכסות תגבור מיוחד למעונות יום; כוונתי למכסות רווחה, ובמסגרת זו תוגברה גם עיריית ירושלים רק לאחרונה, וניתנו שמונה מכסות. סך כל המכסות שהצלחנו לגייס הוא כ-2,000. חילקנו אותן, כמובן, על-פי הצרכים ועל-פי הגדלים על פני כל ערי המדינה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת וקנין, יש לך שאלה נוספת? תודה, אדוני השר.

הצעת חוק המועצות האזוריות (עבירות בחירות), התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת ס' טריף)

היו"ר ש' וייס:

חברים, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום – הצעות חוק של חברי הכנסת. חבר הכנסת בן-אליעזר, האם אתה עומד בהבטחה שלך לחבר הכנסת טריף?

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

כל הכבוד, אף-על-פי שאתה ממהר. חבר הכנסת טריף, במסגרת חצי דקה, כי אני מקדים אותך. הנמקה מהמקום. הצעת חוק פ/1628 – הצעת חוק המועצות האזוריות (עבירות בחירות), התשנ"ז – 1997.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר הפנים, הבחירות במועצות האזוריות נערכות בהתאם להוראות המפורטות בצו המועצות המקומיות משנת 1958; יש שם פרק על המועצות האזוריות. בין השאר מצויות בצו הזה הוראות הקובעות עבירות בענייני בחירות. אולם הבעיה היא, שבניגוד לחוק הבחירות, גם לכנסת, גם לראש הממשלה וגם לתיקון לחוק הרשויות המקומיות משנת 1965, אין בחוק הזה משנת 1965 הוראות עונשין בצו שמתייחסות למועצות האזוריות. על כן, אותן הוראות לא חלות על המועצות האזוריות וההוראות הקיימות הן חלקיות. יש אפוא צורך לקבוע בחקיקה ראשית את העבירות הנוגעות לבחירות במועצות האזוריות ולקבוע עונשים הולמים בצדן. זו הצעת החוק, ואני מודה לך.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר הפנים, תשובתך.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו תומכים בהצעת החוק הזאת. אנחנו חושבים שהיא משווה את המועצות האזוריות לשאר הרשויות המקומיות. לנו יש כמה הערות על הניסוחים, ואני מבקש, בהסכמתו של חבר הכנסת המציע, שבועדה נשווה את התיקון בניסוחים בהתאם להערותיו של המפקח הארצי על הבחירות.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר הפנים על הגישה הקונסטרוקטיבית.

עוברים להצבעה על העברת הצעת חוק המועצות האזוריות (עבירות בחירות), התשנ"ז-1997, לוועדת הפנים להכנה להמשך טיפול.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום צודק. אנחנו נעביר את הצעת החוק לוועדת הכנסת להכרעה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק המועצות האזוריות (עבירות בחירות), התשנ"ז-1997, לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

עשרה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההצעה אושרה בהצעה טרומית.

אני מוסיף את קולו של חבר הכנסת יהלום – 11 תומכים; את קולו של חבר הכנסת דוד אזולאי – 12 תומכים. תודה רבה. ועדת הכנסת תכריע לגבי המיקום.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (פטור מארנונה לסטודנטים), התשנ"ז-1997

(הצעת חבר הכנסת ב' בן-אליעזר)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. חבר הכנסת בנימין בן-אליעזר יעלה את הצעת חוק הרשויות המקומיות (פטור מארנונה לסטודנטים), התשנ"ז-1997 – הצעת חוק פ/1597. בבקשה, חבר הכנסת בן-אליעזר.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעתי את ההצעה הזאת לכנסת, ואני רוצה להדגיש בתחילת הצגת הנושא, שלא מדובר בויתור על חלקי ארץ-ישראל ולא מדובר במשא-ומתן, לא מדובר בויתור על ההתנחלויות ולא מדובר במסירת חלקי ארץ. מדובר בסיוע, בעזרה לאנשים, שלצערי הגדול עדיין מתקשים, ואנחנו עוד מעט חוגגים את שנת ה-50 למדינת ישראל. הם נמצאים במצב של קושי רב. לכן מטרת התיקון לחוק היא לסייע לסטודנטים במימון בתקופת הלימודים שלהם לתואר ראשון.

אדוני השר, חשבתי שאני פטור מלהסביר לך על איזה סוג סטודנטים אני מדבר. נדמה לי שמדובר בסטודנטים שאתה אמור להיות די קרוב למצוקה שלהם ולכאב שלהם. על כן נבצר ממני להבין את עמדת הממשלה – נגד.

אני מדבר על אותם סטודנטים שרמת ההכנסה שלהם נמוכה מאוד. מדובר באנשים שפונים פעם ראשונה ללימודים. מדובר באנשים שסיימו צבא, מדובר באנשים ששוכרים דירה, אבל לא אנשים שהם בעלי דירה מסוימת. כל זה בא כדי שהחברה שלנו תעזור בעוד משהו. אבל מה שקורה הוא, ששר הולך ושר בא, ממשלה הולכת וחוזרת, וכל הזמן אנחנו מתחייבים לתת לימוד חנים ולעזור לסטודנטים, ודבר לא קורה. ממשלה הולכת וממשלה באה, ואנחנו רואים שרק סוג מסוים של אנשים מצליח להגיע עם הרכב שלו לכל אוניברסיטה ואוניברסיטה. כחברה, בוודאי כממשלה, בוודאי ככנסת, צריך שיהיה לנו עניין מיוחד לעזור להם, לסייע בידם, לתמוך בהם, כדי לתת להם את כל האפשרויות; כדי שנוכל לומר שאנחנו כחברה, כממשלה, כשלטון, עשינו הכול כדי לספק לחבורה הזאת את הכנפיים כדי שהם יוכלו לעוף.

לכן אני פונה ומבקש שההצעה הזאת תאושר. אני מבקש שדווקא סביב ההצעה הזאת יתאחדו כל סיעות הבית. אני חוזר ואומר, יש כאן כל מיני חישוקים, וצריך להבטיח פטור – לא לכל אחד, ולכן אני מבקש שההצעה הזאת תאושר. פירטתי בהצעה הזאת שמונחת לפניכם את המגבלות, ואני פונה ומבקש שההצעה הזאת תעבור ותיכנס לתהליך של חקיקה, כדי שבתקופה שלך, אדוני השר, נוכל לומר, שזכינו לכך שסטודנטים בעלי רקע מסוים, שהוא רקע טוב, רקע מצוין, עם פוטנציאל מצוין, יכולים להגיע לאוניברסיטאות, למרות הקושי שלהם לעמוד בשכר הלימוד הגבוה. הלוואי שיכולתי להציע פה הצעה שתדבר על פטור משכר לימוד. את זה אנחנו לא יכולים לעשות. לכן ראוי לפחות לפטור אותם מארנונה. אני מודה לך מאוד.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת בנימין בן-אליעזר. אדוני שר הפנים, בבקשה תשובתך על ההצעה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם לסטודנט יש שלוש דירות, האם כולן פטורות, או רק אחת?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

רק אחת.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

--- צריך לתת לאנשים שגרים בעיירות פיתוח, לא באופן גורף.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כפי שאמר חבר הכנסת המציע, הצעת החוק שלפנינו באה להיטיב עם מגזר מסוים, והוא מגזר חשוב שצריך לסייע לו ולפטור אותו מתשלום ארנונה לרשות המקומית.

כבר בהתחלה אני רוצה לומר, שבמתכונת הקיימת אני מתנגד להצעת החוק. אני מוכן לתמוך בה בתנאי ששר האוצר יגיד שהוא מוכן לממן את החסר שייווצר בתקציבי הרשויות המקומיות. מיותר לציין גם, שוועדת השרים לחקיקה דחתה את הצעת החוק.

לאורך כל השנה פונים אלי נציגי מגזרים רבים שטוענים לפטור מארנונה, ומוכן שאיננו יכולים להיענות לבקשות הרבות. אני גם לא מבין, עם כל הכבוד והקרבה שלי לאותה אוכלוסייה, מדוע שפר חלקם של הסטודנטים מזה של המובטלים, ומזה של ארגון העיוורים בישראל, ומדוע שפר חלקם של הסטודנטים מזה של הקשישים, ועוד מגזרים רבים אחרים.

מבחינתנו, אני חושב שהקריטריון שצריך להנחות אותנו הוא מבחן ההכנסה. מי שיש לו הכנסה – ישלם, ומי שאין לו הכנסה – לא ישלם, ולא משנה אם הוא סטודנט, קשיש או אחר. איננו צריכים, ואני חושב שזה גם לא הגון, להציע הצעות חוק ספציפיות למגזרים שונים.

בנימין בן-אליעזר (העבודה):

אני לא הגון?

שר הפנים א' סויסה:

אני רוצה להעלות היבט נוסף בעניין זה ולומר, שאחד ממקורות ההכנסה של הרשות המקומית הוא הארנונה, וכל פטור שיתקבל יקטין את הכנסות הרשות המקומית. מישהו, כמובן, צריך למצוא אלטרנטיבה לחוסר שנוצר. בעוד שנה או שנתיים, כשתפרוץ שביתה בשלטון המקומי על רקע בעיות כספיות, אני אצטרך לעמוד כאן ולהשיב על שאלותיכם בעניין הסיבות לגירעונות. כל הממשלות התחייבו, בהסכמים עם השלטון המקומי, שלא יוטלו עליו מטלות ללא הגיבוי התקציבי הראוי והדרוש. להצעה הזאת אין גיבוי תקציבי, והיא פוגעת בשלטון המקומי. על כן אני מבקש לדחות אותה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת בן-אליעזר, לך יש זכות.

עוברים להצבעה. חברים, נא לשבת. אנחנו צלצלנו. אתם רוצים שאני אצביע או לא?

רענן כהן (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

אז תירגעו.

רענן כהן (העבודה):

אנחנו רגועים בשבילך.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. מדובר על חוק הרשויות המקומיות (פטור מארנונה לסטודנטים) – – –

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת מאיר שטרית, אל תתאמץ.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת מאיר שטרית, מאיר הוא השריד האחרון לקואליציה.

היו"ר ש' וייס:

אני לא אעשה הצבעה כך. אתם לא רוצים שתהיה הצבעה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני בעד.

היו"ר ש' וייס:

מדובר בהצעת חוק הרשויות המקומיות (פטור מארנונה לסטודנטים), התשנ"ז-1997, של חבר הכנסת בן-אליעזר. חברים, אנחנו מצביעים. אם זה יאושר, זה יעבור לוועדת הפנים.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 34

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (פטור מארנונה לסטודנטים), התשנ"ז-1997, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

34 תומכים, מתנגד אחד ונמנע אחד. ההצעה עוברת לוועדת הפנים.

סאלח טריף (העבודה):

ועדת הפנים, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

אין הצעה אחרת, אז זו ועדת הפנים, אם כי זה מסים. זה עובר לוועדת הפנים להמשך טיפול. תודה רבה.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

יכולת לבקש לפני ההצבעה. אתה יודע שצריך לפני ההצבעה. חברים, אני אפילו רמזתי שמישהו יבקש.

הצעת חוק האזרחות (תיקון – איחוד משפחות), התשנ"ז–1997

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

עכשיו הצעה חשובה מאוד: הצעת חוק האזרחות (תיקון – איחוד משפחות), התשנ"ז–1997 – הצעת חוק פ/1475. חבר הכנסת האשם מחאמיד יציגה בשם קבוצת חברי הכנסת. חברים יקרים, נא לאפשר לחבר הכנסת מחאמיד להביא את הצעתו.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מחברי הסדרנים לסגור את הדלתות הקדמיות של האולם. קדימה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אי-אפשר לדבר. אני רוצה את הזכות לדבר.

היו"ר ש' וייס:

רק רגע. גברתי סגנית המזכיר, נא לצלצל. אדוני, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, מאות אזרחים, אזרחי מדינת ישראל, נמנעים מלחיות עם בנות-זוגם או עם בני-זוגם תחת קורת-גג אחת. ממררים את חייהם של אזרחים אלה בהתנגדות לאשר להם לחיות יחד, להחליט להתאהב, להינשא, להוליד ילדים, לחיות יחד ולקבל תושבות. בעצם הצעת החוק באה לומר, שהגיע הזמן להפסיק עם המעשה השרירותי של אנשים שעומדים בפני פקיד שלא נותן להם תעודת זהות כדי לחיות יחד. מדובר פה באזרחים, שלא נותנים להם לחיות יחד. הכול נתון להחלטות שרירותיות של משרד הפנים. אני בא לומר – – –

אפי אושעיה (העבודה):

הצעת החוק – – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

שנייה אחת. במקום שאנשים יעברו שבעה מדורי גיהנום ויחכו שנים – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת טריף וצוקר, אתם ממש מפריעים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני רוצה להגיד לאלה שעוד לא משוכנעים: אדוני היושב-ראש, לא ייתכן שאשה שיש לה כבר ילדים, או "לא ידוע". אז מאיפה באו הילדים? למה אשה לא Xאו שהיא בהיריון – בתעודת הזהות כתוב יכולה לחיות עם בני משפחתה?

אדוני היושב-ראש, היות שכל החברים מבקשים שאני אקצר, אני חושב שאני אקצר. אדוני, תודה.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר ש' וייס:

הם לא יודעים שהשר יכול להאריך. אדוני שר הפנים, תשובתך – יש לך עד עשר דקות.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, אני מצטער שאני מוכרח לומר לפחות את התחושה שלי. אני חושב שאנחנו עוסקים עכשיו בנושא שהוא מהותה של מדינת ישראל. אני לא חושב שדבר כזה צריך ליפול פה על רוב או על מיעוט. אני חושב שהאחריות הכללית שלנו, גם מהצד הזה וגם מהצד הזה, היא לבדוק את הדבר הזה ולבחון אותו, וכן לבחון מה עומד מאחורי ההצעה הזו.

מה אומרת ההצעה הזו? ההצעה הזו באה לשלול שיקול דעת של שר הפנים לתת אזרחות לבן-זוג. עכשיו אני צריך להתחיל לפרט לכם פה עם כמה נישואים פיקטיביים אנחנו מתמודדים היום?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כתבו בהצעת החוק – במרמה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כתוב – במרמה.

היו"ר ש' וייס:

אני חושש שמהצעות האלה השר לא יבין. אולי אחד מכם יאמר לו את זה. אני הבנתי שהוא הבין ממילא.

שר הפנים א' סויסה:

הבעיה שלי היא, שאני מבין יותר מדי טוב בדיוק את כל הרקע שעומד מאחורי ההצעות האלה. לכן, אני אומר לכם את התחושה שלי. אני עומד כאן בתחושה גרועה מאוד, שעל דברים כאלה צריך לעשות הצבעה ברוב ומיעוט. לכן, אני מבקש דווקא מהצד הזה גם אחריות כלפי אותם נושאים, שגם הם שותפים להם ולא רק אנחנו שותפים להם.

בעצם, הצעת החוק הזו באה לפרוץ ולהרוס כל מסגרת סבירה, והיא מאפשרת לכל מי שרוצה לבוא – להיכנס לכאן, למדינת ישראל, לבוא לכאן ולקבל את האזרחות.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לכל מי שאשתו בהיריון ויש לו ילדים.

שר הפנים א' סויסה:

תעשה לי טובה. כפי שאמרתי, אני כמובן מבין את הרצון ואת המניע של המציע, ואני לא רוצה לפרט יותר ממה שאמרתי. אבל אני רוצה, שוב, לחזור ולקבוע, שכל מי שרוצה בטובתה של המדינה צריך עכשיו לקום ולצעוק כנגד הצעות כאלה.

מדי יום אנחנו נדרשים לחקות מדינות מתקדמות בכל מיני נושאים, ודווקא בנושא הכניסה למדינת ישראל אני חושב, כפי שאמרתי כבר הבוקר, שאנחנו מהמדינות המתפתחות והליברליות. הנושא הספציפי הנהוג כאן – שיקול הדעת הקיים כאן מקובל גם בארצות-הברית, בבריטניה, בצרפת, בגרמניה, ברוסיה, ביפן ועוד. דווקא כאן רוצים להסיר אותו.

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. חבר הכנסת לובוצקי, תסייע לי באזור. תודה. כבודו, בבקשה.

שר הפנים א' סויסה:

אני אמרתי כבר כמה פעמים, שאני מוכן לאמץ כמה מחוקי ההגירה של המדינות שציינתי ולהחיל אותם כאן, במדינת ישראל. אני בטוח שלא יהיה יותר טוב.

אדוני היושב-ראש, אין לי ספק – – –

היו"ר ש' וייס:

חברים, לא להפריע.

שר הפנים א' סויסה:

אי-אפשר ככה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, אין לי ספק שהצעת החוק הזו, אם תתקבל, תאדיר את תופעת הנישואים הפיקטיביים – – –

קריאות:

– – –

שר הפנים א' סויסה:

אני לא מבין. אני לא – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת. אדוני השר, רק שנייה אחת. חברי הכנסת וקנין, אלון, טריף, אל תפריעו לי. אדוני, בבקשה.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, אין לי ספק שהצעת החוק הזאת, אם תתקבל, תאדיר את תופעת הנישואים הפיקטיביים ועוד הרבה מרעין בישין שבהם אנחנו נלחמים מדי יום ביומו כדי לעקור אותם מארצנו.

אני פונה שוב – – –

היו"ר ש' וייס:

לא להפריע.

נואף מסאלחה (העבודה):

אתה חושב, אדוני השר, אם יש להם ילד – – – מסכים אתך – בסדר?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מי שיש לו ארבעה ילדים – – –

נואף מסאלחה (העבודה):

זה אפקטיבי אחרי הילד הראשון – בסדר?

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, יש לי הרגשה ששר הפנים מבין את המצב ועונה בהתאם להשקפתו. טוב, תמשיכו להפריע, אדוני שר הפנים, לך לא מפריע שהם מפריעים, הרי זה משרת את מטרת ההתקבצות של הקואליציה. יש לך עוד ארבע דקות.

שר הפנים א' סויסה:

אבל קשה להתייחס לדברים.

היו"ר ש' וייס:

חברים, לשר הפנים יש עוד ארבע דקות, ואצטרך להוסיף לו זמן אם יפריעו. בבקשה, אדוני.

שר הפנים א' סויסה:

לאלה שלא שמעו, אדוני שר המשפטים, אני צריך לשכנע אותך כדי שתתמוך בהצעת. מדובר כאן בהצעת חוק שבאה לשלול את שיקול הדעת של שר הפנים.

היו"ר ש' וייס:

אני משער שחברי הכנסת דראושה ומחאמיד מעוניינים שההצבעה תתקיים בזמן. בבקשה, אדוני.

שר הפנים א' סויסה:

מדובר כאן בהצעת חוק שבאה לשלול את שיקול הדעת של שר הפנים בכל מה שקשור במתן אזרחות לבן-זוג. כפי שאמרתי, הצעת החוק הזו פורצת את כל המסגרות הסבירות, הנאותות והראויות הקיימות ברוב מדינות העולם. אנחנו רוצים כמו תמיד לחקות את מדינות העולם, אז זו ההזדמנות לחקות את מדינות העולם. אני פונה שוב גם למי שנטיית לבם היא להתנגד להצעה הזו, שיגלו אחריות כאשר מדובר בהצעה כזו. הצעה כזו לא מקבלים בדרך של הצבעת רוב ומיעוט.

היו"ר ש' וייס:

חברים, נא לאפשר לשר לסיים את נאום. אני פונה לכל מי שמעוניין בהצבעה. הם כנראה לא מעוניינים בהצבעה. אנא, אדוני, בבקשה לסכם.

שר הפנים א' סויסה:

חבר הכנסת מירום, אתה כבר משוכנע, אני מבין. אני באמת פונה שוב גם לחברי הכנסת שמימיני, לגלות אחריות בעניין הזה ולא להסתכל על ההיבט הצר. אנחנו מדברים על דברים הקשורים בקיומה של המדינה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה. חברי הכנסת, נא לשבת, עוברים להצבעה: הצעת חוק האזרחות (תיקון – איחוד משפחות), התשנ"ז–1997. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 30

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 39

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק האזרחות (תיקון איחוד משפחות),
התשנ"ז–1997, נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

30 תומכים, 39 מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק לא עברה.

הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – שטחים למבני דת), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)

היו"ר ש' וייס:

חברים, אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אבנר חי שאקי. הצעת חוק פ/1131, הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – שטחים למבני דת), התשנ"ז–1997. כבודו, בבקשה. בעצם אתה מנמק מן המקום.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, סעיף 61 לחוק התכנון והבנייה התשכ"ה–1965, קובע, כי יש כמה דברים שיבואו בתכנון, ובכלל זה ייחוד אזורים למגורים, לתעשייה ולמסחר. מטרת הצעת החוק שלי היא שיהיה כתוב בחוק: ייחוד שטחים למבני דת, דהיינו זו תהיה חובה ולא רשות. לא אחת אנחנו מוצאים, כי לא הוקצתה קרקע למבני דת מובהקים, כגון בית-כנסת ומקווה, במסגרת תוכנית ליישוב חדש או שכונה חדשה. מוצע אפוא שהקצאה כאמור תהיה בין מטרותיה של כל תוכנית מיתאר מקומית, והיקף

ההקצאה יהיה עניין לשיקולי חובה סבירים של מוסדות התכנון בבואם לפעול כדי להשיג את המטרות האמורות.

אני קורא לכל חברי הכנסת לתמוך בחוק זה, שהממשלה אינה מתנגדת לו, ואין שום סיבה שבהיגיון להתנגד לו.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר הפנים, נא תשובתך.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעיקרון אנחנו מסכימים להצעת החוק שהוגשה כאן. אני מבקש מחבר הכנסת המציע שלא להוסיף רק את העניין של מבני דת, אלא להוסיף – לשטחי ציבור ולמבני דת. אני חושב שהכנסת מבני דת בלבד היא דבר בעייתי. אני בהחלט מודע לבעיה של מחסור במבני דת וחוסר הקצאה למבני דת. אני מציע להוסיף לסעיף הזה: שטחי ציבור ומבני דת.

היו"ר ש' וייס:

נדמה לי שחבר הכנסת שאקי הבין את הרמז והוא מסכים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מסכים. אני רוצה להסביר שמניסיוני אני יודע שחייבים לעשות זאת.

היו"ר ש' וייס:

אני בטוח שחברים תומכים בזה.

הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – שטחים למבני דת), התשנ"ז–1997, בכפוף להסכמה בין שר הפנים לחבר הכנסת שאקי, שכוללת גם שטחי ציבור.

הצבעה 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 26

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון שטחים למבני דת), התשנ"ז–1997, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

26 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית והיא עוברת לטיפול של ועדת הפנים, להמשך התהליך הפרלמנטרי. סגנית מזכיר הכנסת, הגברת שושנה כרם, מעירה לי, שמה שאושר הוא רק מה שכתוב, והיא צודקת. מה שנאמר כאן הוא מין תוספת השראתית.

הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – הבטחת כספי הלוואה והשקעות של רוכשי דיור), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הצעת חוק פ/1440, הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – הבטחת כספי הלוואה והשקעות של רוכשי דיור), התשנ"ז–1997, של חבר הכנסת משה גפני. יש לך שתי הצעות חוק. יש לך הצעת חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), וכאן מדובר בהבטחת כספי הלוואה. אתה מוכן לנמק את שתי ההצעות בזו אחר זו?

אני מקבל את הערתה של סגנית מזכיר הכנסת, שיש לנמק כל הצעה בנפרד. סגן שר הבינוי והשיכון ישיב לך.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדובר בשתי הצעות חוק, שאנמק כל אחת מהן בנפרד. אני רוצה לומר לכנסת, כי החוק שעליו אני מדבר עכשיו, הצעת חוק הלוואות לדיור, נולד בחוק שעבר, חוק הלוואות לדיור (זכאות שנייה), שהכנסת אישרה והעבירה לוועדת הכספים. ועדת הכספים אישרה אותו והוא אושר בקריאה סופית, ועל-פיו אם קבלן פושט את הרגל והרוכש שילם כסף וקיבל הלוואות והטבות שהגיעו לו – הוא בעצם נקרא בעל דיור על-פי החוק, בשעה שאין לו דירה ולא תהיה לו דירה, היות שהקבלן פשט את הרגל. כאשר הוא בא לבקש השתתפות בשכר דירה, מכיוון שאין לו קורת גג, או לבקש משכנתה, שהוא נזקק לה לצורך רכישת דירה, הוא לא היה זכאי, כי הוא הופיע כבעל דיור. הכנסת אישרה את החוק ואמרה שיש זכאות שנייה: כאשר קבלן פושט את הרגל והמציאות היא שאין

לו דירה, הוא זכאי לקבל סיוע על מנת שתהיה לו קורת גג, מכיוון שהאיש הזה לקה כפליים: הוא גם צריך לשלם את המשכנתה על דירה שאין לו, וגם לא תהיה לו, כפי שאמרתי, והוא גם צריך להתגורר ברחוב. והכנסת עשתה מעשה נכון ואישרה את החוק הזה.

במהלך הדיונים התבררו כמה דברים, שבעקבותיהם – גם בוועדה זה נאמר – צריך לתקן שני נושאים, ואני אדבר עכשיו על אחד מהם, ועל הנושא האחר אדבר בהמשך. אדם בא לרכוש דירה, והיום יש חוק המכר. אותו אדם מגיע לבנק, ובבנק אומרים לו: אתה צריך לקבל הלוואה, ואלה התנאים שאתה זכאי להם, ומסיבה כלשהי – וזה קורה לעתים קרובות – המוכר לא נותן ערבויות על הדירה, והוא לא מפעיל את חוק המכר. האדם מקבל את ההלוואה. אני לא מדבר על אנשים שהם בעלי חברות או קבלנים, אלא על האיש הפשוט, שאיננו מבין באותיות הקטנות והוא אינו מקבל את הערבויות המתאימות כדי שהדירה אכן תיבנה והוא יוכל לגור בה. אני מציע שלא תינתן הלוואה אלא כאשר הופעל חוק המכר, כאשר הופעלו הערבויות שעל-פיהן הוא יכול לקבל את ההלוואה ולרכוש את הדירה. זו הצעת החוק הראשונה.

בהצעת החוק השנייה שאני אביא – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הרי במקרה כזה אתה פוגע בזה שבא לקנות דירה.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, על זה יש תשובה בהצעת החוק השנייה. לכן רציתי להביא את שתי הצעות החוק יחד. בהצעת החוק השנייה אני מציע – – –

היו"ר ש' וייס:

יש פה פלוס – מינוס, שני חוקים.

רחבעם זאבי (מולדת):

– – –

משה גפני (יהדות התורה):

לא, זה בסדר.

בהצעת החוק השנייה אני מציע, שמי שמפעיל את חוק המכר ומי שצריך לשלם את הערבות זה המוכר, ולא הקונה. זה נאמר בחוק השני, ושני החוקים האלה בעצם משלימים את החוק ההוא שאושר בוועדת הכספים.

היו"ר ש' וייס:

מדוע לא הבאת את זה כחוק אחד?

משה גפני (יהדות התורה):

מכיוון שאלה תיקונים בשני חוקים: האחד מופיע בחוק הלוואות לדיור, והאחר מופיע בחוק המכר. לכן נאלצתי להביא שתי הצעות חוק.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חברים, אל תטיפו לו מוסר. יש כאן חברי כנסת שידעו לפרק נושא ל-19 חוקים, וזה לא הוא. יש כאלה שהם מומחים לזה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מסכים ואני אומר את זה מראש. זה היה הייעוץ המשפטי שאנחנו קיבלנו כאן.

היו"ר ש' וייס:

הוא נכון.

משה גפני (יהדות התורה):

אין לי שום עניין בריבוי חוקים. יש לי עניין לסייע לאותם אנשים פשוטים, מסכנים, שלא קונים כל יום דירה, אלא קונים דירה פעם אחת בחיים והם יכולים ליפול בעניין הזה, ואחרי זה הם צריכים לשלם משכנתאות, אין להם הדירה.

מה שאלת, הרב רביץ?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

תאר לך שיתקבל רק החוק הראשון, ולא החוק השני.

משה גפני (יהדות התורה):

אני סומך על תבונתם של חברי הכנסת ששני החוקים יתקבלו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אין ספק. תודה רבה.

כבודו, סגן השר מאיר פרוש, מה יחסך לרעיון המעניין של חבר הכנסת גפני? בבקשה, סגן שר הבינוי והשיכון. חכו, הוא יפתיע אותנו.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק של חבר הכנסת הרב גפני באה לכאורה להבטיח את השקעתו של רוכש הדירה, בהתאם לחוק המכר (דירות), ואם הבנתי נכון את דברי חבר הכנסת הרב גפני, הרי בגלל פרצה והעדר אכיפה, קורה לעתים שאין המוכר מבצע את חובתו, או, לחלופין, שרוכש הדירה מוותר מרצונו על הבטחת כספו בגלל איזו עמלה שגובים על כך. חבר הכנסת גפני סבור, שרוכש הדירה, שמוותר על הבטחת השקעתו, לא מודע אולי לנזק שעלול להיגרם לו. לכן הוא מציע הצעה, שאולי על פניה היא צודקת, שלא תינתן הלוואה לרכישת דירה – ללא הבטחת כספי ההשקעה של הרוכש, ובכך יימנע נזק כספי לא רק לרוכש, אלא גם למדינה.

אנחנו סבורים, לא שהצעה זו משוללת היגיון, אבל יש כמה וכמה סיבות לכך שאינני רואה איך אנחנו מבטיחים עניין זה על-ידי הצעת החוק של חבר הכנסת גפני. יכולה להיות טענה מרכזית נגד הצעת

חוק זו. צריך לדעת, שרוב הזכאים, או חלק גדול של הזכאים, רוכשים דירות מיד שנייה, וברור שאין מקום להחיל עליהם, במיוחד עליהם, את המגבלה של חוק המכר, שמיועד מלכתחילה להבטחת כספם של רוכשי דירות חדשות, וההבדל הזה בין רכישה מיד שנייה לבין רכישת דירות חדשות לא בא לידי ביטוי בהצעת החוק של חבר הכנסת גפני.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

את זה אפשר לתקן בוועדה.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אני חושב שבהחלט ראוי שהכלל המוצע לרוכשי דירות חדשות יוגדר כחלק מההנחיות של בנק ישראל לבנקים למשכנתאות, וגם של החשב הכללי, בנוגע לביצוע משכנתאות מכוונות.

אני סבור שהכנסת אולי צריכה להפנות את תשומת לבם של בנק ישראל ושל החשב הכללי לנושא הזה. אבל מאחר שהצעת החוק של חבר הכנסת גפני אינה מושלמת, אני רואה סיבה שאנחנו נקבל אותה.

היו"ר ש' וייס:

כלומר, אתה מתנגד להצעה.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אני לא יכול לומר שאני מתנגד. אני מסביר, הרי יוצא שהצעת החוק הזו היא לא מושלמת, כך שאני חושב שאם רוצים להציע את הצעת החוק – –

דוד צוקר (מרצ):

מה עמדת הממשלה, ועדת השרים לענייני חקיקה?

היו"ר ש' וייס:

זו עמדת הממשלה. סגן השר הוא הממשלה לעניין זה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

הוא אמר שמתנגדים להצעת החוק.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון – הבטחת כספי הלוואה והשקעה של רוכשי הדיור), התשנ"ז-1997, של חבר הכנסת משה גפני. ההצבעה החלה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

נגד.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אתה טועה. למה נגד?

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 7 ההצעה להעביר את הצעת חוק הלוואות לדיור (תיקון הבטחת כספי הלוואה והשקעה של רוכשי הדיור), התשנ"ז-1997, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

12 תומכים, שבעה מתנגדים, אין נמנעים. חבר הכנסת גפני, קיבלת עכשיו פיצוי על חוק העתיקות, ודווקא מהצד הזה.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

אני סתם אומר את זה.

הצעת החוק עברה לטיפול של ועדת הכספים, נכון?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

ועדת הכלכלה? טוב, ועדת הכנסת תכריע בין ועדת הכספים לבין ועדת הכלכלה.

קריאה:

אל תאיים עלי.

דוד אזולאי (ש"ס):

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שטרית, בירורים קואליציוניים – לא באולם.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אזולאי, חבר הכנסת שטרית, בירורים קואליציוניים – לא באולם המליאה. לא בירורים ולא איומים. מה שתעשו מחוץ לאולם המליאה – זה לא ענייני. תודה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

חבר הכנסת שטרית, זה לא מתאים לך. תקרא את החוק.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

היו"ר ש' וייס:

רבותי, לגבי הצעת החוק של חבר הכנסת גפני אני קובע – – –

יצחק כהן (ש"ס):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יצחק כהן, לגבי בירורים, קחו עצה מחבר הכנסת רענן כהן. הוא יסדיר לכם את העניינים שם. חבר הכנסת רענן כהן, אני מבקש שתסדיר את העניינים שם, בתוך הקואליציה.

רענן כהן (העבודה):

כן ---

היו"ר ש' וייס:

מתוך ניסיוןך במשך ארבע שנים, תן להם שם איזה ייעוץ.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ש' וייס:

לא, הוא יעזור לכם. אולי לא ארבע שנים, אבל שתי שנות ניסיון אינטנסיבי.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני אף לא מגיש הצעת אי-אמון כדי להשאיר אותם בלחץ.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, כיוון שהצעה כזאת לא היתה בוועדת הכספים, הצעת החוק תעבור לוועדת הכלכלה להמשך הטיפול. חבר הכנסת גפני, אתה מעוניין בוועדת הכספים?

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אם כן, ועדת הכנסת תכריע בין שתי ההצעות.

הצעת חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות)

(תיקון – תשלום הוצאות), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת מ' גפני)

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גפני, אנחנו ממשיכים. הצעת חוק פ/1491, הצעת חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) (תיקון – תשלום הוצאות), התשנ"ז–1997.

גברתי, נא לצלצל, כי יכול להיות שהוא יקצר בדבריו, אם הוא ירצה להצליח.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, צר לי על מה שהתרחש כאן במליאה.

היו"ר ש' וייס:

מה התרחש? הציבור לא הבין. אולי תסביר לציבור.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, אני לא מבין — — —

רחבעם זאבי (מולדת):

מי שמוכן לתת את ישראל, מפסיד את השלטון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, מה שאמרת עכשיו זה הצעת חוק נפרדת.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא, זה היה צילום מצב – – –

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, ללא קשר לנושא של קואליציה ואופוזיציה, אני חוזר ואומר, הצעות החוק הללו הועלו לאחר שהיתה הסכמת הממשלה על החוק הקודם, ונציגי הממשלה – גם נציגי משרד האוצר, גם נציגי משרד המשפטים וגם נציגי משרד הבינוי והשיכון – אמרו בוועדת הכספים, שיש פרצות בחוק הקיים. זה מה שהם אמרו בוועדת הכספים.

אני תמה. הרי לא מדובר פה על חוק שעולה כסף, לא מדובר על חוק שפוגע בתקציב. החוק מסייע – לא לחזקים.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

– – –

משה גפני (יהדות התורה):

אני מסכים. אדוני סגן השר הרב פרוש, הרי אני הסכמתי גם בחוק הקודם. ישבתי עם נציגי הממשלה ואמרתי: כל נוסח שלא מעקר את רעיון החוק אלא אכן סותם את הפרצות לטובת הרוכשים, אני מקבל, וכך עשיתי. הרי היתה יכולה להיות הצעת חוק גורפת. יושב-ראש ועדת הכספים, הרב רביץ, הביא נוסח מוסכם על כל המשרדים, וזה מה שהובא לכאן לקריאה שנייה ושלישית. אני מתחייב גם עכשיו. הרי אין לי פה כוונה של קואליציה ואופוזיציה.

דרך אגב, אם יושב-ראש הקואליציה רוצה לחפות על אי-תפקוד הקואליציה, שיחפה. מה זה קשור לקואליציה ואופוזיציה? את החוקים הללו הבאתי על-פי המלצה חד-משמעית של נציגי המשרדים. הרי אני יושבתי אתם על-פי בקשתכם, על-פי בקשת נציגי הממשלה, שאני אשב עם העוסקים בעניין במשרדים הרלוונטיים. היו כמה ישיבות בוועדת הכספים. יושב-ראש ועדת הכספים, בהסכמה עם נציגי המשרדים, הביא את הנוסח וכך זה התקבל.

אם אתה, הרב פרוש, אומר שיש פרצות בחוק הזה, אתה איש המקצוע בעניין. אני אינני איש מקצוע, אני מדבר על הרעיון. ויושב-ראש הישיבה, חבר הכנסת שבח וייס, סגן יושב-ראש הכנסת, פעמים רבות קורא להצעות חוק טרומיות רעיון של חוק.

היו"ר ש' וייס:

הצהרות.

משה גפני (יהדות התורה):

הצהרות חוק. הרעיון הוא לסייע לחלשים, והנוסח שעליו אתם תחליטו ויובא לוועדה, שלא יעקר את הרעיון – אני אהיה בעדו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני סגן השר, אתה מעוניין להשיב? בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מכיר את הצעת החוק הזאת של חבר הכנסת הרב גפני מתוך הכתובים ולא מתוך הדברים שהוא אמר מעל הדוכן, כי מעל הדוכן הוא דיבר כרגע על הצעת החוק הקודמת. במקרה הזה אני אומר, שבמשרד אצלנו מכינים הצעת חוק ברוח הדברים שהציע כעת חבר הכנסת הרב גפני. לכן, אני מציע לחכות עם ההצעה הזאת – –

סאלח טריף (העבודה):

אפשר למזג אותה.

היו"ר ש' וייס:

אתה חושב שסגן השר לא יודע שאפשר למזג?

סגן שר הבינוי והשיכון מ' פרוש:

— — ולהביא אותה במשותף, כאשר המשרד ינסה לגבש את הצעת החוק, כך שהיא תכלול את כל הבעיות שקיימות בעקבות ההצעה של חבר הכנסת גפני.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת גפני, מה תגובתך על ההצעה הנדיבה?

משה גפני (יהדות התורה):

הממשלה מביאה הצעת חוק — —

היו"ר ש' וייס:

בעוד זמן-מה.

משה גפני (יהדות התורה):

— — ואני מביא את הצעתי כהצעת חוק טרומית. אין לי שום התנגדות למזג את הצעתי עם הצעת חוק ממשלתית.

היו"ר ש' וייס:

מה המשמעות הפרלמנטרית של חוסר ההתנגדות שלך?

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נצביע. נא לשבת, חברים.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 27

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 4

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) (תיקון תשלום הוצאות), התשנ"ז–1997, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע

ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

27 תומכים, ארבעה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית, והיא עוברת לוועדת הכנסת להכרעה איזו ועדה תדון בה.

הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מועצה לחינוך ממלכתי), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת ד' צוקר)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מועצה לחינוך ממלכתי), התשנ"ז–1996, של חבר הכנסת דדי צוקר – הצעת חוק פ/924. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש לפנות לחברי, בעיקר באגף הקואליציה, לנסות לשקול את הצעת החוק הזאת לגופה, ואם אפשר להצביע גם בהתאם לכך. אני מאוד אודה לכם.

הצעת החוק הזו באה בעצם להקנות מעמד דומה – לא זהה, אבל דומה – לחינוך הממלכתי, כשם שניתן היום לחינוך הממלכתי-דתי. ייתכן שהיה צריך להוסיף כאן מעמד דומה גם לחינוך העצמאי, וגם זה אולי רעיון.

נסים דהן (ש"ס):

ועדת-שנהר.

דוד צוקר (מרצ):

זה לא עוסק בכלל בעניין הזה, חבר הכנסת דהן. תקשיב היטב.

הרעיון הוא להקנות אותו מעמד המוקנה היום לחינוך הממלכתי-דתי בתחום התוכני לחינוך הממלכתי. נכון, כאשר מערכת החינוך כוננה ובוססה לפני 44 שנים, סברו מי שסברו שלעולם חוסן והרוב תמיד יוכל לעצב את תוכני הלימודים, את תוכני הפעילות החינוכית על-פי רצונו.

הדברים אינם מתקיימים כך, וממשל, וטוב שכך, נתון לשינויים פוליטיים, לתמורות פוליטיות. כדי לאפשר לחינוך הממלכתי לעצב את דמותו בעצמו, לעצמו, על-פי השקפתו, מוצע לתת את מה שניתן בעצם בשנת 1954 לחינוך הממלכתי-דתי ולאפשר לו לקיים מועצה המפקחת על תוכני הפעילות החינוכית, תוכני הפעילות הפדגוגית של החינוך הממלכתי, ובמסגרת הזאת מוצע לעצב את מטרותיו של החינוך הממלכתי, שעל-פיהן, או לאורן, או על בסיסן, תפעל המועצה.

הצעה זו נובעת במידה רבה מן התפיסה שלנו, שממלכתיות איננה רעיון. ממלכתיות, אם אני אאמץ את הביטוי של חבר הכנסת רביץ, זה עיריית עפולה. ממלכתיות זה לא תוכן, ממלכתיות זה עניין ארגוני, ואנחנו מבקשים, בהתאם למטרות הנקבעות כאן, להקנות לחינוך הממלכתי תכנים של ממש, אופי, כיוון, מגמה, ולא משהו באמת רופס, אבסטרקטי, של אטטיזם, שנדמה לי שאיננו אומר – בוודאי לא 50 שנה אחרי שכוננה כבר המדינה – דבר ממשי, ואנחנו מציעים פה, כמובן, שהחינוך הממלכתי יתנהל ברוח פלורליסטית, כמוצע במטרות שלהלן.

כאמור, אלה מטרות החוק, ומאוד אודה לחברי הקואליציה אם ישקלו את הדברים לגופם, משום שהילדים של רובכם לומדים בחינוך הממלכתי, וראוי שהחינוך הממלכתי יוכל במידה מסוימת, משמעותית, לעצב את תכניו על-פי השקפותיו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תשובת שר החינוך והתרבות, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההצעה להקים מועצה לחינוך הממלכתי – – –

היו"ר ש' וייס:

אני לא מאפשר לכם להפריע. חבר הכנסת יצחק כהן, משא-ומתן קואליציוני – מאחורי הקלעים. חבר הכנסת ריבלין, פעם שנייה שאני פונה אליך לאפשר לשר החינוך להשיב. גם חברי סיעתו של שר החינוך, אני מבקש שתאפשרו לו להשיב.

אדוני שר החינוך, בבקשה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההצעה להקים מועצה לחינוך הממלכתי הכללי נראית לי בלתי רצויה. לא רק שהיא איננה רצויה, אלא היא תזיק לכל מערכת החינוך, וקודם כול לחינוך הממלכתי.

התפיסה שעומדת היום ביסוד החינוך הממלכתי, כפי שהיא באה לידי ביטוי בחוק החינוך הממלכתי, באה לבטל את הזרמים הרעיוניים והמפלגתיים בחינוך וליצור מערכת חינוך ממלכתית אחת לכל אזרחי המדינה. מכאן נגזרת ההגדרה של חינוך ממלכתי בסעיף 1 לחוק חינוך ממלכתי. חינוך ממלכתי פירושו חינוך שניתן על-ידי המדינה על-פי תוכנית הלימודים, ללא זיקה לגוף מפלגתי, עדתי או ארגון אחר מחוץ לממשלה ובפיקוחו של השר או מי שהוסמך לכך על-ידיו.

המועצה לחינוך ממלכתי-דתי הוקמה כדי להבטיח שגם התלמידים הדתיים יצטרפו למערכת החינוך הממלכתית הכללית, וניתנו לה סמכויות מצומצמות מאוד ומוגדרות כדי לענות על צורך של מיעוט בחינוך בעל מאפיינים מיוחדים בתוך מערכת ממלכתית. מכאן נגזרת הגדרת החינוך הממלכתי-דתי בסעיף 1 לחוק לאמור: חינוך ממלכתי-דתי פירושו חינוך ממלכתי, אלא שמוסדותיו הם דתיים לפי אורח חייהם, תוכנית לימודיהם, מוריהם ומפקחיהם.

החינוך הממלכתי, לא משנה מי השר, הוא הרוב במערכת. הוא רוב מפני שאין לו מועצה משל עצמו. למיעוט אתה מקים מועצה בזמן ההצטרפות של החינוך הממלכתי-דתי כדי שהוא לא יהיה חינוך עצמאי, אלא יהיה חלק מהמערכת הממלכתית. אבל רוב – ובעצם כל המשרד הולך לפי הרוב הזה – הרוב נהנה מכל החלטה שיש במשרד יותר מכל מיעוט, מפני שהיא מתאימה לו יותר מכל דבר אחר. אני יכול להביא לכך המון דוגמאות. אתה מקים לו מועצה משלו כדי לפלג ולחזור עוד הפעם – מפני שלא תהיה מועצת חינוך ממלכתית אחת, שיבואו להגדיר מה התוכן שלה, כמו שאמר חבר הכנסת צוקר. אז אני לא יודע אם התוכן של הורים שהם בליכוד, בעבודה, בדרך השלישית, במולדת – – –

היו"ר ש' וייס:

בחינוך הערבי.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

בחינוך הערבי, כל המפלגות. מדוע יסכימו להיות תחת גג אחד המתאים יותר למישהו אחר? כל זמן שזה גג אחד של משרד החינוך, זה בסדר. ברגע שזה הופך להיות מועצה ששומרת על זכויות הרוב כאילו, הרוב יתפלג. אני לא חושב, שמה שחלקים גדולים בציבור חושבים שצריכות להיות מטרות החינוך בישראל דומה למטרות של חלקים אחרים בחינוך הממלכתי. אני לא אציע שתהיה מועצה אחת, יהיו עשר מועצות. אבל אז אתה חוזר שנים רבות לאחור, לתקופה שלא היה לנו חינוך ממלכתי? לכן זו לא בעיה טכנית של החינוך הממלכתי, שהוא הרוב, הוא עיקרו של משרד החינוך, אין לו שום סכנה של פגיעה.

היו"ר ש' וייס:

למה, זה ממעמד לעם, מעם למעמד, ממעמד לגילדות, מגילדות לסקטורים. זה דווקא תהליך מעניין.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני חושב שהיושב-ראש הגדיר זאת בהגדרה נכונה.

לכן, לפי דעתי, תהיה הבחנה פנימית בתוך החינוך הממלכתי בין זרמים שונים בעם, ויקומו מועצות נפרדות לכל אחד מהזרמים. יכול להיות שציבור שהוא ממש אנטי-דתי, מול ציבור מסורתי, ציבור חילוני שהוא באמצע – הם לא יסכימו למועצה אחת עם תוכנית אחת לגבי המטרות. זה לא יהיה הרוב, וזה יפגע בחינוך הממלכתי. זה יחזור, כפי שהגדיר זאת טוב ממני היושב-ראש, למצב של זרמים בחינוך, תוך אובדן היתרונות שגלומים במערכת חינוך ממלכתית גדולה ומאוחדת.

לכן, אני אומר לחברי הכנסת, ההצעה להקים מועצה לחינוך ממלכתי לא תקדם את החינוך הממלכתי; להיפך. היא תחזיר את המדינה למצב שבו מערכת החינוך הממלכתי כמו ממלכתי-דתי – אגב, גם בממלכתי-דתי יקומו קולות שהם רוצים גם כן מועצות משל עצמם. המערכת תפוצל לזרמים ולתת-זרמים אידיאולוגיים, ודבר זה יהיה מכת מוות לנושאים רבים, כמו אינטגרציה, האינטגרציה שהביאה ברכה גדולה כל כך לחברה הישראלית בעשרות השנים האחרונות.

לכן, אני מבקש מחברי הכנסת, אני פונה לחברי הכנסת לדחות את ההצעה הזו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. האם חבר הכנסת צוקר רוצה להשתמש בזכות שלו לשכנע מחדש?

דוד צוקר (מרצ):

כן.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, יש לך חמש דקות.

אחרי נאומו של חבר הכנסת צוקר תהיה הצבעה, כי אנחנו כבר צלצלו. כך שמבחינת הפעמון אנחנו בסדר.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש לומר, בתשובה על דבריו של שר החינוך – ואני רוצה להפנות זאת לחברי בליכוד, בצומת, בדרך השלישית – שבדברים של השר היה ניסיון, אדוני השר, להפחיד, ואין מקום להפחדה. יש תכנים משותפים, אדוני השר, משותפים בחינוך הממלכתי לאיש שמאל ולאיש ימין. אין פה עניין של שמאל ושל ימין. נדמה לי, שבחינוך הממלכתי, שבו לומדת מרבית ילדיהם של מצביעי הליכוד – אתה דיברת על הליכוד, אני לא העליתי זאת בכלל – גם הם היו רוצים ללמוד בבית-ספר שתכניו פלורליסטיים, שתכניו כמפורט בהצעת החוק. חבל לגייס את הטיעון הזה של ליכוד, עבודה, הדרך השלישית לטובת העניין.

הרעיון פשוט מאוד. הדבר שנהנה ממנו החינוך הממלכתי-דתי, כלומר מידה של אוטונומיה – לא עצמאות, מידה של אוטונומיה בתחום התוכני – ראוי שגם כל בית-ספר תיכון עירוני בתל-אביב או בקריית-גת ייהנה ממנו. מדוע ייגרע חלקו בתחום התוכני לעומת מה שנהנה ממנו היום בית-הספר בחינוך הממלכתי-דתי? אני חושב שזו טעות, זו גישה לא נכונה.

לכן, יש טעם ויש היגיון בגיוס מחשבה חדשה, אדוני השר, שבאה ואומרת: יש לנו עניין להרחיק קצת את מוסדות המדינה, את המשרד, מן הניהול של בית-הספר, מן הניהול של הזרם, מן הניהול של העירייה. תן לאנשים לנהל את עצמם, תן לבתי-הספר לנהל את עצמם.

נדמה לי, שאנחנו יכולים היום לעשות צעד משמעותי אם חברי הכנסת שאינם דתיים – לא ממלכתי-דתי ולא עצמאי, זה לא נוגע להם ישירות – יבואו ויאמרו: בואו נעשה מעשה וניתן מידה גדולה יותר של השפעה לחינוך הממלכתי על מה שקורה בתוך בית-הספר. זה כל הרעיון.

אדוני השר, יש בהחלט מצב אפשרי שבו בית-ספר ששייך לרוב, כפי שקראת לו, יהיה במצב פוליטי של מיעוט ולהיפך. זה לא נורא שזה קורה כל עוד הזכויות של הרוב מוגנות. אינני בטוח, אדוני השר, שזכויות הרוב מוגנות תמיד, לא בכל מצב ולא תמיד מוגנות זכויות הרוב.

לכן, אני פונה אל האנשים, אל כולנו, בתור אבות, בתור אמהות, לבוא ולאפשר לבית-הספר הממלכתי לעצב את צורתו ואת תכניו על-פי גישתו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, נא לשבת, עוברים להצבעה.

אדוני השר, שלא כמקובל, אבל אם אתה רוצה מהמקום – אדוני השר, בבקשה, דקה אחת.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני רוצה לומר לחברי הכנסת – כיוון שחבר הכנסת דוד צוקר רוצה קצת לגרות את החברים שרוצים להתנגד להצעה ולומר שהיא נגדכם – שזה ממש דבר לא נכון. כל בית-ספר היום יכול לקבוע את התוכניות שלו, ואף אחד לא מתערב שם, ואף אחד לא מתנגד. פה הכוונה היא לקבוע איזה אופי בתוך החינוך הממלכתי – ואין ברירה, המערכת תפוצל לזרמים אידיאולוגיים שונים. לכן, אני אומר לחברים, דווקא בממלכתי, שהיום הוא הרוב, רוב העניין של משרד החינוך הוא הממלכתי, וכל מי שעסק בחינוך יודע זאת – הצביעו נגד.

היו"ר ש' וייס:

חברים, הצבעה. נא לשבת. הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – מועצה לחינוך ממלכתי), התשנ"ז–1997, של חבר הכנסת צוקר. ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 28

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 39

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון מועצה לחינוך ממלכתי), התשנ"ז–1997, נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

אף ש-28 זה כ"ח, וכ"ח זה כוח, זה כוח לא מספיק, וזה מיעוט הפעם. 28 בעד, 39 נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק לא אושרה.

הצעת חוק ויסות תלמידים עולים ביישוב, התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת א' מאסלה)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו. הצעת חוק ויסות תלמידים עולים ביישוב, התשנ"ז–1997; הצעת חוק פ/1306, של חבר הכנסת אדיסו מאסלה. בבקשה, חבר הכנסת מאסלה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החינוך, חברי הכנסת, הקליטה של ילדי העולים, שהגיעו לפני כמה שנים ונקלטו במערכת החינוך הישראלית, מגמתית מאוד ללא שום פיזור פרופורציונלי על מנת ליצור אינטגרציה חברתית וגם ליצור דינמיקה חינוכית עם החברה הישראלית.

הבעיה הזאת בולטת בעיקר בקרב ילדי העולים יוצאי אתיופיה הלומדים רוב-רובם בבתי-ספר ממלכתיים-דתיים. כאשר הגיעו בני העדה למדינת ישראל היתה החלטה מגמתית של ממשלת ישראל לקלוט את ילדי יוצאי אתיופיה אך ורק בחינוך הממלכתי-דתי. הגישה הזאת היתה מוטעית מאוד, גישה פטרנליסטית מאוד, ומדינת ישראל לא למדה מספיק משגיאות העבר.

כיום המערכת של החינוך הממלכתי-דתי במדינת ישראל לא יכולה לשאת במשימה הזאת של קליטת העלייה של ילדי יוצאי אתיופיה במערכת החינוך. בתי-הספר ביישובים שונים הפכו גטאות של ילדים אתיופים, ויש בהם היום 60%, 70%, 80%, ולפעמים גם יותר, ילדים אתיופים מכלל הילדים בחברה הישראלית. הדבר הזה יוצר בעיות בשילובם של ילדים אתיופים כדי ליצור אינטגרציה. השאיפה של אותם ילדים היא להיות חלק מן החוויה הישראלית, והממסד לא מאפשר זאת.

אני מצטער מאוד על כך שהממשלה לא מצאה לנכון לתמוך בהצעת החוק שלי. הממשלה מתנגדת להצעת החוק. ההתנגדות שלה היא התנגדות כלכלית, כנראה. מדינת ישראל צריכה להתמודד, בעיקר משרד החינוך, ולפזר את ילדי העולים בבתי-הספר השונים במספרים פרופורציונליים – נראה שהדבר הזה מחייב הסעות של ילדים ממקום למקום, מבית-ספר לבית-ספר. העלות הכלכלית פה מזערית מאוד, ואני מתבייש מאוד בכך שהממשלה מתנגדת לחוק הזה.

היו"ר ש' וייס:

אולי הממשלה תפתיע אותך, בוא נראה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אפשר לשאול שאלה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

שאול עמור (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

אדיסו מאסלה (העבודה):

בשמחה רבה. אם תסכים הממשלה – ואני חוזר בי מהביקורת שלי, חייבת להיות פה התגייסות לאומית למען קליטת ילדי יוצאי אתיופיה, לתת את ההזדמנות להשתלב וליצור אינטגרציה חברתית.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת יהלום. רק שנייה, אין שומעים אותך.

שאל יהלום (מפד"ל):

— — — רוצים חינוך ממלכתי-דתי, אז גם בהצעה שלך, למרות רצונם לחנך אותם שווה גם בחינוך הממלכתי?

אדיסו מאסלה (העבודה):

הצעת החוק שלי לא נוגעת כלל לממלכתי-דתי או כללי. אם ברצונם של ההורים והילדים ללכת לממלכתי-דתי – אני מדבר על פיזור של 20%, 15% מכלל הילדים באותו בית-ספר ובאותו יישוב של ילדים אתיופים. הצעת החוק שלי לא נוגעת לכללי או לדתי.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

— — — לשאלה.

שאל יהלום (מפד"ל):

אם ביישוב יש בית-ספר אחד ממלכתי-דתי וחמישה בתי-ספר ממלכתיים, וכל — — —

היו"ר ש' וייס:

השאלה היא — — —

אדיסו מאסלה (העבודה):

אפשר להסיע אותם ליישובים סמוכים.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. ברשותך, אם מותר לי, ברשותכם, השאלה שמציג שאלו יהלום היא אידיאולוגית יותר – מה יגבר במקרה הזה, הרצון האידיאולוגי של ההורים וכן הלאה או הכוונה לפיזור. זאת השאלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

החוק הזה יוכל לתת אפשרות לבית-הספר הממלכתי, כאשר יהיה שר מהמפלגה שלך, לקחת ילדים דתיים ולשים אותם בבתי-ספר ממלכתיים על-פי החוק.

היו"ר ש' וייס:

לא, זאת לא הכוונה, אבל הוא – – – חבר הכנסת ריבלין.

אדיסו מאסלה (העבודה):

ייאמר לזכותו של פרופסור אמנון רובינשטיין, שר החינוך שלעבר, שהוא הוציא הנחיה לעשות פיזור של ילדים במספרים פרופורציונליים, אבל הדבר הזה לא התבצע בשטח, ועדיין אנו רואים ריכוז גדול של ילדים אתיופים – בתי-ספר מסוימים אפילו הפכו של ילדים אתיופים ב-100%.

אדוני סגן שר החינוך, זה לא סוד. השנה נסגר בית-ספר "הדרים" ברחובות, בית-ספר ממלכתי-דתי. כשניסיתי לפתור את הבעיה הזו בדרכי נועם, באתי במגע עם הרשות המקומית, עם משרד החינוך, והניסיון שלי נכשל. ההורים התנגדו לשלוח לאותו בית-ספר ממלכתי-דתי את הילדים שלהם, כל עוד לא יהיה פיזור נכון.

בסופו של דבר – אני מברך על כך את שר החינוך, את סגן שר החינוך ואת מנכ"ל שר החינוך שתמכו – הילדים האלה פוזרו בבתי-ספר ממלכתיים-דתיים שונים ברחובות עצמה.

לכן, אם יש ביישוב מסוים בית-ספר ממלכתי-דתי אחד, אפשר לפזר אותם בבתי-ספר ממלכתיים-דתיים ביישובים סמוכים. יישוב הוא לא יישוב בודד. ברוב המקרים, יוצאי אתיופיה נקלטו גם במרכז הארץ. רחובות היא לא עיר בודדת, אלא יש ראשון-לציון, יבנה ונס-ציונה.

פה חסר רצון. אם יש רצון, הבעיה הזאת היא בעיה שניתנת לפתרון. בסך הכול מדובר בשנה זו בכ-15,000 ילדים יוצאי אתיופיה במערכת החינוך הישראלית – אני לא מדייק במספר, אבל זה פחות או יותר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

אדיסו מאסלה (העבודה):

הבעיה הזאת לא כל כך משמעותית, אבל זה דורש רצון וגמישות של משרד החינוך ונכונות להשתתף גם בהסעות של ילדים על מנת לפזר אותם בבתי-הספר השונים, ממלכתיים-כלליים או ממלכתיים-דתיים, על-פי רצונם של ההורים ולא על-פי רצוני האישי.

אני מודה לכם, ואני מקווה שחברי הכנסת מכל הסיעות, באמת למען קליטת העלייה, למען השתלבותם של ילדי העולים, יתמכו בהצעת החוק שלי. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת מאסלה. אדוני סגן שר החינוך התרבות והספורט, בבקשה תשובתך. לאדוני יש עד עשר דקות לתשובה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, משרד החינוך מסתייג, לא מתנגד, אבל מסתייג מהצעת החוק האמורה.

היו"ר ש' וייס:

לצורכי הצבעה תצטרך לומר לנו – או מתנגד או תומך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אחר כך אני אגיד למה אני מתכוון.

1. משרד החינוך מבקש לפעול בתחום השתלבות יוצאי אתיופיה במערכת החינוך על-פי שיקולים פדגוגיים, המביאים בחשבון את מכלול הנתונים: רמת התלמידים, רמת בית-הספר וכושרו להתמודד עם אוכלוסייה מגוונת, מאפייני האוכלוסייה וכיוצא באלה. קביעת מכסות תלמידים תגביל אפשרות קליטת יוצאי אתיופיה בבתי-ספר חזקים – וחבל. תגביל.

2. מחקרים מלמדים, כי בצד הערך של אינטגרציה חברתית יש גם יתרונות לריכוז בני העדה בפרקי לימוד, כמנוף לטיפוח גאוות היחידה וקידום הישגים לימודיים. אלו חייבים להיבחן נקודה נקודה באופן פרטני ומקצועי.

3. הטלת חיוב גורף לפזר תלמידים יוצאי אתיופיה מטילה סטיגמה שלילית על קבוצת תלמידים המובחנת על-פי מוצאה, דבר שאינו עולה בקנה אחד – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

אני חושב שהמשפט הזה הוא בושה למשרד החינוך. פשוט בושה לומר דברים כאלה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

טוב, אני חושב שההצעה מיותרת, אבל אני אסביר אותה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אז תגיד שאתה מסתייג ממנה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

דבר שאינו עולה בקנה אחד עם ערכי הדמוקרטיה ושוויון ערך האדם.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ש' וייס:

אני אאפשר אחר כך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני רוצה לומר, על-פי הדברים שאמרתי עד כה, שהחוק יגביל את פיזור התלמידים. אמר חבר הכנסת אדיסו מאסלה שהיתה בעיה. אז היום כבר עסקנו בבעיה אחרת, דומה, אבל לא של אתיופים. כשיש רצון ונכונות להירתם לבעיה ולפתור אותה מתוך חשיבה מוקדמת – ואתה ציינת שהשר, סגן השר והמנכ"ל נרתמו לבעיה מתוך רצון טוב – אז הכול נפתר. לכן אני פוחד שהחוק הקשוח יגביל את הפיזור של הילדים, והסברתי בדיוק למה.

לכן אני מציע לך, חבר הכנסת אדיסו מאסלה – אני לא רוצה להתנגד להצעת החוק הזאת, אבל אני מציע להביאה לוועדת החינוך, ושם לעסוק באופן יסודי בהצעה זו, כדי שפיזור תלמידי יוצאי אתיופיה לא יוגבל משום בחינה שהיא.

מיכה גולדמן (העבודה):

זה הסדר חמור.

היו"ר ש' וייס:

אז אתה מסכים להצעה הטרומית?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כן.

היו"ר ש' וייס:

אז יש הסכמה.

מיכה גולדמן (העבודה):

זאת אומרת שההצעה הופכת להצעה לסדר-היום?

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

לא. לא הצעת חוק. סגן השר לא אמר את זה. אני משער, שאם הוא היה אומר את זה, חבר הכנסת מאסלה לא היה מסכים.

יוסי כץ (העבודה):

מיכה גולדמן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול להתנגד, בוודאי. אתה יכול להתנגד. יש לך חמש דקות. אם סגן השר – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני ביקשתי מראש.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, ברגע שסגן השר סיים, אתה הפסקת להצביע. אמרתי: עוברים להצבעה, בואו נהיה "פירים".

חבר הכנסת שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית אני רוצה לומר שכוונתו של חבר הכנסת אדיסו מאסלה נכונה.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

הוא גם לא יודע את התקנה שאסור לו לעלות לתמוך ולהתנגד, כי יש סנקציות על זה. את זה תסביר לו הגברת שושנה כרם. צריך מתנגד אמיתי כאן.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הוא מתנגד באמת.

היו"ר ש' וייס:

החוכמות להתנגדות נגמרו, חברים – רק מתנגדים אמיתיים. בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אומנם, כוונתו של חבר הכנסת אדיסו מאסלה נכונה, ויש בעיה שאינני מזלזל בה, אבל, חבר הכנסת אדיסו מאסלה, תרשה לי לומר לך, שמעשיך בעניין הזה אינם רצויים. אינני חושב, חבר הכנסת מאסלה ורבותי חברי הכנסת, שהחוק יפתור את הבעיה.

אני מבקש להביא בחשבון את השיקולים הבאים: נניח שביישוב מסוים יש 1,000 ילדים בני העדה האתיופית – כדי שיהיה יותר פשוט אולי ניקח 200 ילדים בני העדה האתיופית. מה אתה מציע? שעל-פי חוק ייקחו את הילדים האלה ויחלקו אותם לקבוצות שוות ויפזרו אותם בין בתי-הספר השונים ביישוב? כלומר, אם תלמיד גר בשכונה א' ובבית-הספר של שכונה א' יש כבר ילדים בכמות המספקת, האם תתחיל להסיע אותו כל בוקר לשכונה ג' ולהחזיר אותו בערב רק כדי שמספר הילדים יהיה שווה בכל בית-ספר? מי ישלם את עלות ההסעה הנוספת? מה יקרה לילד הזה בהסעה הלך ושוב?

אדיסו מאסלה (העבודה):

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני מדבר בהיגיון, חבר הכנסת מאסלה, לא שיש לי, חלילה, משהו נגד הכוונה שלך. אני חושב, חבר הכנסת מאסלה, שהבעיה מחייבת פתרון על-ידי דיון ברשויות המקומיות ובמשרד החינוך. אולי צריך שיצא חוזר מנכ"ל שיסדר את התנאים הטובים ביותר לילדי העדה האתיופית ולפיזורם בשכונה שהם גרים בה, אבל לא ביישוב. האם בתל-אביב אתה רוצה שיסיעו ילדים משכונת התקווה, נניח, לרמת-

אביב כל בוקר, ויחזירו אותם בערב לשכונת התקווה או להיפך? אני חושב שהעניין הזה לא יכול להיות פתור על-ידי חוק. זה יסבך את ההורים.

סאלח טריף (העבודה):

הממשלה הגיעה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אל תדאג, יש לי חמש דקות, אדוני.

זה יסבך את ההורים; זה יסבך את הרשויות המקומיות בהוצאות שאין להן כיסוי ויסבך את ההורים של הילדים עצמם.

אני רוצה להגיד לך, שמחקרים רבים מראים, שחלוקה לפי קווסות לא פותרת את הבעיה החברתית.

מיכה גולדמן (העבודה):

מאיר שטרית, אני מתפלא עליך, אתה איש עם הרבה רגישות לחינוך.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תסלח לי, אז אדרבה.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

לחבר הכנסת שטרית יש עוד דקה וחצי, אז לא להפריע.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת גולדמן, דווקא בגלל זה אני מדבר.

אדיסו מאסלה (העבודה):

ביישוב שאתה גר בו, ביבנה, יש בית-ספר דתי שנקרא – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

דווקא בגלל זה אני מדבר.

אדיסו מאסלה (העבודה):

– – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

פיזרנו את הילדים בכל בתי-הספר.

אדיסו מאסלה (העבודה):

חודשיים הילדים לא הלכו ללמוד.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אתה רואה, בלי חוק. תסלח לי.

קריאות:

– – –

היו"ר ש' וייס:

חברים, אתם רוצים שההצבעה תידחה עד שהממשלה תופיע? זה מה שאתם רוצים?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

זאת לא הערה נכונה של יושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

עוד דקה. לא, זו הערה טובה, תאמין לי.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אתה מעיר הערה של יושב-ראש?

היו"ר ש' וייס:

זאת ממש הערה נכונה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני משתדל לקבל זמן לדבר ואני לא מצליח.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

— — —

היו"ר ש' וייס:

לזה קדמה הערה של הדובר, שאומרת שהלואי שיפריעו, אז אני אמשיך. עוד דקה, חבר הכנסת שטרית. אחר כך עוברים להצבעה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת מאסלה, זו דווקא הוכחה שהחוק – – –

אדיסו מאסלה (העבודה):

– – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

– – –

היו"ר שי וייס:

חבר הכנסת בן-צור, אני יודע שיש לך ניסיון עצום בזה, אבל מה לעשות.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

תן לי דקה, אני אשכנע אותו למה.

היו"ר שי וייס:

אם מאיר שטרית ייתן לך את הדקה שנשארה לו. אז עכשיו מאיר שטרית, ובעוד דקה – הצבעה, נקודה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת מאסלה, דווקא יבנה היא הוכחה שלא צריך את החוק. מדוע? כי למה הדבר נעשה ביבנה? נשאר בית-ספר שהיו בו רק ילדים אתיופים. העירייה עשתה בשכל ונשארה ונתנה עם בתי-הספר השונים ביבנה, הכינה את הקרקע לקליטת הילדים הללו, קבעה מראש אילו ילדים הולכים לאיזה בית-ספר – רובם בתי-ספר דתיים – ואז העניין נעשה בצורה מסודרת על דעת ההורים והילדים. אתה רוצה לקבוע בחוק שיש להסיע את הילדים לבתי-ספר בכוח, על אפם ועל חמתם? אני חושב שלא צריך להסכים לחוק הזה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. עוברים להצבעה.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, נא לשבת. לא, לא, אני לא יכול. יש כאן כללים.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חברים, הצבעה. נא לשבת. הצעת חוק ויסות תלמידים עולים ביישוב, התשנ"ז-1997, של חבר הכנסת אדיסו מאסלה. אם היא תאושר, היא תועבר לוועדת החינוך והתרבות להמשך טיפול. ההצבעה החלה.

דליה איציק (העבודה):

פלד, אמרת שאתה בעד. סגן השר, יד ימין לא יודעת מה יד שמאל עושה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 24

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 25

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק ויסות תלמידים עולים ביישוב,

התשנ"ז–1997, נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

24 תומכים, 25 מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה לא עברה. תודה רבה.

הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון – ביזור), התשנ"ז–1997

(הצעת חבר הכנסת ז"ב בגין)

היו"ר ש' וייס:

חברים, אנחנו ממשיכים: הצעת חוק פ/1265 – הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון – ביזור), התשנ"ז–1997. אני אזמין את חבר הכנסת בני בגין להנמקה מהמקום. ישיב לך סגן שר החינוך והתרבות. בבקשה, חבר הכנסת בני בגין. דקה.

זאב בנימין בגין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק זו אינה חדשה, העליתי אותה בכנסת הקודמת, היא עברה בקריאה טרומית ולא יכולנו להמשיך.

היו"ר ש' וייס:

סליחה רגע. גברתי שרת התקשורת. חברי הכנסת.

זאב בנימין בגין (הליכוד-גשר-צומת):

שרת התקשורת מסכימה להצעה, אז אין בעיה. השרה דווקא מסכימה.

היו"ר ש' וייס:

אתם מסתירים אותו מן העם. כן, בבקשה, כבודו.

זאב בנימין בגין (הליכוד-גשר-צומת):

חשבתי שמן הראוי להעלות אותה שוב גם בכנסת זאת. הכוונה לפני שנים אחדות היתה להקדים את המאוחר, להביא לחקיקה הראויה בטרם ייתמו הזיכיונות להפעלת הטלוויזיה בערוץ השני. אנחנו חושבים שהמצב עדיין איננו תקין.

היום אנחנו עומדים לאחר שפסק-דין בבית-הדין הארצי לעבודה נמצא בתוקפו, פסק-דין שדחה את ערעורה של העיתונאית ג'ואנה יחיאל כנגד העיתון "ג'רוסלם פוסט". פסק-הדין הזה הוא תקדימי במידה רבה, ובית-הדין הארצי לעבודה קבע בו כי: "עיתון כמוהו ככל עסק אחר, לכן העורך יכול להורות לכל עיתונאי לכתוב על-פי דעתו של העורך, ולפסול ידיעות וכתבות על-פי דעתו של העורך".

בדמוקרטיה שבה אנחנו מצויים, הדורשת כמובן פתיחות מרבית, יש למנוע מצב שבו בעלות על עיתון כזה, בתנאים אלה, תהיה גם בעלות על אמצעי תקשורת אחרים כגון רדיו וטלוויזיה.

על כן תכלית ההצעה היא למנוע מה שקרוי בארצות-הברית – בתרגום – "בעלות צולבת". אני מקווה שחברי הכנסת ייחלצו כולם בוועדת החוקה, חוק ומשפט, או בוועדה אחרת שוועדת הכנסת תחליט עליה, כדי להביא את הנושא הזה לידי סיום בחקיקה לפני שתיתם תקופת הזיכיון של הזכיינים בערוץ הטלוויזיה השני, כך שהזכיינים הבאים ידעו בעוד שנים אחדות מה עומד לפניהם, כי אנחנו כבר יודעים מה עומד מאחוריהם. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. סגן שר החינוך והתרבות, בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה מבקש להתנגד בהנחה שסגן השר יסכים? בבקשה, נא לרשום את חבר הכנסת אושעיה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אדוני יושב-הראש, חברי הכנסת, הצעה זו הועלתה בכנסת הקודמת וחל עליה חוק הרציפות.

למיטב ידיעתנו, שרת התקשורת תמכה בהצעה דומה לגבי שינוי בחוק הבזק בכל הקשור לסוגיית הבעלות הצולבת בטלוויזיה בכבלים. ביסוד ההצעה עומד רעיון ביזור הבעלות על אמצעי התקשורת.

בכל מקרה, תשומת הלב מופנית לכך, שאם תתקבל הצעת החוק ייתכנו שינויים במהלך הכנתה לקריאות הבאות, בין היתר נוכח שינויים צפויים במפת התקשורת וסוגיות משפטיות הכרוכות בכך והנוגעות לזכות הקניין.

אני מבקש מחברי הכנסת להצביע בעד החוק.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. לחבר הכנסת אפי אושעיה יש חמש דקות לשכנע אותנו להצביע נגד ההצעה. זה לא חובה – חמש דקות; עד חמש דקות.

זאב בנימין בגין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, למציע רק דקה?

היו"ר ש' וייס:

זה כבר נדון. ההנחה היא, שכאשר יש הנמקה מהמקום יש הסכמה רחבה בין הממשלה לבין המציע, ואז נותנים הזדמנות להפרת ההסכמה, למי שמתנגד.

זאב בנימין בגין (הליכוד-גשר-צומת):

הסבר מצוין, פרופסור וייס.

היו"ר ש' וייס:

זו הפרופסיה שלי.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, באמצעי התקשורת יש היום – לדוגמה ערוץ-2 – זכיינים שהם גם בעלי עיתונים. אני מבקש להתייחס לדוגמה שהביא חבר הכנסת בגין, שדיבר על אותה עובדת בעיתון ועל מה שנקבע לגבי הבעלות.

היו"ר ש' וייס:

עליך להתנגד ממש.

אפי אושעיה (העבודה):

אני מתנגד.

אני רוצה להזכיר דוגמה הפוכה. לפני זמן מה חשפו בחדשות של ערוץ-2 את העובדה שעופר נמרודי עומד לדין. נאמרו שם אמירות קשות נגד עופר נמרודי, שהוא כידוע מבעלי "מעריב". לא ראינו שמישהו מבעלי העיתונים הללו ניסה לכפות על מחלקת החדשות – שם יש חלק מהזכיינים – את הדעות או את האמירות שלהם. יש לנו מערכות חדשות חופשיות, נייטרליות, אני מקווה, שיכולות לבצע את עבודתן ושליחותן העיתונאית. אם היתה דוגמה אחת במערכת, שאני רואה בה דוגמה חריגה ואני מקווה שזה איננו כך בכל העיתונות, לא הייתי רוצה להיתפס לעיתונות הזאת.

יש גם בעיה כלכלית. יש בערוצים השונים זכיינים שהשקיעו ממיטב כספם ולא מזמן לקחו על עצמם השקעות גדולות, והנה, במדינה דמוקרטית, שבה מדברים על חופש עיסוק, אנחנו עומדים להגביל אותם אנשים כשאומרים להם: אסור לכם.

היו"ר ש' וייס:

תסכים לשמוע תגובה מהמקום? חבר הכנסת בגין, בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

אני לא נגדו, אני מנסה ללמוד, אם יש תיקון אשמח לשמוע.

זאב בנימין בגין (הליכוד-גשר-צומת):

אילו קראת את הצעת החוק בעיון, היית רואה שלא מדובר על הפרת הכללים הקיימים אלא על הסדרים לתקופת הזיכיון הבאה.

אפי אושעיה (העבודה):

כן, אדוני, הבנתי.

היו"ר ש' וייס:

אין סתירה בין הדברים. מה שטוען חבר הכנסת אושעיה הוא, שהם כבר מכינים את עצמם גם לזיכיון הבא, ההשקעות מסתכלות קדימה גם לזיכיון הבא.

אפי אושעיה (העבודה):

היות שהזיכיון אמור להסתיים בשנת 1999, בסוף השנה הבאה, זה לא יהיה נכון. אם הייתי שומע את ההצעה הזאת בכנסת הקודמת והייתי חושב שיש די שנים לאלה שזכו בזיכיונות להתארגן ולהיערך מבחינת מערך ההשקעות שלהם, הייתי מקבל את הצעת החוק. זה לא נכון, בעיקר לא צודק, להחיל את הדברים כבר על תקופת הזיכיון שמסתיימת ב-1999. לאור האמור, אתנגד להצעת החוק. תודה.

היו"ר ש' וייס:

חברים, אנחנו עוברים להצבעה. כפי שאתה רואה, חבר הכנסת בני בגין, האופוזיציה שומרת על יחסים טובים מאוד עם העיתונות.

הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון – ביזור), התשנ"ז–1997, של חבר הכנסת זאב בנימין בגין – ההצבעה החלה. בבקשה.

8 – בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון ביזור),

התשנ"ז–1997, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

דווקא יש כאן תמיכה גם מצד האופוזיציה. שמונה תומכים, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק אושרה. לאן היא תעבור?

שאל יהלום (מפד"ל):

לוועדת החוקה.

היו"ר ש' וייס:

נדמה לי שיש ועדה לענייני הרשות השנייה.

שאל יהלום (מפד"ל):

היתה וכבר איננה.

אפי אושעיה (העבודה):

לוועדת הכלכלה.

היו"ר ש' וייס:

מה היתה ההצעה המקורית של חבר הכנסת בגין? טוב, ועדת הכנסת תכריע לאיזו ועדה זה יעבור.

הצעת חוק ניסויים גנטיים – איפה חבר הכנסת חגי מירום? אני ממליץ שמישהו מהחברים יקרא לו. מה עם חברת הכנסת סופה לנדבר? היא כאן, יופי. אני אומר מראש, שאם חבר הכנסת מירום יבוא, אאפשר לו לדבר מייד אחרי חברת הכנסת סופה לנדבר.

אפי אושעיה (העבודה):

הוא הסיר מראש.

היו"ר ש' וייס:

אשאל את המזכירות כדי למנוע אחר כך אי-הבנות.

ממש ברגע זה הודיעו לסגנית מזכיר הכנסת, גברת שושנה כרם, שהוא לא יהיה. מה המשמעות של זה – יפרש יושב-ראש הכנסת.

משה גפני (יהדות התורה):

על-פי התקנון זה מוסדר.

היו"ר ש' וייס:

אני משאיר את זה לשיפוטו של יושב-ראש הכנסת, זה לגמרי "פייר". אני לא יודע מה זה נקרא "הודיע שהוא לא יהיה".

הצעת חוק זכויות החולה (תיקון – צוואה בחיים), התשנ"ז–1997

(הצעת חברת הכנסת ס' לנדבר)

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק זכויות החולה (תיקון – צוואה בחיים), התשנ"ז–1997, של חברת הכנסת סופה לנדבר; הצעת חוק פ/1664. על כך ישיב אחר-כך סגן שר הבריאות הנמצא עמנו. בבקשה, גברתי.

סופה לנדבר (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, נראה שזה לא מקרי שחוקקתי את החוק והגשתי אותו לכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

עוד לא חוקקת, את מתכוונת לחוקק.

סופה לנדבר (העבודה):

הכנתי את החוק.

ימים ולילות ביליתי ליד המיטה של בני, זיכרוננו לברכה. כאשר אני קוראת בעיתונים או רואה בסרטים את המשפחות שסובלות ליד חולה, חולה סופני, אני חוזרת ואומרת שאדם צריך לחיות בכבוד ולמות בכבוד.

כנראה זה לא מקרי שביום שהגשתי את הצעת החוק קראתי מאמר, ריאיון עם ריטה גור, אשתו של מוטה גור, זיכרוננו לברכה. ריטה גור, שנכנסה למאבק על זכויות החולה, על זכות החולה לחיות בכבוד ולמות בכבוד, אומרת כך: כשתגיע העת, הייתי רוצה להיכנס למיטה נקייה וללכת לישון טוב.

זכויות חולה, זכויות האדם – חולים סופנים שיכולים למות במיטה, עם חיבוק קרובי משפחה.

ריטה גור מצטרפת לאגודה ונכנסת למאבק על זכות החולה למות בכבוד. ריטה גור מספרת לנו בכתבה הזו על הימים הקשים שעברה ליד מוטה גור – רמטכ"ל, חבר כנסת לשעבר, שר הבריאות לשעבר; היא חולקת אתנו את החוויה הקשה ביותר בימים הקשים שהיא עברה ליד בעלה.

היא אומרת כך: אנחנו חושבים שהוא בחר לעשות זאת ב-03:00, לפנות בוקר, כאשר כל המשפחה היתה בשינה עמוקה, כדי שאנחנו לא נתעורר. היא מספרת איך היא מצאה אותו לקראת שעות הבוקר המוקדמות, מת, והזעיקה את הילדים. הם מצאו אותו בתוך שלולית של דם.

ריטה גור מספרת וחולקת אתנו מכתב שהוא כתב לה על הפחד שלו לגבי מה שיקרה לו. היא גם מספרת: שנינו חשבנו, שאולי גם בלי שנהיה זקנים וחולים, נלך יחד מן העולם. קראנו על אנשים שעשו זאת, דיברנו על חיים ועל מוות, לא נוותר.

והיא, ריטה גור, מספרת, שחברים אמרו לה לסלק את האקדח ממנו, שלא ימצא אותו, והיא לא היתה מסוגלת לעשות זאת. היא מספרת שמוטה היה מונח על הארץ, ועל דברים שהיא עברה לידו, והיא מגדירה למה בעצם היא נכנסה למאבק.

היא אומרת, שלכל אדם יש זכות, כאשר הוא נכנס, חס וחלילה, למחלה קשה ביותר, מחלה ממאירה, והוא מפחד מהמוות – לשמור על כבוד, למות בכבוד. את הזכות הזאת צריך לתת לאדם. לא צריך לחבר אותו למכשירים, לא צריכים להמשיך את הסבל שלו, כאשר הגוף נשאר בחיים אבל הכול כנראה כבר עזב את האדם.

אני מבינה שלאנשים דתיים קשה לקבל את החוק.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לא הבנתי מי עזב.

סופה לנדבר (העבודה):

זה לא משנה. אני אומרת שנשאר רק גוף בחיים. אתה יודע שלא המוח ולא דברים אחרים מתפקדים אצל האדם. אדם הופך להיות צמח, ואצל כל אדם יש רצון למות בכבוד.

אני חושבת שכל אחד מאתנו בילה בבתי-חולים כמו "הרצפלד", או משהו מסוג זה, וכנראה כל אחד מאתנו ראה איך אנשים גדולים ואנשים רגילים מסיימים את חייהם בלי כבוד. אנשים משותקים, אנשים שנלחמים על חיים ומוות ובעצם רוצים, אם, חס וחלילה, יקרה דבר כזה, לכתוב צוואה בחיים, כאשר אם, חס וחלילה, יקרה דבר כזה, תהיה להם אפשרות גם למות בכבוד.

כאשר קראתי את המאמר על מוטה גור – אדם שהכרתי בחיים, אדם שכנראה חלק גדול מחברי הכנסת הכירו, אדם שהיה גדול, אדם שתרם למדינת ישראל, והאיש הגדול הזה, הרמטכ"ל הזה, גם פחד למות בלי כבוד.

ניתן להגיד, שלכל אדם מותר למות במיטה שלו מיתה נקייה, בלי מכשירים שימשיכו את חייו. למות בכבוד – זו המשמעות של החוק הזה, ואני מבקשת לאשר אותו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לגברתי חברת הכנסת סופה לנדבר. אודה לסגן שר הבריאות אם יואיל להשיב על הצעת חוק זכויות החולה (תיקון – צוואה בחיים), התשנ"ז–1997. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה בתחילת דברי לומר מלה טובה על מוטה גור, זיכרונו לברכה, סגן שר הביטחון לשעבר – לא ציינת תפקיד זה נוסף על היותו שר הבריאות,

רמטכ"ל, ועוד דברים טובים שהוא עשה למען מדינת ישראל; והיה כיף לעבוד אתו בקדנציה הקודמת, עד שהוא נפרד מאתנו בדרכו שלו. ראיתי לנכון לומר מלה אחת טובה.

הצעת החוק שבנדון הונחה על שולחן הכנסת ביום 28 ביולי 1997. ההצעה דנה בהסדרת זכותו של חולה סופני לקבל טיפול רפואי באמצעות מסמך בכתב, הנחתם בנוכחות עדים, והמכונה צוואה בחיים.

ההצעה אינה מאפשרת ניתוק מכשירים או המתת חסד אקטיבית, ובכך היא מתיישבת לכאורה עם פסיקת בית-המשפט העליון בנושא ועם חוזר המנכ"ל הדן בטיפול בחולה הנוטה למות. כמובן, ההצעה שאינה מאפשרת ניתוק מכשירים, המתת חסד אקטיבית, מסתדרת גם כן עם ההלכה, בשונה ממה שהרבה אנשים חושבים, שאנחנו נגד כל התערבות מבחינת ניתוק מכשירים. יש דעות הלכתיות רבות שאומרות, שאם אדם מחובר למכשירים ואם אני אנתק אותו מהמכשיר ולא תהיה כאן המתה אקטיבית – יש מקום לשקול את זה בחיוב, אם ההמתה תהיה פסיבית במשך הזמן לאחר הניתוק. מובן שללא ניתוק וגרימה למוות ישיר, גם אנחנו, חברת הכנסת יעל דיין, החשוכים – אנחנו מוכנים לשקול את זה ולהיות קצת נאורים.

אולם יש כמה בעיות בהסדר המוצע הגורמות לכך שהמשרד יתנגד להצעת החוק כמות שהיא.

1. הצעת החוק מאפשרת לחולה לסרב מראש לקבל טיפול רפואי ללא קביעת מגבלת זמן מרבי ממועד נתינת הצוואה בחיים – – –

אולי אפשר לבקש קצת שקט?

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש מחברי הכנסת העומדים לשבת.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

1. הצעת החוק מאפשרת לחולה לסרב מראש לטיפול רפואי ללא קביעת מגבלת זמן מרבי ממועד נתינת הצוואה בחיים ועד למועד ההסתמכות עליה. בתי-המשפט נזהרים מאוד מלאשר הוראות לאי-מתן טיפול, שניתנות על-ידי חולים זמן רב לפני המועד הרלוונטי, מחשש שהחולה, העלול להימצא בעת הרלוונטית בחוסר הכרה ובלבול, ישנה בינתיים את דעתו.

היו"ר ר' אדרי:

אני אבקש שלא להפריע. אני מבקש. החוק מעניין ואני אבקש להקשיב לתשובה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אין סיבה להפריע, כי החוק הוא מאוד מעניין, אני חושב.

אומנם, לפי הצעת החוק צוואה בחיים תוכל להתבטל בכל עת בהוראה בעל-פה של החולה, אולם עלולים להתעורר קשיים של ממש במצבים שבהם לא יהיה ברור אם צוואה בחיים שניתנה בכתב לפני חודשים או שנים בוטלה או לא. זו בעייה טכנית ראשונה.

2. הצעת החוק מאפשרת לסרב לכל טיפול רפואי, בלי הבחנה לגבי מהות הטיפול, מועדו, מטרתו ומשמעותו.

היו"ר ר' אדרי:

חברים, אני מבקש – לא בקול רם כשאתם מדברים.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אין לכם שום סיבה לדבר או להפריע, כי אנחנו דנים בנושא באמת מהותי בחקיקה שלנו. אין כאן שום פוליטיקה. למה צריך להפריע?

היו"ר ר' אדרי:

גם אתם לא הייתם רוצים שיפריעו לכם כשאתם מדברים.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

בתי-המשפט מעולם לא אישרו להימנע מלתת לחולה מזון או חמצן הדרושים להקלת מצוקה זמנית, למשל, וכן טיפולים פשוטים אחרים, שההימנעות מהם באותן נסיבות אינה סבירה.

הצעת החוק אינה מציבה גבולות בנקודות אלה, ובכך היא מרחיקה לכת ואינה עולה בקנה אחד עם הפסיקה, האתיקה הרפואית וחוזר המנכ"ל האמור לעיל. כלומר, מראש אני מודיע לך, חברת הכנסת לנדבר, שבסוף אני אגיד שאני מתנגד, אבל אין פה שום שיקול דתי ושום דבר אחר.

סופה לנדבר (העבודה):

איזה שיקול עוד חוץ – – –

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

הצוות המקצועי של המשרד הוא זה שכתב את התשובה, אבל אין פה איזה עניין דתי, וזה מסתמך – –

קריאות:

– – –

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

סליחה? זה פשיטא דפשיטא, כן?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

זה נכון, רק אני מרגיע אותה. אני מכין תרופה למתקפה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש לאפשר לסגן השר להמשיך בתשובתו.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אתה יודע, חבר הכנסת ריבלין, כשאדם דתי עומד פה, כל דבר שאני אגיד – אני חשוד מראש שיש פה השיקול האישי או הדתי. מה לעשות?

קריאה:

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני לא מתנצל, רק מדרך ארץ לפעמים. איזו זכות, המליאה מלאה היום.

היו"ר ר' אדרי:

עוד מעט יש לך רוב.

יוסי כץ (העבודה):

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני אסכם את התשובה. עוד לא סיימתי. נראה. אני אסיים, ונראה מה נעשה.

קריאה:

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

כשיגיעו כולם.

קריאה:

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

יש לי תשובה כתובה. עבדנו עליה הרבה זמן. מעבר לכך, הצעת החוק קובעת כי צוואה בחיים – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש לאפשר לסגן השר להמשיך בתשובתו.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

– – –

יונה יהב (העבודה):

למה לא תסכים להעביר את זה לוועדת העבודה והרווחה?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

מעבר לכך, הצעת החוק קובעת, כי צוואה בחיים תינתן בכתב, עם עדים, עם מעורבות של משפטן, רופא מטפל, עובד סוציאלי, פסיכולוג. כך התהליך מסורבל, ולא ברור כאן אם זאת תהיה הדרך היחידה של חולה סופני לקבל טיפול רפואי. כיום יכול חולה סופני לסרב לקבל טיפול, כאמור, גם בעל-פה, ובקשתו תכובד אם היא עומדת בתנאים הקבועים בחוזר מנכ"ל – – –

קריאות:

– – –

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני אקרא את הסעיף האחרון, וזהו זה. עזבו אותי, בחייכם. במישור הטכני, אני מסיים את התשובה.

עד כה התנגד המשרד לכל הצעת חוק פרטית ולתיקון סעיפים בחוק זכויות החולה מהטעם שאנו מכינים הצעה כוללת לתיקון החוק, אולם עדיין לא גובשה הצעת החוק לתיקון עניין ספציפי זה.

בהמשך לדברים שנאמרו בישיבה בנושא, שהתקיימה אצל השר בשבוע שעבר, ובהתחשב ברגישותו הציבורית של נושא זה, ייתכן שעדיין לא בשלה העת להסדרת הנושא בחקיקה.

אני מבקש מהמליאה שלא לאשר את החוק. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אתה מבקש להסיר. אומנם, יש מי שרוצה להציע הצעה אחרת המבקשת להסיר, אבל הוא לא יוכל ליטול את רשות הדיבור, ואנחנו עוברים להצבעה.

קריאות:

— — —

יוסי כץ (העבודה):

— — — 30 שניות.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אין נוהל כזה. אני מצטער מאוד, אדוני. אני לא רוצה שייראה שאני רוצה לחטוף הצבעה — — —

יוסי כץ (העבודה):

היתה הסכמה — — —

היו"ר ר' אדרי:

אני מצטער מאוד, אדוני.

יוסי כץ (העבודה):

לפני ההצבעה – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מצטער מאוד.

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים על הצעת חוק זכויות החולה (תיקון – צוואה בחיים), התשנ"ז-1997 – ההצבעה החלה. מי בעד ומי נגד?

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 23

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 33

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק זכויות החולה (תיקון צוואה בחיים),

התשנ"ז-1997, נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 23; נגד – 33. הצעת החוק לא עברה.

הצעת חוק ביקורת שיפוטית (תקנות ההגנה) (שעת-חירום), 1945, התשנ"ז-1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעת חוק ביקורת שיפוטית (תקנות ההגנה) (שעת-חירום), 1945, התשנ"ז-1996 – הצעת חוק פ/807 – של חברי הכנסת אמנון רובינשטיין ורן כהן. אדוני חבר הכנסת רובינשטיין, בבקשה.

חברי הכנסת, מה קרה? חברי הכנסת. אני מבקש. חבר הכנסת רן כהן, אם אתה רוצה לדבר – לא כאן.

בבקשה, אדוני.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדינת ישראל ירשה מהשלטון הבריטי תקנות – – –

מיכה גולדמן (העבודה):

— — —

קריאות:

— — —

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת גולדמן, אדוני, בבקשה ממך.

קריאות:

— — —

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש מחברי הכנסת לשבת, ומי שאינו רוצה לשבת – הדלתות פתוחות. אדוני חבר הכנסת גולדמן, בבקשה ממך. אני שומע אותך עד כאן. בבקשה ממך, אדוני. בבקשה, אדוני.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדינת ישראל ירשה מהשלטון המנדטורי הבריטי תקנות הגנה מאוד מאוד פרובלמטיות, ואני לא אחזור על התרגיל הידוע ואצטט מה אמרו ראשי היישוב העברי מהימין ומהשמאל – מה אמר מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, נגד התקנות האלה – באילו מונחים

השתמשו ולמה השוו אותם. אני לא אעשה זאת. מדוע? משום שאני יודע שמדינת ישראל, בשעת-חירום, יש לה בעיות – היא לא הולנד והיא לא דנמרק, אבל – – –

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת שטרית וחבר הכנסת סלומינסקי, אני מבקש מכם. אתם מפריעים לדובר. גם אתם לא הייתם רוצים שיפריעו לכם. בבקשה, אדוני.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני לא מתכתש היום על עצם השימוש בתקנות ההגנה המנדטוריות, אף-על-פי שהן הושמצו על-ידי ראשי היישוב וראשי המדינה, משום שאנחנו יודעים שמדינת ישראל חיה בשעת חירום ויש לה מצוקות שאין למדינות מבוססות ממנה ושקטות ממנה.

אבל מה הכלל לגבי שימוש בסמכויות שעת-חירום? הכלל הוא זה, שצריך להשתמש בהן רק כאשר אין ברירה ורק במידה המתיישבת עם צרכי הביטחון ושלום הציבור בישראל.

מה אני מבקש – אני וחבר הכנסת רן כהן – בהצעת החוק הזאת? אנחנו מבקשים דבר מינימלי, ואני רוצה שחברי הכנסת ושר המשפטים ישמעו זאת ולא יצביעו באופן אוטומטי. אנחנו מבקשים להחיל על צווי הגבלה וצווי פיקוח אותה פרוצדורה שממשלת האחדות הלאומית, ב-1979 או 1978, החילה על מעצרים אדמיניסטרטיביים.

אני בעמדה יותר חזקה מאשר שמואל תמיר, זיכרוננו לברכה, כשר המשפטים, שהביא את ההצעה הזאת, משום שיש לנו ניסיון מצטבר, שהפיקוח המשפטי הזה עובד והוא לא פוגע ביכולת השב"כ ורשויות הביטחון לפעול להגנת המדינה.

מה שאני מציע הוא הדבר הטבעי והמוכן ביותר מאליו – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מה השתנה מהיום – – –

אמנון רובינשטיין (מרצ):

חבר הכנסת ריבלין, הרי בדרך זאת אפשר להמשיך. אני רוצה להזכיר לך שאני הייתי מיעוט בממשלה; אני הצעתי זאת גם בממשלה, וחברי כאן, בכנסת, גם הציעו זאת – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אז הם לא הסכימו, אז אתה רוצה שעכשיו אנחנו נסכים?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אבל מה אתה רוצה? זה עניין מפלגתי?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש, זה לא דו-שיח.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

חבר הכנסת ריבלין — — —

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אותי שכנעת, אבל את חברי — לא.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

חבר הכנסת ריבלין — — —

הי"ר ר' אדרי:

אדוני, אפשרתי לך קריאת ביניים. אני מודה לך.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

חבר הכנסת ריבלין, קודם כול, אתה לא יכול להאשים אותי ואת מפלגתי בחוסר עקביות. אנחנו לא אומרים דבר אחד בממשלה ודבר שני באופוזיציה. יש לי חדשות בשבילך – החדשה הראשונה היא, שהיו לנו הרבה חילוקי דעות בממשלה הקודמת, והחדשה השנייה היא זו, שאנחנו ריכזנו מאמץ בדברים העיקריים, ובחלקם הצלחנו, לא בכולם.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

למה השותפים שלנו מצליחים לסחוט אותנו כל כך – – –

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אתה יודע למה? אני אומר לך את האמת. אם אתה רוצה לשאול למה, אנחנו היינו, אולי, רעים מאוד מבחינה פוליטית משום שהיינו נאמנים למשמעת הקואליציונית בצורה יוצאת דופן ואולי זה רע – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גם אנחנו. גם אני אהיה חייב – – –

הי"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת ריבלין, אנא ממך.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

קודם כול, פניתי גם לשר המשפטים וגם לראש הממשלה שישמעו במה מדובר. הרי לא מדובר כאן בהצעה לביטול תקנות ההגנה לשעת-חירום. מדובר כאן בהטלת פיקוח משפטי שהוכיח את עצמו במשך 20 שנה לגבי מעצרים מינהליים.

אני רוצה להגיד שזה לא דבר שולי, מה שאני מציע. אדם שהוטל עליו צו הגבלה הוא אדם שחירותו נפגעת בצורה הקיצונית ביותר, אז מה אכפת לכם – אני אומר זאת בשפה פשוטה – שלאיש זה תהיה אפשרות ששופט בית-משפט מחוזי בישראל יבדוק אם לצו ההגבלה הזה יש ביסוס או לא? הרי התועלת כאן עצומה. היא, קודם כול, מחזקת את שלטון החוק בישראל, היא מונעת שרירות, היא מונעת, חס ושלום, עשיית חשבונות. אגב, אני אומר זאת גם לגבי מעצרים מינהליים. אני יודע שזה דבר שאין מנוס ממנו במדינה כמו מדינת ישראל, אבל גם לגביו הכלל צריך להיות רק אם אין ברירה ורק לתקופה מוגבלת, ואחריה מוכרחה לבוא בדיקה מחודשת.

אומרים לי בתשובה, שאין הרבה צווי הגבלה. תודה לאל, אין הרבה צווי הגבלה. היא הנותנת, אם אין צווי הגבלה אין עומס על בתי-המשפט. אז אומרים לי שיש פחות מעשרה מקרים כאלה. אדרבה, היא הנותנת, קל וחומר, ותחזקו את שלטון החוק בישראל. העובדה שהצעת החוק הזאת שהועלתה על-ידינו בממשלה הקודמת לא עברה, לא מעלה ולא מורידה, משום שכל אחד מצווה על שיקול של אחריות לאומית ועל חיזוק שלטון החוק בכל מקרה.

לכן, אני מציע ששר המשפטים יעלה לכאן ויקבל את הצעת החוק, וכולנו נצביע בעד העברתה לוועדת החוקה, או לוועדת החוץ והביטחון, כפי שתרצו, ושם אפשר לדון בכל מיני דברים שתמצאו להעלות בעניין. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת רובינשטיין. אני מזמין את שר המשפטים להשיב. בבקשה, אדוני.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, הממשלה מתנגדת להצעה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, על תשובתך.

חיים רמון (העבודה):

אדוני שר המשפטים, לא שכנעת. לשר המשפטים היו טיעונים כבדי משקל וצריך לדון בהם.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

חבר הכנסת רובינשטיין, האם אתה רוצה להשיב?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אתה הכרזת על הצבעה, אז יש הצבעה.

היו"ר ר' אדרי:

זכותו של חבר הכנסת רובינשטיין להשיב. בבקשה, אדוני.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מוכרח לומר, שאני ותיק בכנסת, וחשבתי שכאשר שר המשפטים נתן לי את החומר שהוכן לו ואמר לי "תקרא זאת" הוא התכוון לומר: תקרא זאת, ואני אומר ההיפך. אבל לומר אני מתנגד להצעה בלי להשמיע נימוקים נגד ההצעה ונגד הדברים שהשמעתי – גם זה תקדים לא טוב לכנסת. הרי כלפי חוץ, לפחות, אנחנו אומרים שאנחנו מתווכחים כאן.

אני גם מוחה על יצירת תקדים כזה, ששר מטעם הממשלה אומר: אני מתנגד, תקרא אתה מה שאני מציע בדברי ההסבר, למה אני מתנגד, וחברי הכנסת צריכים לקבל זאת כדברי אלוהים חיים, כתורה למשה מסיני, שהממשלה מתנגדת בלי שהממשלה טורחת להסביר את התנגדותה. הרי אין שום נימוק רציני נגד הנימוקים שהעליתי. חבר הכנסת רובי ריבלין אומר, שהוא השתכנע שהצדק אתי, אלא שהממשלה הקודמת לא קיבלה זאת. אני קבלן הממשלה הקודמת? אני קבלן דעות של עצמי. את הדעה הזאת אני משמיע בכנסת מיום שנבחרתי אליה. אני ממש לא מבין את העניין הזה, ואני מוחה בתוקף על התקדים הזה של אי-השמעת נימוקים לעמדת ממשלה. הדבר תמוה ומסוכן.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רובינשטיין.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק ביקורת שיפוטית (תקנות ההגנה) (שעת-חירום), 1945, התשנ"ז–1996. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את ההצעה לדיון מוקדם בוועדה – 22

בעד ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת החוק – 31

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק ביקורת שיפוטית (תקנות ההגנה) (שעת-חירום), 1945, התשנ"ז–1996, נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

22 בעד, 31 נגד, הצעת החוק לא עברה.

הצעת חוק העונשין (תיקון – איסור מכירת משקאות משכרים לקטין), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק העונשין (תיקון – איסור מכירת משקאות משכרים לקטין), התשנ"ז–1997; הצעת חוק פ/1015. ינמק מהמקום חבר הכנסת אברהם הירשזון. אדוני, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת חוק העונשין (תיקון – איסור מכירת משקאות משכרים לקטין), התשנ"ז–1996. אני מציע שהמלים "לשם שתייה במקום" יימחקו. אשר לסעיף 2, במקום "מאסר שישה חודשים" יבוא: "מאסר לשנה"; אני מקבל את עמדת משרד המשפטים וועדת השרים להשאיר זאת במסגרת מאסר לשישה חודשים.

הצעת החוק הזאת, אדוני היושב-ראש, באה משום שבשנים האחרונות אנחנו עדים יותר ויותר לנוהגם של בני נוער קטינים לצאת בסופי-שבוע לבילויים שבמהלכם מוכרים להם משקאות חריפים. הצעת החוק הזאת באה כדי להחמיר במסגרת מכירת המשקאות האלה, שכן הם גורמים ליותר ויותר מקרים של מעורבות בתאונות דרכים, תופעה שהפכה להיות מכת מדינה בשנים האחרונות. ראוי במקרה הזה לנהוג משנה זהירות ולהחמיר את החוק אשר למכירת משקאות חריפים לקטינים. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת הירשזון, על הצעת החוק.

אדוני, לאיזו ועדה אתה מציע להעביר את הדיון בהצעת החוק?

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

ועדת הכלכלה.

היו"ר ר' אדרי:

ועדת הכלכלה.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד? מי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין (תיקון איסור מכירת משקאות משכרים לקטין),

התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

13 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת חוק העונשין (תיקון – איסור מכירת משקאות משכרים לקטין), התשנ"ז–1996, תעבור לוועדת הכלכלה להכנה לקריאה ראשונה. תודה למציע ותודה למצביעים.

הצעות לסדר-היום

יחסי ראש ממשלת ישראל ונשיא ארצות-הברית

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעות לסדר-היום מס' 3304, 3308, 3329, 3360, 3327 ו-3328, בנושא: יחסי ראש ממשלת ישראל ונשיא ארצות-הברית. ראשון הדוברים – חבר הכנסת אברהם שוחט. אדוני, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

מי השר המשיב?

היו"ר ר' אדרי:

לפי מה שרשום אצלי, סגן השר סילבן שלום.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא איננו.

היו"ר ר' אדרי:

נכון, אדוני. אבל, כידוע, אין חובה להשיב על הצעות. נכון שצריך לכבד את הכנסת ואת המציע ואת הנוכחים, אבל אתה בוודאי מודע למצב.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מודע, אבל אני זועק על כך בהתמדה. לא יכול להיות שיש 18 שרים ועוד כמה סגני שרים, ואחרי זה – – –

היו"ר ר' אדרי:

ומדובר בהצעה חשובה. אני מבין לרוחק, אדוני. אני אבקש להסב את תשומת לבו של ראש הממשלה לכך שאחד השרים יהיה נוכח בדיון. אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת זאבי, על הצעתך.

אברהם שוחט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, גם אני תהיתי איך זה לא נמצא שר או סגן שר, חבר הכנסת זאבי, אבל לפי הערכתי לא בשמחה רבה היו באים חברי הממשלה להגן על ראש הממשלה שלהם. מי שקורא את מה שאומרים עליו, מי שיודע מה שחושבים עליו, מי שיודע לאיזו קיצוניות מגיעה מערכת היחסים ביניהם יכול אולי להבין שלא בקלות אפשר למצוא מישהו שיגן עליו בכל לבו ובמלים ברורות וחד-משמעיות. אני מסכים אתך, שמבחינה פרלמנטרית מן הראוי היה שישב כאן מישהו. אם אין שר שמוכן, אולי היו מכשירים שרים לשעבר, אולי חבר הכנסת דן מרידור היה אומר משהו על העניין, אולי חבר הכנסת בני בגין היה אומר משהו על העניין, והיינו יוצאים נשכרים.

בין 15 בחודש נובמבר לבין 20 בו, הסתובב ראש הממשלה בפגישות חשובות עם שחקני קולנוע ברחבי ארצות-הברית. באותו זמן פורסם באחד העיתונים לוח הזמנים של נשיא ארצות-הברית. בתקופה האמורה היו שבעה פרקי זמן – ערב, צהריים או בוקר – שבהם הנשיא לא היה עסוק על-פי יומנו.

הנשיא גם היה, באופן מקרי, באותה תקופה בחוף המערבי, מקום שבו נמצא ראש הממשלה. לפי הדיווחים, מטוסו חנה במרחק 200 מטר ממטוסו של נשיא ארצות-הברית. אך מר קלינטון לא מצא זמן לדבר עם ראש ממשלת ישראל מטוב ועד רע.

אני הרי יודע מה תהיה תשובתו של סגן השר סילבן שלום כאשר הוא יעלה לענות על הדברים האלה. הוא יגיד: מה אתם רוצים? אם היינו עושים מדיניות לרצונה של ארצות-הברית, הוא היה מקבל אותם. אני רוצה להגיד, שהביקורת שאני מטיח בסיטואציה שנוצרה איננה נגזרת משינוי המדיניות, ולא על זה אני מדבר כרגע, שכן גם אנחנו אומרים שעם הפגישה או בלי הפגישה אנחנו חושבים שהממשלה שוגה באופן יסודי במדיניות שהיא נוקטת, ואם היינו חושבים אחרת לא היינו אומרים כי בגלל אי-קבלתנו לפגישה צריך לשנות את המדיניות. אין לנו בעיה עם העניין. אנחנו חושבים שהמדיניות שגויה. אנחנו חושבים שממשלת ישראל מביאה אותנו למשבר קשה מאוד – לא רק עם ארצות-הברית, אלא עם כל המערכות העולמיות – ואנחנו חושבים שזה לא רלוונטי לפגישה.

אבל, אין ספק שבלב-לבה של התופעה, שלא היתה כמותה, של סירובו של נשיא ארצות-הברית לראות את פניו, לשמוע את קולו ולהרגיש בנוכחותו של ראש ממשלת ישראל יש בעיה שטמונה, ומורכבת, באישיותו של ראש ממשלה, בקודים של התנהגותו, באי-אמירת האמת, במניפולציות על כל ראשי העולם ובחוסר יכולת ליצור מינימום של אמינות אצל אותם מנהיגים שמובילים את העולם. אני כבר לא מדבר על השרים. אני לא מדבר על חברי סיעתו. עם כל הכבוד, אני לא חושב שהאלטרנטיבה של מפגש עם ישראל כך היא אקוויוולנטית למפגש עם נשיא ארצות-הברית; אפילו לא עם סילבן שלום או עם מיקי איתן.

נדמה לי שאנחנו רואים תופעה חמורה מאוד. אני חוזר ואומר שאני לא מתוכנן כרגע על המדיניות, כי אני חושב שהמדיניות שגויה מעבר לעניין של הפגישה. אבל, אני אומר לכם, רבותי חברי הכנסת:

הנושא הזה של יכולת התקשורת האמיתית, של האמון שצריך להיות בין מנהיגי העולם, של האמון שצריך להיות בשיחה אפילו תוך כדי מחלוקת – כל זה נהרס.

אדוני היושב-ראש, אני מסיים במלה האחרונה. אני קורא ציטוט מהעיתון: "לשכת נתניהו: 'קלינטון לא רוצה פגישה – לא צריך'". משחק של ילדים. נכון שהביזיון היה גדול. הניסיון לקיים את הפגישה לא צלח. אבל, נדמה לי, אדוני סגן השר, שמגיב בשם הממשלה, שגם אתה כמגיב צריך להביא בחשבון שזאת לא המדיניות בלבד. זה גם האמון שהתרסק לאור התנהגותו, הקודים של פעולתו של ראש הממשלה שמתבטאים בכל תחום ותחום. תודה רבה.

היו"ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת אברהם שוחט, אני מודה לך. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים אורון באותו נושא: יחסי ראש ממשלת ישראל ונשיא ארצות-הברית. אדוני, בבקשה, שלוש דקות לרשותך. אחר כך יהיה חבר הכנסת יצחק וקנין.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מודה שכל פעם אני מתפלא מחדש מכשרונו המיוחד של ראש הממשלה. לצערי הרב, מדובר בכשרון בתחומים מאוד מסוימים. צריך להיות מוכשר באופן יוצא דופן להסתכסך כך עם הטובה והנאמנה בידידותינו, אדוני סגן השר, וליצור נתק כזה עם נשיא שאין מחלוקת על כך שהיה ממיטב הידידים של מדינת ישראל שהיו בבית הלבן מעולם.

חבר הכנסת בייגה שוחט אמר, שזו לא שאלת המדיניות. אני רוצה לטעון, שבשאלת המדיניות הזו ואישיותו של ראש הממשלה מתחברים שני הדברים ביחד. על מה התסכול שמדבר עליו נשיא ארצות-הברית כבר בגלוי? על זה שראש הממשלה לא מבצע החלטה שהוא קיבל – לא הסכם אוסלו שלנו, אלא הסכם חברון. הוא התחייב על הדברים. הוא נסע לארצות-הברית ואמר: את זה אני מבצע. היה לו לזה רוב בממשלה, וזה זכה לרוב גדול מאוד בכנסת. תמכנו בו. אז יש ממד אישי קשה מאוד בסיטואציה הזו, אבל הוא מתחבר באופן מאוד ברור לממד הפוליטי, כי זה בעצם אותו דפוס התנהגות.

האם זה רק ביחסים עם הממשל בארצות-הברית? מה קורה עם יהדות ארצות-הברית? פעם ראשונה מתעוררת שאלה של מדינת ישראל עם יהדות ארצות-הברית בנושא מיהו יהודי? האם מעולם התקבל ראש ממשלת ישראל כפי שהתקבל בכנס הקהילות של יהודי ארצות-הברית לפני שבוע, כנס שהוא נסע אליו במיוחד? אדוני סגן השר, שוב חברו פה יחד שני הדברים: מחלוקת, שיש לי עמדה מאוד ברורה בה, אבל היא לגיטימית – לשמיר היו עמדות מאוד קיצוניות. בתקופות מסוימות לגולדה מאיר היו עמדות מאוד קיצוניות. היא התנגשה עם ממשל ארצות-הברית. מעולם לא היה החיבור של האי-אמינות האישית עם האי-אמינות בניהול המדיני, שגורם נזק כה גדול למדינת ישראל.

כבר הזכיר ידידי בייגה שוחט, שלשכת ראש הממשלה אומרת: לא רוצה – לא ניפגש. מה זה "לא רוצה – לא ניפגש"? האם זו בעיה של יחסים אישיים בין שני אנשים? האם זה סוג של פלירט שמקיימים פה, או בעצם אמירה בוטה, שמי שעומד היום בראשה של מדינת ישראל אינו מסוגל

לקיים את אחד התפקידים הבסיסיים שלו – מערכת סבירה, עניינית ואמינה, אדוני סגן השר, עם השלטון והממשל בארצות-הברית.

אל תסתתרו מאחורי מה שאומר ראש הממשלה כתשובה על כל הדברים. כשאומרים לו "אמינות", הוא אומר: אתם מתווכחים אתי פוליטית. את זה הוא אומר לך. את זה הוא אומר לחברי מפלגתך. את זה הוא אומר לאופוזיציה. את זה הוא אומר לאמריקנים, לאירופים וליהודים בארצות-הברית. התשובה על כל שאלה של – איך אתה מתנהג? איך אתה מצליח להונות את כל העולם, היא: אתם בעצם מתווכחים על עמדותי. יש לנו ויכוח קשה מאוד על עמדותיו. נעשה כל מאמץ, שמה שהוא רוצה לבצע לא יצלח, ונוריד אותו מוקדם ככל האפשר. אבל, החיבור בין ראש ממשלה שיש לו מדיניות, טלטלה מסוכנת וראש ממשלה בלתי אמין, זה צירוף קטלני מבחינתה של מדינת ישראל.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת אורון, אני מודה לך. רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחק כהן באותו נושא.

יצחק וקנין (ש"ס):

יצחק וקנין.

היו"ר ר' אדרי:

יצחק וקנין. אדוני, אני מבקש את סליחתך. אחריו יהיה חבר הכנסת חנן פורת.

יצחק וקנין (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, בחודשים האחרונים עדים אנו לשפל חסר תקדים ביחסי החוץ של מדינת ישראל. כששומע אני את ניתוחי הפרשנים המצביעים על מר נתניהו כאשם הבלעדי במצב, ברור הוא שיש כאן פרסומים מגמתיים שפוגעים ומחלישים את מדינת ישראל.

ביקורת היא דבר לגיטימי. ביקורת היא דבר נחוץ בחברה דמוקרטית. ביקורת לעולם היא טובה, כשהיא ביקורת בונה. אך המצב שאנו עדים לו מאז היבחרו של מר נתניהו לראשות הממשלה הוא מצב בלתי נסבל, שבו כל פוליטיקאי או עיתונאי יטיחו רפש בראש הממשלה. לא יעלה על הדעת, שתאוות שלטון של כמה אנשים תבאיש את ריחה של המדינה.

חברי חברי הכנסת – – –

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת וקנין, המשפט הכי קשה היה של ראש סיעתך, שאמר שזו קואליציה זבל. אני מעולם לא אמרתי משפט כזה.

חיים רמון (העבודה):

הוא אמר: הליכוד זבל.

חיים אורון (מרצ):

אני לא אומר דברים כאלה.

יצחק וקנין (ש"ס):

ידידי חיים אורון, דע לך, שכל עוד נכבס את הכביסה כאן, המצב יהיה אחר. לצערנו הרב, אין זה כך.

חיים רמון (העבודה):

כאן זה מול הטלוויזיה.

יצחק וקנין (ש"ס):

אין בעיה. כל עוד זה בתוך מדינת ישראל, זה לגיטימי. לצערנו הרב, אנחנו עושים זאת בראש כל חוצות, על-ידי כלי התקשורת בארצות-הברית ובכל מקום. גם לי יש ביקורת על ראש הממשלה; האמן לי שיש לי ביקורת עליו.

היו"ר ר' אדרי:

דיברת, אדוני. יש לך בסך הכול, שלוש דקות.

יצחק וקנין (ש"ס):

בשנים האחרונות נתקלנו לא אחת במערכת יחסים עכורה בין נשיא ארצות-הברית לבין ראש ממשלת ישראל, אך מעולם לא קרה שנשיא ארצות-הברית יסרב להיפגש עם ראש הממשלה שמגיע לכנס הפדרציות היהודיות בארצות-הברית. במדינה מתוקנת צריכה להיות סולידריות בכמה עניינים. אני, למשל, הייתי מצפה ממר שמעון פרס, שאף אחד לא חושד בו באי-אהבה למולדת, שלא ייפגש עם קלינטון בזמן שהוא מסרב להיפגש עם ראש הממשלה. התמונה שציירה התקשורת המקומית ואימצה אותה התקשורת העולמית, פגעה פגיעה קשה בתדמית מדינת ישראל.

אני שב ומדגיש, כי הפגיעה היא בראש ובראשונה במדינה ורק אחר כך בראש הממשלה. התופעה הזאת של פגישת אישים מהאופוזיציה עם ראשי מדינות, התוקפים את ראש הממשלה ומסרבים להיפגש עם השלטון הנבחר, היא בלתי נסבלת. העם לא עיוור, העם לא שוכח והעם יגיד את דברו ביום פקודה.

אדוני היושב-ראש, אין ספק שבימים אלה, שאנו נדרשים בהם להחלטות קשות הן בתחום המדיני והן בתחום יחסי המחנות בתוך המדינה, כבר ראינו תסריט שמחנה אחד ניסה להוביל מהלך מדיני רחב בלי להתחשב בצד האחר. כידוע, הסרט הזה המית אסון על מדינתנו.

אני קורא למנהיגי העם להתעשת ולהקים ממשלת אחדות. אני אומר לכם, רבותי, זהו צו השעה. אם אנחנו לא שמים את זה מול עינינו, המדינה הזאת הולכת לאבדון. על מנת להעביר החלטות גורליות לעתיד המדינה, על דרך ההסכמה וההבנה, עלינו להקים ממשלת אחדות.

אני שב ומתריע מפני פרסומים והתקפות שלוחות רסן כנגד ראש הממשלה, ולא משנה אם ראש הממשלה הוא ממפלגה זו או ממפלגה אחרת. התקפות אלה חמורות שבעתיים כאשר הן נאמרות מחוץ לגבולות המדינה. להזכירכם, כביסה מלוכלכת מכבסים בבית. תודה.

היו"ר 'ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת יצחק וקנין. אני מזמין את חבר הכנסת חנן פורת. אחריו – חבר הכנסת סאלח סלים באותו נושא: יחסי ראש ממשלת ישראל ונשיא ארצות-הברית. אדוני, בבקשה – שלוש דקות לרשותך.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, למען האמת, הנושא שביקשתי להעלות איננו עומד על ההיבט האישי, לא של נשיא ארצות-הברית ולא של ראש ממשלת ישראל, אף-על-פי שגם לאמוציות אלה יש ללא ספק מקום.

אני אומר את הדברים האלה בשעה שאנחנו נמצאים בהתמודדות קשה עם ראש הממשלה לגבי הסוגיות של הנסיגות שעומדות על הפרק. ודאי שיש לנו חילוקי דעות כבדים. אני גם אינני מבקש להביע עמדה אישית כלפי נשיא ארצות-הברית וכלפי ארצות-הברית, שהיא באמת ידידת אמת שלנו.

אני סבור, שהלחץ האמריקני המופעל היום על מדינת ישראל הוא לחץ ברוטלי ובלתי הוגן, ומן הדין לומר זאת בקול רם ובכל העוצמה המוסרית, משתי בחינות: האחת – גם לטעמם של האמריקנים הקובעים שעלינו להמשיך בתהליך ובהסכם, בעת הסכם חברון נקבע במפורש על-ידי שר החוץ האמריקני – ודניס רוס מבהיר זאת לערפאת – שביצוע התחייבותיו הוא יסוד קריטי להשלמת הסכם הביניים. בתרשומת לתיק קובע דניס רוס, שבמקביל להסכם חברון יפעלו הפלסטינים להשלים את תהליך תיקון האמנה, להילחם בטרור ולמנוע אלימות, לחזק את שיתוף הפעולה הביטחוני, למנוע הסתה ותעמולה עוינת, להילחם באורח שיטתי ויעיל בארגוני הטרור, תפיסה והעמדה לדין של מחבלים, הסגרת מחבלים על-פי הסכמי אוסלו והחרמת נשק בלתי חוקי, הקטנת המשטרה הפלסטינית וסגירת משרדי הממשל הפלסטיני בירושלים.

מה מכל אלה נעשה? אני שואל את ארצות-הברית, שחתומה על המסמך הזה. האם הוסגר ולו מחבל מרצח אחד שמצא לו מקלט בערים הללו? האם ההסתה בתעמולה הפלסטינית קטנה? צאו וראו את המודעות בתקשורת הפלסטינית, שבהן מוצגת ילדה שאומרת: ביד אחד הקוראן וביד שנייה הסכין – זו דרכי. הסתה זה חלק מהסיפור.

חיים רמון (העבודה):

אז למה אתה תומך בממשלה שמנהלת משא-ומתן כזה?

חנן פורת (מפד"ל):

אולי בעיניך הדבר הזה נראה קטן.

חיים רמון (העבודה):

אני שואל שאלה: איך אתה תומך בממשלה שמנהלת משא-ומתן עם הפלסטינים? אם אתה תומך בה, או שזה לא נכון, או שאתה בעד התהליך.

חנן פורת (מפד"ל):

אתה יודע היטב, שחלק מהמהלך של הממשלה הזאת, שלפי דעתי יש בה רפיון רוח, נובע מהלחץ האמריקני. אני אומר, שהלחץ הזה הוא בלתי הוגן, בשעה שהאמריקנים עצמם חתומים על התחייבות למילוי ההסכם על-ידי הפלסטינים. זאת נקודה ראשונה.

נקודה שנייה, שבעיני היא לא פחות מכרעת: הלחץ האמריקני להקפאת ההתיישבות הוא בעיני לחץ לא הוגן ולא מוסרי. אני שואל את נשיא ארצות-הברית: אדוני הנשיא קלינטון, האם היית מעלה על דעתך, למשל; לצמצם או להגביל את מספר היהודים בלוס-אנג'לס, בסאן-פרנסיסקו או בניו-יורק? מהיכן החוצפה האמריקנית הזו לקבוע ולהכתיב לנו כמה בתים נוכל לבנות באפרת או כמה בתים

נוכל לבנות בבית-אל? אתה הוא זה שקובע זאת, ושולח את שליחך כמו קומיסר לבדוק כמה נבנים. אני לא מוכן לכך.

אני רוצה להודיע לך, אדוני היושב-ראש, שלשבוע הבא הזמנו את נציגי השגרירות האמריקנית, ובעזרת השם ניפגש אתם. קודם כול אני רוצה להבהיר להם את עמדתנו של המחנה הלאומי בעניין זה, את תחושת העלבון שאנו חשים כתוצאה ממעשה מעין זה.

אני צריך גם לומר לך, שבביקור שהיה אצלנו של נציגי השגרירות האמריקנית, כאשר הראינו להם את "ההתנחלויות", שהם חשבו אולי שיש בהן צריפים ואוהלים, הם עמדו נדהמים ומופתעים מול העוצמה ומול הבניין. הגיע הזמן שיבינו, הגיע הזמן שיתחילו לנהל מדיניות ריאלית. המדיניות הזאת של ניסיון להתנכל להתיישבות היא לא ריאלית.

ומלה אחרונה, באמת המלה האחרונה – עמד כאן הנשיא קלינטון, ומאוד הערכנו ואהבנו את דבריו לכנסת ישראל. בסיום דבריו הוא אמר – והדברים נמצאים אצלנו ומצוטטים: כאשר ביקרתי בישראל עוד בהיותי המושל הצעיר ביותר בארצות-הברית, ליווה אותי הכומר שחינך אותי לאהוב תנ"ך, ובסוף הביקור הוא אמר לי: אדוני קלינטון, אנחנו אוהבים את ישראל. לעולם – אבל לעולם – לא יסלח לך האל, אם תפגע בה ואם תעמוד מולה. אני אומר לך, הנשיא קלינטון: לא יסלח לך ריבון העולמים, אם תפגע בישראל ואם תלחץ נגד המהלך האלוקי הגדול של "שבו בנים לגבולם". כך מן הראוי לומר את הדברים לארצות-הברית הידידה שלנו. תודה.

היו"ר' אדרי:

תודה לאדוני חבר הכנסת חנן פורת. רשות הדיבור לחבר הכנסת סאלח סלים – שאיננו. אני מזמין את חבר הכנסת רחבעם זאבי לאותו נושא: יחסי ראש ממשלת ישראל ונשיא ארצות-הברית.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, אני לא באותו נושא. אני בנושא הפעימה השנייה, אבל ועדת הכנסת שילבה את שתי ההצעות להצעה אחת. זו רק הערה מקדימה.

ראש הממשלה נתניהו מבשל במטבח את "הפעימה השנייה", שלפיה תיסוג ישראל עוד מ-6% עד 8% משטחי יהודה ושומרון, שהם למעשה 30% משטחי יו"ש. זו הצעתו של נתניהו בשלב הפתיחה למשא-ומתן, וערפאת מתנגד לה ודורש פי-ארבעה.

היו"ר' אדרי:

אדוני, ברשותך, לתומי אני שואל: מדוע זה 30%? אולי אתה יכול, אדוני, להאיר בבקשה את עיני.

רחבעם זאבי (מולדת):

מפני שאם תוריד את בקעת-הירדן ואם תוריד את היישובים, השטח הנותר הוא 30%.

חיים רמון (העבודה):

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל אפילו היה ערפאת מקבל את הצעתו הנדיבה של נתניהו, הרי יש בה משום תרומה נוספת ומכרעת להקמת מדינת המחבלים בלב ארץ-ישראל ולחיסול המדינה היהודית, ואין להסכים לה.

נתניהו לא למד דבר מהשגיאות שנעשו בעבר, מפניו צה"ל מחברון ומהצפוף המתמשך של ערפאת על ההסכמים הקודמים. נתניהו שכח את נוסחת ההדדיות, שהוא עצמו טבע, שתבעה, כתנאי ראשון ומקדים לכל הידברות נוספת, את מילוי סעיפי ההסכם על-ידי הרשעות הפלסטינית.

הנוכל המצרי מעזה, העונה לשם יאסר ערפאת או אבו-עמר, לא מילא אחר התחייבותיו הקודמות, החל מביטול האמנה הפלסטינית הקוראת להשמדת ישראל ועד להתחייבותו למלחמה בטרור ולקיום סדר כוחות מוסכם ומבוקר של ה"משטרה" הפלסטינית.

להלכה ולמעשה, הסכם אוסלו בטל ומבוטל, מפני שאחד הצדדים – הרשעות הפלסטינית – ביטל אותו במעשיו או במחדליו. לממשלת ישראל חסרים התבונה והעוז להודיע קבל עם ועולם, שההסכם ההוא מבוטל כי "השותף והידיד" ערפאת ביטל אותו. כך היא היתה צריכה לנהוג ולהוסיף ולהגיד, שאם הפלסטינים רוצים באמת שלום אתנו, הם מוזמנים להתחיל במשא-ומתן חדש שאינו קשור ותלוי בהסכם אוסלו שהלך לעולמו. ומפני שההסכם ההוא בטל, תהיה ישראל חופשית להחליט על שיבה, שנסוגו מהם, ובראשם חברון ושכם, ונעשה זאת בעיתוי ובנסיבות שייראו לנו. אל אזורי,

ממשלת ישראל, המתקראת בטעות "ממשלה לאומית", לא עושה כך, אלא מתמרנת בנוסחאות מגומגמות ומתוך תקווה שהערבים לא יקבלו אותן, והם, הערבים, יהיו הסרבנים. העולם לא רואה זאת כך ומאשים את נתניהו בטרפוד התהליך, והוא ילחץ וילחץ, ונתניהו ייסוג ויוותר עוד ועוד.

נתניהו, בלי שירצה בכך, מוביל את ישראל לאסון של הקמת מדינת ערפאת בשלבים. אין לו האומץ לעצור את התהליך הזה, והוא מאכיל אותנו במנת התרעלה הזאת בשלבים, והתוצאה האיומה לא תאחר לבוא. בממשלה כזאת אין לנו אמן, ואם היא לא תתקן את דרכיה, מוטב שתעבור מן העולם. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רחבעם זאבי, על דבריך. אני אבקש מסגן שר הביטחון סילבן שלום להשיב על חמש ההצעות לסדר-היום בדבר יחסי ראש ממשלת ישראל ונשיא ארצות-הברית. אדוני, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

מרגע זה אתה תצביע אי-אמון?

רחבעם זאבי (מולדת):

מאז הנסיגה מחברון – – –

חיים רמון (העבודה):

מכאן ולהבא תצביע נגד – – –

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת חיים רמון, אין לך רשות דיבור.

חיים רמון (העבודה):

אני רק רציתי להבין אם הוא – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני הקשבתי לך, אבל אין לך רשות דיבור. אני מודה לך, אדוני. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רואה את ההצעות של האופוזיציה בקשר לפגישותיו של ראש הממשלה עם נשיא ארצות-הברית, ואני אומר: האם הם תמימים או מיתממים? האם שליחיהם שם בארצות-הברית לא עשו פעולות כדי להביא לאוזנו של נשיא ארצות-הברית, לאוזני יועציו ולאוזני חבריו את דבר רצונם שנשיא ארצות-הברית יימנע מפגישה עם ראש הממשלה? חבר הכנסת אורון, האם לא היתה שם פעילות של שדולות כאלה ואחרות שהוא לא ייפגש אתו עד אשר – – –

אברהם פורז (מרצ):

אנחנו אשמים בכך שאין פגישה.

חיים אורון (מרצ):

שמע, הכוח שלנו – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני לא אמרתי שהכוח שלכם הוא כזה גדול, אבל זה שאתם, אנשיכם ושליחיכם ותומכיכם עשיתם שם פעולות – – –

חיים רמון (העבודה):

את הפעולה הכי טובה עשה ביבי נתניהו.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אבל אני רוצה להגיד לך דבר אחד – – –

חיים רמון (העבודה):

את הפעולה המשמעותית עשה ביבי נתניהו.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני רוצה להגיד לכם דבר אחד: חבר הכנסת חיים רמון, אפשר לסדר עשרה ביקורים בשנה, אתה יודע זאת? אין שום בעיה. צריך רק שראש הממשלה יבוא כל חודש ויגיד שהוא מוכן למסור עוד שטח אחד מחלקי ארץ-ישראל, ונגמר העניין.

חיים רמון (העבודה):

עשרה ביקורים – אם הוא לא ישקר. אבל, אדוני סגן השר, הוא משקר לקלינטון כמו שהוא משקר לך.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבל על הזמן. כל שבוע, כל חודש, 10% נוספים.

חיים רמון (העבודה):

לך הוא משקר ולקלינטון הוא משקר.

היו"ר ר' אדרי:

לא, לא, אני מבקש. אפשרתי קריאות בינתיים, זה מספיק.

חיים רמון (העבודה):

על קלינטון זה לא עובד והוא לא שמח. אתה שמח.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת חיים רמון, יש לך הצעה אחרת – –

חיים רמון (העבודה):

יש לי? לא ידעתי.

היו"ר ר' אדרי:

— — ואני מתכוון לתת לך את רשות הדיבור, אבל אם תאלץ אותי אצטרך, כנראה, לפעול אחרת.
תודה, אדוני.

חיים רמון (העבודה):

פשוט רציתי להזכיר לו.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, אם לא יהיה כאן סדר פעם אחת, כדי שאוכל לעלות פעם אחת לבמה ביום רביעי ולהגיד שני משפטים לפני שקופצים מהצד הזה של הבית — — —

חיים אורון (מרצ):

— — —

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אבל שני משפטים, נו, באמת.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני סגן השר, אני לא אתן שיפריעו לך.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

ישבתי והקשבתי, וכל שבוע אני יושב כאן שעות ומקשיב. אני רק עולה ואומר שני משפטים — — —

חיים רמון (העבודה):

אתה שאלת.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת חיים רמון, אנא ממך, אנא ממך, תתאפק.

חיים רמון (העבודה):

אסור לשאול.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת חיים רמון, איך עשית, איך היתה לך סבלנות לחכות תשעה חודשים עד שיצאת לאוויר העולם?

חיים רמון (העבודה):

לנואם אסור לשאול את הקהל. הוא שאל והוא קיבל תשובה.

היו"ר ר' אדרי:

אנא ממך. אם אתה חפץ שיקשיבו לך, אנא הקשב גם לאחרים. תודה.

חיים רמון (העבודה):

אני מקשיב.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

מאחר שאתה עוד צריך ללמוד את תורת הנאום, כדאי שתדע שהנאום הכי טוב הוא זה שאתה מפנה בו שאלות לקהל.

חיים רמון (העבודה):

-- --

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אבל מאחר שסוף התגובה שלך נמוך מאוד, אתה גם מגיב.

חיים אורון (מרצ):

הנאום הכי טוב הוא זה שאתה שואל בו את הקהל, והקהל לא עונה לך.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אבל לעצם העניין, חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת רמון וכל מי שנמצא כאן מהצד הזה של הבית – אין שום בעיה לסדר את הביקורים. מהצד הזה של הבית, אמרתי. הוא דיבר על הפעימה. תיכף אדבר אתו.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה עם הצד הזה?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

תיכף אני אגיע אליך, כפי שאומרים: אחד-אחד.

בכל מקרה אין שום כוונה למסור נכסים אסטרטגיים כדי להגיע לפגישה. ממשלת ארצות-הברית לא שינתה את המדיניות שלה מאז 1967; יש לה אותה מדיניות בדיוק. יש המוכנים ללכת וליישם את המדיניות האמריקנית מ-1967, ויש אחרים שלא רוצים ליישם את המדיניות הזאת. נקודה.

אברהם פורז (מרצ):

-- --

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת פורז, לא הערתי לך עד כה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

ולכן פגישה עם נשיא ארצות-הברית היא חשובה, אבל ראש הממשלה הורה להפסיק כל מגע לקיום פגישה, אם הדבר מותנה בצורך בויתורים. לא יהיו ויתורים בעניין הזה. לכן יכול גם להיות שלא תהיה פגישה. ארצות-הברית היא ידידה חשובה לנו, אנחנו חושבים שצריכים לשמור אתה על מאזן של ידידות, על מצב שתהיה תוכנית משותפת, שיהיה שיתוף פעולה אסטרטגי, אבל לא מצב שבו מתנים פגישה בהסכמה לויתורים. אין דבר כזה, זה לא יהיה.

היו גם דברים מעולם. גם שמיר, בזמנו של בוש, לא רצה לפגוש בו, משום שהוא לא הסכים לדבר זה או אחר. אנחנו לא נשנה ממדיניותנו.

כמובן, יש בעיה. כאשר מהצד הזה של הבית באים ואומרים בארצות-הברית שאנחנו האשמים באי-קידום התהליך, מה יגידו האמריקנים? הם יהיו יותר צדיקים מהצד השמאלי של הבית? אם בבית שלנו מאשימים אותנו, אומרים שאנחנו אשמים, מה הם יגידו, שהפלסטינים אשמים? הרי אתם אומרים שאנחנו אשמים. לכן בעניין הזה טלו קורה מבין עיניכם, ובעניין הזה – באמת קצת דרך ארץ. אנחנו לא נלך לשום מצב שבו נעשה את מה שנדרש מאתנו על-ידי האמריקנים כדי להגיע לפגישה כזאת או אחרת.

ועכשיו לחבר הכנסת זאבי. נכון, אנחנו דנים גם בנושא הזה וגם בפעימה השנייה. לגבי הפעימה השנייה – בימים אלה אנחנו דנים בנושא הפעימה השנייה, אבל אני רוצה לומר בצורה מפורשת: לא תהיה שום פעימה שנייה עד אשר תישמר ההדדיות – חד-משמעית. ההדדיות פירושה, בין היתר, שהם צריכים גם לעשות את כל הפעולות בנושא הביטחון. אומנם יש לאחרונה שיפור בנושא הזה –

אברהם פורז (מרצ):

סגן שר הביטחון ס' שלום:

– – אומנם יש לאחרונה מעשים שאולי לא נעשו בעבר, אבל עדיין לא נעשים אותם מעשים שהיו מצפים שאכן ייעשו.

מעבר לכך, יש החלטת קבינט שנתקבלה לפני חודשים ספורים, שקובעת בצורה מפורשת שלא תהיה שום מסירה נוספת של שטח עד אשר תעשה הרשות הפלסטינית את המוטל עליה בהתחייבותיה – בראש ובראשונה בנושא הביטחון.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

סגן שר הביטחון ס' שלום:

ודאי שלא. גם הדבר הזה צריך שיהיה ברור.

מבחינתנו, חבר הכנסת זאבי, הנושא הביטחוני הוא מהותי, וגם בצד השני מבינים זאת. אנחנו לא מוכנים ללכת לאותה נוסחה שהובילה הממשלה הקודמת. הממשלה הקודמת טענה, שצריך להמשיך בתהליך השלום כאילו אין טרור, ולהילחם בטרור כאילו אין שלום. אצלנו, אלה לא שני קווים מקבילים – הקווים מתחברים. אין דבר כזה. כל עוד יש פעולה של טרור, כל עוד יש מצב שבו לא עושים להדברת הטרור, לא יהיה מה שהם חושבים שיהיה בצד השני.

הממשלה הקודמת היתה מוכנה למסור שטחי ארץ-ישראל, אף שהורגים בנו ורוצחים בנו. פיגוע אחר פיגוע אחר פיגוע, ואומרים – זה גשם. לא. ממשלת ישראל קיבלה מנדט מהבוחר כדי להביא למדיניות אחרת האומרת בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, שאין הפרדה בין הדברים. התהליך והטרור הם דברים שלובים.

אנחנו רוצים שיהיה תהליך שלא רק יקראו לו תהליך מדיני, כמו שקוראים לו בצד הפלסטיני, אלא שבסופו של דבר נגיע לקריאה של התהליך כתהליך שלום.

לצערנו, עד היום, כאשר מדברים מהצד השני, מדברים על תהליך מדיני. אנחנו מדברים על תהליך שלום ורוצים להגיע לתהליך שלום.

גם כאשר מדברים על פעימה, גם בצד השני יודעים – ואם לא יודעים, כדאי שידעו. אם מישהו חושב שלפני הדיון על הסדר הקבע נגיע למצב של מסירת 90% מהשטח, אז או שהוא לא עם הרגליים על הקרקע, או שהוא חולם, או שיש לו מחשבות ורעיונות שלא יעברו בשום צורה ואופן – לא רק בממשלה הזאת, אלא גם בממשלה הקודמת זה לא היה עובר, וזה לא יעבור במדינת ישראל, אצל אזרחי ישראל. ואני אומר את הדברים בצורה ברורה.

כי הרי מה יקרה? אם נלך למצב של 90%, הרי כשיישארו רק 10%, זו תהיה רק ירושלים, ואז יגידו: לא תוותרו גם על ירושלים? אחרי שכבר ויתרתם על הכול, הרי מה נשאר? – רק ירושלים. אנחנו לא מעוניינים להגיע למצב הזה, ולא נגיע למצב הזה, והוא בלתי אפשרי.

גם כאשר אני שומע את הדוברים שאומרים, שלאחר הפעילות צריך להגיע להחזרת 90% משטחי יהודה ושומרון, התשובה שלי היא לא. התשובה של ראש הממשלה היא לא. התשובה של הממשלה הזאת היא לא. גם התשובה של הממשלה הקודמת היתה לא, אם הם היו נשאים, חלילה וחס, בשלטון.

אני רוצה להגיד עוד דבר. גם כאשר נעשית הפעימה בהנחה שאכן נגיע לאותן הסכמות, כל דיון נוסף במסירת שטחים, אם בכלל, ייעשה רק במסגרת הסדר הקבע. וזה צריך להיות ברור. מבחינתנו הדבר הזה מוביל אותנו לאורך כל המחשבה כרגע לעשות את הפעימה הנוספת. אני חושב שהדבר הזה הוא החיוני ביותר, דבר שנופל אולי על אוזניים קשובות של חלק מאותם נושאים ונותנים, כדי להביא למצב אחד – שגם אם נבצע את הפעימה, כל דיון נוסף לאחריה יהיה במסגרת הסדר הקבע. וזה הדבר החיוני, זה הדבר החשוב, זה הדבר המהותי, וזה הדבר שיוכל, בסופו של דבר, להוביל לתהליך שלום אמיתי, ולא רק לתהליך מדיני, לשלום במסגרת הסדר קבע בינינו לבין הפלסטינים. תודה רבה. [32 חיים רמון (העבודה):

זה מנוגד למה שאתם חתמתם.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר הביטחון, על דבריך. מה אדוני מציע?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני.

יש לנו כאן חמש הצעות אחרות. חבר הכנסת אחמד סעד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אברהם שוחט. אדוני, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא לא יכול. חבר הכנסת שוחט איננו באולם.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, הצדק עמך. אני מצטער, אדוני חבר הכנסת סעד. אני גם לא אוכל להעביר את הצעתו לוועדה ולא למליאה, אם הוא לא נוכח באולם.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

למה אתם לא נותנים לו לדבר?

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת סעד. חברי הכנסת, אני מבקש. אני לא ביקשתי סיוע. יש תקנון ואני נוהג לפנים משורת הדין, אבל במקרה זה לא אוכל, עם כל הרצון הטוב שלי.

חבר הכנסת עזמי בשארה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים אורון. בבקשה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, דיברת על 90% ועל 10%. דרך אגב, אם כל 10% יהיו מוכנים – עם קלינטון, קלינטון נראה כמו אש"ף עם תוכנית השלבים, הוא גם רוצה להשמיד את מדינת ישראל, כל שבוע 10% או משהו כזה. זה נשמע קצת אבסורדי מדי. אבל אם היום הייתם מוכנים למסור באמת את השטחים למדינה הפלסטינית בגדה המערבית וברצועת-עזה, באמת היו הולכים להסדר קבע, ולא היה צורך בשלבי ביניים. שלבי הביניים הם בדיוק מכיוון שאתם לא רוצים לעשות זאת. זה בדיוק. מה שאתם רוצים לעשות זה להפוך את שלב הביניים לפתרון קבע – מהצד הפלסטיני זה לא יתקבל. זה לעולם לא יתקבל.

אדוני היושב-ראש, כולנו בצד הזה אומרים – מעוניינים להפיל את ממשלת נתניהו. אבל הביקורת שלנו שונה מאוד מהביקורת של מפלגת העבודה. העניין הוא לא של אמינות אישית. לדעתי, גם הנימה של בוש ובייקר נגד שמיר היתה חריפה יותר מהנימה הנשמעת היום. גם שם הופעל לחץ אמיתי. היעדרות מפגישות היא לא לחץ אמיתי. בייקר הפעיל לחץ אמיתי על שמיר. מר שמיר לא שומע עכשיו שארצות-הברית עושה נגד נתניהו. לדעתי, הימנעות מפגישות היא לא העניין. העניין הוא המדיניות, ויש תפיסה בארצות-הברית שהמדיניות הזאת מתחילה לסכן את האינטרסים של ארצות-הברית באזור, כלומר, הבריתות שלה באזור.

חיים רמון (העבודה):

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני חושב שהעניין העיקרי הוא המדיניות של האיש הזה. דרך אגב, על חוסר האמינות אני אומר לחבר הכנסת שוחט, שאיננו, שאני פוחד מהאמינים יותר – בני בגין, ואני לא יודע אם אהוד אולמרט אמין יותר בכלל.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני.

הצעה אחרת לחבר הכנסת דהאמשה, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי. אדוני, דקה אחת לרשותך.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, סגן השר, חברי הכנסת, נראה שעם הזמן ועם מה שרוב הממשלה משננת לעצמה, היא חושבת שהעם מאמין לה והיא גם מאמינה לעצמה.

מושכלות יסוד, סגן השר, שכחתם. אתה מדבר על 20% ועל 10% ועל 8% ועל 90%. אתה צריך לזכור שיש פה הסכם הדדי וצריך לבצע אותו הדדית. ברגע שהרשות הפלסטינית מקבלת 90% מהגדה המערבית, זה עדיין אחוז קטן מפלסטין, שאתה מקבל את כולה מראש. אלה הן מושכלות היסוד ואותן צריך לזכור. הרי הסכסוך היה בין העם הפלסטיני לבין העם בישראל על כל ארץ-ישראל, או על כל פלסטין. אתה מקבל מראש את ה-90% שלך, ועוד רב אתם על 10% שהם צריכים לקבל? ואם מ-10% האלה הם יקבלו 90%, האם זה יותר מדי? ואתה רוצה שלום. איך אפשר?

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. חבר הכנסת רמון, אתה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יצחק וקנין. הוא איננו נוכח. גם אתה לא תוכל לדבר, לצערי.

אנחנו עוברים להצבעה. אני מבקש לשאול את חבר הכנסת חיים אורון אם אדוני מסכים שהצעתו תועבר לוועדה.

חיים אורון (מרצ):

דיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת רחבעם זאבי?

רחבעם זאבי (מולדת):

דיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

מי בעד דיון במליאה ומי נגד? אנחנו מצביעים על הצעותיהם של חברי הכנסת רחבעם זאבי וחיים אורון. הצעותיהם של חברי הכנסת שוחט, וקנין ופורת לא יעברו לוועדה והן בטלות ומבוטלות. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת ח' אורון ור' זאבי

בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

12 בעד, מתנגד אחד, אין נמנעים. ההצעה בדבר יחסי ראש ממשלת ישראל ונשיא ארצות-הברית, של חברי הכנסת אורון וזאבי, עוברת לדיון במליאה. אני מודה למציעים, אני מודה לסגן השר.

הצעות לסדר-היום התפטרותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה אביגדור ליברמן

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעות לסדר-היום מס' 3322, 3323, 3326, 3355 ו-3374 בנושא: התפטרותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה אביגדור ליברמן. ראשון הדוברים, חבר הכנסת אלכס לובוצקי – שלוש דקות לרשותך, אדוני. אחריו – חבר הכנסת עזמי בשארה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ההצעה לסדר-היום נוסחה כאן כהתפטרותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה אביגדור ליברמן. זהו איחוד של כמה הצעות. למען האמת, הגשתי את הצעתי תחת הכותרת: התפטרותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה, נקודה, משום שאינני מתכוון לדבר על ליברמן, ואין לי שום עניין במחלוקת ובריב בתוך תנועת הליכוד.

אני מצר על כך, כמובן, אף שאני חבר מפלגה אחרת, הדרך השלישית. אני מצר על כך, כמובן, כשיש צרות פנימיות ומריבות אישיות בכל מפלגה. יש חשיבות לפסיפס הציבורי-הישראלי, וחבל שמפלגה, במיוחד מפלגת שלטון, נקלעת לריב שכזה, במיוחד על נושאים אישיים ולא ענייניים.

יש לי צער מיוחד, אני חייב להודות, משום שבבית אבא, גדלתי בבית שהיה לו קשר הדוק לתנועת החרות ולליכוד, וקצת צר לי לראות את מי שיכלו להיות חברי מתקוטטים ביניהם.

אברהם פורז (מרצ):

— — — חבר שלהם.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

לא, לא, אני בהחלט חבר שלהם, וכמה מחברי הטובים ביותר הם אנשי הליכוד, כמו שאומרים.

רציתי לדבר על התפטרותו של מנכ"ל משרד הממשלה, ולא על האיש ליברמן, כהזדמנות להעלות שוב ושוב לסדר-היום הציבורי בעיה ומחדל שקורים בלשכת ראש הממשלה, והפכו להיות לא רק בעיה תפקודית, אלא גם בעיה חוקית.

אני מתכוון לנושא של הקמת המועצה לביטחון לאומי, או בלשון החוק הקמת צוות לביטחון לאומי. דיברתי על הנושא הזה כמה פעמים. לפי דעתי, אני לא צריך לדבר עליו, החוק מחייב, חוק-יסוד:

הממשלה מחייב, שראש הממשלה יקים במשרדנו צוות לביטחון לאומי, שישימש צוות מייעץ לראש הממשלה בנושאים של הביטחון הלאומי.

הקמתו של צוות כזה הומלצה על-ידי כל המומחים שעסקו בשאלת תהליכי קבלת החלטות במדינת ישראל. היא הומלצה על-ידי ועדת משנה של ועדת החוץ והביטחון, שעסקה בכך, היא הומלצה במחקרים אקדמיים, למשל של חבר הכנסת לשעבר יהודה בן-מאיר, שכתב על כך. יש אחידות דעה בקרב כל מי שהתבונן בנושא ברצינות. אני לא צריך לפרט ולהסביר, משום שהחוק מחייב את זה. אם ממשלת ישראל לא מתייחסת ברצינות לחוק, איזה מין דוגמה אנחנו נותנים לאזרחים?

אני דווקא רוצה לשבח את ראש הממשלה, שאני יודע שהיה מעוניין להקים צוות שכזה מייד אחרי הבחירות. היו אפילו פרסומים שהאלוף במילואים דוד עברי היה אמור לעמוד בראשו, ואכן זה היה יכול להיות מינוי ראוי והגון, והעניין הוכשל, לפחות לפי השמועות, על-ידי שרים שחששו שחלקותיהם תיפגענה.

אני קורא שוב לראש הממשלה לעסוק בנושא הזה. ביקשנו, סיעת הדרך השלישית, דרשנו לאחר משבר בר-און את העניין הזה כדרך לשיפור קבלת החלטות בממשלה. אני חושב, שזו מסקנה מתבקשת לא רק בממשלה הזאת, גם בממשלה הקודמת.

קראתי רק לאחרונה את ספרו של חבר הכנסת יוסי ביילין על הסכם אוסלו. אני לא רוצה להתפלמס אידיאולוגית, אבל גם יוסי ביילין, מבין השורות, ולפעמים גם בשורות עצמן, מודה וכמעט לועג לתהליכי קבלת ההחלטות בממשלה שלו, שהביאה את הסכם אוסלו, שבעיניו, בוודאי, נחשב להסכם דגול.

רואים את הטעויות שנעשו, ושוב משום שגם בממשלה הקודמת, גם ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרונו לברכה, גם ראש הממשלה שמעון פרס, ייבדל לחיים ארוכים, לא הקימו את זה.

אני קורא לראש הממשלה, ובמיוחד לשרי הביטחון והחוץ, לדאוג להקמת צוות כזה במשרד ראש הממשלה. אני חושב שזה יועיל לכולנו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת לובוצקי. רשות הדיבור לחבר הכנסת עזמי בשארה, ואחריו – לחבר הכנסת אברהם פורז, באותו נושא, התפטרותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה אביגדור ליברמן. אדוני, בבקשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

שלוש דקות.

היו"ר ר' אדרי:

שלוש דקות, אני משתדל לדייק, אדוני. אתה רואה שזה הולך – – –

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

– – – זמן הבנתי, רוצה דיון במליאה, והכול עמד על שלוש הדקות.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, סגן השר, בבקשה, אני משתדל שלא להתווכח על הזמן, אני נותן עוד חצי דקה, וזה חוסך לנו הרבה זמן. בבקשה, אדוני.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני דווקא רוצה לדבר על התפטרותו של אביגדור ליברמן במקרה הזה כסימפטום של שיטה, שלדעתי היא שיטה שמתחילה באמת לאכול, או אפילו לזעזע את יסודות הדמוקרטיה הישראלית, וזו שיטת הבחירה הישירה. לדעתי, כאן הסימפטום וכאן העיקר.

מה שקורה במדינת ישראל לאחרונה הוא התפתחותה של מערכת לויאליות לאיש אחד. במקרה הזה האיש הזה הוא לא אמין, והוא הוכיח את זה גם בין-לאומית וגם רגיונלית בעולם הערבי, גם בישראל וגם בין חבריו בליכוד – הוא בלתי אמין. אבל, לדעתי – – –

אברהם פורז (מרצ):

אתה מדבר על ליברמן?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

האיש האחד, נתניהו, ראש הממשלה, במקרה הזה באמת אולי המקרה הוא חריף ולא יכול להצביע על כך שכל השיטה אינה נכונה. אני מסכים גם לנימוק, שאנשים שהציעו בזמנם את חוק הבחירה הישירה – זה נכון, יכול להיות גם ראש ממשלה אמין, אבל מה שבאמת הופך לשיטה הוא, שראש הממשלה, מי שלא יהיה, גם ברק בעתיד, אם הוא יהיה ראש ממשלה, יצטרך להתנהג עם חברי מרכז מפלגתו בדיוק כפי שמתנהג נתניהו. כלומר, הוא יקים בריתות עם מנהיגי הבסיס של המפלגה. האליטות המפלגתיות לאט לאט ייכנסו למשבר.

זהו המשבר הנוכחי של הליכוד ושל הקואליציה. יש משבר בין ראש הממשלה ובסיס מפלגת הליכוד מצד אחד לבין האליטות המפלגתיות מצד שני, האליטות הוותיקות של המפלגה, נגיד האליטות הז'בוטינסקאיות במקרה כזה. אפשר להגיד שזה עניין מפלגתי וכו' – לא, זה בנפשה של כל דמוקרטיה.

אליטות מפלגתיות זה דבר חשוב. חשוב שיהיה ממסד מפלגתי וחשוב שתהיינה אליטות מפלגתיות, ואם אנחנו נגיע למצב פופוליסטי כזה, שיש מנהיג ומרכז של 2,000 או 3,000 איש, של קבלני קולות, והאליטות המפלגתיות ילכו לאיבוד, אז אנחנו נהיה באמת במה שנקרא "דמוקטטורה", כלומר דמוקרטיה שלא מקבלת את דרכי הליברליזם.

בדרך כלל האליטות הפוליטיות של המפלגות הן יותר ליברליות מהבסיס, זה המצב. זו לא הפעם הראשונה שדמוקרטיה – החלטת המרכז היתה דמוקרטית ללא ספק – מתנגשת עם ליברליזם. זה לא המקום הראשון בעולם ולא המקום האחרון, שדמוקרטיה וליברליזם מתנגשים, וזה מה שקורה, ולדעתי חובה שזה יקרה, כל עוד השיטה הזאת ממשיכה.

מה עוד, שמדינת ישראל היא בכלל דמוקרטיה צעירה, והדמוקרטיה לא נולדה במדינת ישראל, היא נולדה במקומות אחרים. לפעמים אנשים חושבים שהיא נולדה בתל-אביב או בחיפה; לקח לה מאות שנים, עד להשרשת ערכים ליברליים. הערכים הליברליים לא מושרשים בחברה הישראלית, להיפך. מה שיש לו הגמוניה ברחוב הישראלי הוא ערכים אנטי-ליברליים. אם לא יהיו מוסדות אליטיסטיים, מפלגות, שיסננו את תגובות הרחוב מלמטה, ותהיה כאן שיטת הבחירה הישירה, היא תהפוך ל"דמוקטטורה", ולא דמוקרטיה.

לכן, אני רואה כסימפטום את המאבק הזה, שנפל קורבן לו איש שאני מכיר אותו מאז האוניברסיטה, והוא מסמל בשבילי מה שצחי הנגבי מסמל וגם מה שנתניהו מסמל, אותו דור לא-ליברלי, שמשתלט עכשיו על הליכוד מלמטה, ומתייחס לליכוד כמו שכובש מתייחס למפלגה ומנסה לשנות את שיטתה. נכון, אבל הבעיה היא השיטה, וזה יקרה גם לצד הזה, אם יגיע לשלטון, אם השיטה הזאת תימשך. השיטה הזאת מסוכנת, וצריך להחליף אותה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת עזמי בשארה. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם פורז; שלוש דקות לרשותך, אדוני, גם כן באותו נושא. אחרון הדוברים בנושא הנוכחי – חבר הכנסת נסים דהן.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נוצר הרושם, ואולי אני טועה, שמנכ"ל משרד ראש הממשלה לא התפטר על רקע הבעיות שיש לו כמנכ"ל משרד ראש הממשלה.

במאמר מוסגר אני אומר רק, שפגשתי את האיש פעמיים, ובשתי הפעמים התרשמתי ממנו מאוד לטובה. ראיתי שהוא רוצה לדחוף כמה נושאים בתחום הכלכלי, פרויקטים גדולים שהיו תקועים, והוא מבקש את הצעתנו איך פותרים זאת. אבל, אני מבין שבסבך שנוצר לו בתוך הממשלה, מחוצה לה ובמפלגת השלטון, נראה שלא היה מנוס.

אני גם רוצה לומר, שלאיש מאתנו לא יכולות להיות טענות אל עובד שהוא כפוף. אם מותר לי להתערב בענייניהן של מעצמות גדולות כמו הליכוד, אני לא מאמין שאביגדור ליברמן עשה דבר כלשהו על דעת עצמו. כל מה שהוא עשה, הוא עשה על דעת נתניהו, והטענות היו צריכות להיות מופנות אל נתניהו ולא אל ליברמן.

כמובן, נוצרה פה תרבות פוליטית, לא רק נוצרה, עדיין נמצאת בשלבי היווצרות, שאני לא זוכר כמותה, אני לא יודע אם יש כמוה במדינות דמוקרטיות אחרות. התפוררות כזאת של קואליציה ושל שלטון, התבטאויות חריפות כאלה וחוסר אמון – אני לא ראיתי. זה חבל לי גם אם אני באופוזיציה. בכל זאת, כל ממשלה היא גם ממשלה שלי, והייתי מצפה ממנה לנהל את המדינה באופן שאפשר יהיה לחיות בה איכשהו.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת בשארה, שאני כופר מכול וכול בטענה שהבחירה הישירה היא שורש הרע. הבחירה הישירה היא, בסופו של דבר, דבר טכני.

שלמה בן-עמי (העבודה):

הוא אמר שבחברה כזו לא מעמידים מבחן כזה. בארצות-הברית זה בסדר, לא בישראל. זה מה שהוא ניסה להסביר.

אברהם פורז (מרצ):

כשיצרו את השיטה הזו בארצות-הברית, האומה האמריקנית מנתה פחות תושבים מאשר ישראל. במושבות היו 3 מיליוני אנשים.

חיים אורון (מרצ):

אבל היא באה עם המסורת הבריטית.

אברהם פורז (מרצ):

הם הנהיגו במשך שנים סחר עבדים מחפיר, חיסלו את האינדיאנים. הכול היה תחת בחירה ישירה באומה דמוקרטית ונאורה. נו, עוד יש לנו איזה קטע בעניין הזה.

אני חסיד גדול של הבחירה הישירה. חלקכם לא הייתם פה כנראה ב-1990; כנראה מה שרואים מקרוב הוא הרבה יותר מוחשי ופולסטי – המשא-ומתן עם העריקים למיניהם וכל מיני אנשים, אחד רוצה ערבות בנקאית – חבר הכנסת סילבן שלום מכיר, זה איש שעומד היום בראש חגיגות ה-50. אני מקווה שהוא לא רוצה ערבות בנקאית לעניין. אחר הבטיחו לו להיות שר לשתי קדנציות; אחד קראו לו לחזור הביתה.

נסים דהן (ש"ס):

מישהו אמר שאת הנייר יתלו על הקיר. אז לא מאמינים יותר לניירות.

אברהם פורז (מרצ):

זה נכון, אבל יש פה דבר פשוט, רבותי חברי הכנסת. לנתניהו, לממשלתו יש רוב, והרוב הזה הוא מוצק, הוא מתחדש מדי שבוע בשבוע בהצבעות אי-אמון. כל אותם נסיכים או לא נסיכים בליכוד, שנוכחים אבל לא משתתפים, בסופו של דבר בעצם מצביעים אמון, כי כולנו מבינים את העניין. מי שלא מצביע נגד הממשלה, כאילו הצביע בעדה. גם אפשר שלא להתקזז בכלל. כל איש קואליציה שנוסע לחוץ-לארץ לטייל כאילו הצביע בעד הממשלה. זה לא כל כך נורא, הדבר הזה. בסופו של דבר אנחנו יודעים את האמת. כשמגיע רגע האמת, כולם מתייצבים פה להצבעות. בהצבעות קריטיות מביאים לפעמים אנשים, ורצו פה להביא אנשים גם מבתי-חולים, ואולי גם הביאו. ואז או שיש לך רוב או שאין לך רוב.

אם הכנסת הזאת חושבת שהממשלה הזאת היא אסון – אגב, אני חושב שזה כך, אבל אין לי רוב – אז אין פשוט מזה אלא ברוב הכי פשוט בעולם אפשר להעביר את הממשלה עם ראשה מכהונתו. בזה אנחנו שונים מכל המדינות שיש בהן משטר נשיאותי. בכל המדינות שבהן יש משטר נשיאותי, הנשיא נבחר לתקופה; למעט אם תופסים אותו בגנבה או במעשה מחפיר אחר על רקע אישי, הוא לא ניתן להדחה. אצלנו, אם הוא מאבד את הרוב הפוליטי, אפשר להקדים את הבחירות.

מכל מקום, זה נושא שאני עומד לחזור עליו שוב ושוב. ממשלת הליכוד הבטיחה לנו להוריד מסים. סגן השר סילבן שלום, כאיש כלכלה, אתם לא עומדים בהבטחות.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת פורז. אחרון הדוברים בנושא – חבר הכנסת נסים דהן. אדוני, לך יש הצעה רגילה, ובזכותך גם אחרים זכו להצעה דחופה. תעשה עמנו חסד, תדבר עשר דקות?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

ההצעה היא הצעה דחופה.

היו"ר ר' אדרי:

לא, הצעה רגילה. אני בטוח שהוא יעשה את זה ביעילות. אדוני, בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

חברי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, שמעתי כאן את הדוברים והייתי בטוח שטעיתי בסדר-היום, כי גם אני נרשמתי לאותו נושא, לאותו דיון. לצערי הרב, אף אחד מהדוברים לא חשב לדבר על המהות של הנושא, אלא דיברו סחור סחור. תרשו לי, ידידי היקרים, להחזיר את הדיון לפסים שאליהם צריך היה הדיון להיות מכוון, והם התפטרותו של מנכ"ל ראש הממשלה, במפורש אביגדור ליברמן.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

מנכ"ל משרד ראש הממשלה.

נסים דהן (ש"ס):

אני חושב, שמי שעקב אחרי התנהגותו, יותר נכון היחס אל מנכ"ל ראש הממשלה מר אביגדור ליברמן, לא יכול שלא להיות נדהם מהצורה שבה חלק מהחברה הישראלית – עוד יותר נצמצם, אותה קבוצת אליטות שחבר הכנסת עזמי בשארה, אני חושב, התכוון אליה – התייחס למנכ"ל ראש הממשלה. אנחנו מוכרחים להגיע למסקנה אחת, שאותה קבוצת אליטות לא אוהבת מצליחנים –

אברהם פורז (מרצ):

— — —

נסים דהן (ש"ס):

תיכף גם לזה אגיע.

— — במיוחד אם אותם מצליחנים הם תושבים חדשים במדינת ישראל, שזה מקרוב באו והצליחו יפה מאוד בחברה הישראלית. הם לא ייתנו להם להתקדם, ואם הם יתקדמו, אז הם יחתכו להם את הרגליים.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אתה עושה להם עוול.

נסים דהן (ש"ס):

אם הולך בטובות, חבר הכנסת פורז, מוטב. אם זה לא הולך בטובות, אפשר לקחת אזרח ש-18 שנה הוא אזרח למופת, ומייד כשהוא מתמנה למנכ"ל משרד ראש הממשלה מגישים נגדו 21 תלונות שווא. המשטרה, לצערנו הרב, משתפת אתם פעולה ומדליפה מתוך חקירות המשטרה פרטים. עד כדי כך שהשר לביטחון פנים, שממונה על המשטרה, אומר שההדלפה האחרונה היא חמורה ביותר.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — —

נסים דהן (ש"ס):

ידידי היקר והאהוב חבר הכנסת עזמי בשארה, תקשיב, כי מחר יהיה אצלך בדיוק מה שקרה לאביגדור ליברמן. לא ייתכן שאזרח הגון במשך 18 שנה, ברגע שהוא נהיה מנכ"ל משרד ראש הממשלה, כל ההגינות סרה ממנו בבת-אחת, ורק מפני שהוא רצה לעשות סדר במדינה — — —

אברהם פורז (מרצ):

סדר במדינה?

נסים דהן (ש"ס):

כן, אדוני, כי הוא עשה סדר יפה מאוד בליכוד. הוא יכול היה לעשות סדר יפה מאוד במדינה, אבל לא נתנו לו, כי אותן אליטות שחושבות שהשלטון נברא להן מששת ימי בראשית פחדו מהסדר הזה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ס):

אוי ואבוי לסדר הזה.

נסים דהן (ש"ס):

אני חייב לצטט את השר לביטחון פנים, לא אני אמרתי את זה. איך זה ייתכן, מורי ורבותי? תבינו, אתם אפילו לא רוצים לקלוט, כי מחר זה יקרה לכם. זה שיקגו של שנות ה-30, זו לא מדינת ישראל של שנות האלפיים. באותו לילה שהוא מודיע על התפטרותו, פתאום חדשה מרעישה – הוא לא התפטר בגלל בעיות בעבודה, לא, יש נגדו חקירת משטרה. כבר באותו לילה יש תיקון לאותה הודעה, החקירה כנראה לא נגמרה. למחרת בבוקר בכלל הפרקליטות מודיעה שייקח הרבה זמן עד שיחליטו משהו. השר נדהם שהיתה ההדלפה הזאת. איפה אנחנו חיים, במדינה מתוקנת, חבר הכנסת עזמי בשארה? אני במקומך הייתי נוסע למקום אחר אם זה נקרא מתוקנת.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני חושב שהיא לא מתוקנת מפני שאיש כמוהו יכול להישאר – – –

נסים דהן (ש"ס):

אדוני חבר הכנסת עזמי בשארה, תרשה לי לסיים. מעל במה זו אני רוצה לחזק את ידיו. אני לא מכיר אותו. אתה נפגשת אותו פעמיים, חבר הכנסת פורז, אני – פעם אחת בוועדת הכספים, ואני לא הייתי לבד, כולנו היינו. לא היתה לי התרשמות של אדם שלילי בכלל. ההתרשמות היתה של אדם חיובי ביותר, שיש לו רצון טוב לעשות, לשפר, לתקן, לבטל עיוותים, לתקן קיפוחים. יש כאלה שלא ייתנו לו לעשות את זה. למה? כי הם מרגישים, שברגע שהכול יהיה מתוקן ומסודר, אין להם יותר מה לעשות בבית הזה, הם יצטרכו לחפש לעצמם פרנסה אחרת.

אדוני סגן שר הביטחון, אני לא יודע מה אתה רוצה להשיב פה. יש לי הצעה: לפנות לשר לביטחון פנים. הוא אמר שההדלפה האחרונה היתה אומללה והתקלה חמורה. שלא יסתפק באמירה, שיפתחו בחקירה אמיתית, ומי שעשה את זה, שיעיפו אותו, כי זה לא מתאים למדינה כמו שלנו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת נסים דהן. רשות התשובה לסגן השר סילבן שלום. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההצעות לסדר-היום בעניין התפטרותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה אביגדור ליברמן, אולי נועדו להמשיך את התהליך שבו היה מר ליברמן בכותרות במשך שנה וחצי כאדם שקל ונוח לחבוט בו.

מר ליברמן שירת את ראש הממשלה במשך שנים ארוכות. הוא הצליח להביא אותו לשני ההישגים החשובים ביותר בקריירה של ראש הממשלה. הראשון – הניצחון בליכוד ב-1993; השני – הניצחון שלו בבחירות הכלליות ב-1996. את זה אי-אפשר לקחת ממנו. במשך השנה וחצי האחרונה אכן נתגלו, הייתי אומר, חילוקי דעות בין השניים בקשר לכמה דברים.

מנכ"ל משרד ראש הממשלה החליט להתפטר. את הסיבות והמניעים הוא הסביר לציבור הרחב במסיבת העיתונאים שהוא ערך. אני רוצה לומר בצורה מפורשת, שהיו כל מיני שמועות שראש הממשלה שלח אותו לומר את הדברים נגד אותם אנשים. הדברים לא נאמרו לא על דעתו של ראש הממשלה ולא בידיעתו של ראש הממשלה. ראש הממשלה מתנגד באופן עקרוני להתקפות אישיות מכל סוג שהוא. לכן גם כל אותן רמיזות, כאילו הוא נשלח מטעמו לומר את הדברים ולבוא חשבון עם מתנגדיו או עם יריביו הפוליטיים בתוך התנועה, אין להן שום בסיס.

מנכ"ל משרד ראש הממשלה אמר, שההתפטרות שלו היתה עוד לפני שנודע לו על ההחלטה של המשטרה בתחילת השבוע. גם ראש הממשלה קובע בצורה חד-משמעית שלא היה לו שום מידע על המלצה להגיש כתב אישום. אמונים עלי דבריו של חבר הכנסת נסים דהן, שאין מדובר רק בתקלה אומללה ומבישה, אלא הרבה מעבר לכך. כאשר השר לביטחון פנים לא יודע ומפכ"ל המשטרה לא יודע, יש כאן מצב שבו הופכים את אנשי הציבור למשהו זול שאפשר להתעלל בו בצורה כלשהי, להשמיץ אותו, למסור לגביו דברים כדי להשיג לאחר מכן טובת הנאה אצל עיתונאי בבחינת – אני הדלפתי לך היום, מחר תעשה משהו לטובתי. זה דבר חמור ביותר, ואסור לקבל אותו. הדלפות לעולם היו ולעולם יהיו, אבל נמאס לראות שהדברים מגיעים קודם כול אל העיתונאים ורק לאחר מכן לידיעת המכותבים או לידיעת האנשים הנוגעים בנושא.

לאחרונה קרו בליכוד אירועים רבים. האירועים האלה היו קשים והיו דברים שמבחינתי הם דברים שלא ייעשו. תבעתי באופן חד-משמעי ובמפגיע להקים ועדה לבדיקת האירועים שאירעו בתוך הליכוד. עם זאת, יחד עם עוד חברים, הודעתי באופן חד-משמעי, שלא אתן ידי בשום צורה ובשום אופן להפלתו של ראש הממשלה. אף-על-פי שהמהלכים הנ"ל תפסו תאוצה גדולה ורבה באותה תקופה, והיו שיחות, מגעים, בקשות והצעות, חשבתי שכל מהלך שיוביל להפלתו של ראש הממשלה פירוש אחד – המלכתו של ברק; והמלכתו של ברק פירושה חזרת השמאל לשלטון. מבחינתי, חזרת השמאל לשלטון – זה הדבר האחרון שאני אתן לו יד.

בימים אלה ראש הממשלה בודק, הייתי אומר, אפשרות למנות מחליף לאביגדור ליברמן. בזמן הקרוב הוא מתכוון למנות מנכ"ל חדש למשרד ראש הממשלה באופן שלא תהיה פגיעה בתפקודו התקין של המשרד. אני מקווה שהודעה על המינוי החדש תצא כבר בימים הקרובים. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לסגן שר הביטחון. אדוני, לא אמרת מה אתה מציע.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אם האנשים מוכנים להסתפק בדברי – יסתפקו; אם לא – להעביר לוועדה. אין לי בעיה עם העניין הזה.

היו"ר נ' חזן:

איזו ועדה – ביקורת המדינה?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת עזמי בשארה העלה נושא עקרוני ומעניין. חבר הכנסת פורז ענה לו באופן מעניין, גם חבר הכנסת נסים דהן. במידה מסוימת היה כאן דיון אקדמי. מר ליברמן סיים את תפקידו הציבורי; במשך תקופה ארוכה הוא עמד בעין הסערה, אבל ניסה לעשות כמה דברים חיוביים, כמו שאמר חבר הכנסת פורז. רבותי המציעים, מאחר שהאיש כבר איננו בשירות המדינה וסיים את תפקידו, אני מציע להסתפק בדברי. אני מאמין שהמציעים יסתפקו בדברי.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת בשארה, אתה מוכן להסתפק בדברי סגן השר?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני מציע שנמשיך את הדיון האקדמי במליאה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת פורז, עמדתך?

חבר הכנסת דהן, אתה מוכן להסתפק?

נסים דהו (ש"ס):

שימשיכו לחקור את ההדלפה של המשטרה בוועדה.

הי"ר נ' חזן:

אתה לא יכול להציע זאת, אתה מעלה הצעה דחופה – ורק למליאה, אדוני.

חבר הכנסת סעד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בשארה. במסגרת דקה, בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, שמעתי בהקשבה את מסיבת העיתונאים שקיים ליברמן. כשהוא התחיל לדבר בכוחנות ולאיים על שרים, התרשמתי שאני שומע ראש כנופיה ולא מנכ"ל ראש ממשלה, והדבר מזכיר כמה פעמים הזהרנו פה בכנסת מהזיהום הנודף מתוך הממשלה בדרך שבה היא מנהלת את העניינים.

הי"ר נ' חזן:

כתוצאה מכך אתה לא מסכים עם חבר הכנסת בשארה?

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

לכן אני מסכים שכן נדבר במליאת הכנסת על הפגם שיש בדרך הלא-דמוקרטית בניהול העניינים.

הי"ר נ' חזן:

לכן אתה מבקש להסיר את הצעתו. תודה רבה לך, אדוני.

חבר הכנסת דהאמשה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת פורז; במסגרת דקה, אדוני.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, מנכ"ל משרד ראש הממשלה אכן סימל את הכוחניות הדורסנית ביותר במדינה הזאת בשנים האחרונות. הוא סימל מדיניות של איבה ושל עיוורון גם במדיניות הפנים וגם במדיניות החוץ.

יש נקודה אחת שיכולה להיות או לזכותו של ראש הממשלה או לרעתו. היו טענות שהוא היה מחובק בחיבוק דוב על-ידי ליברמן. הנה, השתחררת – נראה אם אתה יכול לפעול אחרת ולצאת ממעגל הדמים ומעגל המדיניות הבלתי-שפויה שאליה נקלעת בשנתיים האחרונות.

הי"ר נ' חזן:

ועל כן?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

על כן, מבחינה פורמלית, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת פורז.

הי"ר נ' חזן:

אני מודה לך. אם מנצלים את התקנון, אפשר להוסיף את הפסקה הקצרה הזאת.

חבר הכנסת אלסאנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דהן.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, שמענו כאן את חבר הכנסת נסים דהן אומר, שאיווט ליברמן צריך לעשות סדר במדינה. שמענו גם את חברי, חבר הכנסת עזמי בשארה, שהציג את העניין בצורה מאלפת.

אנחנו מדברים על משטר דמוקרטי, שבו אנשים צריכים לבחור את הנציגים שלהם, שהם נבחרים העם המייצגים את רצונו, הם צריכים לעשות את הסדר. אז אנחנו באים ושומעים, שהנבחרים האלה הם סתם נבחרים. מי שרוצה צריך לעשות את הסדר עם אותם פקידים, שאף אחד לא בחר בהם, שכל מה שמאפיין אותם הוא הכוחנות. כאן בכנסת אנחנו אומרים, שצריך לתת לגיטימציה לאותה פקידות, כי אף אחד לא בא לעשות סדר, לא רק במשרד ראש הממשלה אלא בכל המדינה. לדעתי, זו הבעיה שנובעת מהתפיסה הזו, שנותנת לאותו מנגנון ולאותם פקידים את התחושה שהם הריבון, שהם הנציגים והם כול-יכולים.

היו"ר נ' חזן:

תודה לך. גם אתה מבקש להסיר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בוודאי.

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ומי נגד דיון במליאה בנושא התפטרותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה אביגדור ליברמן?

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת ע' בשארה, א' פורז

ונ' דהן בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר נ' חזן:

ברוב של תשעה בעד, מתנגד אחד, אני פוסקת שיתקיים דיון במליאה בנושא התפטרותו של מנכ"ל משרד ראש הממשלה אביגדור ליברמן. זה יתקיים כמובן במועד שייקבע.

הצעה לסדר-היום

מסעו של ראש הממשלה מעבר לים

הי"ר ב' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-יומנו – הצעה לסדר-היום מס' 3295, של חבר הכנסת שלמה בן-עמי, בנושא: מסעו של ראש הממשלה מעבר לים.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אין אף נציג של הממשלה.

הי"ר ב' חזן:

סגן שר הביטחון אמור להשיב על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת בן-עמי. עשר דקות, אדוני. אני מבינה שזו הצעה רגילה.

שלמה בן-עמי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, השם של ההצעה נגזר מהתגובה של דובר ראש הממשלה, שקרא לעניין הזה: מסעותיו של ראש הממשלה מעבר לים. אני כמובן לא רוצה לעסוק בהיבטים הפולקלוריסטיים של הביקור, פגישות עם שחקנים בהוליווד. השתטויות של ראשי ממשלה בעניין זה לא התחילו עם בנימין נתניהו, ואיני יודע מדוע יש לראשי ממשלה בישראל מין אובססיה כזאת עם הוליווד, אבל הוא לא ראשון והוא כנראה גם לא יהיה האחרון.

אני חושב, שהצד המהותי במסע הוא העניין שצריך לעניין אותנו, גם את הבית וגם את דעת הקהל. אני חושב, שהמסע האחרון של נתניהו היה מסע חסר תכלית, חסר כיוון, נעדר משמעות מדינית, בוודאי לא משמעות מדינית חיובית. זה היה מסע בחלל ריק וללא כיוון, ראש הממשלה הסתובב בעולם כטיל בלתי מונחה, וזה היה עצוב, בלי קשר לעובדה אם אנחנו אופוזיציה או קואליציה. זה היה עצוב לראות את ראש הממשלה חוצה את האוקיינוס הלוך ושוב בלא כל תכלית, בלא פגישות מדיניות שיש להן משמעות כלשהי.

אני רוצה למקד את העניין בעובדה, שבעת המסע הזה התרחש כאן, במזרח התיכון, עניין מאוד מרכזי, שלמסע חסר התכלית הזה היה השלכה שלילית עליו. דוברי הממשלה חוזרים ואומרים השכם והערב, שהבעיה מספר אחת של מדינת ישראל, הבעיה הביטחונית האסטרטגית שאפילו חשובה יותר מכל בעיה אחרת, היא הסכנה האירנית. הכול אומרים וחוזרים על זה כל הזמן.

הי"ר ב' חזן:

גם חברי מפלגתך.

שלמה בן-עמי (העבודה):

כן, הכול חוזרים על העניין הזה, שהסכנה האירנית היא הדבר הבעייתי ביותר שיש לנו. אני שואל אם יש במדיניות החוץ הישראלית הנוכחית התייחסות לשאלה הזו של אירן-עירק, בהקשר הבלתי-נמנע, שאם אנחנו רוצים לנטרל את הסכנה הזו לא נוכל לעשות זאת אלא בעזרתה של ארצות-הברית. אין לנו דרך. ארצות-הברית אומרת לנו השכם והערב, שהדרך שבה היא יכולה לקדם את המאבק נגד מה שאנחנו מגדירים כסכנה הכי חמורה שעומדת לפתחנו היא דרך תהליך השלום. אנחנו יכולים לאהוב את זה או לא לאהוב את זה; בלעדיה לא נוכל לנטרל את הסכנה האירנית. הידרדרות היחסים בינינו לבין העולם הערבי מקשה עליה לנטרל את מה שאנחנו מגדירים כסכנה המורה בתולדותינו.

העדר ההבנה של הקשר הזה הוא בעיני הכשל המרכזי של מדיניות החוץ הישראלית. עכשיו אומר את זה קלינטון גם במלים ברורות. קלינטון אומר: איבדנו את כושר התמרון במזרח התיכון. אנחנו, ארצות-הברית, איבדנו את כושר התמרון במזרח התיכון גם בעניין עירק. זה היה פאתטי לראות את האמריקנים בעימות האחרון שלהם עם העירקים. הם לא הצליחו לבנות קואליציה, וחסד עשה הקדוש-ברוך-הוא אתם שהם לא היו צריכים להפעיל כוח, כי הם לא היו מצליחים גם הפעם, כי לא היתה דרך להוציא את סדאם חוסיין מהעמדות שלו ללא התקפה יבשתית; ולהתקפה יבשתית כזאת לא היתה תמיכה בארצות-הברית.

גם בדוחא היה פאתטי לראות את האמריקנים, לראות את מדליין אולברייט מנסה לגייס שרי חוץ ולא מצליחה. היא היתה שר החוץ היחיד – נוסף על שר החוץ של קטאר, שזה עניין מובן מאלי. כללו של דבר, אנחנו חייבים להוציא את יחסי ישראל-ארצות-הברית מן הפולקלור, שלפעמים נדמה שלשכת ראש הממשלה הכניסה אותם אליו.

הרי לא מדובר בשאלה אם ראש הממשלה ייפגש או לא ייפגש עם קלינטון. חמור שהבית נתקע, או שדוברי הממשלה נתקעים בסוגיה הזו של ייפגש או לא ייפגש. לא זה מה שחשוב. מה שחשוב הוא תיכשל. dual containment הקשר זה, שיש סכנה אמיתית שהמדיניות האמריקנית של ה-השאלה, אם יש לנו אינטרס שהיא תיכשל או לא, ומדיניות החוץ הישראלית תורמת לכישלון הזה, לכישלון של מה שאנחנו מגדירים כאינטרס הכי חיוני שלנו, שהוא לא רחוב השוהאדא, לא כמה שוטרים יהיו ברחוב השוהאדא בין השעות שתיים וחמש, אלא השאלה הזו. מדיניות החוץ הישראלית אינה מטפלת בסוגיה זו.

חשוב להסתכל גם על זווית נוספת. ישעיהו ברלין הוא פילוסוף יהודי שנפטר לאחרונה; אני זוכר את אחת ההרצאות המבריקות ביותר שלו באזכרה לאחיו של הנשיא הרצוג, יעקב הרצוג. היתה אזכרה שבה הוא נתן הרצאה מבריקה, כמו כל הדברים שהוא עשה בחייו, על המעבר של האסטרטגיה הציונית מבריטניה לארצות-הברית. את ההכרעה של הדיפלומטיה הציונית שלפיה ארצות-הברית היא הסוס שעליו צריך להמר, משום שבריטניה היא מעצמה בשקיעה הוא הגדיר כאחת ההכרעות האסטרטגיות רבות המשמעות בהיסטוריה של הציונות. עכשיו אנחנו נמצאים עם הפלסטינים בתפר, שבו בגלל המחדלים של הממשלה, ובניגוד מובהק למטרותיה שלה בעצם, אנחנו יוצרים מצב שמאפשר ברית אסטרטגית בין הפלסטינים ובין ארצות-הברית.

יש היום התחלה של הבנה מעמיקה בין האמריקנים לבין הפלסטינים, שיוצרת לחץ על הממשלה הזאת, בניגוד למדיניותה שלה. היום יכול ערפאת לשלח בבושת פנים שליחים של ראש הממשלה,

משום שלראשונה יש תמיכה אסטרטגית של ארצות-הברית במגמות של המדיניות הפלסטינית. אנו הוצאנו, במדיניות שלנו, את תהליך השלום מן ההקשר הדו-צדדי שלו, שהרי ברגע שהסדר קרס, ניתן היה להציל אותו רק על-ידי הפיכתו להסדר אזורי וגלובלי, ההסדר הפך להסדר אזורי, אחר כך הפך להסדר גלובלי, והיום ארצות-הברית ניצבת כציר לצדה של הרשות הפלסטינית.

לכן, גם אם אנחנו מסתכלים על ההקשר המדיני של המסע הזה, הוא מערער את התמיכה האמריקנית במדינת ישראל ואת האינטימיות האסטרטגית בינינו, ויוצר את נקודת התפנית הזאת, שבה בפעם הראשונה יש כניסה אמריקנית או תיאום אמריקני גדול יותר עם התפיסות האסטרטגיות של הפלסטינים.

אנחנו תמיד חתרנו לתיאום אסטרטגי עם ארצות-הברית. מי שהולך לתיאום אסטרטגי היום זה הפלסטינים, לא אנחנו. ובהקשר הרחב יותר, אנחנו מתעלמים מן העובדה, שלא ניתן להרחיק את הסכנה האירנית, לא ניתן לנטרל את עירק ואירן בלא הקשר של תהליך השלום.

הערה אחרונה. עליזה שנהר אמרה בימים האחרונים דבר שלא היינו צריכים לחכות שהיא תאמר אותו. אין לישראל מדיניות כלפי רוסיה. מי שהוציא את רוסיה ממזרח-אירופה באמצעות הרחבת נאט"ו, חייב להבין אמת אחת – העוצמה הרוסית איננה מתאדה באוויר; יאלטה לא מתה, היא רק זזה מזרחה. הרוסים נמצאים פה, והרוסים הוציאו לאמריקנים את הערמונים מן האש בסכסוך העירקי, והרוסים ירצו למלא תפקיד גם כאן. כאשר פרימקוב הגיע לכאן, הוא לא רצה כלל להתייחס, הוא לא היה מוכן בכלל לענות על הפניות האלה – מה עם הסיוע הגרעיני לאירן. מי אתם שאתם לכם דין-וחשבון, הוא אמר; מה אני חייב לכם בכלל. רוסיה נמצאת כאן, והיא היתה קריטית לפתרון המשבר בעירק, והימצאותה של רוסיה פירושה תחילת סגירת חלון ההזדמנויות כפי שהוא הובן על-ידי הממשלה הקודמת. חלון ההזדמנויות נולד מהסתלקותה של רוסיה מן הפוליטיקה המזרח-תיכונית. חלון ההזדמנויות מתחיל להיסגר מרגע שרוסיה חוזרת לזירה.

על כל ההיבטים האלה, כאשר אתה מסתכל על ראש ממשלה שמסתובב בעולם כטיל בלתי מונחה, מפה לאנגליה, מאנגליה לארצות-הברית ומארצות-הברית בחזרה לאנגליה – מה היעד המדיני של הדבר הזה? מה המבט האסטרטגי? מה יש לו? מה הוא רוצה? לאן הוא בדיוק הולך? כל הדברים האלה שהעליתי – כלום. שום הקשר. מסע בחלל הריק. זה עצוב, ואני אומר את זה בתום לב, בלא כל קשר לשאלה של אופוזיציה וקואליציה. הלב כאב לראות ראש ממשלה של המדינה החכמה, הנבונה, החשובה הזאת, מסתובב לו בעולם בלא כל יעד, בלא כל תכלית.

הי"ר ב' חזן:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת שלמה בן-עמי, ומזמינה את סגן שר הביטחון להשיב על ההצעה לסדר-היום. אדוני.

אני חושבת שסגן השר, בתוקף תפקידו כשר המתאם או המקשר, תשוש בימי רביעי.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני יכול לומר לך דבר נוסף, שחסד עשה עמי שר הביטחון היום שהחליט להשיב על ההצעות הקשורות למשרד הביטחון בעצמו. תארי לך שהייתי עושה גם את כל מה שיש לי מטעם משרד ראש הממשלה וגם מטעם משרד הביטחון – אז היום היתה התמוטטות מוחלטת. אבל זה חלק מהתפקיד, ואני עושה זאת בהנאה.

הי"ר ב' חזן:

בבקשה, אדוני.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

תודה לגבירתי היושבת-ראש. חברי הכנסת, חבר הכנסת שלמה בן-עמי, אני בדרך כלל לא נוהג לקרוא מן הכתב את התשובות שלי על הצעות לסדר-היום, אבל מאחר שיש כאן פירוט גדול מאוד של מה שהיה במסעותיו של ראש הממשלה, גם בבריטניה וגם בארצות-הברית, הפעם אחרוג. לא אהיה צמוד אולי מלה במלה, אבל אקרא מהכתב כדי לומר באמת מה היה באותו מסע.

הביקורים בבריטניה ובארצות-הברית בין 13 ל-17 בנובמבר תוכננו תחילה לשני דברים. הדבר הראשון – לפגישה עם ראש הממשלה הבריטי ושר החוץ. זאת, לקראת כניסת בריטניה לנשיאות האיחוד האירופי בתחילת 1998. ואתה, כאיש שאמון על העניין האירופי והיית שגריר במדינה אירופית, מבין את החשיבות של העניין. והנושא השני – לפגישות עם קהילות יהדות ארצות-הברית ובריטניה סביב המעמדים השנתיים המרכזיים שלהן, וזאת בעיקר סביב המתחים שהיו לאחרונה בעניין חוק ההמרה. בשני המקומות האלה חלק גדול מן היהודים נמנים עם הקונסרבטיבים והפרומים, ולכן גם בעניין הזה היתה חשיבות למסעו של ראש הממשלה, כדי להגביר אחדות בעם.

בפועל, ותוך כדי הביקורים האלה, היתוספו ללוח הזמנים הצפוף דברים נוספים. דבר ראשון – שיחה בלונדון עם מזכירת המדינה האמריקנית, לבקשתה של הגברת אולברייט, שביקשה לפגוש את ראש הממשלה בבריטניה, וזאת כאשר היא היתה בדרכה לקטאר, לפסגה שהיתה בדוחא, ולסיור במזרח התיכון וקודם למפגש מקביל שהיה לה עם יאסר ערפאת עצמו. זה דבר נוסף על סדר-היום שהיה מתוכנן מלכתחילה.

פגישה מדינית חשובה נוספת היתה בעת חזרתו של ראש הממשלה מארצות-הברית, כאשר הוא התעכב בלונדון. הוא קיבל הזמנה מהמלך חוסיין לבקר בלונדון בדרך חזרה מארצות-הברית, והוא עשה זאת לצורך יישור ההדורים ביניהם קודם כול. אבל כמובן, כידוע לך, ביום שלישי שעבר עדיין היינו בשיאה של המתיחות בנושא העירקי, ומובן שהדבר הזה היה גם על רקע המשבר עם עירק.

השיחות עם הבריטים הוגדרו על-ידי שני הצדדים כטובות. במסגרת אותן שיחות נדונו הנושאים הבאים: אחד – התהליך המדיני. במסגרת זאת הובהרה לבריטים יוזמת הממשלה להאצת המשא-ומתן על הסדר הקבע, בד-בבד עם מימוש הסכם הביניים; אולי דבר שאנחנו רואים עכשיו לאחר אותו ביקור, כאשר יש רצון להגיע, הייתי אומר, לדיון ולהגעה להחלטות בנושא הפעימה השנייה בזמן הקרוב.

הדבר השני שעלה בשיחות היה תפקיד אירופה בתהליך. הבריטים בחנו רעיונות להשתלבות אירופית במשא-ומתן הישראלי-הפלסטיני ובהבטחת סידורי הביטחון. הצענו – וזאת מבחינת ממשלת ישראל – שהתחום העיקרי שבו תבוא אירופה לידי ביטוי יהיה בחידוש הערוצים הרב-צדדיים. זאת היתה הצעתו של ראש הממשלה לבני שיחו הבריטים שהיו שם.

הנושא השלישי שעלה הוא כמובן נושא המפרץ הפרסי. הוחלפו הערכות והיו הבעות דעות לגבי המשבר בעירק, האיום מצד אירן. דווקא בדברים האלה, כמו שאתה מבין, ניכרה תמימות דעים מלאה, שהיא גדולה יותר מתמימות הדעים בנושאים האחרים, שבהם לפעמים יש אולי חילוקי דעות כאלה ואחרים.

השיחות עם מזכירת המדינה האמריקנית שהיו בלונדון נגעו גם הן לנעשה אז במפרץ הפרסי ולתהליך המדיני. לגבי המצב בעירק, ראש הממשלה הביע בפני מזכירת המדינה תמיכה במדיניות ארצות-הברית ומועצת הביטחון בנושא העירק; מדיניות שהוגדרה על-ידי הגברת אולברייט כשואפת לכך שהמשבר קודם כול יסתיים בשינוי כיוון מצד סדאם בלי עימות צבאי, וזאת ללא שיצא נשכר מהמשבר. הושגה בסופו של דבר הבנה בתיווך הרוסי, כמו שאתה יודע, אבל גם על זה כבר יש פרשנות, ואני מקווה שלא על זה נגיע למשבר הבא בקרוב, כאשר פירושם שנכתבו שם – הייתי אומר שכל אחד יש לו הבנה משלו לגבי מה שנכתב, ולצדדי אני רואה בדרך אולי פעם נוספת איזו מתיחות שאני מקווה שלא תהיה.

בנוגע לשיחות עם הגברת אולברייט, עלה גם התהליך המדיני. עיקר הדיון בתהליך המדיני נסב על המתווה ההמשכי במשא-ומתן עם הפלסטינים – כמובן, להגיע להסדר הקבע אבל לרבות הסכמי הביניים; ואלה הדברים שמבחינתנו מנחים אותנו. כמו שאמרתי קודם, אנחנו רוצים להגיע לפעילה נוספת, אנחנו רוצים להגיע להבנה, אבל תוך התניות של קיום הדדיות מהצד השני, ובראשן המלחמה בטרור, ותוך הבנה שכל דיון נוסף על מסירת שטחים – אם בכלל תהיה, תהיה במסגרת הסדר הקבע. זה הקו שמנחה את ראש הממשלה והממשלה.

היו גם פגישות עם ערפאת, והדברים נמסרו. יש כרגע צמצום פערים בעמדות בינינו לבין הרשות הפלסטינית. הם טרם נסגרו, עדיין יש מגעים, אבל אני יכול לומר – אם לא אמרתי זאת קודם בדיון שנסב על העניין הזה – שיש התקדמות. ההתקדמות הזאת אולי יכולה להביא לאיזו הבנה ולאיזה פתרון. היום ישיבת הממשלה לא הסתיימה, והוחלט להמשיך אותה ביום ראשון הבא כדי להגיע להחלטה, כאשר מלבד הצעתו של ראש הממשלה אני כבר יכול לומר שתהיינה הצעות החלטה נוספות של שר או חלק מהשרים.

בפגישות עם קהילות יהדות ארצות-הברית – – –

בנימין אלון (מולדת):

איזו החלטה לא התקבלה והיא צפויה להתקבל ביום ראשון?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לא הוגשה הצעה מטעם ראש הממשלה להחלטה. הוא, בערך, הבהיר את כוונתו, ואני יכול לומר לך בצורה מפורשת, שלא דובר על אחוזים, לא הוזכרו אחוזים, ומעבר לכך ראש הממשלה אף ביקש מהשרים שלא להשמיע שום אחוז לגבי הפעימה, מאחר שהדבר יוצר קודם כול מחויבות, התחייבות, ואולי גם מצב שלאחר מכן יהיה קשה לצאת ממנו, דבר שיכביד על המשא-ומתן עצמו.

בנימין אלון (מולדת):

— — —

סגן שר הביטחון ס' שלום:

סליחה?

בנימין אלון (מולדת):

איזו החלטה זו תהיה בלי אחוזים?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

בסוף תהיה החלטה. אני אומר שהיום הדבר לא נמסר. ראש הממשלה אמר, שהוא יביא החלטת סיכום היום, בסוף הישיבה, ומאחר שבסופו של דבר היה מצב שלא הצלחנו להגיע לסוף הישיבה בשל ריבוי דוברים וכיוון שיש עוד דברים לדון בהם ועוד דברים לשמוע, הוחלט שההמשך יהיה ביום ראשון הקרוב, במליאת הממשלה. היום זה היה מה שנקרא – במסגרת הקבינט, אבל מורחב לכל מליאת הממשלה, במסגרת ועדת שרים לביטחון.

לגבי הפגישות עם הקהילות היהודיות בארצות-הברית ובבריטניה, הפגישות עם מנהיגיהן אפשרו גם להציג את השר נאמן, שהיה נוכח באותן ישיבות, גם את הוועדה שהוא עומד בראשה, שרוצה להשיג את ההבנה בנושא חוק ההמרה. הוועדה עצמה התקבלה בחיוב שם, ויש, כרגע, ציפייה להמלצותיה בתקווה שנוכל להגיע להבנה.

המפגש עם המלך חוסיין, כפי שאמרתי, ניזום על-ידי המלך חוסיין בבריטניה, ובו עלו הנושאים הבאים: א. המצב בעירק; ב. המשא-ומתן הפלסטיני-הישראלי; ג. שיתוף פעולה בילטרלי וקידומו; ד. חידוש והידוק הקשרים המדיניים, שכידוע לך לאחרונה עברה עליהם קצת האטה.

— — —
כן נוצל הביקור להפגשת אנשי עסקים בריטים — — —

משה גפני (יהדות התורה):

למה נסע השר נאמן עם ראש הממשלה?

היו"ר נ' חזן:

זה כבר נאמר, אדוני. צר לי שלא שמעת.

משה גפני (יהדות התורה):

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אינני יודע אם היו מטרות נוספות; יכול להיות שהיו לו מטרות כלכליות נוספות, אבל, בכל מקרה אני כבר רוצה להגיד לך, בשורה הבאה, שהביקור נוצל להפגשת אנשי עסקים בריטים ואמריקנים עם ראש הממשלה, לעידוד הפעילות הכלכלית והמשקית בארץ; הפגישה נשאה פרי, ובקרבם הם באמת יגיעו. אני מאמין שגם בפגישות האלה שר האוצר היה נוכח.

לסיכום, חבר הכנסת בן-עמי, המסע התפתח לכלל סדר-יום עמוס ביותר, עד שרבים מהעיתונאים אמרו, שהם פשוט "נפלו מהרגליים" בשל אותו לוח זמנים "מטורף". בסדר-היום העמוס הזה, הנושאים המרכזיים היו התהליך המדיני ויחסינו עם בריטניה וארצות-הברית. הביקור תרם להבטחת עמדותינו ומדיניותנו ולקידום האינטרסים שלנו.

בסך הכול, אני חושב שהביקור הזה היה ביקור נכון, מוצלח, ואני מקווה שאת פירותיו נראה בקרוב. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

מה אתה מציע אם כך?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני מציע להעביר לוועדה. למדתי. כל פעם כשאתה עולה – אתה לומד. בפעם הקודמת או לפני שבועיים הצעתי, מה הצעתי אז?

הי"ר נ' חזן:

אינני זוכרת. אנחנו מנהלים את הדיאלוג הזה כל יום רביעי אחר-הצהריים.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

הצעתי להסתפק. מאחר שהצעתי להסתפק – כל אחד מחברי הכנסת היה יכול להעלות שתי הצעות; אחת להסיר, ואחת – ועדה. אז אני – – –

הי"ר נ' חזן:

אבל אם לא מסתפקים – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

הם לא מסתפקים. אני ביקשתי להסתפק, המציעים לא הסכימו, ואז, על כל מציע באו שניים; אחד להסיר ואחד להעביר לוועדה. כך נאלצתי לחכות במקום שש או שמונה הצעות – ל-16 אנשים שעלו ודיברו.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

בשביל זה יש כנסת.

הי"ר נ' חזן:

על כן אתה מבקש לוועדה – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

מאה אחוז. עכשיו אני מציע להעביר לוועדה. נשארה רק אפשרות אחת – להסיר.

הי"ר ב' חזן:

אני מתארת לעצמי שלוועדת החוץ והביטחון. חבר הכנסת בן-עמי, אתה מוכן שההצעה תעבור לוועדה? אבל יש מישהו שבכל זאת רוצה להסיר. חבר הכנסת בני אלון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בן-עמי, במסגרת דקה.

אגב, סגן השר שכח שבהצעה קודמת הוא ביקש להסתפק ולא הלך לו.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

— — —

בנימין אלון (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, ענית, אני חושב, על הצעה לסדר-היום שלא עלתה. ענית, בפירוט, מה היה במסע, אבל, חבר הכנסת בן-עמי לא התעניין במה שהיה במסע. לצערי, חבר הכנסת בן-עמי דיבר כדיפלומט ולא כמת"מר למנהיגות — — —

הי"ר ב' חזן:

לפעמים זו מחמאה בזירה הפוליטית הישראלית.

בנימין אלון (מולדת):

אני יודע. בתוארו אז זו מחמאה, אבל לא בתואר שהוא רוצה לזכות בו בעתיד.

חבר הכנסת בן-עמי שואל בתמימות איך זה שאמריקה מסבירה לראש הממשלה שהוא צריך לתפקד כמו שהיא אומרת, וראש הממשלה לא מבין; כמו שגריר שצריך לדאוג שהמדינה תהיה בסדר עם המשלחת, וזו, כמובן, גישה מסוכנת למדינאי שרוצה להגיע לעצמאות לקראת שנת ה-50. שאנחנו נדע מה אנחנו רוצים למרות "ההסברים" של אינדיק, רוס ושאר — סליחה, לא אומר מלה רעה, שאר האנשים מעבר לים שמשסים אותנו בהם — — —

הי"ר ב' חזן:

ואם כן?

בנימין אלון (מולדת):

לכן, אני מציע להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום, כי היא נועדה לא להיות נדונה אלא לקנטר.

היו"ר ב' חזן:

תודה רבה לך.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על העברת הצעתו של חבר הכנסת בן-עמי לדיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ב' חזן:

רוב של תשעה בעד, מתנגד אחד – אני קובעת שההצעה מועברת לדיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

אני מודה לכם, חברי הכנסת.

הצעה לסדר-היום

הסכמים קואליציוניים בניגוד לחוק

הי"ר ב' חזן:

אנחנו עוברים לסעיף הבא – הצעה לסדר-היום מס' 3359, של חבר הכנסת איתן כבל, בנושא: הסכמים קואליציוניים בניגוד לחוק. חבר הכנסת כבל, הצעתך היא הצעה דחופה, ואני אזרז אותך. שלוש דקות.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

גברתי היושבת-ראש – – –

הי"ר ב' חזן:

כן, אדוני.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני רוצה להשמיע הערה פעם נוספת; לא ניתן לכתוב בהצעה של הסכמים – – – במשך שנים מזכירות הכנסת סירבה לאפשר את הדבר הזה. גם בשבוע שעבר התרעתי על כך – – – נאמר לי בשבוע שעבר שזה יתוקן – – – אין לי בעיה – – – קבענו בצורה מפורשת – – – לא ניתן לקבוע דברים כעובדה כאשר הדברים אינם נבדקים.

הי"ר ב' חזן:

אני אשיב לך, אדוני. הרי העלית את הנושא הזה בנשיאות השבוע, וגם בשבוע שעבר. חובה עלינו לדאוג שהכותרות אומנם מתאימות להנחיה, אז כדאי שנעשה את מלאכתנו טוב יותר גם בשבוע הבא – – –

סגן שר הביטחון ס' שלום:

זה לא אני; זו מזכירות הכנסת.

הי"ר ב' חזן:

אתה צודק בהחלט. יש הנחיה, ואנחנו נפנה את תשומת לב המזכירות לכותרות ההצעות לסדר-היום.

חבר הכנסת כבל, בבקשה.

איתן כבל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, ידידי סגן השר, חברי חברי הכנסת, ביום שישי האחרון פורסמה בעיתון "מעריב" – חברי הכנסת, אתם מפריעים לסגן השר להקשיב לי. ביום שישי האחרון פורסמה בעיתון "מעריב" כתבתו של שאול פרץ, תחת הכותרת: "ביבי טוב לחרדים אבל רע למחוסרי הדיור החילונים".

סגן שר הביטחון ס' שלום:

איתן כבל (העבודה):

אני חוזר. ביום שישי האחרון פורסמה בעיתון "מעריב" כתבתו של שאול פרץ תחת הכותרת: "ביבי טוב לחרדים אבל רע למחוסרי הדיור החילונים". בכתבה זאת טען הכתב, כי לפני הבחירות הבטיח ראש הממשלה נתניהו לאגודת ישראל, כי ייבנו לחרדים 2,000 יחידות דיור תמורת התמיכה בו. הבטחה זו לא נכללה לדבריו בהסכם הקואליציוני, ולא הובאה לידיעת הכנסת כמתחייב בחוק, סעיף 17 לחוק-יסוד: הממשלה, כי כל הסכם בכתב בקשר לבחירת ראש ממשלה או לכינון הממשלה טעון פרסום באמצעות הנחתו לעיון בכנסת.

את הנושא הזה אני מאוד מקווה שמבקרת המדינה תבדוק. ואם אכן הדברים נעשו שלא כדיון, נצטרך להתמודד אתם. אבל חברי חברי הכנסת, זו איננה השאלה המרכזית שבעקבותיה ביקשתי את הדיון הדחוף. בימים אלה ממש, וזה מסתתר לו מאחורי כותרת כזו או אחרת, נבנות דירות במסגרת העסקה של בניית מאות יחידות דיור סוציאליות בעבור האוכלוסייה החרדית בלבד; ואני רוצה להדגיש – אפילו לא אנשי ש"ס, ודאי וודאי שלא אנשי הכיפות הסרוגות.

אני אומר בפירוש, שמצוקת הדיור במגזר החרדי היא הקשה ביותר אחרי מצוקת הדיור הקיימת במגזר הערבי. אבל, למען השם, למה יש צורך לעשות את הדברים תוך גנבת דעת, תוך ביצוע פעולות שהדעת אינה סובלת? מצוקת הדיור בקרב האוכלוסייה החילונית או מה שמוגדר הכיפות הסרוגות איננה פחות קשה מאשר במגזר החרדי. כאשר מדינת ישראל בונה מתקציבה מאות יחידות דיור, לפי תפיסת עולמי, ואני אומר את זה מתוך שאני מכיר במצוקה הקשה ביותר שקיימת במגזר החרדי – זה מעשה שאיננו תקין.

יותר מזה, בדרך שבה נוהג משרד הבינוי והשיכון, הוא מגדיר בצורה ברורה את היישובים שבהם תיבנה יחידות הדיור.

כאשר הרבי מגור מדבר על בניית יחידות דיור בשכירות, אין הוא מתכוון לשיטה הזאת. בחוק לעידוד השקעות הון יש הגדרה שקובעת מה היא בנייה להשכרה. אם חברי הכנסת רוצים לקבוע שהם רוצים לבצע שינוי חקיקה ולעודד את הבנייה להשכרה בחברה הישראלית, אפשר להביא לשינוי החקיקה, לקבוע שאנחנו מדינה שעד היום בונים בה לא להשכרה אלא לרכישה, ואנחנו נגדיר את השיטה, ניתן הטבה כזאת או הטבה אחרת למי שרוצה לבנות. אבל כאן מדובר בבנייה תקציבית, שלא תהיה טעות. לאיש – זו בנייה תקציבית שמיועדת לאוכלוסייה מאוד מוגדרת.

ולא רק שזה מיועד לאוכלוסייה מאוד מוגדרת, אלא התשלום, אדוני סגן השר, הוא 50 שקלים בחודש. במה שונה בחור בשכונת התקווה, או בכל מקום אחר, מאותו בחור שיש לו מצוקת דיור בירושלים? זה עובר כאילו "ולא נודע כי באו אל קרבנה". אף אחד לא קם, אף אחד לא שם את הדברים על השולחן.

אני מתקומם נגד התופעה הזאת. בימים שאנו טוענים שיש מצוקה תקציבית אמיתית, למה צריך לקבוע תקציבים לאוכלוסייה מוגדרת? בימים אלה אנחנו דנים בוועדת הכלכלה בנושא של הדיור הציבורי, ועולות הצעות כאלה ואחרות, שהדיור הציבורי יימכר לתושבים שגרים באותן דירות. פונים לממשלה, שבמקום שתבנה דירות נוספות לאותן אוכלוסיות, שתבנה לאותם אלפים שיש להם אישור לגור, אבל לא יותר מכך. אז במקום לקחת את התקציב הזה ולבזר אותו, מייעדים אותו לאוכלוסייה אחת. אני חושב שזה מעשה שלא ייעשה, ואי-אפשר לעבור על זה לסדר-היום.

אני מקווה שמבקרת המדינה תחקור היטב גם את הנושא הראשון וגם את דרך קבלת ההחלטות לגבי הנושא השני. בכל מקרה, אני מבקש להביא את הנושא הזה לדיון בוועדה לביקורת המדינה. תודה.

הי"ר נ' חזן:

לדיון במליאה. סגן השר אולי יעביר לדיון בוועדה.

אדוני סגן השר, תשיב בבקשה על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת איתן כבל.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ההצעה הדחופה של חבר הכנסת איתן כבל בנוגע להסכם הקואליציוני מדברת על הסכם שנעשה לפני הקמת הממשלה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

האם במהלך תקופת הבחירות ידעו שהולכים לזכות ולהקים קואליציה?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני שואל בדיוק אותה שאלה, חבר הכנסת טלב אלסאנע, כי אתה נמצא פה כמה שנים טובות, ואתה עצמך היית שותף לכמה הסכמים גלויים ופחות גלויים בממשלה הקודמת. אתה צריך לדעת, שהסכמים קואליציונים נחתמים במעמד ראשוני, בפעם הראשונה עם כינון הממשלה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כל הסכם צריך להניח על שולחן הכנסת.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לאחר מכן יכולים להיות הסכמים נוספים, אבל הסכמים קואליציונים נחתמים עם כינונה של הממשלה. וכך היה גם במקרה הזה.

איתן כבל (העבודה):

את זה אתה אומר.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

הם גם הונחו על שולחן הכנסת, כמתחייב מן החוק. אין שום הסכמים אחרים בלתם. אם יש מישהו שחושב שיש הסכמים אחרים בעל-פה או בכל צורה אחרת – אני מדבר על הדברים הגלויים, הדברים החוקיים, שהם המעצבים את הממשלה.

ב-18 ביוני 1996, כאשר הוקמה הממשלה, היא הניחה על שולחן הבית את כל ההסכמים הקואליציוניים עם כל השותפות.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

סגן שר הביטחון ס' שלום:

יש שותפות רבות. כאשר אתה מדבר על הסכמים עם היהדות החרדית, יש הסכם שהונח גם עם יהדות התורה, גם עם ש"ס, אם אני אקרא להם חרדים – – –

נסים דהן (ש"ס):

בהחלט אתה יכול לקרוא להם חרדים.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני לא בטוח בזה, כי הרבה מאוד מהתומכים שלכם בבאר-שבע, שממנה אני בא, יכולים להיות עם כיפה סרוגה ולהצביע ש"ס, אז אי-אפשר להגיד שהם חרדים.

איתן כבל (העבודה):

בגלל זה הם לא בהסכם הזה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת נסים דהן, לגבי ש"ס יש לי אפילו קרבה יותר גדולה ממה שאתה חושב.

נסים דהן (ש"ס):

אני שמח. חבר הכנסת ה-11 של ש"ס בכנסת הבאה – חבר הכנסת סילבן שלום. ברוך הבא.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני אומר לך למה, כי כידוע לך ש"ס הם גם ראשי התיבות של שמי. אז ודאי שיש לי קרבה מיוחדת לש"ס. ואם אלה ראשי תיבות של שומרי תורה ספרדים, גם אני שומר תורה ספרדי, וזה גם משתלב.

נסים דהן (ש"ס):

בערבית אומרים, "אהלן וסהלן".

סגן שר הביטחון ס' שלום:

ולמרות זאת, אני לא חרדי.

חבר הכנסת כבל, ההסכמים היחידים המחייבים את הממשלה הזאת וכל ממשלה אחרת, על-פי חוק, הם ההסכמים הכתובים והחתומים. ואם היה הסכם או לא היה הסכם לפני הבחירות – הדבר היחיד שמחייב את הממשלה הוא הסכמים כתובים וחתומים. הסכמים אלה נמצאים גלויים, הונחו כאן על שולחן הכנסת לכל אחד מחברי הכנסת. לצערי, לא היית בחודש הראשון של הכנסת, אף-על-פי שהעוול הזה תוקן מייד ונכנסת כעבור חודש ימים במקומו של חבר הכנסת דוד ליבאי.

איתן כבל (העבודה):

קצת יותר מחודש, אבל לא חשוב. נכנסתי אחרי חצי שנה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

הפסדת מחצית שנה תמימה. זה אומר שיש מחויבות מוסרית לחבריך במפלגה לתת לך תקופת כהונה נוספת, כדי שתשלים תקופת כהונה אחת מלאה. השבעת חברי הכנסת היתה ב-17 ביוני, והממשלה הוקמה ב-18 ביוני, ובאותו יום הונחו על כל אחד מהשולחנות כל ההסכמים עם כל הסיעות. אתה צריך להבין, שהממשלה הזאת היא ממשלה רב-סיעתית. בקואליציה יש סיעות ומפלגות רבות, וכל ההסכמים האלה הונחו. אני אחזור על הדברים באמצעות כמה שורות שאקרא מהדף: "ההסכמים הקואליציוניים נחתמו עם כינונה של הממשלה והונחו על שולחן הכנסת כמתחייב מן החוק. אין שום הסכמים אחרים בלתם. ההסכמים הכתובים והחתומים הם המחייבים את הממשלה".

איתן כבל (העבודה):

אדוני סגן השר, אתה ענית לי על אותו חלק שדיברתי עליו דקה וחצי. לצערי, לא ענית לי על הנושא המרכזי שהוא: בניית מאות יחידות דיור, בנייה תקציבית לחרדים בלבד. אתה לא תוכל להיקלט בתוך זה, כי אתה "ש"ס". אתה מבין?

סגן שר הביטחון ס' שלום:

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת כבל – – –

איתן כבל (העבודה):

המפד"ל לא יכולים להיכלל בזה, כי להם יש טלוויזיה בבתיהם. אני אומר זאת בפירוש, על הנושא המרכזי, שמדינת ישראל אומרת היום: יש לי מצוקה תקציבית. אני מוציאה מאות מיליוני דולרים עבור אוכלוסייה מאוד מוגדרת. שים לב – 50 שקל לחודש.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת איתן כבל, אולי מוטב שתלמד שכאשר אני עונה על הצעה לסדר-היום, הצעה דחופה, אני עונה על ההצעה הדחופה שמוגשת. על אותה הצעה, שזכית לקבל בה דחיפות, דיברת דקה וחצי, כמו שאתה אומר, ואחרי זה דיברת בכלל על דברים אחרים.

איתן כבל (העבודה):

לא דברים אחרים. זה ההסכם.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

תן לי רגע. כאשר אני מדבר, אני מדבר על מה שאתה מעלה. אתה דיברת על כך שיש הסכמים והם לא גלויים, ולגבי כל הדברים האלה אני עניתי לך.

איתן כבל (העבודה):

יש לך מצוקה. קיימת אצלך מצוקה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

לגבי הדברים האחרים, אתה תעלה אותם בצורה מסודרת ותקבל, כרגיל, תשובה מסודרת.

מאחר שהיינו נדיבים אליו, מאחר שיש בקשה של חבר הכנסת גפני, והיום אני במצב של נדיבות רבה, אני אבקש מחבר הכנסת כבל להסתפק בדברי. אם הוא לא יסתפק, תהיינה שתי אפשרויות –

איתן כבל (העבודה):

למכור את המדינה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

— – להסיר, כמו שכבר ביקש חבר הכנסת אחמד סעד – –

משה גפני (יהדות התורה):

דהאמשה.

סגן שר הביטחון ס' שלום:

חבר הכנסת עבד-אלמלכ דהאמשה, שהוא אחד הפורים כאן בכנסת – משקיע עבודה רבה. חבר הכנסת גפני יבקש להעביר לוועדה.

היו"ר נ' חזן:

אדוני, תודה רבה לך.

קודם אעיר הערה: ההצעה הדחופה של חבר הכנסת כבל מתייחסת גם לפרוצדורה וגם למהות ההסכם. באיזה מקום התייחסת לפרוצדורה ולא למהות.

איתן כבל (העבודה):

היתה לו מצוקה.

היו"ר נ' חזן:

אני חושבת שעל זה קבל חבר הכנסת כבל.

חבר הכנסת כבל, אתה מסתפק בדברי סגן השר?

איתן כבל (העבודה):

בפירוש לא.

הי"ר נ' חזן:

בפירוש לא. אם כך, חבר הכנסת דהאמשה מבקש להסיר את הצעתך.

משה גפני (יהדות התורה):

לא. הוא מבקש להעביר לוועדה.

הי"ר נ' חזן:

לא, אדוני. הוא מבקש להסיר.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מבקש להסיר.

הי"ר נ' חזן:

הוא ביקש להסיר.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

לדעתי, היא יודעת יותר טוב.

הי"ר נ' חזן:

אתה יכול להמשיך להתווכח אתי, אבל במקרה זה אתה לא צודק. אחרת, כל – – –

משה גפני (יהדות התורה):

לא. ניסיתי לשכנע אותו להתחלק.

הי"ר נ' חזן:

אבל מסתבר שהוא לא רצה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לדבר לגופם של דברים. עיני אינה צרה במגזר החרדי, שהוא, כעדותו של חברי, חבר הכנסת כבל, המגזר שסובל ממצוקת דיור חמורה ביותר לאחר המגזר הערבי. אני רוצה לומר: מתי יגיע הזמן לא שלעריבים יעשה הסדר מיוחד ויבנו להם דירות וייתנו להם שיכונים ב-50 שקל לחודש, אלא שיכירו בלגיטימציה של קיומם. אנחנו סובלים מזה שלא מכירים בנו במדינה הזאת.

בנימין אלון (מולדת):

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

עשרות יישובים בנגב ובגליל נמצאים כאילו מחוץ לתחום – הם באוויר, הם מחוץ למדינה; הם גם על הקרקע. מתי יגיע הזמן שמדינת ישראל הדמוקרטית, חבר הכנסת אלון, מדינת ישראל הנאורה –

בנימין אלון (מולדת):

בממשלה הקודמת היה לכם – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

– – בשנת ה-50 לקיומה תשים סוף-סוף לב ואכן תיגש באומץ לפתרון הבעיה של קיום האזרחים הערבים במדינה הזאת בצורה מינימלית לפחות? תודה רבה.

הי"ר נ' חזן:

תודה לך. חבר הכנסת גפני מאוד מעוניין בדיון בוועדה בנושא הצעתו של חבר הכנסת כבל.

משה גפני (יהדות התורה):

לא. די שזה כך, ואת לא צריכה לזרות לי מלח על הפצעים. זה בסדר, זה בשביל הפרוצדורה.

גברתי היושבת-ראש, אני חבר בסיעת יהדות התורה. אני אינני מכיר הסכם כזה. אני מכיר הסכמים שנחתמו ונכתבו, והכול בסדר עם ראש הממשלה, וגם מה שנחתם לא קיים.

איתן כבל (העבודה):

— — — לא עם הפלג — — —

משה גפני (יהדות התורה):

עם כל הפלגים.

לכן, אני מציע קודם כול לחבר הכנסת דהאמשה: אל תרוץ מהר לדירות לחרדים, כיוון שכמו שיש כל הסכם — — —

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

משה גפני (יהדות התורה):

מה שלא כתוב ודאי שאין. אני רוצה להגיד מלה אחת, ובגלל זה אני מציע לקיים דיון בוועדה. חבר הכנסת כבל, ארבע שנים היתה המפלגה שלך בשלטון. ארבע שנים אתה אמרת שיש מצוקת דיור של הציבור החרדי, ואתה מכיר את זה היטב. דירה אחת הממשלה הקודמת לא בנתה לחרדים. אחת.

אופיר פינס-פז (העבודה):

שקרן. אתה שקרן.

איתן כבל (העבודה):

אני כופר.

משה גפני (יהדות התורה):

אתה יכול לכפור עד מחר. אתה יודע שהממשלה הקודמת לא בנתה דירה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת פינס.

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת כבל, זו זכות הדיבור שלי. יתירה מזו, אתה יודע שמנהלת מחוז ירושלים במשרד השיכון כתבה בחוזר על בית-שמש: "לא לחרדים", ועל זה אנחנו הגשנו אי-אמון. אתה יודע – אתה היית במשרד השיכון. זו הפעם האחת והיחידה שהיתה הוראה ממשלתית של מנהלת מחוז במשרד השיכון נגד ציבור מוגדר. אתה מעלה היום הצעה – – –

איתן כבל (העבודה):

— — —

משה גפני (יהדות התורה):

אתה יודע מה? אני מכיר את הציבור החרדי כמוך. אני לא רואה את הפתרון של מצוקת הדיור. אני לא רואה את הבנייה. אני לא רואה הסכם.

רן כהן (מרצ):

— — — זה לא בלתי לגיטימי.

משה גפני (יהדות התורה):

אבל הממשלה הקודמת לא בנתה דירה אחת. חבר הכנסת כבל, אני לא רואה – – –

איתן כבל (העבודה):

— — —

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת כבל. חבר הכנסת גפני, תם זמנך.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מסיים. אני מודיע, באופן חד-משמעי: גם ההסכמים הכתובים והחתומים, שהונחו לעין כול, לא מכובדים. קל וחומר מה שאין בהסכם. וחבל שהעלית את העניין הזה. אבל אני מוכן לדון בוועדה על מצוקת הדיור של הציבור החרדי.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה לך.

חבר הכנסת כבל, איזו ועדה?

איתן כבל (העבודה):

ביקורת.

היו"ר נ' חזן:

אתה מוכן להעביר לדיון בוועדה לביקורת המדינה? אם כן, חברי הכנסת – – –

רנ כהן (מרצ):

ברכס-שועפאט – – –

נסים דהן (ש"ס):

הממשלה בנתה?

משה גפני (יהדות התורה):

הממשלה הזאת.

רן כהן (מרצ):

מה אתה מדבר? – – – אבן אחת לא היתה שם.

קריאות:

– – –

היו"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ומי נגד העברה של הצעתו של חבר הכנסת לדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה?

רן כהן (מרצ):

איך קם מתחם שועפאט?

היו"ר ל' חזן:

חברי הכנסת. חבר הכנסת כהן, אנחנו בהצבעה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 3

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת כהן, שכחת להצביע. אני אוסיף את קולך, אף-על-פי שנזפתי בכך בצדק – –

רן כהן (מרצ):

אני מתנצל.

היו"ר נ' חזן:

– – על כך שאתה מדבר בזמן הצבעה.

חברי הכנסת, רוב של חמישה בעד ושלושה מתנגדים, ואני קובעת שהנושא מועבר לדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

אל תצעקו בזמן ההצבעות. זה יקל.

משה גפני (יהדות התורה):

– – –

איתן כבל (העבודה):

– – –

רן כהן (מרצ):

על מה אתה מדבר? זה הרי מחולק בין גילדות. עדות המזרח – – – העיפו אותם משם.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

רן כהן (מרצ):

— — —

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת רן כהן וחבר הכנסת גפני, את שניכם אני קוראת לסדר פעם ראשונה, ואני אקרא אתכם לסדר פעם שנייה. חבל שאתם לא מקשיבים לי.

משה גפני (יהדות התורה):

כולם אומרים שיש לנו – – –

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת גפני, אני קוראת אותך לסדר פעם שנייה.

משה גפני (יהדות התורה):

פעם שנייה?

היו"ר ב' חזן:

כן, מפני שבפעם הראשונה היית כל כך עסוק בצעקות שלא שמעת שאני קוראת אותך לסדר פעם ראשונה. אני מאוד מבקשת – אני מנסה לעבור לסעיף אחר בסדר-היום. זהו סעיף שהוא גם כואב.

הצעות לסדר-היום

הפיגוע בירושלים שבו נרצח תלמיד ישיבה

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, הסעיף הבא בסדר-היום – הצעות דחופות לסדר-היום מס' 3302, 3303, 3305, 3306, 3315, 3316, 3334, 3366 ו-3373, בנושא: הפיגוע בירושלים שבו נרצח תלמיד ישיבה. יש הרבה מאוד מציעים, וראשון הנואמים הוא חבר הכנסת אבנר חי שאקי; אחריו – חבר הכנסת רן כהן. חברי הכנסת, מדובר בהצעות דחופות. ישיב על ההצעות השר לביטחון פנים.

רן כהן (מרצ):

איפה הוא?

היו"ר נ' חזן:

הוא מייד עולה. חבר הכנסת שאקי, בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, הרצח המתועב של בן הישיבה גבריאל הירשברג, זיכרונו לברכה, השם ייקום דמו, בירושלים, לא רחוק מהישיבה שלו, היה אחד ממעשי הרצח הנתעבים ביותר שאירעו בשנים האחרונות. תלמיד שחזר מלימודיו למקום הלינה שלו – ארבו לו בפניה ורצחו אותו בצורה אכזרית.

קודם כול, אני רוצה להביע את השתתפותי העמוקה בצער המשפחה, בצער האח, אלי, ובצער הישיבה "עטרת כוהנים", שהוא היה אחד מהתלמידים המובהקים והמסורים.

הרצח הנתעב הזה במזרח-ירושלים הוכיח פעם נוספת למי שזקוק להוכחה, שעל ממשלת ישראל להגביר את נוכחותה וגודלה של האוכלוסייה היהודית במזרח-ירושלים וכי יש צורך בבנייה מסיבית במזרח-ירושלים. וכן, יש צורך בהגברת הביטחון בעיר. טוב עשה השר לביטחון פנים, שהקים ליד מקום הרצח תחנת משטרה, כדי להפגין ולהוכיח את ריבונות ישראל בירושלים כולה, על כל חלקיה.

ישיבת "עטרת כוהנים" וראשה, הרב אבינר, ראויים לכל ההוקרה והתשבחות, על שבעצם נוכחותם, ישיבתם ולימודיהם במקום, הם מחזירים יום-יום ושעה-שעה למזרח-ירושלים חיים יהודיים תוססים, חיים של תורה ושל לימוד תורה, ובכך הם ממשיכים מסורת מפוארת של ישיבות, כוללים, בתי-כנסת, מוסדות תורה ומוסדות חסד יהודיים שפעלו במזרח-ירושלים ובירושלים כולה במשך כל הדורות.

על הכנסת והציבור הישראלי כולו לדעת, כי הבחורים הנפלאים הלומדים בישיבת "עטרת כוהנים" הם ממיטב הנוער המפואר של ישראל, נוער המקדיש עצמו להתעמקות בלימוד התורה ברמה הגבוהה ביותר, ותוך כדי כך מקדש שם שמים. בזה שהוא מפגין בעצם נוכחותו ולימודיו במקום כיהודי, רואים בירושלים עיר מאוחדת בריבונות ישראלית לנצח נצחים, מקדש מלך, עיר מלוכה.

על ביצוע הרצח הנתעב הזה הקלה בין השאר עובדת העדר התאורה ההולמת בלילות במקום הרצח ובסביבתו, כפי שלמדתי מביקורי שם עם חברי. אדוני השר, שאומרים לי כי הוא באזור, הגיעה העת – ממשלת ישראל הנוכחית, מחויבת לשלמות ירושלים ולאחדותה, הן מכוח חוק-יסוד: ירושלים והן מכוח קווי היסוד של כל ממשלות ישראל בעבר, ושלה בכללן; היא מחויבת לשלמותה, לאחדותה, לחיזוקה ולביסוסה של ירושלים, ועליה ליישם את המדיניות הזאת בכמה צורות: קודם כול בנייה יהודית מסיבית ואינטנסיבית בכל רחבי העיר, ובכלל זה במזרח-ירושלים – –

הי"ר נ' חזן:

חבר הכנסת שאקי, בבקשה לסיים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני כבר מסיים.

– – חיזוק הביטחון והשמירה על היהודים החיים שם והמבקרים שם; סגירת המוסדות השלטוניים של הרשות הפלסטינית ובראשם ה"אוריינט האוס"; מיגור כל פעילות של כביכול שוטרים ואנשי ביטחון פלסטינים בבירת ישראל, תוך הפרת ריבונותה של ישראל במקום; מניעת כל אפשרות של קיום מפקד אוכלוסין פלסטיני במזרח-ירושלים; בנייה מיידית ומסיבית בהר-חומה; הקמת יישוב יהודי בהר-הזיתים – ראס אל-עמוד; סיוע ליחידים ולמוסדות יהודיים דוגמת ישיבת "עטרת כוהנים" – –

הי"ר נ' חזן:

חבר הכנסת שאקי, בבקשה לסיים, רשימת הדוברים ארוכה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

– – וכל אלה הרוצים לפתח את מזרח-ירושלים.

ברור כי צדקו הרב ביגון והרב אבינר, שני מוריו ורבותיו של הנרצח, מחנכים דגולים ותלמידי חכמים מובהקים, אשר תיארו אותו כצדיק תמים וכגיבור אמיתי, כאוהב עמו וארצו, הרואה את ירושלים עיר

הקודש כעיר הנצח של עמנו. ברור שמי שמחזק את ירושלים, מחזק את כל עם ישראל, מחזק את כל מדינת ישראל.

למרצחים השפלים ולמסיתים שלהם נאמר: יבוא קץ למעשי התועבה שלכם. לא תצליחו לשבור את רוחו של העם הזה, המאמין כי ירושלים היתה ונשארה עיר יהודית, עם כבוד לאוכלוסייה הערבית. אבל זו עיר בירתו של עם ישראל ושל עם ישראל בלבד. תשובתנו מעל במת הכנסת למרצחים – – –

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת שאקי, באמת ביקשתי ממך לסיים עוד לפני שתי דקות.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

לפעמים את ליברלית קצת יותר. הנושא כל כך כאוב.

היו"ר נ' חזן:

ולכן הייתי אתך ליברלית. אני מבקשת.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גם כשאת מדברת, את מבקשת ליברליות מאלה שיושבים בראש. עוד חצי דקה. אני מדבר מתוך כאב עצום על מותו של האיש ששמעתי עליו נסים ונפלאות.

לא תצליחו, רוצחים מתועבים ושולחים באשר הם, לפגוע בריבונות ישראל בירושלים. ירושלים על כל חלקיה היתה, הווה ותהיה לעולמים בירתו השלמה והמאוחדת של עמנו. וישיבת "עטרת כוהנים" ראויה לברכת העם כולו, ברכות חזק ואמץ. עוד יקומו מוסדות תורה ותרבות שם, והם יהפכו את מזרח-ירושלים למקום שוקק חיים יהודיים כבעבר.

היו"ר נ' חזן:

תודה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

בבקשה, אם זה כל כך מפריע, אני מסתפק בזאת.

הי"ר נ' חזן:

תודה. חברי הכנסת, אני לא שוטר, יש חוקים וכללים מאוד ברורים לגבי הצעות דחופות. אתם תמיד מקשים, אבל באיזה מקום אני חושבת שזה לא במקום כלל להעיר ליושב-ראש – במקרה זה ליושבת-ראש שעושה את תפקידה נאמנה. יש שמונה מציעים הצעות לסדר-היום, אם כל אחד מכפיל את הזמן נשב כאן עד 22:00, וזה לא מקובל עלי. אני מבקשת להתחשב בכך שיש תקנון מאוד ברור בעניין הצעות דחופות לסדר-היום. אם אתם לא מסתפקים בכך, תשנו את התקנון, אבל אל תאשימו את מי שמגן עליו.

בנימין אלון (מולדת):

נשארו מעט נושאים.

הי"ר נ' חזן:

תודה רבה לך, חבר הכנסת אלון. אם אתה רוצה, כאשר תעלה תעיר לי. חבר הכנסת רן כהן, ואחריו – חבר הכנסת אופיר פינס.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, השר לביטחון פנים שאיננו, חברות וחברי כנסת, אסון גדול, רצח נתעב ושפל שנעשה בידי טרוריסט חלאת אדם, קרה לפני שבוע בירושלים, וכולנו מזועזעים והמומים מהירצחו של האברך גבריאל הירשברג, זכרו לברכה, ומאחלים בריאות שלמה לבנימין דיל, שנפצע קשה באותו אירוע שנעשה בידי מרצח נתעב.

גברתי היושבת-ראש, נדמה לי ששני דברים חייבים להיאמר כבר בהתחלה, והאחד הוא שיש סכנה אמיתית לעליית המתח וההתלקחות בירושלים, ואנחנו חייבים לעשות הכול כדי שירושלים לא תהיה נתונה בידי מרצחים שפלים, ולכן אותה חוליה של רוצחים שרצחה את הירשברג, זכרו לברכה, חייבת להיתפס מייד ולהיענש בכל הכוח שעומד לרשותנו, כדי למנוע אסונות נוספים שייעשו בירושלים.

הדבר השני שאני רוצה לומר – אני חושב, גברתי היושבת-ראש, שלא סוד הוא שהתנגדנו לשיבה הזאת בלב-בלב של ירושלים הערבית. תראו, אותם אברכים שהיום אחרי האסון הנורא מאוד קשה לדבר עליהם, לומדים ברחוב אל-ואד ברובע המוסלמי. הם הלכו בדרך בתום לב, כאשר מרצח שפל ונאלח ארב להם בדרךם למקום מגוריהם בבית-הנכס ברחוב ג'בשה.

בנימין אלון (מולדת):

תיירים לא דקרו שם?

רן כהן (מרצ):

גם תיירים. חבר הכנסת אלון, דבר על חשבון זמנך. מאחר שהיושבת-ראש מנסה להגיע לסדר מבחינת הזמנים, תן לי, בבקשה, לומר את דברי.

הם הולכים בדרך לרחוב ג'בשה ברובע הנוצרי. אנחנו, חבר הכנסת אלון, חלקנו על ההתיישבות הזאת בלב הרובע המוסלמי ובלב הרובע הנוצרי, כפי שהיינו מתנגדים לישיבה של פלסטינים בלב הרובע היהודי. משום שההפרדה הזאת היא הפרדה מייצבת. רצו להפריע כאן לשלווה הזאת. אנחנו באמת אומרים שאיננו רוצים להתגרות, ולא ליצור את הפרובוקציה הזאת שיכולה לגרום לאסון.

האמן לי, מאוד קשה לי לדבר היום, ולבי שותת דם, אחרי אירוע כל כך נורא ואיום. אבל אני חייב לומר את זה היום, כי אני רואה מה קורה. הרי בעקבות האסון הנורא הזה, מה כבר באים ואומרים? – בואו נסיף עוד 18 משפחות, נשתלט על עוד כמה בתים, נכניס לשם עוד תלמידי ישיבות. יושבים שם אברכים שלא יודעים אפילו להגן על עצמם, שלא שירתו בצבא, שאינם נושאי נשק.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, לא.

רן כהן (מרצ):

חלקם. אני מציע לך ללמוד את הדברים. במקרה זה, הנרצח וחברו סיימו שירות צבאי. הירשברג, זכרו לברכה, היה בגולני, וחברו דיל, ייבדל לחיים ארוכים, שירת, אבל אנא – יש שם גם כאלה.

והדבר האחרון, רבותי, בואו ניזהר מן הלהג וההתלהמות. אני מבין שכאשר באים לאסון ולטקס, אומרים גם דברי נחמה וגם דברי עידוד. אבל אני רואה, ראש הממשלה אומר: אתם היתד בירושלים. בירושלים, מי שהוא היתד הם כל תושבי ירושלים שבאו לגור בה, ולא דווקא בלב הרובע המוסלמי. ואולמרט אומר: אתם לוחמים בשדה הקרב של ירושלים. אולי אולמרט משתגע להפוך את ירושלים לשדה קרב, והוא זקוק לחיילים. והדבר האחרון שנתינה אומר להם: אנו מתחזקים ומתחשלים. רבותי, צריך להיזהר. מה, אנחנו רוצים להירצח כדי להתחזק ולהתחשל? אנא, ירושלים צריכה להיות עיר של שלום, לא עיר של התגרויות ולא עיר של מרצחים. את המרצחים צריך לעקור מתוכה. תודה רבה.

היו"ר נ' חזן:

תודה. חבר הכנסת אופיר פינס, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני לא מבין איפה השר המשיב. זה לא בסדר.

היו"ר נ' חזן:

הוא אמור לעלות. כך נמסר לי.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני לא חושד בו שהנושא לא חשוב לו, אבל זה לא בסדר שהוא לא פה.

היו"ר נ' חזן:

הרי זו לא הפעם הראשונה, אדוני.

משה גפני (יהדות התורה):

— — —

אופיר פינס-פז (העבודה):

זה גם נושא חשוב, ואני יודע שהוא גם חשוב לשר, אבל הוא צריך לשמוע את הדוברים אם הוא רוצה להשיב.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת גפני, אני מעירה כמעט כל פעם, כפי שידוע לך. זה באמת לא בסדר. אנחנו שלחנו עוד הפעם את הסדרן וביקשנו עכשיו שהשר יגיע. זה נושא חשוב מאוד.

אופיר פינס-פז (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, ברשותך, אני רוצה להתחיל ולומר, ראשית, שהרצח הנפשע, הפיגוע החבלני הזה, זעזע את כולנו, ואני מביע תקווה שהמרצחים ייתפסו מהר ככל שאפשר.

אתמול ביקרתי ביקור תנחומים אצל המשפחה, משפחה הונגרית, שהבן שלה עלה לארץ, חזר בתשובה, משפחה נפלאה שנושאת את כאבה בצורה אמיצה – –

היו"ר נ' חזן:

באצילות.

אופיר פינס-פז (העבודה):

– – באצילות, ואני גם מקווה שהם יעלו לארץ, ויש לכך בהחלט סיכוי ותקווה.

אבל, גברתי היושבת-ראש, הזעם והכאב של כולנו לא צריכים להביא אותנו למעשים שרק יחמירו את המצב. לצערי, התגובות הספונטניות של שרי הממשלה היו תגובות שאני לא ציפיתי להן – לא התגובה של סגן שר הבינוי והשיכון, שישר ניסה להכפיל ולשלש את תקציב האבטחה של משרדו, כשזה בכלל לא קשור למשרדו וזה צריך לצאת ממשרדו; לא התגובה של ראש הממשלה, שנענה לפנייתם של אנשי "עטרת כוהנים" לקבל עוד אישורי בנייה ברובע המוסלמי; וודאי שלא תגובתו של השר לאיכות הסביבה ושר החקלאות, רב-אלוף במילואים רפאל איתן, שהציע להפוך, רחמנא ליצלין, את אנשי הישיבה ליחידה צבאית שתילחם ברובע המוסלמי. זו הצעתו מאתמול.

אני מציע לשר איתן, אם הוא זקוק לכך, לקחת כדורי הרגעה, ואליום או משהו אחר, לפני שהוא משחרר הצהרות לא אחראיות לתקשורת. אני חושב שההצהרות הלוחמניות של ראש הממשלה ושל השרים רק מחמירות את המצב הביטחוני בירושלים, ואני רוצה להזכיר לכם, שעוד אדם נדקר, לצערנו, אחרי הפיגוע.

חיזוקה של ירושלים לא יהיה על-ידי שיגורן של הצעות מהסוג הזה לחלל האוויר, אלא על-ידי מדיניות שקולה, אחראית ומתונה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

– – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

חלילה.

ואינני יכול אלא לבקש מראש הממשלה, מהשרים ומראש עיריית ירושלים, שיחדלו ממדיניותם ליישב את הרובע המוסלמי בירושלים. זו שגיאה, זו התגרות, זו פרובוקציה. אין לעניין הזה דבר עם שמירת ירושלים כעיר אחת, בירתה של מדינת ישראל; שום דבר. יש בזה הכול כדי לפורר את ירושלים, כדי לעורר מדנים וריבים בירושלים, כדי לפגוע באחדותה של ירושלים – וקל מאוד להדליק היום את ירושלים. כל ניצוץ הכי קטן מדליק את ירושלים. ההצהרה של השר איתן מדליקה את ירושלים, לא תורמת לביטחונה של ירושלים. אני אומר זאת כאן עכשיו, כשהוא הגיע.

נסים דהן (ש"ס):

מה הוא אמר?

אופיר פינס-פז (העבודה):

הוא הציע לתת נשק ולהפוך את "עטרת כוהנים" ליחידה צבאית ברובע המוסלמי. בושה וחרפה, בושה וחרפה, חוסר אחריות. והיום, כשאנו מצויים בירושלים באמת על חוט השערה, וכדי להגיע למצב שירושלים אכן תשמש עיר שלום, עיר מאוחדת, עיר בריבונות ישראל, עיר שכולנו נוכל לחיות בה – זה הדבר האחרון שצריך לעשותו.

ולכן אני מציע לכולנו התאפקות. הטרור – צריך להשמיד אותו, צריך לגדוע אותו, אבל צריך להתאפק בתגובות ולא להחריף את המצב באמצעותן.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אופיר פינס-פז ומזמינה את חבר הכנסת טלב אלסאנע, ואחריו – חבר הכנסת סעד.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, בתחילת דברי אני רוצה לגנות את הפיגוע, ואני רוצה להדגיש שאת הסכסוך ואת הוויכוח לא ניתן לפתור על-ידי מעשי רצח או רצח נגדי. אבל לכולנו צריך להיות ברור, שהבעיה איננה נוכחות יהודים ומוסלמים, או יהודים וערבים. היסטורית, כל הזמן חיו יהודים וערבים באחוזה ובשכנות טובה בירושלים המזרחית, וזה לא היה, לא בזכות "עטרת כוהנים" ולא בזכות הצהרותיו הטיפשיות והמעוותות של רפאל איתן, אלא בגלל הערכים, ערכי השכנות

הטובה והאמונה המשותפת וההכרה ההדדית שירושלים קדושה גם ליהודים וגם למוסלמים, וכל אחד כיבד את זכות האחר להתפלל לקדוש-ברוך-הוא וכיבד את המקומות הקדושים גם לצד האחר.

אבל השאלה הנשאלת היא, האם אותה התנחלות בלב לבה של ירושלים המזרחית, בשכונה המוסלמית, באה מתוך מצוקת דיור? האם היא תורמת לשכנות טובה? האם זה מגביר את תחושת הכבוד ההדדי? ודאי שלא. אותם גורמים קיצוניים, פרובוקטיביים, מ"עטרת כוהנים" שנכנסו לתוך השכונה – כל המטרה שלהם להתגרות ולפגוע במוסלמים באותו אזור. אנחנו סיירנו בשכונה המוסלמית ושמענו מאותם אנשים איך הם יורקים על השכנים שלהם ואיך הם משתינים מהמרפסות, איך הם מתעללים ואיך אנשים רוצים להתייחס אליהם מצד שני.

בנימין אלון (מולדת):

ממי שמעת?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כשסיירנו אני שמעתי בתוך השוק איך אנשים פוגעים.

בנימין אלון (מולדת):

הייתי אתך – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אתה הלכת, ואני עמדתי ליד אנשים בשוק ושאלתי, ואתה מוזמן לבוא ולשמוע בעצמך.

האם אותם אנשים סובלים מאהבת יתר לערבים? ודאי שלא.

בנימין אלון (מולדת):

– – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לדעתי, אילו היה מדובר באנשים שפויים, באנשים שמעוניינים בשכנות, לא היתה בעיה. אבל אלה אנשים שכל הנוכחות שלהם שם היא פרובוקטיבית, ולכן, לדעתי, אין להם מה לעשות שם. נוכחותן של הישיבות האלה, של ההתנחלויות האלה בלב-לבה של ירושלים המזרחית, ששייכת לעם הפלסטיני, שהיא חלק מהשטחים שנכבשו בשנת 1967 – היא נוכחות פרובוקטיבית, מיותרת, מזיקה ומסוכנת.

חבר הכנסת אבנר שאקי עלה לכאן ואמר שאלה נציגים של היהדות. אותם מתנחלים קיצוניים, פרובוקטיביים, הם נציגי היהודים והיהדות? אם אלה הסמל היהודי, סמל היהדות, זה אומר, לדעתי, שאין אפשרות לדו-קיום. אותם אנשים – כל המטרה שלהם, כל התכלית שלהם היא לא תפילה ולא דת ולא שום דבר. הם יכולים להתפלל לאלוהים בכל מקום. אלוהים נמצא בכל מקום, ולא בהכרח בשכונה המוסלמית בירושלים המזרחית. לכן הם לא עושים זאת מתוך אמונה דתית, אלא מתוך אמונה משיחית, שיש להתגרות, לרדוף, להתנקם ולפגוע באותם אנשים שמתגוררים בירושלים המזרחית.

הי"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אלסאנע, משפט מסכם.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

גברתי, אני משתדל לסיים במשפט אחרון.

רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לומר, שמשנת 1967 נהגו ממשלות ישראל מדיניות מפלה, מקפחת, כלפי האוכלוסייה הערבית בירושלים המזרחית, ולכן שוללים מהם אזרחות על מנת לגרש אותם, ולא מאפשרים להם לבנות, על מנת ליצור צפיפות אוכלוסייה, והדבר הזה פוגע מאוד בכל ניסיון ליצור מערכת יחסים תקינה.

יש, לדעתי, שני גורמים מסוכנים במצב הקיים בירושלים: האחד, אותה התנהגות של גורמים קיצוניים תחת מעטה של דת, והם רחוקים, לדעתי, מרחק שמים וארץ מכל ערכי הדת; והדבר השני, המדיניות המפלה והמקפחת כלפי האוכלוסייה הערבית, מדיניות שצריך לתקן אותה.

הי"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת טלב אלסאנע, ומזמינה את חבר הכנסת אחמד סעד. אחריו – חבר הכנסת בנימין אלון.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, לא אחת הבענו מעל הדוכן הזה, סיעתי ואני, את העמדה הברורה שלנו, שאנחנו מגנים בתוקף הריגת אנשים חפים מפשע, יהודים או ערבים.

לצד הגינוי והצער, מוכרחים גם להגיד כמה דברים פוליטיים ברורים. הממשל האמריקני, לנוכח הביקורת שלו על מדיניות ראש הממשלה נתניהו והממשלה שלו, ובמיוחד בעניין ההתנחלות, עיבד לו לאחרונה מושג חדש – הוא קורא שלא לנקוט מעשים פרובוקטיביים, והוא מתכוון למעשים חד-צדדיים בעניין ההתנחלות.

אני רוצה להזהיר, שהצהרות שהיו בשבוע שעבר, ליישב 18 משפחות מהזרם הלאומני כתגובה על הרצח, מהוות התגרות ופרובוקציה שלא יביאו לא ליציבות ולא לביטחון בירושלים.

אני רוצה להדגיש, שהצהרת ראש הממשלה בשכונת הרצח, במקום שהיה הרצח, על עיבוי התנחלות – היא פרובוקציה, היא התגרות; היא פרובוקציה לא רק כלפי השלום, אלא התגרות בגישה האמריקנית כלפי ההתנחלות.

ההתנחלות בירושלים המזרחית והקבוצות הדתיות הלאומניות שחיות שם מהוות התגרות, פרובוקציה מתמדת. כל הנוכחות שלהן, אם זה בשכונה המוסלמית ואם בשכונה הנוצרית, ההתגרות, הגזענות, נישול מהבתיים, ההתנשאות – כל אלה לא משרתים את עניין הביטחון ולא את היציבות במזרח העיר. להיפך, ממעשים אלה סובלים הפלסטינים בני מזרח-ירושלים, סובלים מתלמידי הישיבות והטרנספריסטים האלה כבר שנים.

זה לא סוד. אני קורא מכאן לסילוקם של אנשי ישיבת "עטרת כוהנים" מהעיר המזרחית ולעצירה מוחלטת של מפעל ההתנחלות והקולוניזציה בבירה העתידית של המדינה הפלסטינית. תודה רבה.

הי"ר נ' חזן:

אני מודה לך, ומזמינה את חבר הכנסת בני אלון. אני בספק רב – חבר הכנסת צוקר, ואחריו – חבר הכנסת נסים דהן. אני מבקשת לקרוא לשר לביטחון פנים. אני פשוט לא מבינה מדוע הוא איננו, אחרי שהוא הודיע מפורשות שיגיע להשיב על ההצעות לסדר-היום.

רן כהן (מרצ):

עם כל הכבוד, זאת ממש שערורייה שהוא לא כאן.

הי"ר נ' חזן:

הדיון נמשך כבר למעלה מחצי שעה.

בנימין אלון (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כשם שאינני מאמין לחבר הכנסת טלב אלסאנע שמישהו אמר לו שיהודים מירושלים, מאנשי "עטרת כוהנים", שפכו זבל על ערבי, כי אני מכיר אותם וחייתי אתם ואני יודע כמה זה שקר וכזב, כך גם אינני מאמין לגינוי שלו. שקר הגינוי שלו, שקר הסיפורים שלו – הייתי אתו בסיור שהוא מתאר שבו זה נאמר, אבל אינני זקוק לגינוי שלו וגם אינני זקוק לגינוי של ערפאת. גם גבי הירשברג לא זקוק לגינוי שלו.

גבריאלי הירשברג עלה מהונגריה, סיים שלוש שנים בגולני; הוא בא ממשפחה עם שורשים דתיים של קשר לישראל; הוא למד תורה, חי בירושלים, האמין בקיבוץ גלויות, לחם לקיבוץ גלויות, האמין בבניין ירושלים, נהרג תוך כדי בניין ירושלים, והוא לא זקוק לטלב אלסאנע. לא הרצל זקוק לו ולא הבניין הזה זקוק לו. איננו זקוקים לאישור שלו לא לבניין ירושלים ולא לקיבוץ גלויות.

אני מכיר את השיטה הזאת של העלאת נושא ברמה המדינית, וכשזה נתקע, לזרז אותו בגרילה. רבותי, זו פעם ראשונה בהרבה שנים של מארב נשק חם בבירת ישראל – זה הנושא. רבותי, עם הדעות השונות ממני – מכובדי, גברתי היושבת-ראש, אדוני חבר הכנסת רן כהן – עם כל הכבוד, אבל באמת זה הנושא. אני יודע שיש בינינו מחלוקת היכן ליישב בירושלים והיכן לא, ואני מכבד את המחלוקת, אבל פיגוע בנשק חם ממארב – ונאמר לנו באותו סיור של ועדת הפנים, שיכול להיות שהם בכלל ציפו לחיילים, וזה לא היה משנה להם. הנושא כרגע הוא לא – איך מיישבים בשכונה זו או בשכונה אחרת. הנושא הוא, האם אנחנו עומדים בפני אינתיפאדה מזוינת בירושלים, שבה אין מחלוקת ובה שום סגר לא יועיל, לשום שיטה.

רן כהן (מרצ):

בזה פתחתי.

בנימין אלון (מולדת):

ובזה צריך להתרכז, בזה צריך לדון. אני מצר על כך, ואני אולי אקרא כמה שורות ממכתב שהגיע אלי מיואל קטן מקיבוץ שעלבים. הוא כותב למנהל הטלוויזיה ושולח לי העתק. הוא אומר: "אני צופה כעת ב'מבט', פחות מ-20 שעות אחרי פיגוע חמור שאירע בירושלים בירת ישראל; בחור אחד נהרג, אחד פצוע קשה, עדיין נלחם על חייו, ואין מלה על כך במהדורת 'מבט לחדשות' של הטלוויזיה הממלכתית של מדינת ישראל. מדברים על פוליטיקה, על פריימריס, על חנינה בשנת ה-50 – ופיגוע חמור כזה לא מוזכר".

בלי שום קשר לשמאל ולימין, פיגוע בבירת ישראל עם הרוג ופצוע קשה – סליחה, עכשיו השעה 18:00, ועכשיו מתחילים לדון בזה. הייתכן? זה לא קצת יותר חשוב מאשר הנושאים הקודמים? יש כאן טעות בשיקול הדעת. זהו, גמרו את הדיון בנושא – שתי דקות בדיוק. מה קורה כאן? תודה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת בני אלון. אני מזמינה את חבר הכנסת נסים דהן, ואחריו – את חבר הכנסת משה גפני.

רן כהן (מרצ):

אפשר לדעת מה התשובה של השר לביטחון פנים? זה נמשך 45 דקות.

היו"ר נ' חזן:

השר אמור להגיע. חבר הכנסת כהן, תאמין לי שאני כבר הערתי ואמשיך להעיר. לא ייתכן שחבר כנסת שאיננו נמצא באולם המליאה מאבד את תורו, והשר לא מכבד את חברי הכנסת. זה אל"ף-בי"ת של מינהל תקין במשטר דמוקרטי פרלמנטרי, ואי-אפשר לעבור על התנהגות כזאת לסדר-היום.

רן כהן (מרצ):

נושא כזה זועק לשמים.

היו"ר נ' חזן:

אני חושבת שדברי מאוד ברורים, ובמיוחד בנושא כזה. חבר הכנסת דהן, בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, כמו קודמי – גם אני אשלח, בשמי ובשם סיעת ש"ס – עשינו את זה ונעשה זאת שוב – תנחומים למשפחה, משפחת הירשברג היקרה, על הירצח בנם גבריאל; איחולי החלמה מהירה לחברו, שהשם ישלח לו רפואה שלמה במהרה ויחזור לאיתנו.

מורי ורבותי, אני שואל את עצמי, העם הזה רוצה שלום? העם הזה, שהמרצחים השפלים, מוגי הלב, יצאו ממנו, העם הזה באמת רוצה להגיע אתנו לדו-קיום, או שזה רק מס שפתיים לאומות העולם, אבל בפועל אין לו שום כוונות אמיתיות להגיע לדו-קיום ולשלום? מה קורה כאן? עיר הבירה של עם ישראל, השב לארצו אחרי אלפיים שנות גלות, שעליה לכאורה אין מחלוקת בבית הזה – – –

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אתה מאמין שהפלסטינים לא רוצים שלום?

נסים דהן (ש"ס):

איפה זה? איפה השלום שאתה מדבר עליו? מאיפה יצאו הרוצחים השפלים האלה? איפה הם עשו את זה? בשביל מה עשו את זה? למי עשו את זה?

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

— — —

נסים דהן (ש"ס):

את מי הם רצו לשחרר באותו מעשה? את מי רצו לשחרר? רק תגיד לי. שני רוצחים שפלים מחכים באמצע הלילה לבחור צעיר, שבסך הכול הולך לישון. מה הם רצו להשיג?

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

— — —

נסים דהן (ש"ס):

אני אגיד לך מה הם רצו להשיג. תקשיב לי פעם אחת, תהיה יותר חכם. אני אגיד לך מה הם רצו להשיג. הם רצו לערער על הריבונות שלנו בירושלים. הם לא רוצים שלום, כי הם רצחו את מי שהכי הרבה רצה שלום אתם.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

הם לא רוצים שמישהו — — —

נסים דהן (ש"ס):

הם רצחו את מי שהכי הרבה רצה אתם דו-קיום. הוא הלך לגור בתוכם, כי הוא האמין שהוא יכול להיות שכן שלהם ולחיות אתם בדו-קיום.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

רן כהן (מרצ):

תעזוב את זה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אני לא מתווכח עם הרוצחים. על זה אין ויכוח, לא על אלו.

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, מספיק. תודה.

נסים דהן (ש"ס):

חבר הכנסת אחמד סעד, מה קורה כאן? הרי את מי הם רצחו? תחשוב קצת, חבר הכנסת סעד, תחשבו קצת, רבותי, את מי הם רצחו. הם רצחו אדם שהאמין בלב ובנפש בדו-קיום, אחרת הוא לא היה הולך לגור בתוך שכונה ערבית. הוא היה בטוח, שכשהוא הולך לגור שם, הוא יכול לחיות אתם בדו-קיום.

אני סיירתי בשכונה הזאת וראיתי באמת דו-קיום בין השכנים היהודים ובין הערבים, ואת זה הרוצחים השפלים לא רוצים. הם לא רוצים דו-קיום, כי בסך הכול הם גרים בבתיים שהם קנו במיטב כספם. הם לא התנחלו שם במובן שאתה מבין. הם לא גירשו משם אפילו ערבי אחד. הם קנו בתים כמו שעשו אבותינו ואבות אבותינו מדור דור. אנחנו לא באנו לירושלים אתמול, ולא לפני 50 שנה, אלא גם כשירושלים היתה בריבונות של עם אחר, כששלטו פה הטורקים. כל אומות העולם שלטו בירושלים, וגם אז לא פסקה רגל יהודית מירושלים רגע אחד. לא בכוח עשו את זה, לא עשו את זה באלימות, עשו את זה מתוך כבוד הדדי.

דוד המלך היה מלך בירושלים. היה דבר כזה, חבר הכנסת אחמד סעד, דוד מלך ישראל. דוד מלך בירושלים, והוא רצה להרחיב את ההתיישבות בירושלים. כמלך הוא יכול היה לעשות כרצונו, לגרש את התושבים ולהרוג, ולא היתה לו בעיה. אני אקרא מה הוא עשה כשהוא רצה להרחיב את שלטונו.

דוד המלך מחפש שטח להתיישבות, לבנות עליו בית-מקדש. הוא מאתר שטח, והשטח הזה שייך לאדם שקוראים לו ארונה היבوسی. דוד המלך בא אליו וארונה היבوسی שואל: בשביל מה באת, אדוני המלך? והוא עונה לו: באתי לקנות ממך את השטח ששייך לך. מלך ישראל יכול היה בקלות לקחת אותו ללא תמורה. ארונה אומר לו: לא, אדוני המלך. אקרא את הפסוקים: "ויאמר ארונה אל דוד יקח ויעל אדני המלך הטוב בעיניו" – – – "ויאמר המלך אל ארונה לא כי קנו אקנה מאותך במחיר". המלך אומר: אני רוצה לקנות בכסף מלא, אני לא רוצה אלימות, לא רוצה שפיכות דמים, מוכן לשלם כסף, טבין וטקילין, כדי לקנות שטח בירושלים להתיישבות יהודית. זה מה שעשו אלה שיושבים באותה שכונה מוסלמית.

הי"ר נ' חזן:

תודה רבה לחבר הכנסת דהן.

נסים דהן (ש"ס):

חבר הכנסת רן כהן, ראש-פינה לא היתה בלב התיישבות ערבית? תל-חי לא היתה בלב התיישבות ערבית?

הי"ר נ' חזן:

תודה רבה.

נסים דהן (ש"ס):

למה לראשונים היה מותר? כי היו להם ערכים, לחזור ולהתיישב בארץ-ישראל. אותם ערכים מנחים את האנשים האלה. הם רוצים להתיישב בירושלים, לא באלימות, לא בכוח, הם קונים את זה בכסף מלא. מותר להם בארצם לקנות שטחים, ואפילו בירושלים המזרחית.

הי"ר נ' חזן:

חבר הכנסת דהן, ביקשתי שתסיים. אני אדאג שלא יהיה אפשר לשמוע את קולך. חבר הכנסת דהן, תודה רבה. חבר הכנסת דהן, אל תנצל את המיקרופון. אני קוראת אותך לסדר פעם ראשונה ושנייה, בעקבות ההתנהגות הבלתי-נסבלת שלך אחרי שביקשתי שתסיים את דברך.

חבר הכנסת משה גפני, אתה הבא בתור. אחרון הדוברים – חבר הכנסת ריבלין, שאשמח אם הוא יסגור את הפלאפון שלו. תודה.

משה גפני (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני שמח שהגעת לפחות בזמן שאני מדבר, אבל היו חברים נוספים שדיברו קודם. הנושא חמור, ובאמת היינו מעוניינים לדעת את עמדתך ולקבל את האינפורמציה על הפיגוע הרצחני הנורא שהיה בשבוע שעבר.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לשלוח תנחומים למשפחתו של הנרצח גבריאל הירשברג, השם ייקום דמו, ולשלוח איחולי החלמה לפצוע בנימין דיל. הם נפגעו בפיגוע רצחני, ירי מנשק אוטומטי בתוך ירושלים, בתוך העיר העתיקה, בעת שהם עברו-הלכו לתומם ברחוב.

אני סבור, שהמעשה הזה הוא רצח לשם רצח, לשם רצח, והפגיעה היא פגיעה בכול. זו פגיעה גם בערבים שגרים בירושלים. ירי מנשק אוטומטי בתוך יישוב מאוכלס אינו מבחין בין האנשים. אנחנו יודעים את תחילתו, אנחנו לא יודעים את סופו.

אני לא חושב שהיה מן התבונה – אולי שלא במזיד, אולי שלא במכוון אפילו השתמעה איזו הגנה על הרוצחים השפלים והנתעבים הללו.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אתה שמעת ממישהו – – – ?

משה גפני (יהדות התורה):

אני אומר שלא ישתמע מאיש מאתנו. רצח זה רצח, ויהיו סיבותיו אשר יהיו, ויהיו הכוונות של הרוצחים השפלים הללו אשר יהיו.

אני רוצה בהזדמנות הלא-חגיגית והנוראה הזו לומר, שמה שמדריך אותנו היהודים הוא מניעת שפיכות דמים, וצריך לעשות הכול כדי למנוע שפיכות דמים. אנחנו מדברים היום, בלי שום קשר לעניין הזה, על המשך התהליך המדיני, על הפעימה השנייה. אנחנו חייבים לעשות הכול כדי לקדם את התהליך המדיני, לדבר על סידורי ביטחון, לעמוד על סידורי ביטחון, אבל התהליך – אסור שהוא ייעצר, אסור שהוא יעמוד במקום שהוא עומד בו היום. אני חושב שהממשלה צודקת בכך שהיא התחילה לדון בהמשך התהליך המדיני, בפעימה השנייה וביישוב ריכוזים של אוכלוסייה ערבית. אני לא מדבר על אחוזים, ואני לא מדבר על גודל השטח שעליו מדברים, אני מדבר על העיקרון.

העיקרון צריך להיות הפרדה, ואני פונה לחברי הקרובים, גם בישיבת "עטרת כוהנים": צריך לשמור על החיים. יש רוצחים שמסתובבים בקרב האוכלוסייה הערבית גם ביהודה ובשומרון וגם בירושלים,

ואדם צריך לשמור מכל משמר על חייו. זאת איננה גבורה, ואני לא מדבר על המקרה הספציפי הזה, אני מדבר ככלל, כאשר נדלקה נורה אדומה על כל העניין הזה.

יש דברים שהם חשובים מכל דבר אחר. ביהדות השמירה על החיים היא הדבר החשוב ביותר.

בנימין אלון (מולדת):

בשביל זה יש בישראל משטרה ומשמר הגבול.

משה גפני (יהדות התורה):

אני שמח שהשר לביטחון פנים נמצא כאן. האם המשטרה בדקה את עצמה? האם נעשה כל מה שצריך להיעשות כדי לשמור על חיי אדם? האם המשטרה לא היתה ערוכה לזה קודם? האם לא הביאו בחשבון שיכול להיות, ואנחנו יודעים שיש רוצחים שפלים ונתעבים, שמסוגלים לכל דבר, האם הביאו את הדברים האלה בחשבון? והאם בעקבות הפיגוע, הרצח הנורא, השפל והנתעב הזה הסיקה המשטרה מסקנות כדי להגביר את הביטחון? תודה.

היו"ר נ' חזן:

תודה. חבר הכנסת ראובן ריבלין, בבקשה, אחרון הנואמים. אחריו – ישיב השר לביטחון פנים.

חברי הכנסת, משום שהשר לא היה ברוב הדין בנושא מאוד רגיש וחשוב זה, אני קובעת, שבהעדר שר אנחנו נצביע גם על הצעות לסדר-היום שהועלו על-ידי נואמים במליאה ויצאו. הנואמים המתונו לשר ויצאו, ולכן אני אוסיף להצבעות גם חברי כנסת שנאמו ונעדרים, כי לא ייתכן שלא יהיה שיתוף פעולה מלא בין הכנסת לבין הממשלה.

אדוני השר, חשוב מאוד, באמת, ואני מציעה שגם תעביר את המסר הזה לעמיתים, שהשרים יהיו נוכחים באולם המליאה – – –

השר לביטחון פנים א' קהלני:

— — — כדי למנוע פיגוע נוסף, בגלל זה התעכבתי.

היו"ר נ' חזן:

אני מקווה. תודה.

חבר הכנסת ריבלין, בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

אין מנוס מלעסוק בחוק הנורבגי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת בראש, חברי חברי הכנסת, אדוני השר הנכבד, למגינת לבנו, לצערנו, אנו דנים כאן בטרור וברצח. שוב אנו מספידים עלם חמודות שנקטף בדמי ימיו. שוב התמונות מהלווייתו המיותרת של איש צעיר, ושוב תמונות של ההורים השבורים.

כלו כל הסופרלטיבים לתיאור מכת הטרור, הכול כבר נאמר, שודר, הושמע מעל במה זו ומעל במות אחרות. ובכל זאת, אין אנו פטורים מהתייחסות לטרגדיה נוספת זו, לא רק בגלל אסונה הנורא של משפחה ששני בניה עלו לישראל בגפם, התגייסו ליחידות קרביות בצה"ל ופנו אחר כך ללימודים בישיבת "עטרת כוהנים", שבין החומות.

הפעם התרחש אסון, שמיד עם התרחשותו הופנו הזרקורים אל עבר שוטרי הרשות הפלסטינית. אדוני השר, בין שיתגלה שהנשק הרצחני נרשם על-ידי ישראל בטרם נמסר למשטרה הפלסטינית, ובין שיתברר כי לא שוטר פלסטיני הוא הרוצח במקרה זה, הזכיר לנו הפיגוע, כי בלב ירושלים, למעשה קיימים שני ריבוניים. בלב ירושלים, למגינת לבי, קיימים ופועלים אנשי הרשות הפלסטינית באין מפריע כאדונים בבירה בידיעתנו, ואני חרד לומר אולי אף כמעט ברשותנו, ברשות ממשלת ישראל ומשטרת ישראל.

עם זאת, אתמול קיימה שדולת חברי הכנסת למען ירושלים ביקור במזרח העיר, ביקור בחפירות הכותל, ביקור בשכונותיה הצפופות של ירושלים, העתיקות, הוותיקות, באותן שכונות שבהן יושב בעיקר ציבור ערבי, ואני מוכרח לומר, ששיתוף הפעולה, שיסודו בפעילותו הנפלאה של ראש העיר הקודם, טדי קולק, למען שיתוף פעולה בין כל תושבי ואזרחי ירושלים העיר אשר חוברה לה יחדיו, פועל הלכה למעשה בצורה נפלאה.

היינו בראס-אל-עמוד, וראינו שם איך החברה לפיתוח מזרח-ירושלים מרחיבה כבישים בשיתוף פעולה מלא עם תושבי השכונה. עברנו בתוכה כאנשים, כאחים, כבני אותה עיר, מתוך הבנה שאנחנו חיים יחד, שחובתנו לחיות יחד, שנועדנו לחיות יחד, מתוך הבנה שיש צורך לפתח באותן שכונות פיתוח שבמשך מאות שנים לא ניתן להן, והתושבים הכירו את הפיתוח האחר כאשר ירושלים חוברה לה יחדיו וההבדלים בין שני חלקי העיר באו לידי ביטוי כל כך בולט.

יש אפשרות, ואנחנו צריכים למנוע אפשרות שבירושלים יסתובבו פושעים אשר יהרגו על בסיס לאומי אלה את אלה, ואמרתי וציינתי, חבר הכנסת פינס, את הביקור שלנו אתמול בראס-אל-עמוד ואת יכולתנו ללכת שם כבתוך עירנו ובין אחינו, תושבים ערבים בירושלים, למרות מה שאומרים, שיש כאילו פחד ללכת שם.

תענוג היה לראות את עבודות הפיתוח שם, ורק כך יכולים אנחנו לשתף פעולה בבירתה הנצחית של מדינת ישראל, שבה חיים שני עמים במדינה יהודית דמוקרטית.

היו"ר נ' חזן:

תודה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה רק להוסיף דבר אחד.

היו"ר נ' חזן:

משפט אחד, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

משפט אחד, גברתי.

הואיל ונסחפתי לאותה מסקנה שכולנו הגענו אליה אתמול – והיינו שלושה חברי כנסת, גם חבר הכנסת פינס ממפלגת העבודה, גם רחבעם זאבי ממולדת וגם אנוכי ממפלגת הליכוד – כולנו התרשמנו מיכולתה של עיריית ירושלים, שמתוך רצון טוב ומתוך הבנה בין כל אזרחי ירושלים ותושביה, אפשר לחיות יחד, וכך יהיה. תודה.

היו"ר נ' חזן:

תודה לך, אדוני.

אני מזמינה את השר לביטחון פנים להשיב על ההצעות לסדר-היום, ואת כל נושא נוכחות השרים במליאה בזמן ההצעות לסדר-היום, אנחנו נעלה בנשיאות בשבוע הבא.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, קודם כול אני מתנצל על שלא הייתי בקטע הראשון. עסקתי בדברים שאולי ימנעו פיגוע.

הקשבתי לחלק מהדברים כאן ולחלק מהדברים במשרדי, שמעתי את הזעקה של תשעת חברי הכנסת שהעלו על ראש שמחתם את ירושלים. כולנו כואבים את רציחתו של בחור הישיבה גבריאל הירשברג, השם ייקום דמו, ואנו מתפללים להחלמת הפצוע.

מאז 1987 לא היה ירי בתוך העיר העתיקה. בהחלט היינו עדים בשנים האחרונות לדקירות סכינים, לפעילות חבלנית שפגעה באנשים. אבל ירי עם נשק לא היה בשנים האחרונות.

אני רוצה לומר לכולנו, שבעיית העיר העתיקה עומדת כרגע על סדר-היום הלאומי, והממשלה החליטה למנות צוות שרים בראשותי, שיבחר את כל סידורי הביטחון בעיר העתיקה.

הייתי נוכח במקום כמה שעות לאחר הרצח וגם לאחר מכן. אני מכיר את הרחובות ואני מסתובב שם הרבה. יש בעיר העתיקה משטרה ויש משמר הגבול, יש מפקד לעיר העתיקה בדרגה בכירה ביותר, ויש גם חברת אבטחה אזרחית, שנמצאת ונותנת אבטחה לתושבים.

אני מתכוון לכנס מחר, דבר שכבר נקבע, את כל גורמי הביטחון בעיר העתיקה לישיבה שבה בפעם הראשונה ננסה לראות במבט כולל את כל סידורי הביטחון בעיר העתיקה, הן של כוחות המשטרה, המג"ב, הן של כוחות האבטחה והן של אותם מקומות שנמצאים בתוך הרובע המוסלמי שמחייבים אבטחה שוטפת. הדבר הזה יבחן על-ידי באופן אישי מחדש, ואם נצטרך להכניס כוחות נוספים – יהיו שם כוחות נוספים, כדי לתת לתושבים ביטחון. אם צריך להשקיע כספים – נשקיע כספים.

רק שלשום ערכתי ישיבה נוספת בנושא העיר העתיקה בהמשך לדוח ועדת-חפץ שעסקה באבטחת המקומות הקדושים בירושלים. גם כשאנחנו בוחנים את העניין הזה יש לנו בעיות, כי אנחנו צריכים לאבטח את המקומות, החל מהר-הבית דרך הכותל, דרך כנסיית הקבר, ואנחנו עושים הכול כדי למנוע התחממות או ניסיון לפגוע באנשים בתוך העיר העתיקה.

אני מוכרח לומר לכם, חברי הכנסת, שבתוך העיר העתיקה יש רקמת יחסים מיוחדת שהתפתחה בין היהודים והאחרים – כלומר, המוסלמים והנוצרים שנמצאים במקום – שחיים, לדעתי, במערכת יחסים מיוחדת מתוך כבוד הדדי. עובדה, כל פעם שהיו פיגועים, בדרך כלל לא היו אלה על-ידי אנשים מתוך העיר העתיקה אלא אנשים מבחוץ שנכנסו פנימה אל העיר העתיקה. עלינו לפתח את מערכת היחסים הזאת. זו מערכת יחסים של אמון, של תלות הדדית. אני אומר לכם, רקמת היחסים הזו יכולה להתפתח ולהיות דוגמה וסמל, אבל הדבר הזה, כמוכן, לא נבנה ביום אחד.

לפני חצי שעה ישבתי עם האיש שאחראי ל"עטרת כוהנים", מתי דן, כדי לשמוע על הבעיות שלהם במקום, ואנחנו נמשיך לעסוק בדבר הזה ביום שני. כמו כן, זימנתי אלי את כל אנשי הביטחון של הרובע היהודי, ועדת הביטחון שלהם, לישיבה על הדברים האלה.

אני רוצה לומר, שהממשלה מתכוונת להיכנס לסוגיה הזו לעומק, לתת ביטחון לתושבים ולמנוע פגיעה במקומות הקדושים לאסלאם, לנוצרים וליהודים. יש שם מערכת של סכנות שאני יודע עליהן ממידע שמגיע אלי, שאדם אחד משוגע יכול להדליק את כל המזרח התיכון ואולי את העולם כולו. לכן, אני מתכוון להקדיש כוחות נוספים שיובאו אל תוך העיר העתיקה, וגם הרבה מאוד אמצעים אלקטרוניים שיהיו מסוגלים לתת לנו יכולת שליטה.

היום אין יכולת שליטה בכל מה שנעשה בכל רחוב ובכל סמטה. יש הוראות, שגם אותן אני מתכוון לבדוק, של נהלים של סידורי ביטחון, ויש הוראות גם למתהלכים בתוך העיר, איך הולכים. בחורי הישיבה נהגו ללכת בזוגות כדי שלא ידקרו אותם, ואכן שני הבחורים הלכו בצמד. אפשר לומר שהלכו בהתאם להוראות, אבל יכלו גם להמתין למבטח שילך אתם.

האירוע הזה קרה בסמטה חשוכה, כאשר היורה עצמו עמד בתוך מעין בור, גרם מדרגות שיורד לתוך בית, כולו היה מאחורי מחסה ובצורה שפלה הוא ירה בנשק ארוך קנה, אוטומטי, ופגע כמובן בשניים. לקח זמן עד שהפצוע הגיע אל נקודת המשטרה ולאחר מכן הוא פונה. בהחלט לא היה לידם שום מבטח שמסוגל היה להשיב אש. זה דבר שצריכים להפיק ממנו את הלקחים.

הדברים שאנחנו מתכוונים לעשות במקום הם תוכניות שיובאו לידי ביטוי, אבל אין שום ספק שהדבר החשוב ביותר שצריך לעשות כרגע הוא לנסות למצוא את הרוצח. על-פי הבדיקות שערכנו עד כה אין לנו עקבות של הרוצח. אינני יכול לומר שהנשק הוא נשק של שוטר פלסטיני. אין לנו נתונים כאלה, ואנחנו מחפשים. אני מניח שבתהליך של זמן נמצא את הרוצח השפל הזה, אבל אי-אפשר היום לבוא ולומר שהנשק הזה הוא נשק של שוטר פלסטיני. כל מי שמשתמש בזה, עובדתית הדבר הזה לא נכון.

רן כהן (מרצ):

יודעים בוודאות שזה מחבל יחיד או יותר?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

לפי הנתונים שלנו זה היה איש יחיד, הוא עמד בתוך הבור הזה וירה עליהם.

אני הנחיתי את האנשים הגרים בתוך העיר, שהם חייבים להתייחס לנושא הביטחון בכובד ראש, ולא יכול להיות שבשעת חצות אנשים מהלכים בלי אבטחה ובלי ביטחון, זאת אומרת אותו ביטחון שאנחנו צריכים לתת להם.

בנימין אלון (מולדת):

— — —

השר לביטחון פנים א' קהלני:

ייתכן. אני אומר, שברגעים אלו, שבהם אנחנו יודעים שהנשק עדיין נמצא בעיר העתיקה, אנחנו לא רוצים עוד לוויית, ולכן האנשים צריכים לדעת שהם צריכים להיזהר. אני מבין את הרצון להסתובב בעיר העתיקה. לא מנענו מללכת בעיר העתיקה. ההיפך, חיזקנו, ואנחנו נחזק. פתחנו את בית-אלחנן, הכנסנו נקודת משטרה נוספת למקום ואנחנו מתכוונים לעבות את הכוחות במקום בכוחות נוספים שיינתנו ביטחון. ייכנסו גם גופי אבטחה אזרחית. אני מבטיח לכם, יהיו עוד עשרות אנשים שייכנסו פנימה אל העיר העתיקה על מנת לתת ביטחון. נעשה את כל הדברים הדרושים, כפי שאנשי המקצוע יודעים לעשותם.

בנימין אלון (מולדת):

אפשר – שאלה לשר?

היו"ר נ' חזן:

אם השר מסכים להשיב, בוודאי.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני מוכן לשמוע שאלה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

גם אני הייתי רוצה לשאול שאלה.

היו"ר נ' חזן:

בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני השר, אני יודע שיש שמירה אזרחית, אבל הריבונות והאחריות לשמירה הן של משטרת ישראל ושל משמר הגבול. אין שלט בכניסה לשער שכם שמזהיר תיירים ואנשים תמימים שלא להסתובב בעיר העתיקה משעה זו עד זו. אנחנו גם לא רוצים בשלט כזה. אני לא מבין איזו טענה היא זו שהם לא הלכו עם מלווה.

היו"ר נ' חזן:

שאלה לחבר הכנסת פינס.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני השר, האם אתה לא חושב שיש קושי לתאם בין כל גורמי הביטחון? בסך הכול מדובר בקטע קטן מאוד בירושלים. למה המשטרה לא לוקחת אחריות לכול? מי צריך תקציב אבטחה ממשרד השיכון, שזה דבר באמת תמוה? למה אתה לא דורש לשנות את הדברים האלה – – –

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני מודה לשני חברי הכנסת על השאלות. השאלות בהחלט מתבקשות. אני לא אמרתי שנשים שלטים. לא צריך לשים שלטים. צריך לתת לאנשים להסתובב בעיר העתיקה. אבל יש מציאות מסוימת שבה הנשק הזה, אנחנו לא יודעים שהוא לא נמצא בתוך העיר העתיקה. לכן צריכים ללכת בצורה כזו שבה לא יהיה לנו מקרה כזה בעוד שבוע, ואז אתה תעמוד כאן ותשאל: מה הן ההוראות, אדוני השר, שאתה נתת לבחורי הישיבה, כדי שלא יקרה עוד הפעם דבר כזה? לכן נתתי הוראות, כדי שלא תשאל אותי בשבוע הבא. אלה הוראות מקצועיות שצריכות להינתן לאנשים כדי לשמור על הגנה. לא אמרתי שאין להסתובב בעיר העתיקה, ואני מסתובב שם. לקחתי לשם גם גורמים זרים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבין, אדוני השר, שאתה אומר לתושבי ירושלים: במשך שבוע אל תלכו במקומות אלה עד שנמצא מישהו.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

לא אמרתי.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה למעשה אומר לכל אנשי ירושלים, שבאותם מקומות לא צריך ללכת.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אתה לא מקשיב לדקויות בדברים שאני אומר. הנשק נמצא עדיין, על-פי ידיעתנו, בעיר העתיקה. לכן, אני מבקש מהאנשים שמסתובבים שם שילכו בביטחון המרבי. הדרך איך לעשות זאת, איזה נשק, בזוגות ובשלשות – אינני נכנס כרגע לפירוט. אבל צריכה להיות עירנות, לא יכולה להיות אדישות למצב הזה. כך צריך לנהוג, ומתפקידי לומר זאת לאנשים כדי לשמור על ביטחונם. לא אמרתי שלא להיכנס ולא אמרתי שיש לבצע פעולה אחרת. אני רוצה נוכחות בעיר העתיקה, ואשמח שהנוכחות הזאת של יהודים תלך ותגדל.

אשר לאבטחה, יש חברת אבטחה שממומנת על-ידי משרד השיכון בירושלים. החברה הזו עובדת. היא איננה כפופה למשטרה, היא כפופה בצד המבצעי, בהוראות המבצעיות למשטרה. אני מתכוון לכנס מחר את כל הכוחות כדי ללמוד את הדבר.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת פינס, שיכול להיות שבשאלתך יש הרבה מאוד היגיון – שהכול יהיה תחת קורת גג אחת וכולם יהיו שוטרים. אך אין מענה על דרישות שלי לתוספת של משמר הגבול. אין לי, וגם נראה שלא תהיה בתקופה הקרובה. אם אני צריך לשים שם שוטרים זה עולה יותר למדינת ישראל, פי כמה וכמה, מאשר גורמי אבטחה. לכן הנוסחה שקיימת במקום כרגע היא הנוסחה של שימוש בחברת אבטחה. אתה צודק, שהכול צריך להיות תחת קורת גג אחת, אך מופעלים גם כוחות עתודה שיכולים לנוע ממקום למקום והם מתואמים ביניהם. אני מתכוון להיכנס לכל זה כבר מחר; זו עבודה קשה. אני לא אומר ששר צריך להתעסק עם זה, אך אני החלטתי להיכנס לעניין הזה באופן אישי, כיוון שיש רשויות שונות, משרדים שונים, ויש הרגלים מן העבר. כדי לשנות את ההרגלים האלה אני חייב להיכנס פנימה, כדי לפרוץ את הגדרות והחומות שנבנו בתוך העיר העתיקה. אני מקווה שאמצא את הנוסחה. יש עוד מסלולים שאני מטפל בהם ברגע זה כדי לתת ביטחון.

בשורה התחתונה, כולנו, כמובן, חוששים ממצב שבו הנוכחות היהודית בעיר העתיקה תקטן מחשש זה או אחר. אני לא אוהב את העובדה שאני מסתובב בשווקים ולא רואה אותם הומים אדם, במיוחד בישראלים, כפי שהיו בעבר, ואני לא אוהב את זה שאני רואה בתי-ספר שחוששים להגיע לכותל בגלל הכניסה לעיר העתיקה. אני לא אוהב הרבה דברים, אך למדינת ישראל אסור לאפשר מצב שכזה בעיר העתיקה. לכן חייבים לרקום רקמת יחסים מיוחדת בין שלוש הדתות הנמצאות בעיר העתיקה, כדי להביא לשמירת האטרקטיביות של המקום ולתת לכל אדם שמגיע למקום את הביטחון כשהוא נמצא במקום. זה תפקידנו, ואנחנו נעשה זאת.

הי"ר ב' חזן:

מה אתה מציע?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני מניח שהחברים ירצו שהנושא יידון בוועדה. אין לי שום התנגדות, אני מעודד את זה אפילו.

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה לך, אדוני השר. חברי הכנסת מסכימים להעביר לוועדה?

אופיר פינס-פז (העבודה):

ועדת החוץ והביטחון.

היו"ר נ' חזן:

אם כך, יש לנו רק שתי הצעות אחרות. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת סעד.

רן כהן (מרצ):

— — — בתוך המפלגות הערביות.

היו"ר נ' חזן:

כנראה. אדוני, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, דובר ברצח תלמיד הישיבה; כל רצח כואב וזועק דיו. אני רוצה לדבר על רצח אחר שקרה לילה לאחר מכן, רצח של אזרח סלוודור ממוצא פלסטיני, ג'ימי אל-קאנוואתי. בחור זה נרצח במחסום בית-לחם בשעה שנסע לתומו עם עוד חבר מירושלים לבית-לחם בלי שום סיבה מוצדקת, ולא נכונה הטענה שירו לגלגלים של הרכב תחילה, כי לא היה שום מרדף ולא היתה שום סיבה לכך. ירייה אחת נורתה לראשו של האיש הזה ולא לשום מקום אחר. היא עברה את כל כלי הרכב, את הראש כולו מאחור לפנים וגם את הזכוכית הקדמית של הרכב. זה אומר, שהיתה ירייה אחת מכוונת בידי אדם שרצה לרצוח.

אני אומר: זה רצח וזה רצח. על הרצח הקודם דיברנו כולנו, יש לדבר על כך, וגם חברי הכנסת הערבים דיברו בנושא. אך מדוע את הרצח השני אף אחד לא מזכיר ולא מתייחס אליו? אם המקרה הזה נחקר, אז החקירה נמרחת בצורה כלשהי, כפי שהיא נמרחת בעבר, ואין קץ לדברים. האם אין זה נכון, יאה ונאות ומחויב המציאות שגם לשרשרת של הרציחות בידי אנשים לובשי מדים ובנשק של הצבא יושם קץ? אני דורש שתהיה גם חקירה, חקירה אמיתית וממצה אשר בעקבותיה יועמדו האחראים לדין ויישאו בכל חומרת העונש.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. חבר הכנסת גדעון עזרא מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן. אדוני, בבקשה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר לביטחון פנים, אני מבקש לומר שהבעיה הראשונה בירושלים היא שאין אכיפה של החוק בירושלים. אין אכיפה בנושא הבנייה הבלתי-חוקית, אין אכיפה ביטחונית, אין אכיפה במוניות אזרחיות שמסיעות נוסעים. הפתרון לכל זה הוא לא גדודים של שוטרים, אלא מודיעין. מודיעין אפשר להשיג מהר ויש בני-מיעוטים די הצורך – גם דרוזים, גם נוצרים וגם מוסלמים – בשורות המשטרה או שרוצים להתגייס למשטרה. צריך להציב אותם בירושלים ולהילחם בכל מי שמפר חוק. מי שחושב שאם בונים תחנת משטרה ושולחים סיורים כל הזמן זה מונע את הפח"ע מלפעול, יש לו טעות אחת גדולה.

עם זאת, היום נסעתי עם נהג ממזרח-ירושלים, משכונת סילואן, ששיבח את בתי-הספר שנבנו בשכונה. גם זה דבר חשוב שצריך לעשותו.

הפיגוע הזה בעיר העתיקה הורס את התיירות שלנו בעיר הזאת. צריך להבין שלא פטרול אחד ולא שניים יפתרו את הבעיה. פשוט צריך לתפוס את הרוצחים האלו ולא להציף את העיר באנשים נוספים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת עזרא.

אנחנו עוברים להצבעה. אני מבין שהשר לביטחון פנים מציע להעביר את הנושא לוועדה.

קריאות:

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אדוני? לוועדת הפנים.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

למה לא לוועדת החוץ והביטחון?

אופיר פינס-פז (העבודה):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

מה שאתם רוצים. אפשר להעביר את הנושא לוועדת הכנסת והיא תחליט.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

— — — סאלח טריף — — —

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, זכותך.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, מה הוויכוח כאן? אפשר להעביר את הנושא לוועדת הכנסת, והיא תחליט לאיזו ועדה.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ר' אדרי:

ועדת הכנסת תחליט לאיזה ועדה. חבר הכנסת אבנר חי שאקי – איננו. חבר הכנסת רן כהן, אדוני מסכים להעברת הנושא לוועדה? – לוועדה.

קריאות:

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת אופיר פינס? – לוועדה. חבר הכנסת טלב אלסאנע? – לוועדה. חבר הכנסת אחמד סעד? – לוועדה. חבר הכנסת בנימין אלון? – לוועדה. חבר הכנסת נסים דהן? – לוועדה.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

אסור למסור את ירושלים לסאלח טריף.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת ראובן ריבלין? – לוועדה.

אני מודה לכם. אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת ההצעה לסדר-היום בנושא: הפיגוע בירושלים שבו נרצח תלמיד ישיבה, לוועדה? ההצבעה החלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

רק אל תחליף את ירושלים. יש לך בעיה, צריך להחליף את כל השרים – – –

קריאות:

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת רן כהן, א' פינס-פז, ט' אלסאנע, א' סעד, ב' אלון, נ' דהן, מ' גפני ור' ריבלין לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

17 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה לסדר-היום בנושא: הפיגוע בירושלים שבו נרצח תלמיד ישיבה, עוברת לוועדת הכנסת, והיא תחליט לאיזו ועדה להעבירה. אני מודה למציעים ולשר לביטחון פנים.

בבקשה, גברתי חברת הכנסת נעמי חזן.

נעמי חזן (מרצ):

אני עדיין באותו נושא, משום שהשר לביטחון פנים לא היה בזמן הדיון במליאה, למרות העובדה שהזעקנו אותו כמה פעמים. אני מבקשת להוסיף גם את שמו של חבר הכנסת אבנר חי שאקי, שנאלץ לעזוב, להצבעה כאחד המציעים, כפי שהוחלט על-ידי מליאת הכנסת על-פי קביעתי כיושבת-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, גברתי. אנחנו נפעל בהתאם.

הצעה לסדר

היו"ר ר' אדרי:

היות שבוטלה ההצעה לסדר-היום בדבר הפרסום כי הממשלה דחתה את בקשת צה"ל להגביל את דחיית השירות של בני ישיבות, מפני שהיתה הצעה רגילה, חבר הכנסת פינס הגיש הצעה לסדר. בבקשה, אדוני.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, קרה כאן דבר שאסור שיקרה. חברי כנסת מכל סיעות הבית הגישו בקשה דחופה לסדר-היום לדון בגידול במספר תלמידי הישיבות שזוכים לפטור משירות צבאי ולדחיית שירות.

משה גפני (יהדות התורה):

אופיר פינס-פז (העבודה):

ראה חבר הכנסת אריה דרעי כי הולך להיות דיון ציבורי גדול, והגיש הצעה רגילה לסדר-היום. הצעה רגילה לסדר-היום דוחה הצעות דחופות לסדר-היום. כל המציעים הצעות דחופות הושבו ריקם. והנה

היום, כשאריה דרעי היה צריך לבוא הנה ולהעלות את הנושא לסדר-היום, הוא מחק את עצמו ואת הנושא מסדר-היום ובכך מנע מהבית לדון בנושא. אני חושב שזו שערורייה וזה חמור מאוד.

אני מבקש מנשיאות הכנסת להציע לוועדת הכנסת לשנות את התקנון בעניין הזה, ואם קורה דבר כזה – ראשית, חבר הכנסת ייענש; שנית, הכנסת בכל זאת תדון בהצעות הדחופות לסדר-היום של חברי הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, דברייך נרשמו בפרוטוקול. אדוני חבר הכנסת פינס, כידוע לך, זה לא המקרה הראשון שבו חברי כנסת מגישים הצעות ואינם מופיעים. יש בדברייך טעם והנושא גם יידון בנשיאות.

משה גפני (יהדות התורה):

תגיש הצעה לשינוי התקנון.

שבח וייס (העבודה):

בעיקרון, חבר הכנסת אופיר פינס צודק.

היו"ר ר' אדרי:

אמרתי שיש טעם בדבריו.

שבח וייס (העבודה):

יכול להיות שזה מקרה.

משה גפני (יהדות התורה):

זה מקרה.

הצעות לסדר-היום התבטאות חריפה של אמנים בטקס הענקת פרסי הקולנוע הישראלי

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעות לסדר-היום מס' 3341, 3349 ו-3377, בנושא: התבטאות חריפה של אמנים בטקס הענקת פרסי הקולנוע הישראלי. ראשון הדוברים – חבר הכנסת יוסי כץ; אדוני, בבקשה, שלוש דקות לרשותך. אחריו – חבר הכנסת שמריהו בן-צור.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שאלו אותי: מה פתאום אתה מגיש הצעה לסדר-היום? למה אתה בא להגן על ראש הממשלה – כל היום תקפתי אותו בנושאים אחרים הקשורים לחגיגות היובל – מדוע זה אתה עולה על הדוכן ומסנגר על ראש הממשלה?

ובכן, אני חושב שאני ממלא את חובתי בחברה שחיה במשטר דמוקרטי וחושבת שחופש הביטוי חשוב מאוד, אבל ניסיון החיים שלנו מלמד שאסור שחופש הביטוי יעבור את הגבול המותר ויגלוש לעבר עלבונות, הסתה ודברים מהסוג הזה.

כחבר הכנסת מהאופוזיציה חובתי לגנות ולהוקיע בכל תוקף את ההתנהגות, לא רק של אסי דיין, שאני מעריכו מאוד מאוד כיוצר מוכשר, אלא את התנהגותו של הקהל שנכח באולם. נראה לי חמור שכאשר בטקס שבו מעניקים פרס אדם אומר: מה שמתרחש במדינה חשוב ממה שקורה בקולנוע, וצריך להחליף את השלטון. תעיפו אותו כבר, תעיפו אותו קיבינימט. אני כמובן מצטט.

אני חושב, שהתבטאות כזאת היא דבר מביש, וכל סיעות הבית צריכות להוקיע אותו. אמרתי קודם שחופש הביטוי הוא דבר חשוב, אבל כל דבר במקומו. באופן אישי אני חושב, שראש הממשלה נתניהו הוא ראש ממשלה גרוע, אני חושב שראש הממשלה נתניהו גורם נזק כבד למדינת ישראל, לביטחונה, למעמדה, לכלכלתה, לכל דבר אחר. אני גם יכול לומר ולהצהיר באופן אישי – אני משוכנע שגם בשם חברי לאופוזיציה – שנעשה כל שלאל ידנו כדי להוריד את בנימין נתניהו מכיסא ראש הממשלה בדרכים דמוקרטיות על-פי מה שהחוק מקנה לנו. זו חובתנו כלפי ציבור הבוחרים שלנו, לדעתי, גם חובתנו כלפי המדינה, עתידה, ביטחונה וכל מה שתרצו. מכאן ועד לגיוני מהסוג הזה, להשתלחות חסרת רסן בראש הממשלה בטקס חלוקת פרסים – זו חציית גבולות. אסור לעבור על כך לסדר-היום, והכנסת צריכה לומר את דעתה עם כל הכאב וכל הצער. אי-אפשר שבכל מקום אנשים ישתלחו בצורה כזאת. היום זה בבנימין נתניהו, מחר זה בראש ממשלה אחר.

עוד מלה אחת. כל הדברים שאמרתי אין פירושם שאני מסכים לכל מה שנעשה בנושא של הקולנוע הישראלי. אני שמח על שמשרדי הממשלה – התעשייה והמסחר והחינוך – החליטו, בעקבות הביקורת, שבשנה הבאה יוקצו אותם מיליוני שקלים שנדרשים כדי לעודד את התעשייה הזאת שהיא תעשייה חשובה. חוסן, דמוקרטיה ויצירה הם דברים חשובים, אבל מכאן ועד להשתלחות בראש הממשלה הדרך ארוכה. אסור היה לעשות זאת, צריך לגנות זאת.

כל מי שתוקף באופן ענייני את ראש הממשלה, כל מי שנלחם בו מהבמה הזאת בדרך הדמוקרטית, צריך לקום, לומר את דברו ולא למרוח את זה. הדברים אמורים במיוחד כלפי הקהל. אסי דיין – איך אומרים? מילא, נפלט לו, אבל כשהקהל שותק או מוחא כפיים, זו תופעה שאי-אפשר להשלים אתה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת יוסי כץ. רשות הדיבור לחבר הכנסת שמריהו בן-צור. בבקשה, שלוש דקות לרשותך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

חבר הכנסת כץ, בערב הזה שום דבר לא נפלט לו, הכול היה מתוכנן.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני סגן השר, אתה עוד עומד להשיב.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

חבר הכנסת יוסי כץ, יישר כוח.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

רק שלא ישלחו אותך לקיבינימט, אני כבר שם.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מה שהיה בטקס הזה הוא בושה וחרפה לאותם אנשים שהיו נוכחים באולם. היתה שם נימה גזענית, בוטה, התנשאות של אנשים כלפי שר בישראל. כן, אני אומר גזענית, משום שהשתמשו בנושא העדתי כאילו הוא לא מבין מה הולך במדינה. אני לא רוצה לדבר על אותה אשה שכיבדתי אותה – ראיתי "חיים שכאלה" ונהניתי לשמוע אותה – גילה אלמגור, שהיתה בוטה בצורה כזאת כלפי שר בישראל. מנצלים את הקופה של המדינה ותוקפים את השרים.

ההתבטאות, או הביטויים, של הבמאי צברי – שחצן בוטה. הוא אומר לשר בישראל: למלים שלך אין כיסוי. אני בטוח שהוא לא היה אומר זאת לשר ממפלגת העבודה. הוא הדין בדברים של אסי דיין. השחצנות הזאת של אנשים מסוימים שחושבים את עצמם לבני אלוהים, מתבטאים בצורה כה בוטה – שביבי יעוף קיבינימט. כך מדברים?

שבח וייס (העבודה):

אל תחזרו על כך כל פעם.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

לא, לא. אני רוצה לראות, השרה היתה צריכה לקום – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

תחזור על זה.

היו"ר ר' אדרי:

לא, אדוני, חבר הכנסת וייס צודק, אסור לחזור על המשפט הזה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

חייבים לחזור.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

לא רק זה, הוא זוכה לתשואות סוערות, אותו חדל-אישים ומאוס-מחשבה זוכה לתשואות.

יש אצלנו תופעה, שזמרים ושחקנים נוקטים להם עמדות פוליטיות. משום שיש להם יכולת לשיר או יכולת לשחק, הם הוגי הדעות, הם מבינים יפה מאוד מה שנעשה בפוליטיקה וכך צריך לעשות. הם מביעים דעות ומחשבות ותוקפים את הממשלה? איני מבין.

יש זמרת בשם אחינועם, אינני יודע מה שמה, עם הביטויים שלה – – –

שבח וייס (העבודה):

זמרת טובה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

עם כל הכבוד, שמענו אותה כמה פעמים. היא זמרת טובה, אבל היא מביעה דעות פוליטיות, ואסור לעשות זאת.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

זמרת טובה, אבל היא רעה.

היו"ר ר' אדרי:

אתה עושה פרסומת לאחינועם ניני.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

היא רשעית.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני סגן השר, אתה עומד עוד הפעם להתבטא. פעם אחת קריאת ביניים אפשרית, אבל לא כל הזמן. עוד מעט תתבטא ותגיד כל אשר על לבך.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אחינועם ניני אמרה: אני לא רוצה שמתנחלים יבואו להופעות שלי. זה מה שהיא אמרה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

היא עלתה לפני כמה שנים, והיא כבר רוצה לקבוע מה ילך במדינה הזאת.

שבח וייס (העבודה):

מה יש לו נגד זמרות תימניות?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

לא, לא. זה אחד הפלוסים היחידים שיש לה, שהיא תימנייה.

אני רוצה לומר, מורי ורבותי, שאני חושב ואני מקווה שלא אקבל היום תשובה ממשרד החינוך והתרבות, שיש בה כדי למרוח את העניין, ואיזו תשובה, מריחה, ממשרד התעשייה והמסחר, שהשר נבהל מההתקפה שלהם. אני חושב שצריך לעשות סדר בנושא הזה. לא כל מי שיש לו מיקרופון יכול להתבטא בצורה כה בוטה נגד הממשלה, ולא משנה לי איזו ממשלה זאת. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת שמריהו בן-צור. רשות הדיבור לחבר הכנסת ראובן ריבלין באותו נושא: התבטאות חריפה של אמנים בטקס הענקת פרסי הקולנוע הישראלי. אדוני, בבקשה, שלוש דקות לרשותך.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לא, אדוני, יש לי עשר דקות. אצלי זאת הצעה רגילה.

היו"ר ר' אדרי:

לא, לא, הכול לפי הסדר, אדוני, הכול הפך להיות הצעה דחופה, וזה לא על חשבונך, ההצעה הזאת.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מסכים שזה על חשבוני, ואני אדבר עשר דקות, אדוני, כי צריך לעשות איזון.

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני רוצה להסב את תשומת לבך, אדוני, שהנשיאות סברה אחרת, ואני – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כך אמרו לי אז, כך הכנתי – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין אותך – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה לומר דברים ברורים. אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, הייתי באותו ערב, ובמידה רבה נהניתי כמו גם נפגעתי. אבל רוצה אני לומר לכם – – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אל תתגאה בכך – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

רוצה אני לומר לכם – – –

היו"ר ר' אדרי:

אדוני – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – – אנשי הקולנוע, אני רובי ריבלין איש ימין – – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

— — — אני בז להם — — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — יחד עם סגן השר מוסה פלד, איש ימין: אתם לא תהיו הפטרונים של הקולנוע. גם הדיבורים שלכם לא יעזרו. אנחנו נמשיך לעזור לקולנוע בישראל, אנחנו נמשיך לבוא ולתת את כל אותם משאבים על מנת שאותו דבר בעל ערך יהיה וימשיך להתקיים בישראל, לא בגלל מה שאתם אומרים, אלא למרות מה שאתם אומרים, ולא יעזור לכם כי אין אתם פטרונים לא על התרבות ולא על האמנות. אלא על טומאת השפתיים ועל טיפשות הפה.

— — — אדוני היושב-ראש — — —

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אתה מסכים לביטויים שלהם?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

— — — שמעת מה אמרתי לך — — —

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

— — — אבל אדוני, הוא לא הסכים — — —

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אמרתי, טומאת שפתיים וטיפשות פה, אז על מה אתה מדבר?

היו"ר ר' אדרי:

אני חושב שהוא אמר דברים ברורים. אדוני, הוא אמר דברים ברורים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מה אתה קופץ?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

את זה אני לוקח מהקולנוע, בן-צור. מה אתה קופץ?

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת ריבלין אמר דברים ברורים.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

ב-28 באוקטובר עמדתי כאן וניצלתי את חמש הדקות היקרות מפז שהוקצבו לכל חברי הכנסת בדיון בקריאה ראשונה על חוק התקציב כדי לדבר על הקולנוע הישראלי ועל כבשת הרש, התמיכה הממשלתית בקולנוע הישראלי המובלת לשחיטה במשחטת קיצוב התקציב. הארכתי אז, לא אחזור על הדברים, בשבחי הקולנוע הישראלי, שבשנים האחרונות פורץ לפסטיבלים חשובים בעולם ואף זוכה להכרה בין-לאומית גוברת ולפרסים יוקרתיים. מן הסתם היה ניתן לצפות, לנוכח הכותרת שניתנה להצעה לסדר-היום, שאני מתכוון לעלות כאן על הבמה וכאיש ימין אופייני לתקופה אותם מפיקים ושחקנים אשר ניצלו את הבמה שהועמדה לרשותם – והם לא היו העיקר, אני מוכרח לומר, כי היו רבים שהראו את מרכולתם והראו את הפירות שהיו פירות נפלאים של מאמצים אדירים שנעשו על-ידי הקולנוע בשנים האחרונות.

אני מוכרח לומר, שהביקורת שנמתחה על שר התעשייה והמסחר נתן שרנסקי היתה בהחלט ביקורת לגיטימית, מכיוון שאנחנו רואים בקולנוע דבר בעל ערך, דבר ערכי, אבל איננו פוסלים, חס וחלילה, אותו עניין שהקולנוע הוא גם תעשייה.

מובן שאני לא יכול לעבור לסדר-היום בלי להתייחס לאותו מחרף ומגדף שניצל את השידור החי כדי לשתף את הקהל ואת צופי הטלוויזיה בהגיגיו המדיניים ובדעתו המלומדת על אודות ראש הממשלה, שכן ברור לכול שאלמלא השידור החי הוא לא היה מביע את דאגתו הכנה והעמוקה לגורל המדינה ולעתידה, כי הוא היה שקוע, כנראה, באיזו תרדמה שהוא נוהג להיות שקוע בה.

הייתי מבקש להתמקד בביקורת החריפה על השר שרנסקי. אני מוכרח לומר, שייתכן שדרישותיו של השר שרנסקי ממפיקי הקולנוע, כמו הדרישה שמי שמבקש ליהנות מכספי ציבור יואיל נא להגיש תוכנית עסקית מסודרת – אף שיש בכך, כמובן, משום חילול הקודש מבחינת האמנות, שהרי מה לו לפקיד ממשלתי אפור ולמוזה? – הן אלה שקוממו עליו את מפיקי הקולנוע. ייתכן שהגיע למסקנה, כי אינו יכול להמשיך ולחלק כספי ציבור ללא קריטריונים ברורים, כאלה הנהוגים כלפי תעשיינים המבקשים את סיועו של מרכז ההשקעות, למשל.

אני רוצה לומר, שהשר שרנסקי, למרות הטעות שנאמרה באותו ערב, העביר 6 מיליונים למשרד החינוך והתרבות. ואכן, משרד החינוך והתרבות, שמשום מה לא ידע שהעבירו אליו את הכסף, עמד מייד על טעותו והעביר לקולנוע, עוד באותו ערב, את הכספים האלה. מכאן שיש מקום להתנצל בפני השר שרנסקי על שהאשימו אותו כאילו זנח לחלוטין את הקולנוע בלי להשאיר את הכספים אשר קיבל למען העברתו אליהם.

אדוני, שתי דקות כדי לסיים. אני מוכרח לומר, שהשרה לשעבר – ואני שמח תמיד להדגיש שוב ושוב, לשעבר, כי באמת זה גורם לי תענוג – הגברת שולמית אלוני, למרות עבודתה הנכבדה, אבל משום הדמות הפוליטית שהיא מייצגת, נתנה, בתקופת כהונתה, תמריץ עצום לקולנוע הישראלי. ייתכן מאוד שהעומדים בראשות משרד החינוך והתרבות כיום אינם רואים בעין יפה העברת כספים לקולנוע בכלל, אבל אני רוצה לומר שבכל זאת משרד החינוך והתרבות עומד בכל התחייבויותיו ומחויבותיו, ולמרות גישתו העקרונית הוא מעביר לקולנוע כל אותם כספים שהשרה אלוני נתנה את הבסיס להעברתם, מקפיד קלה כחמורה על מנת לעשות זאת, ויבוא על הברכה; גם מנכ"ל משרד החינוך והתרבות, גם שר החינוך והתרבות, ובעיקר – סגן שר החינוך והתרבות משה פלד, שלמרות הפגיעה הגדולה שנפגע באותו יום לא מפסיק לדאוג לתרבות ולאמנות.

ממשלת הימין חייבת להוכיח שהאמנות אינה נחלת השמאל. תמכנו, נתמוך. משרד החינוך והתרבות הוא משרד גם לאמנות וגם לספורט, ויפה השעה שיזכור גם זאת.

היו"ר אדר:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת ראובן ריבלין, על דבריך.

אבקש מסגן שר החינוך, התרבות והספורט להשיב למציעים בדבר ההצעה: התבטאות חריפה של אמנים בטקס הענקת פרסי הקולנוע הישראלי. אדוני, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, טקס האוסקר הישראלי וחלוקת הפרסים נערכים על-ידי האקדמיה הישראלית לקולנוע, שהיא גוף עצמאי המאגד בתוכו את היוצרים העוסקים בקולנוע בישראל, שחקנים, מפיקים, בימאים, צלמים, עורכים, תסריטאים, מעצבים, מלחינים, וכו' כ-55 חברים.

ההתבטאויות הקשות והבוטות של כמה אמנים שזכו בפרסים היו בלתי צפויות ונאמרו אישית על-ידם בדברי תודתם על קבלת הפרס. האקדמיה אינה יודעת מראש מי הזוכים בפרסים עד הטקס עצמו. לאיש לא היתה ולא יכולה היתה להיות ידיעה או שליטה על דברי הזוכים. לאקדמיה אין כל קשר לדברי הזוכים; הם נאמרו על אחריותם ועל דעתם בלבד.

האקדמיה הביעה צער על חדירת נימות פוליטיות לטקס הענקת הפרסים. עם זאת הבהירה האקדמיה, שהזוכים הם אמנים ויוצרים עצמאים, ואין האקדמיה, כגוף, עומדת מאחורי דבריהם.

הערב הזה היה, לדעתי, ערב עלוב ומבזה את כל המשתתפים בו, ובמיוחד את המבקרים הקשים ואת מוחאי הכפיים, אלה המחזיקים מעצמם, כביכול, ציבור נאור, תרבותי, מתקדם, דמוקרטי וכו' וכו'.

הערב הזה וההתנשאות האיומה שנשבה בחלל האולם היו ניצול ציני ומתוכנן של תקציבי מדינה, של כספי ציבור, ולכן המדינה, היינו המשרדים הנוגעים בדבר, חייבים להתייחס לאותו ערב אומלל.

לכן אני מציע, רבותי חברי הכנסת, להעביר את ההצעה לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

לא הייתי בטקס, גם לא ראיתי אותו בטלוויזיה. הגעתי הביתה ממש במשפט האחרון של אסי דיין עם ה"קיבינימט" הזה. אמרתי את דעתי על הערב, אבל אני רוצה לומר מלה טובה. היה שם סרט שהיה לי חלק ביצירתו, "האולימפיאדה הראשונה של אמא", סרט שנעשה על-ידי בנה של תמי כרמלי מחיפה, שזכתה באולימפיאדת הנכים באטלנטה במדליית ארד בתחרות בכדורת. סרט יפה, רגיש, אנושי, שמגיעות לו כל המחמאות. את הסרטים האחרים לא ראיתי, וההתייחסות שלי היתה בעיקר להתבטאויות הקשות והעלובות של האמנים שזכו. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן השר, על דבריך. מה מציע אדוני? – להעביר לוועדת החינוך.

יש הצעות אחרות? חבר הכנסת שבח וייס מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת ראובן ריבלין. בבקשה, אדוני.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני בטוח שההצעה של חבר הכנסת ראובן ריבלין תעבור לוועדה, אבל אני רוצה להעיר שתי הערות.

אני יכול להבין את הגיבוי של כמה ביטויים קשים, הייתי אומר גם גסים. אני מרוצה מאוד שחברי כנסת רבים מאוד מצטרפים לאווירה שיש היום נגד טומאת לשון, נגד שיסוי. היה לנו ניסיון נורא עם שיסוי, וכל הצטרפות לתרועה נגד שיסוי היא טובה מאוד. עם זאת – ואני אומר זאת גם לחבר הכנסת בן-צור – זו תופעה עולמית, אוניברסלית, קבועה, כי לאמנים, אנשי הקולנוע והתיאטרון, יש קול פוליטי –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אם יש להם קול פוליטי הם לא אמנים.

שבח וייס (העבודה):

– בכל תנועה היסטורית, בכל תופעה מהתופעות של דמוקרטיזציה במזרח-אירופה. בפראג עמד מחזאי בראש המהפכה למען הדמוקרטיה. לא רק שיש לגיטימיות לקול הפוליטי, יש זמרים שלחמו נגד ההסתבכות במלחמת וייטנאם, והם ייכנסו להיסטוריה יותר מרוב הפרלמנטרים בעולם, בקול הפוליטי לכאן ולכאן, בדרך כלל – למען הומניזם, נגד גזענות, למען דמוקרטיה, ובכלל זה הקולנוע. יש קול חברתי. הקולנוע הישראלי, למשל, תרם כמה סרטים מדהימים בתחום המאבק שלנו לשוויון בין העדות, ואנחנו צריכים לעודד אותם. פה ושם יש השתלחות לשון. אנחנו כולנו נגד הדבר הזה, וחבל שבאיחור מה אצל חלק מהחברים כאן. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת שבח וייס. הצעה אחרת – חבר הכנסת צבי ויינברג, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יוסי כץ. בבקשה.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לצטט מעיתון "מעריב", ממאמרו של מאיר שניצר על אותו טקס: הערב החגיגי, שאמור היה ליידד את הקולנוע עם מגוון רחב של צופים, הפך למופע רעשני של קללות, חרצופים ובדיחות נגד העלייה הרוסית. גילה אלמגור, שקיבלה פרס באותו ערב, התייחסה לשר שרנסקי ואמרה: אין לך זכות לעקור נטוע של תרבות בישראל, והיא חזרה על הדברים, כאילו הוא עשה משהו נגד התרבות במדינת ישראל. שמעתי בקולה צליל של התנשאות וצליל של גזענות. אתה השר, אתה עולה חדש, אין לך זכות לעשות משהו נגד תרבות ישראל. נדמה לי, שלו היה שרנסקי שר מסחר ותעשייה מגזע אחר, או צבר, היא לא היתה מדברת בצורה כזאת. חבל לי מאוד, שאפילו

בחוגים התרבותיים הגבוהים כביכול, של מדינת ישראל, יש התנשאות וגזענות שאני שומע יום אחר יום בכותרות של העיתונים הזולים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת ויינברג. אנחנו צריכים לעמוד על המשמר כל אימת שיש סטריאוטיפ מכל סוג שהוא, ובמובן זה אני מזדהה עם ההערה שלך.

חבר הכנסת בנימין אלון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שמריהו בן-צור. בבקשה, חבר הכנסת אלון.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, לפני שהיית יושב-ראש עמדת פה ואמרת, "לכאן ולכאן". אם זה היה לכאן ולכאן לא הייתי מדבר.

אני חולק על הנאמר כאן. יתבטאו איך שהם רוצים. הקהל שנמצא שם – אני לא אקרא לו אספסוף, כי הוא ייפגע – שמע את כל ההשתלחויות והקללות, שלא אחזור עליהן, אבל הוא לא מחה והיה שותף. יש לי רק הערה אחת, סגן השר פלד: אני מציע לשר שרנסקי, שלא יעביר את התקציב אליכם, אלא לתקציב שעל-פי חוק מימון מפלגות. מתקציב מימון מפלגות אפשר לתקצב את הקולנוע בישראל, ובמסגרת תעמולה למפלגות יוכל הקולנוע להתפתח, כי הוא עושה זאת ממילא.

הוזמנתי ל"ארתור אוי" בתיאטרון ירושלים. "ארתור אוי ואבוי" היא הצגה יפה של ברטולד ברכט, על מאפיה, על גנגסטרים בשיקגו. תרגמו אותה, ובחוט תפירה גס רק הוסיפו פה ושם צעקות כמו שהגנגסטרים צועקים: אנחנו מהסיירת, רוצים שלום בטוח. הגנגסטר הוא ביבי ולא צריך יותר לעבוד. אני מציע לממן את הקולנוע הישראלי מהתקציב שעל-פי חוק מימון מפלגות. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שתעלה זאת כהצעת חוק, כי במסגרת הזאת לא אוכל לקבל את ההצעה שלך.

האם חבר הכנסת יוסי כץ מסכים לוועדה? – כן. האם חבר הכנסת שמריהו בן-צור מסכים לוועדה?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

בלית ברירה, כי אני חושש שיזמנו לשם כל מיני מרעין בישין.

היו"ר ש' וייס:

הרי אתה לא חושש מדיון ומויכוח, ואם יהיה ויכוח אני בטוח שאין לך בעיה להתבטא בוויכוח כזה.

חבר הכנסת ריבלין, אתה מסכים? – כן. לאיזו ועדה? – ועדת החינוך והתרבות. בסדר.

חברים, אנחנו נעבור להצבעה בנושא: התבטאות חריפה של אמנים בטקס הענקת פרסי הקולנוע הישראלי. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

עשרה בעד, מתנגד אחד, אין נמנעים. תודה. הנושא עבר לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

בעיותיהם של תושבי עוספיא

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 3342, בנושא: בעיותיהם של תושבי עוספיא, של חבר הכנסת גדעון עזרא. כבודו, בבקשה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, השר לאיכות הסביבה, אני שמח על כך ששר הביטחון נמצא כאן, משום שאני חושב שהנושא נוגע לו, בצורה כזאת או אחרת. לפני כעשרה ימים בילינו, חבר הכנסת עזמי בשארה ואני, ערב בעוספיא. כאשר הייתי בעוספיא נחשפה לפני, עוד לפני שנפגשתי עם חבר הכנסת עזמי בשארה, בעיה שיש בכפר הזה. החלטתי להעלות את בעיותיו של הכפר הזה, בכלל ובפרט, מבמה זו. אני לא חושב שיש להם פה אחר, ודאי שלא מכפרם.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יישר כוח.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להתחיל בכך, שיש במדינה שלנו ועדה ארצית לתכנון ובנייה, שמורכבת מ-31 איש, אבל אף לא אחד מהם מבני המיעוטים. מן הראוי היה שאנחנו, ודווקא הממשלה שלנו, תמנה נציג דרוזי לוועדה הארצית לתכנון ובנייה. אחת הבעיות שיש בעוספיא היא, שאין להם נציג בוועדה הארצית לתכנון ובנייה, קיבלו שם החלטה להעביר קו ארצי של חברת החשמל על אדמות המועצה האזורית זבולון, על האדמות ששייכות לכפר-חסידיים.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

חבר הכנסת עזרא, צריך גם נציגים ערבים באותה ועדה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אמרתי. דרוזי הוא גם ערבי, לא?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הדרוזים הם גם ערבים. במקרה זה צריך עוד ערבים, ולא רק דרוזים.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני מעדיף שקודם כול יהיה אדם שמשרת בצה"ל בוועדה מהסוג הזה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

לא כך סגן שר החינוך רוצה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

על כל פנים, ראו תושבי כפר-חסידיים, המועצה האזורית, שהקו הולך לעבור בתחומם, הגישו ערעור לוועדה הארצית, והוועדה הארצית קיבלה את הערעור והעבירה את הקו הזה לאדמות של תושבי עוספיא. תושבי עוספיא, שאין להם נציג באותה ועדה, כנראה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת עזרא, לפי אותו היגיון, אתה אומר להכניס דרוזים. הדרוזים הם אזרחים שווי זכויות מקומי בנושא הזה. למה say בישראל. כל כפר וכל מושבה שאין להם נציג במועצה הארצית – אין לו לערבב נושא של עדות ושל קבוצות בישראל בנושא? לעפולה אין נציג בוועדת התכנון והבנייה. אם עובר אצלה איזה קו, נכניס נציג מעפולה?

היו"ר ש' וייס:

יש להם נציג בקולנוע – "עפולה אקספרס".

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זה קשור לנושא הקודם.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני מדבר על הוועדה הארצית. רק לפני כמה דקות דיברנו על הצורך למנות שופט ערבי לבית-המשפט העליון.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אין ויכוח, אבל לא מכיוון ששמו עמוד חשמל באיזה מקום.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

לפי דעתי, מינוי תושב ערבי לוועדה הארצית לתכנון ובנייה ייתן במה גם לאוכלוסייה הזו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בסדר גמור.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

במקרה הזה, הסיטו פשוט את הקו הזה לאזור האדמות באזור ג'למה ששייך לתושבי עוספיא. הקו עובר ממש בלב האדמות. באו תושבי עוספיא וביקשו: אנא, הסיטו את הקו לנחל-קישון, לשוליים של השטח, וכך נפסיד פחות שטח. אמרו, אין אפשרות לעשות את הדבר הזה. היה דיון אצל שר התשתיות. בסופו של דבר, הקו שנקבע הוא הקו.

אני לא הייתי בא לכנסת, לו זה הדבר היחיד שמציק לכפר. הכפר עוספיא גדל ב-50 שנות המדינה מ-2,000 תושבים ל-9,000 תושבים. במשך 400 שנה הם הגיעו ל-2,000 תושבים, ובמשך 50 השנים האחרונות הם הגיעו ל-9,000 תושבים. הם הרגישו מחנק כזה או אחר בכפר – ואני מדבר על המחנק הזה – ונבנו בתים באזור פארק הכרמל. הבנייה בפארק הכרמל היתה עוד לפני שהוכרז המקום כפארק. הבתים לא נהרסו. הבתים האלו לא קיבלו חשמל, והאנשים חיים בתת-תנאים כרגע, וזאת מאחר שהם גרים בתוך פארק הכרמל. יש תוכנית ללכת ולאשר את הבתים הללו, ואני מקווה שהם אומנם יאושרו במהרה. אין שום סיבה שלא יספקו חשמל למקומות הללו. לא הייתי נוגע בפארק הכרמל – – –

היו"ר ש' וייס:

גם הכביש הראשי יש לו שם כמה עיקולים קשים וקטלניים. כבר הצגתי כמה שאילתות על זה, וזה ממש פיקוח נפש, המצב שם.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

לא הייתי נוגע בעניין הזה, אלמלא נתנו לכפר עין-חוד בתקופת הממשלה הקודמת לבנות בתים בתוך פארק הכרמל עצמו. אני חושב, שדווקא האוכלוסייה הדרוזית היא אוכלוסייה יקרה, ומן הראוי שאנחנו נדאג לה בצורה רצינית יותר.

יתירה מזו, יש חיילים משוחררים דרוזים בעוספיא שאין להם איפה לגור. גובשו תוכניות מתוכניות שונות על מנת למצוא דרכים לשכן את החיילים הדרוזים, ונמצא שטח על כביש שהיה מתוכנן לעקוף את דליית-אל-כרמל ועוספיא. אמרו: מאחר שמבטלים את הכביש הזה, על אדמות הכביש הזה נבנה את הבתים לחיילים המשוחררים. הדבר משתנה. אני אומר, שכתוצאה מכל הדברים האלה – ואפשר להוסיף את העובדה שאין תוכנית ביוב רצינית בכפר הזה – בכפר מרגישים שהם מופלים ואין להם פה. מצאתי לנכון להביא את הדברים. השר לאיכות הסביבה, אני יודע שלך אין תשובות בשם כל השרים. אחת הבעיות שלנו היא, שאנחנו מצפים ממנכ"ל משרד ראש הממשלה שבמקרים כאלו ירכז את הטיפול מול כל המשרדים, והתשובה תהיה נכונה על בעיות היישוב כולו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת גדעון עזרא.

אדוני השר לאיכות הסביבה ושר החקלאות והפיתוח הכפרי. שכחתי משהו?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

פיתוח הכפר.

היו"ר ש' וייס:

פיתוח הכפר. בבקשה, השר רפאל איתן.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בנוגע למעבר מוביל החשמל הארצי בג'למה – לאורך כביש 70 באזור שבין צומת התשבי לצומת העמקים מצויות אדמות חקלאיות בבעלות פרטית, בין השאר של אנשים מעוספיא. באזור זה עובר על-פי תוכנית מיתאר ארצית מפורטת ומאושרת כחוק על-ידי הממשלה קטע קטן ממוביל החשמל הארצי. התוכנית אינה מונעת המשך עיבוד חקלאי מתחת לקו מתח העל.

בתהליך אישור התוכנית נערך תסקיר השפעה על הסביבה, שבחן מכלול היבטים סביבתיים ותכנוניים ובסופו אושרה, על-פי המלצת המשרד לאיכות הסביבה, בין היתר, החלופה שנמצאה מיטבית מבחינה טכנית על-ידי מוסדות התכנון והממשלה.

ניתן להוסיף, שהמוביל הארצי של החשמל חוצה את כל הארץ מתחנת הכוח "רוטנברג" באשקלון ועד הכרמל ועתיד להגיע עד חוקוק בצפון. במהלכו הוא עובר על אין-ספור אדמות בבעלות פרטית ועל מגוון נרחב של שימושי קרקע מסוגים שונים.

בנוגע ליחסים בין הכפר עוספיא ובין הגן הלאומי – ביום הכרזתו של הגן הלאומי כרמל בשנות ה-60, כללה ההכרזה אלפי דונמים – יותר מ-10,000 – של אדמות בבעלות פרטית של תושבים מכפרי הדרוזים דליית-אל-כרמל ועוספיא וכן תושבים מחיפה ואזרחים מכל הארץ שהיו להם שם אדמות. יתירה מכך, בתחום השיפוט של חיפה בוטלו תוכניות מאושרות וזכויות מוקנות לבנייה של בעלי קרקע.

בעשור האחרון החלו תושבים מעוספיא, שאדמותיהם נמצאות בקרבת היישוב אך בתוך גבולות הגן הלאומי, לבנות בתים באופן בלתי חוקי, כלומר ללא רשיון. השר לאיכות הסביבה, אני, בסיור שהתקיים בשטח, הוריתי לרשות הגנים הלאומיים להמשיך ולהפעיל את סמכויותיה החוקיות כנגד בנייה בלתי חוקית בשטח הפארק ולמנוע את המשך הפגיעה בפארק.

בשנה האחרונה התקבלה החלטה, הנמצאת בשלבים ראשוניים ביותר של ביצוע, להכין תוכנית-אב ליישוב עוספיא. התוכנית תבחן את מכלול ההיבטים הקשורים בכפר עוספיא ובמצב העתידי. בין היתר, אנו מצפים כי הרשות המקומית תבחן ותציע את כל החלופות האפשריות במסגרת השטח המוניציפלי של היישוב ותרחיב את ההיצע לפתרונות דיור לתושבי היישוב. גם הרחבה.

המשרד לאיכות הסביבה והרשויות, רשות הגנים הלאומיים ורשות שמורות הטבע ילוו את התהליך במטרה לבחון, האם ניתן להגיע לפתרונות מוסכמים על בסיס העיקרון של מתן תשובה לעוספיא, על הצרכים של עוספיא, וגם שמירת הגן הלאומי.

אני מציע להסתפק בהודעה שלי.

היו"ר ש' וייס:

אם, נניח, לא יסתפקו, אתה ממליץ שיהיה דיון במליאה, אדוני השר, או שהנושא יועבר לוועדה? השר רפאל איתן, אם לא יסתפקו, אתה ממליץ על מליאה או על ועדה?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

מליאה.

היו"ר ש' וייס:

להשאיר את הדיון במליאה.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אם הדיון הוא כולל, אז שהוא יהיה במליאה.

היו"ר ש' וייס:

חברים, האם – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

מישהו ביקש.

היו"ר ש' וייס:

אני בוודאי אשאל אותם. חבר הכנסת גדעון עזרא, אתה מסתפק בהודעה?

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

מסתפק במה – – –

היו"ר ש' וייס:

בסדר גמור. אם כן, אין לנו אפשרות להצבעה ולהצעה אחרת. אם כן, אין גם צורך בהצבעה, כי התשובה וההבטחות של השר בשלב זה מספקות את חבר הכנסת גדעון עזרא.

הצעה לסדר-היום הצורך בהקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בעניין היישובים הבדואיים הלא-מוכרים בנגב

היו"ר ש' וייס:

הנושא הבא בסדר-היום שלנו, הצעה לסדר-היום מס' 3371, בנושא: הצורך בהקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בעניין היישובים הלא-מוכרים בנגב. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מדינת ישראל מתכוננת בימים אלה לחגיגות 50 שנה לקום המדינה. במסגרת החגיגות האלה הקצו תקציב של מאות מיליוני שקלים על מנת לדאוג לתפאורה ולזיקוקין די-נור. השאלה הנשאלת, האם זיקוקין די-נור אלה ינחמו אותם ילדים, אותם אזרחי המדינה תושבי מדינת ישראל, אשר מתגוררים ביישובים הלא-מוכרים, שאין להם מרפאות, אין להם מוסדות רווחה, אין להם קורת גג.

מדובר באותם עשרות אלפי תושבים בגליל ובנגב, שמקום המדינה, 50 שנה, לא השכילה המדינה לדאוג להכיר ביישובים שלהם, להיענות לדרישת התושבים להכיר בקיומם ולהעניק להם את הזכויות הבסיסיות.

התופעה הזו איננה דבר חדש. היא היתה ידועה במשך שנים למדינה, ואני רוצה לומר לכם, רבותי חברי הכנסת, שבנגב בלבד יש כ-120,000 תושבים, מרביתם מתגוררים ביישובים כאלה שהם לא מוכרים – כ-36 יישובים.

עד שנות ה-70, כל המדיניות היתה שלא להכיר כלל בשום יישוב קבע. בעצם אין מדיניות, או היתה מדיניות אחת ויחידה – לנסות להפקיע אדמות. בשנות ה-70 החליטו לרכז את כל הבדואים בשבעה יישובים, כשמנגד היתה המדיניות לגבי הסקטור היהודי – להכיר ביישובים במגוון רחב – קיבוצים, מושבים, יישובים קהילתיים. לגבי התושבים הבדואים המדיניות היא לרכז אותם – ואני מדגיש את המושג לרכז אותם – ומנגד, לגבי היישוב היהודי, מדברים על ליישב אותם, לפתח אותם, להפריח את הנגב.

התוצאה המעשית היא, שמי שסובלים היום הם כ-70,000 תושבים שמתגוררים בתנאים תת-אנושיים. לדעתי, כל אדם, כל אזרח שיצא לו לסייר בנגב ולראות את התנאים שבהם חיים אותם אנשים – הם גרועים יותר מהתנאים שבהם חיים תושבי מחנות הפליטים שנמצאים ברצועת-עזה, בחאן-יונס או בג'באליה.

מדובר באזרחי מדינת ישראל – הם קיימים, ובתקופת הבחירות אפילו מגיעים אליהם ורואים אותם. השאלה הנשאלת, מדוע מדינת ישראל, שהצליחה לקלוט חצי מיליון עולים חדשים בפרק זמן קצר מאוד ויכולה לגייס את המשאבים הדרושים לכך, היא אפילו יכולה לתקן את חוק התכנון והבנייה על מנת לאפשר בנייה מסיבית לקליטת האנשים ולתת להם גם מקורות תעסוקה, גם שירותי רווחה, גם רמת חיים, גם איכות חיים – לא יכולה ולא משכילה לעשות כן לגבי עשרות אלפי תושבים שעד היום נתונים בסכנת נפשות ממש.

אני רק רוצה להציג לכם נתון מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שקיבלנו לאחרונה – שיעור התמותה בקרב התינוקות, חבר כנסת רן כהן, בקרב התינוקות הבדואיים ביישובים הלא-מוכרים, הוא פי-ארבעה מהממוצע במדינת ישראל. זאת אומרת, הבעיה איננה בעיה של רמת חיים, אלא בעיה של חיים או מוות.

השאלה הנשאלת – מדוע לא ניתן היום לגבש מדיניות אשר תענה על צורכי התושבים. התושבים האלה קיימים פיזית, אבל מבחינת השירותים, על מפת השירותים, הם לא קיימים. מדוע לא לתת להם את השירותים? האם הם לא זכאים לשירותי רווחה, לשירותי חינוך, לשירותי בריאות?

דבר שני, מדוע לא יתאפשר להם לחיות כשאר תושבי מדינת ישראל ביישובים מוכרים ולספק להם קורת גג, על מנת שסוף-סוף ירגישו שייכות ויוכלו להרגיש גם כן שיש להם עתיד קבוע ולא עתיד זמני, נושא חולף? הרבה אנשים שיוצאים לעבודה לא יודעים אם יחזרו הביתה, אם יש נגדו צו הריסה או אין נגדו צו הריסה.

אני רק רוצה לומר לכם, רבותי, שאחת הדוגמאות שראיתי לאחרונה כשסיירתי ביישובים האלה לאחר הסופה הקשה שפקדה את הנגב – והשר שרון שהוא יושב-ראש ועדת השרים לענייני בדואים הגיע לשם – יותר מ-300 משפחות נותרו ללא קורת-גג. הרבה ילדים מוגבלים או מפגרים, אין להם מוסדות שיקלטו אותם. המשפחות שלהם נאלצות להתמודד עם זה על-ידי כך שקושרים אותם בשרשראות. שיעור הנשירה בבתי-הספר באותם יישובים מגיע ל-70%. איך אפשר להצמיח דור של משכילים, של אקדמאים, שיכולים להוביל את החברה הזו, כששיעור הנשירה הוא 70%, ובקרב אלה שממשיכים את הלימודים שלהם, שיעור אלה שמקבלים תעודת בגרות הוא פחות מ-10%?

התנאים הפיזיים והתשתית הפיזית של בתי-הספר ביישובים האלה רעועים לחלוטין – הם דומים יותר למכלאות מאשר לבתי-ספר. כל זה במסגרת חוק חינוך חובה, שהאחריות לביצועו מוטלת על הממשלה.

לכן, הצעתי היא, ואני לא רוצה להלאות אתכם, שאכן תוקם ועדת חקירה פרלמנטרית, של חברי הכנסת שיש להם רגישות לעניין הזה, שמוכנים לתת יד, שיבדקו את כל הבעיות בתחום החינוך, הרווחה והבריאות לעומק ויגישו המלצות לכנסת. הדבר הזה יסייע, לדעתי, גם בידי ועדת השרים לענייני בדואים אשר מגבשת גם היא המלצות והצעות להגישן לאישור הממשלה, כפי שהוחלט בישיבת ועדת השרים ביום שני.

בהזדמנות זו אני גם רוצה לברך את ועדת השרים שביום שני קיבלה החלטה לבטל את התופעה של מועצות ממונות, והייתי ממליץ גם שייקבע מועד לביצוע הבחירות. אין ספק, שמבחינה זו יש מגמה חיובית, אבל היא לא מספקת, לדעתי. ועדת חקירה פרלמנטרית, לכשתקום, תסייע בגיבוש המלצות אלה כשהיא לומדת את העניינים האלה לעומק ומגישה הצעות אופרטיביות אלטרנטיביות למצב הקיים. אי-אפשר שכל הפתרון של בעיות הבדואים יהא נתון ל"סיירת הירוקה".

היו"ר ש' וייס:

אתה מעוניין בוועדת האצה, לא בוועדת מנע, נכון?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

לא, לא. ועדה להריץ, להמליץ ולסייע בביצוע.

אני סבור, שלאחר 50 שנה הגיע הזמן שהיישובים הלא-מוכרים האלה, הן בגליל והן בנגב, יזכו להכרה. הממשלה הקודמת, חודש לפני הבחירות, החליטה על הכרה בשבעה יישובים. עד היום, לא רק שלא מבצעים את ההחלטה – אפילו לא מאמצים אותה.

אני סבור שההצעה הזאת יכולה לסייע במציאת פתרון למצוקה חברתית ממדרגה ראשונה. זו איננה סוגיה פוליטית אלא סוגיה בתחום של זכויות האזרח, לדעתי. אלה אזרחי המדינה, וזכותם לחיות כשאר אזרחי המדינה. הגיע הזמן לעשות זאת. אחד ההישגים שמדינת ישראל יכולה לרשום לעצמה, לדעתי, לאחר 50 שנה, הוא שהתופעה של יישובים לא-מוכרים תסתיים על-ידי הכרה ביישובים.

יכול להיות שיבואו אנשים ויגידו – מדובר ב- 1,600. אין 1,600 יישובים, אין מדובר ב-100 יישובים. יש 36 יישובים לא-מוכרים בנגב. יש תשעה יישובים לא-מוכרים או שזכו להכרה אבל לא הקצו להם את התקציבים בגליל, והגיע הזמן להקצות להם את התקציבים, לדאוג להם לתוכניות מיתאר, על מנת שסוף-סוף יהיו תשתיות והתושבים יזכו לשירותים הדרושים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. אדוני השר שרון, השר לתשתיות לאומיות, תשובתך.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, אתייחס להצעה כפי שהוגשה, ואחר כך, ברשותך, אדוני היושב-ראש, אוסיף כמה מלים לגבי המצב בנגב.

בנדון התקבלה החלטת ממשלה שמספרה 4569. בהחלטת ממשלה מס' 206 מ-24 בדצמבר 1995 הוחלט להכיר ביישובים הבאים כיישובי קבע – חמירה, ראס-אל-עין, כמאנה וחוסייניה. אני יוצא מתוך הנחה שחברי הכנסת בקיאים במיקומם, ולכן אני לא מסביר בדיוק איפה כל יישוב. אבל אם ירצו – אני בהחלט אסביר.

לכל היישובים הוקמו ועדות היגוי בשיתוף המועצות האזוריות שהם נמצאים בתחומן, וכולם נמצאים בתהליך הכנת תוכנית מיתאר.

בכפר דמיה, שנכלל בהחלטה מוקדמת, תוכנית המיתאר עברה לאחרונה אישור במועצה הארצית לתכנון ובנייה ועומדת לפני פרסום. במקביל הוכנו תשתיות ארעיות לצורך הסעות תלמידים.

בחלק מהיישובים הוקמו מבני חינוך טרומיים, והומלץ לחברם לקראת החורף לרשת החשמל בחיבור זמני.

מע"צ תיכנס לביצוע חיבור הכפר דמיה לכביש הראשי, וחברת "מקורות" תיכנס לתכנון חיבור דמיה לרשת המים.

ביישובים חוואלד, אל-עריאן ועין-חוד קיים ועד כפר אשר פועל במסגרת המועצות האזוריות. בחוואלד, בתחום המועצה האזורית זבולון אושרה תוכנית המיתאר תמ"מ-6, ומינהל מקרקעי ישראל והמועצה האזורית פועלים לקידום שיווק מגרשי בנייה ביישוב. באל-עריאן, בתחום המועצה האזורית מנשה – אושרה תוכנית מיתאר. בעין-חוד, בתחום המועצה האזורית חוף הכרמל – תוכנית המיתאר נמצאת בשלבי אישור. עד כאן בתחום הצפון.

המנהלה לקידום הבדואים במשרד התשתיות שוקדת על תוכנית למציאת פתרונות קבע לבדואים, כחלק מתוכנית כוללת לשיפור השירותים הממלכתיים לעדה, ואין ספק שאי-אפשר לחיות היום כפי שהם חיים. שיפור התנאים הוא בשני תחומים: האחד, ביישובים הקיימים מוכרחים להביא את תנאי החיים לכך שהם יהיו דומים למה שקיים במקומות אחרים בסוף המאה ה-20. שם מדובר בהשקעה של כרבע מיליארד ש"ח, כדי להעלות את רמת החיים ביישובים הקיימים, שבהם חיים היום כ-55,000 בדואים, 55,000 נפש.

עדיין יש לנו בעיה של 58,000 נוספים, שמפוזרים בשטח, וחבר הכנסת טלב אלסאנע דיבר על כך. אתה חי שם, אתה רואה זאת. אני רואה רק כשאני מבקר, אבל אי-אפשר לחיות כך. אולי הזקנים עוד מתגעגעים לוואדי, אבל היה מעניין לשמוע את הצעירים בביקור האחרון שערכתי שם – הצעירים, אלה שמשרתים בצה"ל, יש שם קצינים של צה"ל וכן הלאה. צריך לעבור לתנאי חיים אחרים.

אנחנו הכנו תוכנית עשר-שנתית. בתוכנית הזאת צריך להשקיע – ואני גם מעריך שהממשלה תשקיע – לפי ההתחלה אני רואה שזה יפעל – כ-300 מיליון שקל בשנה. זה לא דבר קל, אבל ברור לי שצריך לעשות זאת, ואני, כמי שחי בנגב ומכיר את הבעיה הזאת, גם רוצה לעשות זאת. כרגע, לפי מה שקורה בשטח עכשיו – צריך לאפשר כניסה של 6,000 נפשות. מה שנמצא כרגע בתכנון לביצוע או להתחלת ביצוע ב-1998 צריך לאפשר פתרון עוד ל-8,000 נפש. אני מקווה – אני רוצה לקוות – שאחרי כן זה יתחיל ללכת בקצב יותר מהיר.

אין בכוונתנו להפוך כל מקום בשטח למקום קבע, אבל שמחתי לשמוע – וזה גם צוין בישיבה שקיימנו לפני כמה ימים – ראש הממשלה ביקש להשתתף בה, ואכן השתתף – שגם משרד הפנים מסכים היום. היתה לנו בעיה. אנחנו רצינו להקים כמה יישובים נוספים, והיה ויכוח, שהרי יש מגמה כללית לאחד יישובים. אנחנו מכירים את הבעיה הזאת, לא רק במגזר הלא-יהודי. אבל משרד הפנים נתן את הסכמתו להקמה של כמה יישובים נוספים. אני לא יכול להגיד כרגע כמה. אני יכול להגיד בוודאות שאני כבר רואה ארבעה יישובים נוספים. אולי יהיו יותר, ואין טעם שאני אפרט כאן. דיברנו לא אחת על הנושא הזה. זאת אומרת, יהיו גם יישובים חדשים. צריך לנסות, לפי דעתי, גם בתוך היישובים, לתת מגוון קצת יותר גדול של אפשרויות, שלא כל דבר יהיה דומה לדבר האחר, צריך לחפש דרכים, ובהחלט נשמח לשמוע כל עצה.

התוכנית הזאת, שדיברתי עליה באופן כללי – מבחינתי, אם אני אצליח לעשות את הדבר הזה, זה יהיה אחד המבחנים אם אני כן אצליח או לא אצליח. התוכנית הזאת במסגרת המאמץ לקדם את נושא הבדואים ומעמדם היא, לדעתי, הכלי הראוי להשגת היעד העומד מאחורי ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אלסאנע.

אני לא בא להוריד הצעה כזאת מסדר-היום, אני לא נוהג כך בדברים כאלה, כי אני רוצה למצוא פתרון. חשבתי שיש שתי אפשרויות: האחת, פשוט לאפשר לוועדה שאני עומד בראשה לטפל בסוגיה הזאת. זה נראה לי דבר סביר. הכוונה היא לבצע.

אדוני היושב-ראש, אם יש לכם כוונה שאיזו ועדה מוועדות הכנסת תצטרף לנושא הזה, אין לי התנגדות לכך.

היו"ר ש' וייס:

אני אולי אנסה לבדוק את העניין. הפרוצדורה שמציע חבר הכנסת טלב אלסאנע מבחינה פרלמנטרית היא הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית. המשמעות היא כזאת: אם נניח שתשובת המליאה ברוב קולות תהיה כן, הרי שלפי סעיף 94(ב) אנחנו עושים את המעשה הבא: "החליטה הכנסת לכלול בסדר-יומה הצעה לסדר-היום למנות ועדת חקירה לפי סעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת, תידון ההצעה בתוך שלושים ימים מיום ההחלטה". זאת אומרת, שבעוד 30 יום חוזרים למליאה, מתקיים דיון, יכולים להשתתף בו כל חברי הכנסת, ואז מחליטים אם כן להקים או לא להקים. זה מסלול אחד.

מסלול אחר שמציע לך עכשיו, עד כמה שהבינותי, השר שרון, הוא להטיל אולי את הנושא הזה על אחת הוועדות הקיימות – וזה לא בדיוק מה שאתה רוצה לפי שעה – כשבלב נאומו עמד המידע שהוא מסר. הוא פרס חלק מהתוכניות, ביטא כאן ביטוי חזק של רצון טוב וכן הלאה. מה דעתך, חבר הכנסת טלב אלסאנע, בתור בעל ההצעה?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

ראשית, אני באמת רוצה לציין – – –

היו"ר ש' וייס:

אולי תיגש למיקרופון. אולי נגיע פה לאיזה הסדר.

דוד צוקר (מרצ):

אני רוצה להציע – – –

היו"ר ש' וייס:

הצעה אחרת יש לחבר הכנסת בני אלון.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה לציין לשבח את הפעילות שעושה השר אריאל שרון, ואני אומר זאת באחריות ובצדק, כי יש כוונה ממשית.

יש כאן סוגיות שבהן יש שני צדדים למטבע: יש הצד האדמיניסטרטיבי, הממשלה והנציגים שלה, ויש האנשים שבסופו של דבר זה הגורל שלהם וזה העתיד שלהם. אין סתירה בין שני הדברים. לכן אני חושב שוועדת השרים בראשותו של השר שרון תמשיך ותגבש את המלצותיה, אבל היא תיעזר גם בהמלצות של ועדת החקירה הפרלמנטרית, שגם תשמע את האנשים ואת הנציגים ותגיש את המלצותיה. אין שום סתירה בין שני הדברים. לדעתי, זה רק יסייע להשיג את המטרה.

היו"ר ש' וייס:

מה דעת השר?

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

כבוד היושב-הראש, אם נמנה ועדת חקירה, זה נושא מייד אופי – – –

היו"ר ש' וייס:

עוד לא ממנים. דנים רק בעוד חודש.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

אני מציע שנעשה זאת בתהליך המקובל בכנסת. מה יקרה? אם נמנה ועדת חקירה, היא תשב עכשיו ותבדוק מה קרה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

דוד צוקר (מרצ):

הצעה אחרת.

היו"ר ש' וייס:

רק רגע, אנחנו עדיין בשלב של הידברות.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

חבר הכנסת אלסאנע, אם רוצים, זה יהיה אקט פוליטי, ממנים ועדת חקירה, והיא תתחיל לבדוק מה קרה במשך 50 שנה, מה כן עשו, מה לא עשו, ותאמין לי, הכול ימתין לוועדת החקירה הזו. אני לא אומר זאת בתור איזה איום, חס וחלילה.

היו"ר ש' וייס:

יש כבר ועדת-מנע. הם יתחילו את זה מוועדת-מנע והלאה.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

יש לי הצעה: אני יושב בראש ועדה, והוועדה הזו היא ועדה פעילה. במקום להקים איזו ועדת חקירה שיש לה קונוטציה מסוימת – ואני יודע בדיוק איך הדברים האלה יראו. זה יהפוך לכלי ניגוח לא בדיוק של הממשלה הזו, זה ייהפך לכלי ניגוח של כל הממשלות בישראל במשך 50 שנה. במקום להקים ועדה, אני מציע להשתמש באחת מוועדות הכנסת. תהיה ועדת כנסת, לא חשוב לי איזו ועדה; אשמח מאוד שזו תהיה ועדת כנסת שתסייע לנו. היא תבדוק, היא תשמע אנשים נוספים.

אני אומר זאת בכנות מלאה: מדברים על רצון לקרב, ולא חשובות הטענות, אני מדבר כרגע על יחסי ועל רצוני לטפל בבעיה. אם תהיה ועדת חקירה, אני יודע איך זה יתנהל. אני מנוסה בוועדות חקירה. זה יכול גם להישאר בתחומנו, אבל אין לי שום רצון להחזיק בכל דבר. אני מציע לקחת אחת מוועדות הכנסת, זו יכולה להיות ועדת הפנים, לא אכפת לי איזו ועדה, שהיה תהיה גורם נוסף. אשמח להופיע בפניה. היא תפעל כמו כל ועדה בכנסת, שמדי זמן מה אתה מוזמן למסור לה דוח.

היו"ר ש' וייס:

יש בפנינו ארבע אפשרויות: האחת – השר יציע להסיר ותהיה הצבעה. אני רואה שההרכב הנמצא כאן לא יסיר את ההצעה, היא תתקבל, ואז יהיה דיון בעוד 30 יום, וכתוצאה מאותו דיון או שהנושא

יוסר או שלא – תלוי בהתגייסות של סיעות הבית ושל הקואליציה. אפשרות שנייה היא להמיר את ההצעה להצעה לסדר-יום ולהעבירה לאחת הוועדות, והשר רמז, למשל, על ועדת הפנים.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

אם אפשר, כבוד היושב-ראש, אני מוכן שוועדה של הכנסת תלווה את הוועדה שאני עומד בראשה.

היו"ר ש' וייס:

אפשרות שלישית, ואני חושב שהשר יסכים לה, היא להחליט על דיון במליאה, ואז זה יהיה בלי הקונוטציה של ועדת חקירה. זה יהיה דיון במליאה, עם השתתפות חברי כנסת וכן הלאה. אפשרות שלישית-וחצי היא, שאם צרור ההבטחות של השר שנאמרו כאן והאינפורמציה לא יתממשו – אפשר לחזור תמיד עם רעיון של ועדת חקירה, כי על זה לא חלות מגבלות. אפשרויות חמישית, שישית ושביעית עוד אציע במסגרת ההידברות. אציע אותן לחבר הכנסת צוקר, ואחר כך אתן לחבר הכנסת בני אלון אפשרות להציע הצעה אחרת.

דוד צוקר (מרצ):

מאחר שהמגמה של השר היא חד-משמעית, וגם חבר הכנסת טלב אלסאנע מוכן לכך שוועדת משנה של ועדת הפנים תדון בכך – – –

היו"ר ש' וייס:

אנחנו לא יכולים להחליט על ועדת משנה.

דוד צוקר (מרצ):

אני מציע משהו שיהיה קל לקבל: ועדת משנה של חמישה-שישה חברים מוועדת הפנים, וחבר הכנסת טלב אלסאנע יעמוד בראשה. היא תעסוק בנושא בלי הקונוטציה הפוליטית.

היו"ר ש' וייס:

הרעיון ברור. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה חבר בוועדת הפנים?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כן.

היו"ר ש' וייס:

אז זה מתחיל לעזור לנו. הייתי אומר שבאוויר יש כרגע הסכמה להעביר את הנושא לוועדת הפנים, ולכך השר מוכן.

שר התשתיות הלאומיות א' שרון:

בשמחה, אני מוכן להיעזר בה.

היו"ר ש' וייס:

ברוח זו אנסה לנסח איזו החלטה: אתה הופך את ההצעה קודם כול להצעה לסדר-היום.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, מה שמוסכם כאן, מה שמוצע – – –

היו"ר ש' וייס:

אם לא מוסכם – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה שתבין אותי.

היו"ר ש' וייס:

תאמין לי שאני מבין אותך. תראה, חבר הכנסת טלב אלסאנע, אם לא מוסכם, אז לא הלך לנו. תצטרך להעלות עוד הפעם הצעה למנות ועדת חקירה. אני יכול להציע הקמת ועדת משנה ליושב-

ראש ועדת הפנים, אני לא יכול לכפות עליו. אני מעריך שחבר הכנסת סאלח טריף לא יעמוד בדרכו של הרצון הטוב של הבית לסייע לציבור הבדואי. זה ניחוש שלי. לכך מסכים השר.

לחבר הכנסת בני אלון יש הצעה אחרת. מה לעשות, הוא נרשם קצת לפני חבר הכנסת דהאמשה. יש לך דקה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אין לי התנגדות שנושא זכויות האזרח של הבדואים בנגב יועלה בוועדת הפנים, ואין שום סמכות למליאה להקים ועדת משנה – שיהיה ברור.

היו"ר ש' וייס:

ודאי שאין, ציינתי זאת.

בנימין אלון (מולדת):

הוא יצטרך להביא את העניין לוועדת הפנים שתחליט אם מקימים לשם כך ועדת משנה או לא.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ש' וייס:

אתה רוצה בכל זאת ועדת חקירה? טוב, תראו, יש פה סיפור.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

יש לנו 30 יום לעשות זאת.

דוד צוקר (מרצ):

אם אתה מחפש את העניין, תסכים להצעה שהועלתה.

היו"ר ש' וייס:

מי אמר לך שהוא מחפש את העניין. חבר הכנסת בני אלון, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אני מבין שחבר הכנסת אלסאנע רוצה ועדת חקירה פרלמנטרית.

היו"ר ש' וייס:

גם אז מותר לך להציע להוריד את ההצעה.

בנימין אלון (מולדת):

רק אז מתחילה הפרוצדורה להצדיק אותי.

היו"ר ש' וייס:

אגב, בשני המקרים מותר לך להוריד. אתה יושב על התקנון, חבר הכנסת אלון.

בנימין אלון (מולדת):

הואיל והשר אמר את דברו, ויש מצד השר עשייה מעשית בנושא, ומה שחבר הכנסת אלסאנע רוצה בוועדת חקירה פרלמנטרית הוא כנראה להעלות את הנושא הזה – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, הוא חזר בו.

בנימין אלון (מולדת):

הוא חזר בו?

היו"ר ש' וייס:

הוא חזר למסלול ההסכמה. אם תדבר עוד מעט – עוד פעם לא. קדימה, תן להצביע.

בנימין אלון (מולדת):

טוב, אז אומר רק דבר אחד. חבר הכנסת אלסאנע, אני רק מקווה שכל ועדה שלא תיבחר תדע להבחין בין זכויות האזרח של הבדואים לבין הסתה לאומית של ראשי הטראבין, של הבדואים בדרום בניגוד לבדואים בצפון, שם בביר-אל-מכסור ובמקומות אחרים הם שותפים במשמר הגבול ובצה"ל. הבדואים בדרום והנציגים שלהם בכנסת נוטים להשמיץ, לצערי, את המשרתים בצבא-הגנה לישראל מבין הבדואים.

אבל למרות זאת, ועדה תוכל להפריד בין העניין הלאומי לבין זכויות האזרח, שלא כמנהגו של חבר הכנסת אלסאנע, ולעזור לאזרח בתור אזרח.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בני אלון, זה לא מתאים לך, הרי אתה מקפיד על התקנון.

חברי הכנסת, כדי למנוע אי-הבנות, אני רוצה לנסח: חבר הכנסת טלב אלסאנע משנה את הכותרת ואת הכיוון התקנוני של הצעתו, ולא יהיה כתוב כאן הצורך בהקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בעניין היישובים הבדואיים הלא-מוכרים בנגב, אלא הנושא שלו הוא: דיון פרלמנטרי וכן הלאה בעניין היישובים הבדואיים הלא-מוכרים. אם נצביע על כך, הצבענו על כך שהנושא עובר לוועדת הפנים. זה הצד התקנוני הפורמלי. עם זאת, נעביר את הפרוטוקול של הישיבה ואת רוח ההסכמה שהתגבשה כאן לחבר הכנסת סאלח טריף, יושב-ראש ועדת הפנים. אני מוכן לדבר אתו ועם אחרים, בתקווה שהעניין יימשך ברוח ההבנה, הפשרה והרצון הטוב שבא לידי ביטוי במליאה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, מה שאתה אומר מקובל עלי, אבל אני רוצה להציג זאת בצורה הזו: היום אנחנו מצביעים, ויש לנו 30 יום – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, עזוב, אני לא יכול לומר עשר פעמים אותו דבר. באמת הסיפור הזה נמאס עלי. יש לנו שתי אפשרויות: אפשרות אחת היא להקים ועדת חקירה, ואז יש 30 יום. אפשרות שנייה – מה שאני הצעתי. אין פה מצבי ביניים, יש גבול, אני לא יכול כך, כך וכך – אף שאני יליד גליציה.

עוברים להצבעה, בדיוק על הנוסח שהצגתי בפניכם. הנוסח הוא דיון בעניין היישובים הבדואים הלא-מוכרים, פלוס הנוסח התקנוני שהצעתי כאן וכן הלאה. הנושא עובר לוועדת הפנים, ואנחנו ממליצים להקים ועדת משנה וכן הלאה, בראשות חבר הכנסת טלב אלסאנע. יקים – טוב, לא יקים – נתחיל את כל הנושא מחדש. זה סיכון שכרוך בשכנוע של חבר הכנסת סאלח טריף, בתקווה שתהיה אחווה בדואית-דרוזית.

הצבעה 21

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 16

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

16 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים, הנושא עובר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצעות לסדר-היום האירועים בגבול הצפון וברצועת הביטחון וההחלטה להשאיר שם חיילים

היו"ר ש' וייס:

חברים, אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעות לסדר-היום מס' 3299, 3309, 3317, 3320, 3325 ו-3376, בנושא: האירועים בגבול הצפון וברצועת הביטחון וההחלטה להשאיר שם חיילים. שלוש דקות לכל דובר.

חבר הכנסת צוקר, נא להקפיד על הזמן, כי מן השעה 20:00 יש לחברי הכנסת פחות נטייה להציג את עמדותיהם. מטעמי חברות אני ממש אעמוד על כך שזה יהיה שלוש דקות לכל אחד – חברות לגבי כל החבורה ולא זה שייקח את הזמן של זה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, עד לאחרונה התביעה לנסיגה חד-צדדית באופן כזה או אחר היתה נחלת קבוצת פוליטיקאים לא גדולה. היא הפכה לפני כמה חודשים נחלת תנועה ציבורית, "ארבע אמהות" – יש מי שאמר, רגשניות מעט. נו, אפשר להבין, הן אמהות לילדים שם. אלא שנפל דבר, וזו איננה עוד נחלתם הבלעדית של אותה קבוצת פוליטיקאים, שכולם מיעוט במפלגותיהם.

בתוך צה"ל מדברים היום, אדוני השר, ואתה יודע זאת טוב מאתנו, על נסיגה חד-צדדית מודרגת למען האינטרס הישראלי. לא רק בתוך צה"ל; בקרב צמרת צה"ל נשמעת התביעה הזאת. לא רק בקרב צמרת צה"ל, בתוך צמרת צה"ל בפיקוד צפון נשמעת הגרסה, שלמען האינטרס הישראלי יש לבצע נסיגה חד-צדדית מדרגת; למען האינטרס הישראלי. אבל לא רק בצמרת צה"ל ובפיקוד צפון – הצמרת של פיקוד צפון גורסת, שהתועלת הכרוכה בשהיית צה"ל בלבנון פחותה מן הנזק שהיא מביאה. כלומר, מפקדי פיקוד הצפון, המפקדים של פיקוד צפון אומרים זאת.

אדוני השר, זה אומר, שגם אלה שמביטים על העניין דרך המשקפת הצבאית, דרך האספקט הצבאי, במובן הצר של המלה, יודעים שיותר משאנחנו נלחמים ב"חיזבאללה" ושופכים את דמנו, אנחנו גם מקיימים אותו, והשהות הישראלית שם מקיימת ומחזקת את הנוכחות של ה"חיזבאללה", את עוצמתו ואת השפעתו בלבנון.

נראה שצמרת פיקוד צפון, מפקדי פיקוד צפון, הגיעו לגרסה הזאת, משום שגם הם מבינים שצד"ל הוא בעל ברית חשוב; אבל אסור לישראל לשעבד את האינטרס שלה לטובת צד"ל.

אני רוצה לשאול את השר שאלה אחת, ובאמת אשמח אם אקבל עליה תשובה. מדוע לא ייתן הדרג האזרחי של ממשלת ישראל, לראשונה זה 15 שנה, הוראה פשוטה, שכל דרג אזרחי צריך לאומרו לדרג הצבאי: תמציאו לנו את תוכניתכם להגנת מדינת ישראל מגבול הצפון, מן הגבול הבין-לאומי? את העניין הפשוט והמובן מאליו הזה הממשלה כדרג אזרחי לא ביקשה. השהות בלבנון איננה עניין צבאי בלבד, היא קודם כול עניין מדיני, ואני מבקש לדעת, מדוע לא יבקש שר הביטחון דיון בממשלה; שהממשלה, ולא רק שר הביטחון, שמקיים כמובן דיונים על העניין הזה השכם והערב – מדוע לא תבקש הממשלה מצבא-הגנה לישראל להמציא לה תוכנית להגנת הצפון והגנת גבול הצפון מן הגבול הבין-לאומי.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת צוקר. חבר הכנסת צבי ויינברג. אחריו – חבר הכנסת יוסף ביילין.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כשאני שואל את עצמי, למי נוח המצב הנוכחי ברצועת הביטחון, אני מגיע למסקנות הבאות:

המצב נוח לסוריה, שקושרת את השלום בגבול לבנון עם נסיגה לקווים של 4 ביוני מהגולן.

המצב נוח ל"חיזבאללה", ארגון שמטרתו העיקרית להפוך את לבנון למדינה פונדמנטליסטית מוסלמית, והוא מנסה לצבור כוח פוליטי בלבנון על גבי דם חיילינו.

המצב הנוכחי נוח גם לממשלת לבנון, שיכולה לטעון מול העולם הערבי שגם היא משתתפת במאבק נגד הציונים בלי לשלם על כך שום מחיר.

המצב נוח גם לאירופים, שיש להם אינטרסים מדיניים ופוליטיים באזורנו, במיוחד לצרפת. לפני כחודש הייתי בפריס, היו לי שם שיחות ממושכות עם אנשי משרד החוץ הצרפתי וגם עם יועצו העיקרי של הנשיא שיראק למזרח התיכון, ונדהמתי לדעת איך ברגע ששאלתי אותם על נסיגה, הם ענו נחרצות נגד, כאילו ראו איזה דגל אדום. שאלתי את עצמי, למה כל המדינות באזורנו ובאירופה כל כך מעוניינות שאנחנו נישאר שם? כמובן, לצרפת במיוחד, במה שנוגע לסוריה וללבנון, זה קלף רב-ערך.

אני גם חשבתי, מה יהיה אם אחרי היציאה מלבנון נצטרך, חס וחלילה, להפעיל כוח. אבל הפעם, אם נצטרך להפעיל כוח מסיבי, עמדתנו המשפטית הבין-לאומית ועמדתנו המוסרית יהיו ללא ערעור. אין אף מדינה בעולם שיכולה לאסור עלינו להגן על גבולותינו. כשנצטרך להשביט את מערכת החשמל בביירות או להטיל עוצר על נמל ביירות, ראש הממשלה אל-חרירי, שהשקיע את המיליונים הרבים שלו בשיקום העיר, יצטרך לחשוב פעמיים לפני שהוא נותן אור ירוק למחבלים.

יש גם נימוקים אחרים, כמובן. אומרים לנו, שאם ניסוג מלבנון, זו יציאה חד-צדדית, זו בריחה. אני לא חושב שזאת בריחה משדה הקרב. היא תהווה היערכות מחדש מסיבות טקטיות צבאיות ומסיבות אסטרטגיות פוליטיות.

וכמובן, יש העניין של המוטיבציה בצה"ל שמדברים עליה לאחרונה כל כך הרבה בעיתונות ובציבור. אין לי ספק שהמוטיבציה בצה"ל תשתפר לאין ערוך. רק אתמול פורסמה בעיתון ה"ארץ" כתבה שבה צוטטת תת-אלוף בצה"ל, שדיבר גם על עניין המוטיבציה וגם על השיקולים הצבאיים, ולפי הערכתו והערכת מומחים אחרים – אני יודע שזה עניין לא קל, אפשר לשקול לכאן ולכאן, אבל בסך הכול כשאני מסתכל על מצבנו באזור ועל היחס של כל הגורמים, שהם לא אוהדים של ממשלתנו, וביטחוננו לא בנפשמם, כולם יצאו נחרצות נגד הנסיגה. אני שואל את עצמי, האם לא כדאי לשקול מחדש נסיגה מדורגת וסדירה, כמובן, מהגבול בלבנון, מרצועת הביטחון? אני מודה לך מאוד.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת ויינברג. חבר הכנסת יוסף ביילין – אחרי – חבר הכנסת עבד-אלמאלק דהאמשה. בבקשה.

יוסף ביילין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להפנות את דברי בעיקר לשר הביטחון, שאני רואה בו אחד האנשים היותר-כנים, ואני מאמין בלי ספק בכנות כוונותיו.

אני רוצה לומר לך, אדוני שר הביטחון, יש לי הרושם שהממשלה מסתירה אמת מן הציבור בעניין הישגות צה"ל בלבנון. יש לי הרושם שאנשים מרכזיים בצה"ל הגיעו למסקנה, לאחר שיותר מ-1,000 חיילים נהרגו מאז מלחמת לבנון, בלבנון, שאפשר להגן על הצפון טוב יותר ובמחיר אנושי נמוך יותר אם נצא מרצועת הביטחון.

אני שואל לנוכח זה מה עושה מערכת הביטחון, ואני רואה דברים שמפתיעים אותי. בשבוע שעבר היה פרסום בכל התקשורת על דיונים בצה"ל שהסתיימו לכאורה בהחלטה להישאר בלבנון. אין ממשלה, אין ראש ממשלה, אין שר ביטחון? המערכת עצמה מחליטה להישאר בלבנון?

יושב כאן חבר הכנסת אורי אור. אני זוכר איך ב-1985 הציב צה"ל שלוש-ארבע חלופות בפני הממשלה – והוא לא החליט עבורנו, עבור הממשלה, אם יוצאים מלבנון. אני הייתי אז מזכיר הממשלה. הוא הציע חלופות; הממשלה החליטה בין כל החלופות על אחת מהן. כך פועלת ממשלה.

הדבר השני הוא הטלת צנזורה על שם האלוף שטען שיש לצאת מלבנון –אלוף בכיר, ראיתי בעיתון. אני לא יודע מי הוא האלוף הזה, אבל אני רוצה לומר לך, אדוני שר הביטחון, שאם זה ראש אגף אפסנאות, זה מאוד מעניין ומאוד חשוב שהוא מודאג כל כך לצידוד של החיילים שמשרתים שם. אם זה ראש אגף כוח-אדם, זה מאוד מעניין ומאוד חשוב, שהוא דואג כמו כולם לביטחון החיילים ולתנאי השירות שלהם. אבל אם זה אלוף פיקוד צפון – אם זה אלוף פיקוד צפון, אולי כדאי לצאת משם? אולי כדאי לראות ברצינות את האופציה הזאת?

אני אומר, אם מול זה מערכת הביטחון מונעת מאתנו, חברי כנסת שחברים בתנועה ליציאה בשלום מלבנון, מלבקר באזור הביטחון, ברצועת הביטחון בלבנון, כדי להסתיר – מה בדיוק? את חוסר התוחלת להישאר שם? מה, אין יכולת להתמודד עם כמה חברי כנסת?

לעומת זאת, אני שומע את הראיונות ברדיו ובטלוויזיה עם חיילים, ששלמים מאוד – ואני שמח על כך – עם המשימה שלהם. זה התפקיד שלהם. היום שמעתי איזה אלוף-משנה שנתנו לו להתראיין כמה חשוב להישאר בלבנון.

אם המערכת מפעילה כל כך את אלה שרוצים להישאר שם, למה לא תפעיל גם את אלה שמתנגדים לכך? תחת זאת היא מציגה איזו תמונה של קונסנסוס צבאי: כולם, מן הרמטכ"ל עד אחרון הטוראים, מחליטים להישאר במלכודת המוות המיותרת הזאת של דרום-לבנון.

אני חושב, שאנשים רבים בתוך צה"ל מבינים שהרצועה לא מונעת ירי "קטיושות", היא לא מונעת חדירות, מבינים שיש קיפאון בצה"ל, במערכת הביטחון, של אנשים טובים ואחראים, שאין באיש מהם זדון. אבל אני חושב, שהגיע הזמן שהם גם יחשבו מחדש וגם יחשפו את המחלוקות שבתוכם, כפי שהדבר היה בעבר, ולא יסתירו זאת בתוך המערכת עצמה.

מלה אחרונה. אנשים שואלים אותי, מה זאת אומרת לעזוב את לבנון? מה, אתה כך תעזוב, מחר בבוקר? אני אומר, מעבר לשאלה של כחצי שנה שיש בה צורך גם לטפל בצד"ל וגם להקים גדר מערכת כמו שצריך, ההסכם ליציאת צה"ל מלבנון כבר קיים.

אדוני שר הביטחון, זה ההסכם. ההסכם הזה הוא הבנות "ענבי זעם". בהבנות "ענבי זעם" אין שום מניעה שאנחנו נצא משם, ההבנות תישארנה על בסיסן, על בסיס החלטת מועצת הביטחון 425. אני חושב שאין לנו בעיה אמיתית לצאת משם חוץ מהקיבעון.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת ביילין. בבקשה, חבר הכנסת אורי אור.

אורי אור (העבודה):

אני רוצה להעיר לחבר הכנסת ביילין, שהמספר שנקבת בו איננו נכון.

יוסף ביילין (העבודה):

הוא 1,240.

אורי אור (העבודה):

סליחה, זה כולל את מלחמת לבנון.

יוסף ביילין (העבודה):

נכון.

אורי אור (העבודה):

לא, אתה אמרת: מאז ההיערכות באזור הביטחון.

יוסף ביילין (העבודה):

לא, לא. לא אמרתי כך.

אורי אור (העבודה):

מאז ההיערכות באזור הביטחון – – –

היו"ר ש' וייס:

טוב, אם זה כולל את מלחמת לבנון, אז יש – – –

יוסף ביילין (העבודה):

לא, לא, זה מאז מלחמת לבנון.

היו"ר ש' וייס:

אז הוא מתקן ומבהיר.

אורי אור (העבודה):

לא, מלחמת לבנון היא תוצאה של – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביילין מבהיר את העניין.

עכשיו – חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, ואני מוכרח לומר שהחברים בהחלט מקפידים על הזמן ומתחשבים זה בזה. בבקשה. אחריו – חבר הכנסת גדעון עזרא, ואז שר הביטחון ישיב.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, שר הביטחון, כנסת נכבדה, אני נמנה עם אלה שסבורים שהפתרון הנכון והטוב ביותר למצב בגבול הלבנון, למצב של שפיכות דמים ושל מלחמה מתמשכת הוא אכן יציאה מלבנון.

זה לא רק טוב לנו – למדינת ישראל זה חוסך בדם חייליה, זה טוב גם לתדמית הבין-לאומית של מדינת ישראל, זה טוב גם להתיישר עם החלטות האו"ם סוף-סוף, זה טוב גם לצאת מאדמה כבושה שמדינת ישראל איננה טוענת אפילו שיש לה זכויות עליה, כמו על מקומות אחרים. אף אחד לא טוען שיש זכויות על אדמת לבנון, אז מה למדינת ישראל ולאדמות של לבנון? למה לא לתת ללבנונים לנהל את העניינים שלהם ואת האדמה שלהם? למה צריך שגם בצד הלבנוני ייהרגו אזרחים חפים מפשע, שאין להם כל נגיעה לעניין הזה, לא מקרוב ולא מרחוק, ואין להם שום אינטרס להיות בין התותחים ובין אלה שיהיו בשר התותחים משני הצדדים?

שר הביטחון י' מרדכי:

אז למה הם ירו והרגו שמונה אנשים חפים מפשע עכשיו?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני שואל, למה שהאנשים האלה ייהרגו.

שר הביטחון י' מרדכי:

למה הם הרגו עכשיו?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כי יש שם מלחמה, ויש שם יריות, ויש שם טילים, וזה מה שקורה. כאשר אין צה"ל בלבנון, אין שום סיבה שיייהרגו אנשים. גם כמו אלה שנהרגו, לא ייהרגו. לא יהיו עוד יריות, לא יהיו עוד תותחים, לא תהיינה עוד הריגות בשום צד.

ולא רק זאת, היציאה מלבנון מתיישבת יותר עם מדיניות שפויה, עם מדיניות צודקת, עם מדיניות של שלום. הרי בסופו של דבר כולנו אומרים שרוצים שלום, רוצים ביטחון ולא רוצים עוד מלחמות. מה הגיוני יותר מאשר לפתור את מעגל המלחמות ומעגל שפיכות הדמים, את השרשרת הזאת לפרק, אחד אחד? למי זה רע? מה ללבנון ולמלחמה הזאת המתמשכת שם?

זה גם יביא למדיניות שפויה יותר בתוך הארץ, כאשר מעגל הדמים ומעגל המלחמות מצטמק ונעשה קטן יותר. זה ייתן לנו אולי את שפיות הדעת לא לעסוק יותר גם בתוך האזור שאיננו גבול לבנון, בהתנחלויות חדשות, אם זה בכפר-אורנים, או העיר אורנים, אם זה בעיר העתיקה, ואם זה בכל אזורי הגדה המערבית.

המדיניות הזאת של התנחלות ושל "עליהם" ושל מתעלמים מהכול – מהחלטות או"ם, מזכויות הצד האחר ומכל הדברים הנוספים – איננה מדיניות נכונה, איננה מדיניות שפווה. מדיניות שפווה אחת היא אשר תוביל לשלום ואשר תוביל ליציאה גם מדרום-לבנון וגם להפסקת ההתנחלויות והגעה להסדר שלום גם עם הצד הפלסטיני. תודה.

יצחק כהן (ש"ס):

את הפיגועים – לא.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הכול ייפסק. כאשר יהיה שלום, לא תהיה עוד סיבה אפילו לעשות פיגועים. הכול תלוי, זה תלוי בזה, חבר הכנסת יצחק כהן. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת דהאמשה. חבר הכנסת גדעון עזרא, בבקשה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הביטחון, חברי הכנסת, אין לי ספק ששהותנו בלבנון טורדת שינה מעיניך. אין לי ספק שהדילמות והתשובות שעליך לקבל באשר לחיים השוטפים שלנו בלבנון קשות מאוד.

אין לי גם ספק, שמה שהיה שם השבוע, כאשר שמונה אזרחים לבנונים נהרגו ו-15 נפצעו, והדבר לא זכה לשום גינוי מאיש בעולם, הבליט את הציניות שבעולם שבו אנחנו חיים. אם אנחנו היינו עושים חס וחלילה, דבר כזה אל מול צידון – זוכרים שירינו לפני כמה חודשים? – היו גינויים מכל העולם. כאשר הם עושים זאת לאחיהם בדרום, הדם מותר, הכול מותר. ואם דמם מותר, דמם של חיילינו מותר פי כמה, והצהלה היתה גוברת פי כמה.

שמענו השבוע על כך ש"אמל" הצטרף למעגל הלחימה בצורה רצינית יותר ממה שאני זוכר בשנים האחרונות. זאת אומרת, שלפנינו הסלמה מסוימת. כאן, בתוך מדינת ישראל, יש אנשים, אני לא נמנה עמם, אנשים גדולים וטובים שמדברים על הפרדה אל מול הפלסטינים. פה ההפרדה בלתי אפשרית; שם ההפרדה אפשרית, שם ההפרדה קלה.

אנחנו מתמודדים מול אנשים הקובעים את המקום, הקובעים את הזמן, הקובעים את השיטה, ואנחנו – את התגובה. לא בכך אנחנו חזקים, אנחנו חזקים הרבה יותר.

לי אין כל ספק שאנו צריכים לחשוב אחרת, לי אין כל ספק שאנחנו לא צריכים לעשות את הדברים מחר בבוקר, לי אין כל ספק – ואני מסכים עם חבר הכנסת יוסי ביילין, שנפלה החלטה, בין החלופות היתה החלטה לצאת מלבנון, היא נבחרה בסופו של דבר, ואחר כך לא כיבדנו את ההחלטה הזאת, ומשיקולים שהיו בשטח חזרנו אחר כך לתוך שטח לבנון והגדלנו את מספר החיילים שלנו שנמצאים במקום.

אני מבקש מאוד, אם היה אפשר, לעשות תוכנית, תיקח כמה שתיקח, לעשות משהו אחר ממה שעשינו עד עכשיו, תודה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת גדעון עזרא. אדוני שר הביטחון, בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אנחנו מחויבים לנו, לתושבינו ולחיילינו להבטיח את הביטחון בצפון.

קודמי בתפקיד כאלוף פיקוד הצפון טבע את הססמה – הגנה על יישובי הצפון. אני הרחבתי אותה לביטחון יישובי הצפון. במטה הכללי אומרים לי, לאחר הדיונים האחרונים, שצריך להרחיב אותה לביטחון הצפון. כלומר, האיומים, הסכנות האפשריות מתרחבות ואין מצטמצמות.

תפקידם של מערכת הביטחון ושל צה"ל לתת תשובות ביטחוניות על האיומים העכשוויים ועל האיומים העתידיים. תפקיד צה"ל ומערכת הביטחון להגן על אזרחי המדינה בכל מקום: ברמת-הגולן, בצפון המדינה, ביהודה ושומרון, בנגב – בכל מקום נדרש. צה"ל ומערכת הביטחון מחויבים לקיים חשיבה צבאית ביטחונית שיטתית, שאיננה מתעלמת מהעובדות ואיננה בודקת על בסיס מודלים תיאורטיים, שאולי הם טובים לעבודה אקדמית באיזה מקום, אלא על בסיס נתונים והערכות בידי מיטב האנשים שעושים במלאכה.

בתקופת היותי שר הביטחון, גם בשנים קודמות, קיימתי שלוש פעמים דיונים שבהם ניתנו הנחיות לדון בכל האפשרויות הקיימות ללא סייגים וללא הגבלות, לדון במכלול הנושאים, מהנושאים הטקטיים עד המשמעותיות האופרטיביות והאסטרטגיות להגנת הצפון. אני אומר לכם, שהדיונים היו רציניים וענייניים. הדיונים האלה התקיימו פעמיים, לפחות, בוועדת החוץ והביטחון, בקבינט ובממשלה – בכל מקום פעמיים, לפחות.

דוד צוקר (מרצ):

כמה דיונים קיימה הממשלה?

שר הביטחון י' מרדכי:

בקבינט הוצגו בצורה פרטנית על-ידי מפקדי צה"ל כל האפשרויות שיש לחופש פעולה מלא. ההחלטות היו ברורות, ולמרות זאת, לאור הוויכוח הציבורי – והוא מצומצם הרבה יותר ממה שאתה מדמיין לעצמך, חבר הכנסת דדי צוקר, ואינני בוחן לפי מספר אנשים – גם אם מספר האנשים מצומצם חובה עלינו לבחון פעם אחר פעם אם הדרך שאנחנו נוקטים, אם המדיניות שבה אנחנו פועלים טובה יותר.

ההערכות המודיעיניות העדכניות – וראש אמ"ן ציין אותן בפני ועדת החוץ והביטחון, ולא רק בפניה – מצביעות בצורה ברורה על המשמעות של פעולה חד-צדדית בדרום-לבנון.

כלום שכחנו את האירועים ואת המאורעות שהיו בצפון? הזיכרון הוא כל כך חלש וכל כך דל או שהציניות חוגגת?

דוד צוקר (מרצ):

אתה אומר זאת גם למפקדים בצה"ל, שהציניות חוגגת?

שר הביטחון י' מרדכי:

תן לי, בבקשה. אני לא הפרעתי לך ולו במלה אחת, אפילו במלה אחת, אף שיכולתי להתפרץ עשרות פעמים לדברים שאמרת. גם בעיני הם לא מצאו חן.

כל מי שראה את האירועים בגבול הצפון – ניפוץ גולגולתו של ילד יהודי בחוף הים בנהרייה, אוטובוס התלמידים באביבים, בית-הספר במעלות, בית-הבראה במעלות, בית-ספר בקריית-שמונה, בית-ילדים בכפר-יובל, בית-תינוקות במשגב-עם – איננו יכול לשמוע את ההערכות המודיעיניות העדכניות ולומר: אטמון את ראשי בחול ואקח מודל שהוא לא מתבסס על עובדות ועל נתונים.

אני אומר לכם במלוא הכנות והיושר, שבשבועות האחרונים נערכו דיונים בפיקוד הצפון על אפשרויות הפעולה הטקטיות ועל מדיניות הפעולה. מגוון ההצעות שהועלו – חלקן גם מוכיח את עצמו בשטח, רוב רובן מיושמות. התקיימו שני דיונים ארוכים ומאומצים בראשותי עם צמרת צה"ל ועם צמרת אנשי הביטחון, ואיש לא הגביל איש להציג דרך כלשהי. הדברים שהוצגו על-ידי המטה הכללי ועל-ידי אנשים שהציגו אותם היו ברורים וחד-משמעיים באין אלטרנטיבה מדינית אחרת. צריך לשפר את היכולות – לא אדבר עליהן כאן, כמובן, אבל זו הדרך הנכונה הצבאית-הביטחונית. התבטא יותר מאשר אדם אחד בדיון ההוא, כי אנחנו איננו מהמרים. אנחנו מקיימים הערכת מצב רצינית ושיטתית על בסיס נתונים, עובדות והערכות, ומהם מסיקים את המסקנות. איש לא הטיל הגבלות כלשהן על מפקד כלשהו בצה"ל להביע את דעתו; נהפוך הוא. בכל הפורומים איש לא הטיל צנזורה על שמו של

איש זה או איש אחר. ואנחנו עדים לכך שיש דיסאינפורמציה. הייתי היום בקורס מח"טים, הם השתוממו לקרוא דברים שכביכול אמר הרמטכ"ל שם, דברים לא נכונים, בדיוק על נושא לבנון.

אבל, אינני מתווכח על עיתונות כאן, אני מתווכח על עובדות ועל נתונים כפי שהם מוצגים. אני אחזור ואומר: אין לנו אינטרסים בלבנון, אין לנו שום צורך ושום חמדנות באיזה פריט אחד שיש על אדמת לבנון. יש לנו צורך ביטחוני מובהק להימצא בלבנון ולהילחם משם מלחמה עיקשת, תובענית, לצערי, ולעתים כואבת, כדי לקיים את ביטחון הצפון.

גם אני הייתי עד בעבר למבצעים שהוצגו בממשלות – בחלקם גם אתה ישבת, ידידי חבר הכנסת ביילין. אני רוצה להזכיר לך מה היה ערב מבצע דין-וחשבון, איך התקבלו החלטות – ואתה יכול להזכיר לי איך הן התקבלו ערב "ענבי זעם". אם ניתן היה, בעקבות דין-וחשבון ו"ענבי זעם", להשיג הסכם שיוציא את צה"ל מלבנון, כולנו היינו שמחים בכך – הוא יצר יכולת הפרדה חלקית והימנעות מפגיעה באזרחים.

אמר זאת חבר הכנסת גדעון עזרא: הציניות חוגגת בעולם שאנחנו חיים בו. לא שמעתי אדם אחד, גם לא מחברי הכנסת פה, שיביע את צערו וכאבו על פגיעה נפשית באזרחי דרום-לבנון, כאשר נשים וילדים חפים מפשע מתבוססים בדמם. למחרת היום הבעתי את זעזועי מפגיעה באזרחים והבעתי את תנחומי למשפחות. זה המינימום האנושי ההכרחי שהיה נדרש מאנשים שעוד מצפונם עמם בלבנון ובמקומות אחרים, שיביעו את זעזועם. ומי שלא חוסך את אשו מאנשיו, מחלק מבני עמו, רוצים שאנחנו נבין שהוא יחסך אותה מאתנו, כשההערכות שלנו אומרות הפוך מכך.

על אחד מזנבות פצצות המרגמה 120 מ"מ היו כתובות אירניות, שמצביעות על המקום שממנו הגיעה התחמושת הזו. האם מישהו מכאן יכול להגיד שהוא יכול להשפיע בצורה ישירה או עקיפה על אירן, שתימנע בעתיד מהפעלת ה"חיזבאללה" או אחרים כנגדנו, או גורמים אחרים שבוחשים בביצה הלבנונית?

בתנאים אלה, אני רוצה לומר לכם, שלאחר ביקורי האחרון באזור דרום-לבנון, במוצבים הקדמיים, ופגישותי עם חיילים שחלקם השתתפו בימים האחרונים באירועים שהיו שם, אני מלא הערכה והערצה לסגל הפיקוד שקיים בצפון וליחידות צה"ל שמוצבות שם, על הדרך שבה הם ממלאים את תפקידם. זה לא כתוצאה מכך שמישהו מטביע בהם יום ולילה אילו ססמאות או מונחים שהם אינם יכולים לסגת מהם. הם מבינים היטב את הצורך. חזרתי ושאלתי את החיילים במוצבים הקדמיים – זו לא הפעם הראשונה, עשיתי זאת עשרות פעמים בעבר – והם מבינים היטב למה הם נמצאים שם ולמה הם נלחמים משם, כדי שביטחון הצפון יישמר.

עם זאת, מחובתה של ממשלת ישראל ומחובתנו כולנו למצוא כל דרך אפשרית, אם יש כזאת, כדי להגיע להסכמים שבהם יהיה גורם כלשהו שניתן לסמוך עליו, ואפילו חלקי, שיוכל לשאת באחריות למה שקורה בדרום-לבנון ולא יפגע בזכויותיהם של תושבי דרום-לבנון.

האנשים שחיים שם, לרבות אלה שהיו שם במאורעות האחרונים, ראויים לכל שבח. הם שכנינו היום ובעתיד, בחלק הצפוני של ארצנו. הם נלחמים עמנו כתף אל כתף ומשלמים מחיר יקר. גם מהם הייתי רוצה למנוע את מחיר הדמים. מעניין שגם הם, שחיים בתוך ארצם, מבינים את המשמעויות של פעולות שיסכנו אותם ואת תושבי הצפון.

לכן, צריך להמשיך ולהשקיע מאמצים בדרכים המדיניות. נעשו ניסיונות כאלה על-ידי, גם בשבוע האחרון, ועל-ידי אישים מרכזיים ברחבי העולם, שהפעילו את השפעתם כדי להשיג הסכם ולפרוס כוחות שיהיה בהם כדי למנוע שפיכות דמים בצפון.

לקבל החלטות, אדוני היושב-ראש, נחפזות ולא מבוססות, ואחר כך לראות מה יקרה, ובעקבותיהן ללכת למהלכים מסוכנים ומורכבים שיסכנו לא רק את ביטחון הצפון, אלא אף יזעזעו את כל מאזן הכוחות בצפון ואולי יוליכו למצבים חמורים וקיצוניים – כל איש ביטחון שעניו בראשו, כל אדם שבמצפון נקי ובנפש נקייה מביט בעובדות, בנתונים ובמשמעויות מההיבט הביטחוני, והביטחוני בלבד, כי אין פה חילוקי דעות פוליטיים, ואין זה מקרי שהדבר חוצה את כל הבית הזה – יגיע לאותן מסקנות.

מי כמונו היה רוצה למנוע את סיכון ציפורן אצבעו של חייל ולוחם שנמצא בדרום-לבנון ובכל מקום אחר. הם מטובי אנשינו ומטובי בנינו. אני פוגש את אבותיהם של אלה שמשרתים שם, ואני יודע את דאגתן של האמהות. אין לי אלא להיות שותף לדאגתן הכנה והאמיתית. עם זאת, עלי לומר להן ולנו, שכל עוד יהיה צורך להגן, להבטיח, לתת ביטחון לאזרחי מדינת ישראל, לחבל ארצנו הצפוני – זו חובתנו, ואת חובתנו זו נמלא בצורה מלאה.

הייתי רוצה להביע בסוף, אדוני היושב-ראש, מהבית הזה ומכל מקום, גם הערכה והוקרה, וצר לי שזה לא נאמר כאן, למפקדי ולחיילי צה"ל, להביע את תנחומי למשפחות שאיבדו את יקיריהן, לאחל החלמה מהירה לכל הפצועים, ולומר לכל עם ישראל: אמצו את הבנים האלה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

מה היא הצעתך, אדוני השר?

שר הביטחון י' מרדכי:

להעביר לוועדת חוץ וביטחון.

היו"ר ש' וייס:

לוועדת חוץ וביטחון. תודה רבה.

יש לנו, חברי הכנסת, הצעות נוספות.

דוד צוקר (מרצ):

למה היא מנעה מאתנו לבקר שם – – –

שר הביטחון י' מרדכי:

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אורי אור יציע להסיר את ההצעה של חבר הכנסת דוד צוקר. רבותי, בבקשה. חברים, נא להקשיב. יש פה הצעה אחרת של מי שמאוד מאוד מעורה בעניינים.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שר הביטחון, דבר ראשון, אני רוצה לתקן את דברי חבר הכנסת גדעון עזרא וחבר הכנסת ביילין: החלטת הממשלה שהתקבלה בינואר 1984 – –

יוסף ביילין (העבודה):

1985.

אורי אור (העבודה):

– – בינואר 1985, מדברת על יציאה מלבנון והקמת אזור ביטחון בגיבוי צה"ל. כך שחשוב להבהיר זאת לעם ישראל ששומע ומקשיב, עובדה ראשונה חשובה מאוד.

היו"ר ש' וייס:

כל אזרחי ישראל שומעים, לא רק עם ישראל.

אורי אור (העבודה):

אלה שמקשיבים, כי הוויכוח פה נוגע בהחלט לכל אזרחי ישראל.

אני רוצה לומר לחבורת חברי הכנסת המכובדת שדיברה פה, שהססמה שלהם ושל התנועה היא, נצא מלבנון בשלום – יש בה אמת כמו לעשות שלום עם כל רמת-הגולן, בדיוק אותה אמת. אם תנועה מדברת, ואני מאמין שאתם באמת חושבים, שאפשר לצאת מלבנון ולהפחית את מספר ההרוגים. אבל ברור לכם שלא יוצאים מלבנון ועושים שלום, כמו שלנו ברור שאין שלום עם כל רמת-הגולן. אני מציע לתנועה, ואני מציע פה לשר הביטחון: בואו תגידו על מה באמת הוויכוח. רבותי, הוויכוח הוא על רמת-הגולן, ואין פלא שכל הדרך השלישית נמצאת בתנועה הזאת – הדובר שלה איננו כאן, משום מה. הוויכוח אינו על לבנון אלא על רמת-הגולן. עלינו לומר את האמת כאשר אנחנו אומרים פה ובכל מקום: בואו נצא מלבנון בשלום.

הוויכוח היום, חבר הכנסת דהאמשה, הוא לא עם ממשלת לבנון. יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, הציע להם מזמן להתפרס ולתפוס אחריות. הוויכוח הוא עם ממשלת סוריה וויכוח על רמת-הגולן. התנועה צריכה לומר זאת. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת אורי אור. חבר הכנסת יצחק כהן רוצה להסיר את ההצעה של צבי ויינברג. יש לך עוד דקה עד ל"מבט לחדשות".

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הביטחון, חברי חברי הכנסת, אני מבין את כעסו של שר הביטחון. דיון כזה אסור היה שיהיה פומבי, אסור היה שיפרוץ החוצה, אבל מה לעשות שכבר לפני שנה הוא הפך להיות פומבי? אין מה לעשות. הדברים שנאמרו לפני שנה, ואני קורא אותם היום בעיתון "הארץ", על-ידי אלוף בכיר בצה"ל – ויש פה חברים או שמועות שמייחסים זאת לאלוף פיקוד הצפון או לתת-אלוף במטה פיקוד צפון.

הדברים שנאמרו כאן הם בדיוק הדברים שנאמרו לפני שנה, אדוני שר הביטחון. אז אם הדברים לא נכונים וזה לא פיקוד צפון, שתצא הכחשה חד-משמעית מאלוף פיקוד צפון. אבל אם אלה הדברים של אלוף פיקוד צפון אז הם חמורים שבעתיים, מפני שאותם דברים בדיוק נאמרו פה לפני שנה. תודה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

תודה, אדוני. אגב, אדוני שר הביטחון, מה זה אלוף בכיר? יש פתאום חברי כנסת בכירים, יש כזו דרגה?

שר הביטחון י' מרדכי:

אתה שמעת ממני אומר דבר כזה?

היו"ר ש' וייס:

ליד האלוף יש איזה צ'ופצ'יק שם?

שר הביטחון י' מרדכי:

לא אני אמרתי את המונחים האלה.

אורי אור (העבודה):

אני אסביר לך אחר כך.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני גם אשאל את העיתונאי אם הוא כתב את האמת, את כל האמת ורק את האמת.

היו"ר ש' וייס:

טוב, חברים, עכשיו – חבר הכנסת בנימין אלון שמבקש להוריד את הצעתו של יוסי ביילין.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אדוני חבר הכנסת ביילין, אם תהיה נסיגה מלבנון אל הקו, אולי יצטרך צה"ל לעשות פעולה נוסח פעולת השייטת? אולי יצטרך צה"ל לעשות פעולה ולהטיס כוחות כמו שקרה בפעולה עם המסוק? איך קרה שהיה קמפיין היסטרי אחרי שני האסונות – אסון המסוקים ואסון השייטת – נגד ההישארות בלבנון? הרי אין שום קשר הגיוני בין הדברים.

אדוני חבר הכנסת ביילין המכובד, אני צריך להאמין, שראש אמ"ן, האלוף יעלון, אין לו יושר אינטלקטואלי והוא מפחד משר הביטחון ומיישר קו? אני יודע שאני הדיוט, אין לי אינפורמציה, תקרא: באותו עיתון שמצטטים בו את האלוף הבכיר מצטטים גם את ראש אמ"ן, ובתקיפות ובחריפות.

לכן אני אומר, שהחלטות טובות לוקחים אם יש מודיעין טוב שיודע מה קורה בשטח ורואה את הדבר בראייה גלובלית. אני איני יכול להכניס את ראשי בין הרים גדולים, בעיקר כשהר אחד הוא לא מזוהה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

נעבור להצבעה. האם חבר הכנסת צוקר מסכים להעברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

דוד צוקר (מרצ):

מליאה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ויינברג, אתה מסכים להעברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון? – מסכים.

חבר הכנסת ביילין, אתה מסכים להעברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

יוסף ביילין (העבודה):

מליאה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דהאמשה, אתה מסכים להעברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

מליאה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גדעון עזרא, אתה מסכים להעברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

אם כן, שתי הצבעות נפרדות – על ההצעה של חברי הכנסת צבי ויינברג וגדעון עזרא שמסכימים להעברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון. אם התשובה של הרוב תהיה כן, ההצעות של חבר הכנסת ויינברג ושל חבר הכנסת גדעון עזרא – – –

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להעיר הערה. מה שאומרים בוועדת החוץ והביטחון אי-אפשר לומר במליאה. אם אנחנו באמת רוצים להגיע לדיון עם תוצאות, זה צריך להיות בוועדה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עזרא, אתה מכיר את כללי המשחק הפרלמנטרי, כבר פעמיים נאמר הכול בוועדת החוץ והביטחון, מי שרוצה שזה יהיה כאן רוצה בדעת הקהל, וזו זכותו הפרלמנטרית.

אנחנו מצביעים עכשיו על ההצעות של חברי הכנסת צבי ויינברג וגדעון עזרא. אם ההצבעה תהיה כן, הנושא יעבור לוועדת החוץ והביטחון. ההצבעה החלה. בבקשה.

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת צ' ויינברג וג' עזרא
לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

אורי אור (העבודה):

תמחק את חברת הכנסת דליה איציק.

היו"ר ש' וייס:

אני מעביר את מה שכתוב – דליה איציק, טעות תמה לגמרי – אל חבר הכנסת אורי אור.

תודה רבה, 11 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא יידון בוועדת החוץ והביטחון.

ההצעות של חברי הכנסת צוקר, ביילין ודהאמשה – למליאה. אם התשובה תהיה כן – במליאה; אם התשובה תהיה לא – כלל לא יהיה דיון. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

נמנעים – אין

היו"ר ש' וייס:

ארבעה תומכים, ארבעה מתנגדים, אין נמנעים. לא יהיה דיון על שלוש ההצעות האלה, אבל כבר היה דיון. חבר הכנסת צוקר, מה לעשות, זה חלק מהמשחק. יהיה דיון בוועדת החוץ והביטחון, וחבר הכנסת שריד יספר לך מה היה בדיון, והכול יהיה בסדר. חברים, אני נהגתי על-פי התקנון, לא תמיד מצליחים.

הצעה לסדר-היום

הקיצוץ המסוכן בתקציב הביטחון

היו"ר ש' וייס:

אנחנו רצים הלאה. עכשיו לנושא האחרון בסדר-הדחוס היום: הצעה לסדר-היום מס' 3294, בנושא: הקיצוץ המסוכן בתקציב הביטחון. חבר הכנסת אורי אור, בבקשה.

אורי אור (העבודה):

אדוני שר הביטחון, יושב-ראש הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

לא של הכנסת הארבע-עשרה. נעים להיזכר.

אורי אור (העבודה):

כרגע, בעיני, אתה יושב-ראש הכנסת.

שר הביטחון, אני שמח שאתה בדיון הזה, כי הטענה העיקרית, ברוח חברית, תופנה בעיקר אליך, והיא – ואני מצטער שהיא גם על דעת מרבית חברי ועדת חוץ וביטחון – שאנחנו מוצאים את עצמנו היום חרדים ודואגים לתקציב הביטחון יותר מאשר ממשלת ישראל. זו תחושה, אני מקווה שזו רק תחושה. מה שמטריד אותי הוא, שלעתים גם שר הביטחון עייף ממלחמתו על הגדלת התקציב, כמו ששמעתי אותו בוועדות, שאנחנו לא נוהגים לצטט מהן, אבל היתה אמירה כללית, והוא נותן לראש הממשלה להסתפק באיזו הבטחה מוזרה, שאני מתנגד לה עקרונית, של מכירת נדל"ן של משרד הביטחון.

אדוני שר הביטחון, אתה לא צריך אותי כדי לדעת, שהחלטת הממשלה לקצץ 400 מיליון שקל היא שאין שום העלאה, ותקציב הביטחון הולך ומצטמצם במשך השנים, לא צריך לפרט פה, העובדות ברורות לך ואתה מכיר אותן. יתירה מזו, אני קובע פה בפסקנות, שראש הממשלה עשה תרגיל, משום שלפני שנה הוא הבטיח הבטחה חגיגית ופומבית שלא לקצץ בתקציב הביטחון. ברגע האחרון – קיצץ.

עכשיו – אני מנצל את ההזדמנות ששר הביטחון גם ירחיב, כי הוא חושב כמוני – בכל פעם שיש דיון על תקציב הביטחון מתחיל האוצר לנפנף בתלושים של אנשי צבא הקבע, ואיננו אומר את האמת, והיא, שהארגון היחיד, צה"ל, יורד בשנים האחרונות ב-1% לשנה במספר המשרתים, ובחיל האוויר ירד המספר בשנים האחרונות בעשרות אחוזים, בעוד השירות הציבורי כולו גדל ב-50% בקירוב.

הנקודה שאני אומר לך, אדוני שר הביטחון – אתה צריך להילחם עליה אידיאולוגית, לדעתי, כי יש בה הונאה, אין בה הגדלת תקציב, וזה לא תפקידך. זה כמו שמחר יבוא מישהו ויגיד למשרד החינוך: אם אני אמכור את בנק לאומי אתה תקבל נתח מהתקציב. מה הקשר לעניין? נמכר בנק הפועלים, אז מה, יש העלאה למישהו כתוצאה מהצלחת העסקה? ייתנו לך הבטחה שמחר תהפוך את חצור לנמל תעופה בין-לאומי ותקבל את הכסף? לא מדובר על השנה הזאת, לא מדובר על השנה הבאה.

בינתיים אתה ואני, כבר יותר מדי אנשים יודעים, שהמלאים בצבא הזה הגיעו לקו האדום, חלקם מתחת לקו האדום. אני ואתה יודעים, כולם פה כבר יודעים, לצערי הרב, כמה טנקי "מרכבה" מייצרים, וכבר פורסם בכל המקומות מה מצב רכב ב' וחצי מהרכב הכבד של צה"ל.

אני שואל אותך, אדוני שר הביטחון, איך אתה כשר הביטחון יכול להסתפק בתשובה שאומרת: נמכור רכוש וזה יפתור את הבעיה.

דבר נוסף הוא אולי ביקורת על מדיניות הממשלה – זה לא מתחבר לדיון הקודם. אין פתיחה של משא-ומתן עם סוריה – האשמה היא לא רק שלנו, אבל אין משא-ומתן עם סוריה. כמוך אני יודע כמה אנחנו משקיעים בלבנון יום-יום. דיברת על ח"י אדם, ואני לא רוצה לחזור פה על דבר זה; כולנו מכירים זאת ומשתתפים בצער המשפחות שלנו, של צד"ל ושל תושבי דרום-לבנון. אנחנו עוסקים כרגע בדבר שהכי פחות אוהבים לדבר עליו, בכסף: כמה אנחנו משקיעים במיגון, כמה אנחנו משקיעים בהתבצרות, כמה אנחנו משקיעים בשמירת חיילי צה"ל יום-יום, ועדיין יש טענות שזה לא מספיק. אתה צריך לומר לי בכנות, מהבמה הזאת, איך אתה הולך להסתדר בשנה הבאה בלי הגדלת התקציב, המשך ההישארות בלבנון, המשך מצב של חוסר משא-ומתן עם סוריה וחשש למלחמה, כי באזורים שלנו, כשאינן משא-ומתן יש מבוי סתום, והמלחמות חוזרות, לצערי הרב, חדשות לבקרים.

ביום שתהיה הסתברות קרובה למלחמה, יגדילו את התקציב בחלק גדול מהתחומים שאנחנו מדברים עליהם פה, וזה יהיה מאוחר מדי ולא נוכל לצאת מוכנים.

לכן, שר הביטחון, אתה חייב, לדעתי, להתעמת עם ראש הממשלה. כל ועדת החוץ והביטחון תעמוד לימינך, אפילו בחקיקה. יש הצעת חוק שלנו שהוגשה לקריאה טרומית ומדברת על הגדלת תקציב הביטחון. להבדיל מהמערכות הקודמות ששינו גדלנו בהן וגם שם צריך להילחם, פה המלחמה קשה יותר, מסובכת יותר, לצערי הרב. אני אומר לך, ידידי שר הביטחון, שאם אתה לא תצא למלחמה גלויה ותאסוף היום את כל כוחותיך – מסוכן להגיד זאת היום – במרכז ובכל המקומות האחרים, לפחות בין חברי הכנסת, נגיע למצב שבו הצבא יספוג כמות נפגעים הרבה יותר גדולה. אינני אומר שנפסיד במלחמה, אבל מספר הנפגעים יהיה הרבה יותר גדול מתוך חוסר מוכנות למלחמה. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת אורי אור. אדוני שר הביטחון.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני היושב-ראש, ידידי חבר הכנסת אורי אור, אני מודה לך.

הי"ר ש' וייס:

אדוני השר, אם תאמר גם ידידי חבר הכנסת גדעון עזרא, זה כל הנוכחים.

שר הביטחון י' מרדכי:

סליחה. חברי חבר הכנסת גדעון עזרא.

היו"ר ש' וייס:

זו כל המסיבה.

שר הביטחון י' מרדכי:

וחברי חברי הכנסת שלא נוכחים בכנסת. אני רוצה להודות לך על העלאת הנושא. נושא תקציב הביטחון הוא נושא חשוב מאוד. זה יותר מעשור, מ-1985 ועד היום, תקציב הביטחון נשחק, לצערי הרב, בצורה שיטתית. הפערים שנוצרו הם פערים גדולים מאוד, בהרבה מיליארדי שקלים.

לשמחתנו, אחרי מלחמת המפרץ נתנה לנו ארצות-הברית של אמריקה מה שבסלנג הצבאי נקרא מתנות – אמצעי לחימה שאת חלקם היה צריך לשקם, ואחרים היה בהם כדי למלא את הפערים הקיימים.

אין זה סוד – וגם זה לצערי – כי המשאבים שעומדים לרשות מערכת הביטחון אין בהם די, ויש פתיחת פערים. אחת הבעיות העיקריות היא, שצה"ל, לאחר מלחמת יום הכיפורים, הצטייד בכמות גדולה של פלטפורמות ושל אמצעים שעם הזמן הולכים ומתיישנים וצריך כל פעם לשקם אותם, לתחזק אותם ולהביא אותם לידי כך שניתן למשוך אתם עוד כברת דרך.

עם זאת, אפשר לנתח את המצב הגיאואסטרטגי של מדינת ישראל מזוויות שונות. שני דברים מרכזיים חלו באזור: האחד, מלחמת המפרץ, ששינתה את האיום העירקי בצורה משמעותית – ואני מקווה שאונסקו"ם – ארצות-הברית ומדינות המערב ימשיכו לפקח, כי האיום העירקי לא יגבר, אלא יישאר במתכונתו המצומצמת.

אין ספק שמלחמת המפרץ יצרה שינוי משמעותי. בין השינויים – שלום עם ירדן, שינוי מצבה של עירק ותהליכים עם הפלסטינים, ואני מקווה שיתחדשו ככל האפשר גם עם הסורים – להגיע להסכמים ולהבנות ולמנוע עימותים ומלחמות.

השינוי השני המרכזי שהתרחש באזור הוא שיש היום מעצמת-על אחת מרכזית והיא ארצות-הברית של אמריקה. ייתכן שבעתיד תחזור רוסיה להיות מעצמה ותחדור למרחב – בחלק מהמקומות היא עדיין נמצאת, וייתכן שסין תהפוך מעצמה. ייתכן שהמאזן הגלובלי הכולל ישתנה.

אל מול האיומים העכשוויים יש לנו תשובה ויש לנו יכולת להגן על ביטחונה של מדינת ישראל ולפגוע באלה שיאיימו עלינו. אין לנו עניין במלחמות, אבל אם ייכפו עלינו, חלילה, אני משוכנע שצה"ל ומערכת הביטחון ינצחו.

אכן, ידידי אורי אור, לו עמדו לרשותנו משאבים נוספים, רמות המלאי היו בהיקף יותר גבוה, חלק ממערכות הלחימה יכלו להיות משופרות יותר, היינו יכולים להשיג תוצאות טובות יותר ובמחיר נמוך יותר. אבל כולנו חיים בתוך עמנו.

בלילה שבו היה הדיון על התקציב, עמדתי בצורה נחושה אל מול הניסיונות לפגוע בצורה חמורה הרבה יותר בתקציב הביטחון. אפילו הזדעזעתי – מוקדם בבוקר נפגשתי עם שר האוצר בנושא התעשייה האווירית, והוא אמר לי שבפגישתו אתמול עם חברי הכנסת מהלובי החברתי הם ביקשו להעביר מתקציב הביטחון 5 מיליארדי שקל.

היו"ר ש' וייס:

מתקציב הביטחון או לתקציב הביטחון?

שר הביטחון י' מרדכי:

כן, כן. מתקציב הביטחון לתקציבי החברה. הרי ברור שזה בלתי אפשרי. לא רק בלתי אפשרי, יש פערים גדולים – ואינני רוצה לנקוב פה במספרים – פערים גדולים מאוד.

הייתי שמח מאוד אילו היו ניתנים תקציבים למערכת הביטחון, אבל בתוך עמי אני חי, וכאשר שמעתי את הקולות ואת התיאורים של מה שקורה לנו, אדוני היושב-ראש, בתוך החברה בישראל – אבטלה, עוני, משפחות מוכות והרוסות וילדים שאינם רוכשים השכלה, מצבה של מערכת הבריאות, קיצוץ משמעותי בתקציב החינוך, צמצום שעות ההוראה והחינוך ועוד תחומים רבים – אני נמנה עם אלה הגורסים, ואני בטוח שגם ידידי אורי אור חושב כך, שעוצמתה של מדינה היא בסך כל היכולות הכוללות שלה בכל התחומים ולא רק בתחום הצבאי.

הייתי רוצה מאוד שיינתן יותר בתחום הצבאי, אבל הייתי רוצה מאוד גם, שהחברה שאותה אנחנו משרתים, יהיו לה מרכיבי היסוד שיגבירו ויחזקו את עוצמתה הלאומית.

בנתונים ההם, כפי שהוצגו, לא יכולתי אלא להגיע לקצה גבול ההתמקחות ולהשיג סמוך לאשמורת הראשונה בבוקר הסכמה, כי הצמצום יהיה נמוך הרבה יותר ממה שהאוצר וגורמים אחרים רצו לעשות בתקציב הביטחון.

פניתי לארצות-הברית בביקורי האחרון, וגם בביקורי הקודם, וביקשתי סיוע מידידינו האמריקנים. לשמחתי, הם הסכימו בשני תחומים. האחד, החסנה של חלק מאמצעי הלחימה בארץ, והדבר השני – סימון אמצעי הלחימה בארצות-הברית, לטובתה של ישראל.

אני אסיר תודה על כך שארצות-הברית נתנה כתף, גם אם זה איננו מספק אותנו, אבל ביקשתי פעם נוספת שישמעו את קולות האיומים העתידיים, להבין את משמעותם לביטחונה ולקיומה של ישראל ולסייע בידינו איכותית וכמותית.

לשמחתי הובטח, כי גם בשנת 1999 תמשיך ארצות-הברית לתת סיוע של 1.8 מיליארד דולר למערכת הביטחון.

אורי אור (העבודה):

הצרה היא שהם לא נותנים שקלים.

שר הביטחון י' מרדכי:

כן, אבל מצבנו יכול היה להיות הרבה יותר חמור ללא המשאבים האמריקניים שעומדים לרשותנו.

אורי אור (העבודה):

לא הצעתי לוותר עליהם.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני לא נמנה עם אלה שמוותרים; אני נמנה עם אלה שביקשו תוספות לכך.

אורי אור (העבודה):

ראש הממשלה הציע לוותר על סיוע אמריקני. לא אני.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני ער לפערים שיש. ידידי חבר הכנסת אורי אור, כך היה גם בתקופתך ובהיותך סגן שר הביטחון. בשנה האחרונה יש רכוש ונכסים של משרד הביטחון שהוצאו למכירה, הכסף לא ניתן למערכת הביטחון, רק אותו נתח חלופי למערכות חלופיות מאלה שנמכרו. ההצעה שהוצעה היא, שכל הכסף מהנכסים שיימכרו יופנה לתקציב הביטחון.

אינני חושב שבשנה הזאת יהיו תמורה או תוצאות משמעותיות מההחלטה הזאת. היא מחייבת בחינה ובדיקה, אבל אם בעתיד יהיה ניתן לחלק מהרכוש שאפשר למצוא לו מערכות חלופיות, ובלאו הכי הם הולכים למצוא לו, אם אוכל אעביר מחר את השלישות הראשית מרמת-גן למקום אחר. ואם בכסף הזה ניתן לקבל תמורה ביטחונית אחרת, זה גם לטובתה של רמת-גן, גם לטובתה של מערכת הביטחון וגם לטובת המדינה. לכן אני מברך על כל הצעה שיהיה בה להגדיל ולו בשיעור קטן את תקציב הביטחון, ואני בהחלט מקווה ומצפה, שמה שעומד לרשותנו, התקציב שעומד לרשותנו, נעשה בו את השימוש המרבי כדי שמכל שקל ודולר ניתן את הביטחון המרבי למדינת ישראל.

דבר שני, אני מקווה שגם בשנה הזאת תימצא איזו דרך להיענות למצוקותינו בתחום הביטחון, צורכי הביטחון. כשהיתה עכשיו מתיחות עם העירקים, אישרו מהר את הקדימות לערכות המגן, דבר שאמרתי פעמים רבות, גם בוועדת החוץ והביטחון, שכשיגיע הרגע – לא תהיה ברירה.

יש דברים שהם אפשריים ויש דברים שהם בלתי אפשריים. הדבר הבא שאני מקווה שיקרה הוא, שהסיוע וההבנה שאני מקבל – שמערכת הביטחון מקבלת – מוועדת החוץ והביטחון יהיו בסיס להבנה עם האוצר, עם הממשלה ועם כל הגורמים, כדי להגדיל בעתיד את תקציב הביטחון.

מי ייתן ולא נזדקק לכל כוחנו אל מול האוימים, אבל אם יהיה, חלילה, צורך, אני מאמין בצור ישראל, בכוחות הביטחון ובצה"ל, שימלאו את ייעודם, וביטחוננו יובטח, ונעשה כל מאמץ להגדיל את המשאבים שיכולים להיות נכסים ביטחוניים שיעגנו את ביטחוננו ויקדמו אותנו אל השלום.

היו"ר ש' וייס:

מה היא הצעתך, מבחינת התקנון, אדוני שר הביטחון?

שר הביטחון י' מרדכי:

ועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' וייס:

ועדת החוץ והביטחון. חבר הכנסת אורי אור, אתה מסכים שההצעה תעבור לוועדת החוץ והביטחון?

אורי אור (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר הביטחון.

חברים, אנחנו מצביעים על העברתה של ההצעה שעוסקת בתקציב צה"ל, של חבר הכנסת אורי אור, לוועדת החוץ והביטחון. ההצבעה החלה, ואני מעריך שהיא תאושר ברוב סוחף.

הצבעה מס' 24

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. ארבעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אכן, זה מה שיקרה.

חברי הכנסת, אני מודה לכם על השתתפותכם ביום הלימודים הארוך שלנו.

הישיבה הבאה של הכנסת תתקיים ביום שני, ב' בכסליו התשנ"ח, 1 בדצמבר 1997, ב-16:00. תמה הישיבה, לילה טוב.

הישיבה ננעלה בשעה 20:23.